

Capitulum Primum

his in omni seductione. Et apocal. xij. dicitur
q̄ data est ei p̄tās ⁊ signa facere ⁊ pdigia. ita
vt ignē faciat descēdere in terrā in aspectu homi
num. vt seduceret gentes. Eliget enim aliquos
pre ceteris fautores sue malicie. quos vt aplos
suos mittet p̄ orbem ad pdicandum. sup quos
opere diaboli faciet descēdere ignem de celo. ⁊ t̄
quasi sp̄m sanctū acceperint. Qui ⁊ ipi ope dia
boli pdigia facient. Et descēdendo ad practicā
leati vincentij. post q̄ sui predicatorum p̄nuncia
uerint doctrinā ant̄ christi vt veri filij dei. dicēt.
Et nō dubitetis de veritate doctrine nostre. ec̄
te miraculis firmabimus. Accedant infirmi
aliqui sc̄z in quos diabolus immittet infirmita
tes. quaz sc̄z curationē ⁊ eos publice sanabit.
Et si quos sanare nō potuerint. dicēt ex deo factu
fidei eoz p̄cedere. vel quia male vterentur sanita
te. Et quod plus est accedēt ad tumulos ⁊ faci
ent eos aperiri. ⁊ offundunt se aliquos suscitare d̄
notis populo. nō q̄ vere resuscitent. q̄ s̄ diabo
lus nō p̄t facere. sed assumet diabolus ip̄e cor
pus aereti illius talis notū. ⁊ loquet̄ vt ille. di
cens se esse illū ⁊ virtute messie false t̄ suscita
tum. ⁊ de alia vita multa dicet diabolus in spe
cie illius. ⁊ christū quem coluerunt. Christiani
vt seductore damnatū. ⁊ antichristū verū deū.
Dum ḡ ita supbit impius antichristus. hincen
ditur paup̄. fidelis illuminat̄ interius a christo
incenditur zelo veritatis. tolens ⁊ lachrymans
p̄ perditione ⁊ seductione tantoz. Hec tenta
tio vtiq̄ marina erit. quia vt dicit greg. in mo
ral. Videbit martyr pro veritate se extorqueri
sine operatione alicuius miraculi. ad p̄bandū
veritatē sue fidei. Et contra tortorem suū ad
offensio nē sue falsitatis miracula facere. D̄
lis t̄ratio. Erte vt dicit christus Math. xiiij
Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua
omnis caro. Nō enī durabit nisi p̄ tres annos
cū dimidio. quanto etiā tpe pdicauit christus.
vt habet Dan. r̄ij. Et apoc. xij. ⁊ r̄ij. Post q̄
aut̄ antichristus ascenderit in tantā supbiam.
vt post simulationē sue mortis ⁊ resurrectionis.
dicat se publice in celū ascensurum. sup montē
oliueti stans fulminabit. vt dicit magister in
hystor. scola. ⁊ vine. Et si nō de modo mortis ei
t̄ de morte eius ex p̄te habet Dan. viij. ⁊ xi. c.
in si. plenus. ⁊. ū. th. s̄. ū. Et apoc. xvij. Ante
mortē antichristi resurgēt Enoch ⁊ helyas ter
tia ⁊ se post occisionē eoz ⁊ publice vocati in ce
lū ascendent. Sortuo aut̄ antichristo quantum
mūdus sit duraturus incertū ē nobis. Videtur
t̄ q̄ ad min. xlv. dies t̄nt̄ h̄ilo seductis. vt re
verti possint ad p̄niam. Ex eo q̄ dicit Dan. r̄ij.
Beatus q̄ expectat ad dies mille trecetos triaḡ
taq̄. Et an̄ ista ponit tps p̄secutōis antichri
sti. q̄ auferet iuge sacrificiū christi. numer⁹ vicz
diez mille ducēti nonagita. ⁊ tres anni. cū dimi

dio. q̄bus addendo. xlv. fiunt. Mcccxxv.

Titulus. r̄iij. de dono tu moris. D̄no ad timorē m̄ta inducūt. Ca. i.

Timor domini est
tonū sp̄m sancti quod esaias enu
merando ipsa tona ponit in septi
mo loco. Sed hic ponitur in q̄nto.
Et licet multa dicta sint de timore in quantum
est passio in prima parte in titulo de passionibz
diffusius tamen hic agetur. ⁊ p̄ alium modum
et de multiplici timore. Sciendū aut̄ q̄ ad ti
morem d̄ni multipliciter inducimur ex v̄.
Primo ex scriptura theologica. Secundo ex
tatione internali. Tertio ex figura spiritali.
Quarto ex creatura vniuersali. Quinto
ex actione supernali. Sexto ex punitione diui
nali. Septimo ex vtilitate plurali. Pro
primo dicitur Deutero. x. quid petit dominus a
te nisi q̄ timeas dominum deum tuum ⁊ am
bules in v̄s eius. ⁊ diligas euz ac seruias ei in
toto corde tuo. ⁊ in tota anima tua. ⁊ serues m̄
data ei. ps. xxxij. Venite filij audite me timo
rem domini docebo vos. quis est homo qui vult
vitaz. ⁊ gratie ⁊ glorie. diligit dies videre bonos
sc̄z in gloria quasi dicat. timor d̄ni est initium
huius. Et signa eius sunt. declina a malo. quia
timor domini expellit peccatum. Eccl. i. Et fac
bonum. quia qui timet deum faciet bona. Inq̄
re pacem. quia timor domini quasi paradus.
Ecclesia. xxvij. qui est locus quietis ⁊ pacis. chri
stus in euangelio. Timete eum qui p̄t animā
et corpus perdere in gehennā. Math. xxv. Pr
inceps ap̄stolorū ait. Deum timete. i. ps. ij
Bern. sup can. In veritate comperi nihil ē ita
efficax ad gratiam p̄merendam retinendā. re
cuperandam. q̄ si omni tempore coram deo in
ueniaris. nō alta sapere. sed timere. Beatus hie
ronimus in epistola. Timor custos est virtutū
Secundo ratio interna nobis suadet deum
summe esse timendū multipliciter. Dicitur enī
ratio vt timeat qui superior est. qui nocere seu
flagellare potest. nec valet ei resisti. Deus igitur
cum sit summus d̄ns dominorum. nec possit ali
quis resistere potestati vel voluntati eius. ideo
merito timendus est super omnes. Hanc ratio
nem tangit moyses Deutero. x. Qui cū admo
nuisset populum. dominum deum timere. Sub
dit quasi pro ratione. Ip̄e est deus deorum. et
dominus dominantū. deus magnus potens et
terribilis. D̄n ⁊ malach. i. dicitur. Si ego domi
nus vester sum vbi est timor me. Et hieremi.
xv. Quis nō timebit te o rer gētū. Si demones
contremiscunt vt. asserit Iacobus in canonica
sua ad potestatem eius. cui nō est potestas simi
lis sup terram. quantum debet timere plenus

Titulus XIII

fragilitate. Alia ratio quæ præ naturaliter timetur a filio cum ratio doceat quod habet post deum, esse ab eo. Sed nunquid ipse deus non est pater tuus, qui possedit, fecit, et creauit te, a quo omnis paternitas in celo, et in terra nominatur. Nec ego enim spiritum et animam contuli vobis, et vitam et singulorum membra non ego contuli, sed creator omnium qui formauit hominis naturam inquit illa sancta mater filios contulit ad martirium, etc. **S**achar. viij. multo ergo magis deus debet timeri. Docet etiam ratio timere multum, cum oportet eum reddere rationem coram presidente qui omnia nouit, et nihil inultum permittit et propter conscientiam remordeat multa mala fecisse, et multa debita contraxisse ex iniquitate perfecta. **D**ñ. b. gregorius in moral. Iusti omne quod agunt metuntur, dum caute considerant ante quem iudicent stabunt. **T**ertio ex figura spirituali volens deus inducere populum suum ad timorem domini ante se daret legem decalogi scilicet per angelum suum terruit eos, quia mons sinay videbatur ardere conuulsionibus, et audebatur somitus buccine propter quod cum populus esset exteritus dixit moyses. **D**e paret nos dominus venit cum terrore, et terror eius esset in vobis et non peccaretis. **E**xodi. xx. **O**bi inuitur quod per metum inducuntur homines ad seruandum leges. **U**nde ysidorus in libro etymologiarum. **F**acte sunt leges ut earum metu humana coerceatur audacia, tu quoque sit inter improbos innocetia distinctio, id est facte. **E**t quia per marine oportet seruare leges decalogi ad quod inducit timor domini, ideo per ea que a deo procedunt timorem incussit scilicet conuulsionibus, voces buccine et alia terribilia. **I**tem mandauit dominus, **D**euterono. xxiij. **N**on accipietis loco pignoris molam superiorem et inferiorem, in quo figurabatur quod semper quis debet se cum habere sicut spem, ita et timorem nam mola superior figurat timorem, quia sicut mola superior deprimat materiam molendam ne eleuetur, ita mola inferior retinet ne in vinum descendat et pereat. **U**nde figurat spem. **T**imor ergo domini deprimat mentem ne in bonis operibus que facit eleuet, et de se presumat. **E**t spes subleuat, ne desperatio in infernum cadat. **N**on ergo ista duo sunt alteri locanda, sed semper secum possidenda. **D**ñ. b. gregorius dicit quod penitens mouet inter timorem et spem. **N**ec est contra quod ait Boetius de philosophica consolatione scilicet pelle timorem spemque fugato, loquit enim de spe vana, et timore inordinato. **I**tem in huius figuram habet **D**en. xij. quod **A**braam tetendit tabernaculum suum, et habitauit, habens ab oriente bethel, et ab occidente hay. **E**t figurat quod homo iustus debet timorem habere in prosperis et spem in aduersis, bethel enim interpretatur domus vel habitaculum dei, et significat patriam supernam quam quis debet con-

templari in aduersis ad spem habendam ut roboretur. **H**ay interpretatur vita vallium vel abyssus et significat vitam peccatorum et abyssus significat infernum qui quis debet cogitare in prosperis ne eleuetur in superbiam, sed timeat futurum iudicium et infernum. **Q**uarto inducimur ad timorem domini ex creatura vniuersali. **S**icut omnia inuitant nos ad amandum deum, quia omnia sunt facta in obsequium nostrum, sicut beneficium inuitat beneficium ad diligendum benefactorem, ita et omnia creata inducunt nos ad timendum deum. **L**eum et terra inquit, b. **A**ug. in li. confessionum et omnia que in eis sunt, multi vndique clamant et clamare non cessant, ut amem te domine, quia cum bonum sit quod omnia appetunt et amant secundum philosophum, et omnis creatura bona est, nec aliter debet habere suam bonitatem nisi a deo prima causa omnium. **O**mnis autem virtus et bonitas cuiuscumque effectus sit in sua causa et perfectioni modo quia nemo dat quod non habet, et potior est causa esse, tu, ideo omnis bonitas et perfectio est in deo, et hinc creature indicando nobis summam dei bonitatem ad amandum eum super omnia inuitant, et per consequens ad timendum. **N**am omnis amans est timens, et quanto quis plus amat aliquid, tanto plus timet illud amittere, ut patet de substantia temporalis, et filijs, et alijs rebus, sicut ergo inuitant creature ad amandum propter suam immensam bonitatem, ita et timendum ne esse offendamus et amittamus tam infinitam bonitatem. **I**nuitant etiam per alium modum ad timendum deum creature, quia omnia elementa et que in eis sunt, punita sunt in peccato primi hominis propter quod dixit deus ei. **M**aledicta terra in opere tuo spinas et tribulos germinabit tibi **B**ene. iij. **E**t multa animalia bruta facta sunt nociua homini, vel rebellia, propter peccatum, et fructus terre minus boni. **N**ec etiam tantam lucem et perfectum ex corporibus celestibus habemus. **S**i ergo propter offensam dei etiam punita sunt que non peccauerunt, quanto magis quis debet deum timere ne offendat tam seuerum mali ultorem. **I**nducunt etiam ad timendum quia ipse deus ut dicitur, **S**ap. v. **A**rmabit creaturam ad ultiones inimicorum eius **E**t cum omnia pauent et obediunt ad nutum eius, multo magis homo hoc debet agere, quod plus recipit et ratione fulcitur. **U**nde angelus clamabat omnibus gentibus dicens. **T**imete dominum et adorate eum, qui fecit celum et terram et omnia que in eis sunt. **E**xeca. xiiij. **Q**uinto ex operatione supernaturali, scilicet miraculorum, ps. lxxij. **T**urbabuntur gentes scilicet ad penitentiam et timebunt qui habitant terminos a signis tuis, scilicet miraculorum qui habitant terminos scilicet usque ad habitantes usque in extremis terre. **C**um enim viderent huiusmodi opera, que nullus hominum facere potest, nec vni gentium demonia, nec tota virtus nature create

Capitulum Secundum

scz cecos illuminari. demones effugari mortuos suscitari. corpora celestia a solito cursu imitari ad petitione Josue & ezechie. varias infirmitates subito curari. Ipsi etiam reges terre videntes sic admirati sunt. turbati ad penitentiam. commoti sunt ab infidelitate ad fide tremor apprehendit eos ad venerandum & colendum. et ad timendum tantam maiestatem que predicabat a sanctis que inuocabat in cuius virtute totum agebatur. Cui enim illi qui nauigabant cum Jona tempestate in mari orta. solum circa nauium eorum post missionem eius in mare ut iusserat. mare se datus. fluctus mitescere. timuerunt deum verum ut scribit Jone. i. c. Cum vidisset rerum danielis missum in lacum leonum. quia rex deum celi adorabat illesum permansisse. nec ab eis in minimo lesum. timuit ipsum deum ac publice mandauit. pateant omnes deum danielis & contremiscant. quia ipse est verus deus qui liberauit danielē. Daniel. vi. c. Christo iesu domino nostro cuius miracula sunt. ut ait Crisp. pelagus imensum resuscitante adolescentem filium vidue accepit omnes presentes ibi timor. & magnificabant deum Luc. vii. videntes turbe paliticum sanatum timentes glorificauerunt deum. Math. ix. Sy & centurio & qui cum eo erant gentiles in passione christi. viso terremoto. & his que fiebant. timuerunt valde. dicentes. Vere filius dei erat iste. Math. xxii. Quis enarrat miracula oia? **¶** **T**ertio inducit ad timorem dei multiplex punitione exhiere. Arguet te malicia tua. & paulo post. Sci to & vide. quia malum est tibi & amarum te dereliquisse deum tuum. & timorem eius non esse apud te. Deutero. v. Deum tuum timebis. Et infra ne quando irascatur furor eius contra te. & auferat te de terra. Eccli. i. Dominus enim est altissimus omnipotens rex potens & metuendus nimis. Quis enim non timeat considerando quod terribiliter flagellauit peccatores. Angelos superbientes de celo precipitauit in infernum. & in demones commutauit. primos parentes de paradiso terrestri propter inobedientiam. expulit. genus humanum propter luxuriam diluuium perdidit. Sodomitas combustos igne & sulfure subuertit. Israelitas peccantes incredulitate & murmure in heremo perstrauit. Dauid propter inanem gloriam & populum suum propter coniurationem cum abisalone contra eum. peste percussit. lx. milia in triduo infectione illa peremptis. Ezechiam propter ingratitude usque ad mortem infirmum reddidit & sic de alijs. **¶** **E**t ideo merito sancti clamant Apoca. xv. **O**mniaabilia sunt opera tua domine quis te non timebit? **¶** **E**t beatus gregorius. Si placere deo veraciter cupimus. postquam subegimus peruersa. etiam in nobis bene gesta timeamus. **¶** **S**eptimo et ultimo ad timorem inducit utilitas copiosa ex ipso timore proueniens. Deute. v. Quis det eis

talem habere mentem. ut timeant te domine. et bene sit eis in sempiternum. obstetrices egyptie hebreorum quia timuerunt deum. ob reuerentiam eius non obsidentes mares ut mandauerat pharao. dic moyses. quod edificauit eis domos. Exo. i. Siue spirituales secundum. b. hiero. infundendo virtutes & gratiam. Siue temporaliter finalia. grego. dando diuitias. ut. xxii. q. ii. Si quelibet. Et ecclesiastici. xxiiij. Timenti deum non occurrent mala scilicet peccatorum & in tentatione deus leberabit illum. Timentes dominum non minuentur omni bono.

¶ De timore mundano. // Capitulum secundum.

Timor mundanus

est quo quis timet temporalia amittere ut diuitias dignitates. & huiusmodi propter quod vitandum deum offendit contra eius mandata faciendo. quod est mortale peccatum vel cum est ad hoc mente dispositus. cum cogitat sibi posse accidere. **¶** **I**nde procedunt multa mala. unde. b. Aug. sup illud ps. Incensa igni & suffocata ab increpatione vultus tui peribunt inquit. Omnia peccata procedunt aut ab amore male inflammate. i. inordinato. aut a timore male humiliate. i. deficienti. pro amore inordinatum dicitur anima seu opera eius incensa. pro timore mundanum dicitur suffocata. Timor enim tenet & ad yma submitit. Sed ista cum criminalia sunt. utique prohibent ab in increpatione vultus tui. i. in futuro iudicio. **¶** **A**d probationem. u. ducit quod testatur Jo. apoc. xxi. Timidis autem & incredulis homicidis & veneficis. fornicarijs medacibus. pars eorum in flagnum ignis & sulphuris. **¶** **Q**uod ad multa & grauia scelera inducat talis timor mundanus. patet per exempla. **¶** **P**harao rex egypti quia ex multiplicatione filiorum israel in egypto. timebat regnum sibi auferri. mandauit occidi & submergi mares hebreorum cum nascerentur. Exo. i. **¶** **H**erodes rex timens ne puer natus nunciatus a magis rex iudeorum. auferret sibi regnum. turbatus est. & necem innocentis procurauit. **¶** **J**eroboam rex israel timens de accessu populi israel ad hierosolimam. ut adorarent & hostias offerrent in templo iuxta legem domini. populus ipse israel amicitia iungeret cum tribu iuda. unde se subderet regi iuda & ipse regnum amitteret fecit fieri vitulos aureos in Dan et bethel terminis regni israel. percipiens populo ut illos colerent & immolarent. **¶** **R**eg. xij. **¶** **P**ontifices iudeorum timentes ne forte viderent Romani & tollerent eorum locum & gentem Jo. han. xi. **¶** **C**onsilio de reuerunt Christum occidit. **¶** **S**ed timentes amittere temporalia & propter hoc iniusticiam committentes. amiserunt temporalia & spiritualia. animam & corpus. **¶** **D**e his ergo qui propter timorem amittendi temporalia ut diuitias. honorem. famam. & homini offendit deum. potest apte dici illud ps. xij.

Titulus. XIII

Illic trepidauerunt timore ubi non erat timor. id est ubi non erat ratio timendi. ita videlicet quod propter hoc peccarent. Et propter. vii. rationes seu conditiones terrenorum. Quia vilia ob conditionem. Quia defecibilia ad permansionem. Quia inquinaabilia ad transgressionem. Quia impedibilia ad perfectionem. Quia obligabilia ad rationem. Quia nocibilia ad felicitationem. Quia deceptibilia ad defuatores.

Primo igitur non est .i. timendum temporalia amittere. ut propter hoc committatur peccatum. quia ipsa sunt vilia. nullus enim curat vel timet amittere vilia. et precipue cum ex huiusmodi amissione deseruet preciosa. sicut patet in nauigantibus qui non timent vel curant propter merce preciosas in mare. ut deseruent vitas que preciosior est. Temporalia bona vocantur stercorea in diuino eloquio propter sui utilitates. Dicit enim Ecclesiastici. xxi. De stercore bouum lapidatus est piger. Piger est qui ob timorem alicuius laboris omittit facere bonum quod debet. Talis lapidatur spiritualiter et occiditur. Sed unde de stercore bouum. ob ista temporalia que timet amittere vel non habere que stercore dicitur bouum. quod sancti doctores qui agros mentium sciunt vomere ubi dei. stercore ea reputant id est vilissima. Audi paulum egregium predicatorem quod dicat de huiusmodi ad philipenses. ii. Omnia arbitror vt stercorea vt christum lucrifaciam et inueniar in illo ad philip. ii. capitulum. Consideremus conditionem eorum et videbimus vilitatem precie attenda preciositate spiritualium bonorum. Quid aurum et argentum et alia metalla. Lerte spuma terre. in visceribus terre nascitur. nullam vitam habent. non rationale vt homo. non sensibilem vt animalia bruta etiam vilissima vt formica. musca et vermes. non vegetabilem vt arbores. et quecumque herbe vilissime. Quid sericum. Nonne stercore vermium vilissimum. quid vestes laneae. Nonne vellus peccorum. quid placia. Nonne lapides insensibiles. quid agri. nonne terra. quid gloria temporalis. Nonne ventus. Nonne locius de philosophica consolatione. Gloria gloria. quid es aliud quam in milibus hominum inflatio quedam aurum. Sed et in comparatione preciositatis spiritualium bonorum adhuc magis vilia apparent. Propter quod dicit sapiens de sapientia seu gratia loquens. preposui illam regnis et sedibus. et diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. nec comparavi illi lapidem preciosum. quoniam omne aurum in comparatione illius arena est erigua. et tanquam lutum extimabitur argentum in conspectu illius. Sapiens. vii. capitulum. Cum ergo spiritualia bona vt virtutes sunt preciosissima. et temporalia respectu eorum vilissima contra omnem rationem est. vt non curet quis amittere bona spiritualia. propter timorem mundanum ne amit

tant temporalia. et timore mundano ducti amant et sapientia. timendo videlicet ne totum precium sue possessionis vendite ab eis. Petro apostolo assignantes vt debebant. non possent sibi prouidere si aliquo cum supuenerent necessitates. et non prouideret eis de communitate propter paupertatem vel aliam causam. quod retinuerunt sibi fraudulentis facientes de preceptis apostolorum. ad imperationem vel increpationem Petri subito mortui ceciderunt. Actuum. v. quod accidit quadridie quo ad religiosos. qui retinent precepta timentes ne eis prouideat in necessitate. ideo incurrunt mortem spiritalem. xi. q. i. Scimus. Hoc timore mundano ducta nobilis illa matrona romana Lucretia. timens se ne filius tarquinius regis romanorum infamaret eam de adulterio. putillam comminabat ei. assensit in adulterium. postime faciens. Nam vt dicit b. aug. de ea loquens in primo de ciuitate dei. Ita ne aliquem polluat aliena libido metuit. Sed non polluit se qui ad animam si aliena erit. Si polluet aliena non erit. Virtus omnia mala tolerare. potius quam peccato sentire decreuit. Hec. b. aug. xxxi. q. v. Ita ne. Ille ergo trepidauerunt timore ubi non erat timor.

Secundo non est timere .ii.

non amittere temporalia. quod deceptibilia sunt ad felicitatem. Nam videntur promittere felicitatem vt quietem et quasi omnia. quod vt dicit ecclesiastes pecunie obediunt omnia. Sed recipiunt hominem. persistentes in miseria et anxietate. Non christus appellat diuitias fallaces aut Luc. vi. Sollicitudo huius seculi et fallacia diuitiarum suffocant spiritum. Ecce fallacia. quod dicit homines in se. Si habere diuitias ego esse detus in mente non habere tantam sollicitudinem laborandi. soluendi creditoribus et hominibus. Sed si contingat quod habeat. maiorem curam et anxietatem habet quam prius. in cogitando quomodo non amittat. quomodo ipsas adaugeat in quibus expendat etc. Et sic punget et inquietat mens in eius continuis stimulis sollicitudinis. Et ideo ibi affiliet eas spinis. quia pungit mentem et tollit quietem. cum adaugeant semper desideria ad plura. Et ideo dicit ecclesiastes. v. Quarus nuncquam impletur pecunia sicut nec potibus hydropicus. nec ariditate. i. lignis focus. hinc et b. amb. nec finis nec satietas vnquam aderit cupiditati. di. xlv. Sicut hi. Ibi vide pulcra. falsissimum est autem quod pecunie obediunt omnia. quod tamen dicitur et videtur invidiam in quorum persona ibi loquitur Salomon. Nam nec sapientia nec scia moralis. nec sanitas. nec pulcritudo. nec fortitudo corporis pecunia haberi possunt. Sed etiam et multa temporalia ea consequi non possunt. Symon magus non potuit ab apostolis pecunia magna oblata obtinere potestatem vendendi spiritum sanctum. Achab rex israel non potuit pecunia obtinere. naboth subito vineam suam. Israhelite non potuerunt pecunia sua a Seon rege amorreorum obtinere eis necessaria ad victum Balach rex moabitum

Capitu. Secundum

non potuit assequi a balaam ariolo magna pecunia ut malediceret populo dei. **Q.** tollant temporalia quiete mentis nota exemplū in li. de. vii. tonis. Erat quidā artifex satis paup̄ subsistās se et familiā suā de labore manū suarū p̄pter q̄d die noctūq̄ enī opari oportebat. Inter labores autem suos frequē cantabat. ob solaciū. q̄z in modicā anxietatē hēbat et quasi nullā d̄ temporalibz quia eis carebat. Juxta tomū eius habitabat diues multum. qui ita curis et sollicitudinibz verabatur. ut nedū canere sed vix ridere vel letā faciē ostendere em̄q̄ valeret. Unde quasi inuidēs quieti et leticie paup̄ imaginatus est et executus. quō post ser eius leticiā interrumpere et inquietare. Accipit ergo quendā sacculū pleniū aureis. et mane quodam eadē hora qua solitus erat egredi tomum pauper. paulo ante inde transiens. permittit aū tomū pauperis cadere sacculū illū. et certo loco se firmans ut videret quis illū recolligeret. Ita q̄ paup̄ cū tomū egredere inuenit sacculū sursum leuat sibi retinēs. Lepitq̄ cogitare q̄d agere de tanta pecunia deberet. timens ne illud sciretur. vel si emerit aliq̄ magni p̄c̄i d̄ enī suspicio d̄ furto oriret. Vel ne sibi auferret vel q̄d vtilius emeret. Sicq̄ mētē ei⁹ anxietas et timor varia cogitatio deuastabat. ut amissa omī q̄re et leticia mentis. nō ultra cantaret vel iocunditatē ostenderet. Quod cū p̄cepisset diues intentū sc̄z suū consequutū. noluit p̄terea amittere pecuniam suam. Sed post aliquos dies dicit ei diues. **Hic** diebus p̄ viam incedens. habens in ecū sacculū aureorū seu bursam. nescio quō cecidit circa tomum tuā et meam. inaduertenter. Si scires vel audisses aliquid quis inuenisset vterer bona d̄ secretionē. alias non inueniendo intendo fieri facere non solū excoicationē. sed enā inquisitionē per potestātē ciuitatis. Respondit ille. **Nō** oportet aliquid facere. Ego inueni tali die vnum sacculum aureorum. Ex quo dicit tuū esse et signa sufficientia tradidisti. accipe quod tuū est. **De** aū parcat tibi. quia oībus his diebus quibus ipam pecuniā tenui. priuatus fui quiete et gaudio meo solito. deditq̄ mihi multos malos dies et malas noctes. nec quietescere potui p̄ tumultu cogitationū. Reddita igitur pecunia cū sua paupertate reuersus est ad quietem suam et cantus suos. Cū ḡ temporalia sint fallacia quia p̄mittūt quietem et non prestant. sed anxietatem et appetitum earum augent. secundum illud cris̄. Ipsa appositio diuiciarum auget flammā et maior sit cupido. **I**do qui timēt trepidauerūt timore rē.

Tertio nō est timē .§. III

dum temporalia amittere. ita q̄ p̄pter hoc deus offendatur quia ipa sunt defectibilia ad p̄mansionem. propter quod dicit magister veritatis. **Mat̄. vi.** Nolite thesaurizare vobis thesauros

super terram vbi erugo et tinea demolit et fures effodiunt et furant. q. d. **I**deo non delectis referuare et multiplicare temporalia ista bona et sollicitari circa ipa timendo ne deficiant vobis. quia defectibilia sunt in se. Nam si sunt metalla erugo et rubigo consumit. Si panis vel victualia. tinea rodit et destruit. Si pecunia numerata vel gēme. fares p̄nt occulte rapere. Si possessiones et agri et tomus. dñi temporales qui vt dicit **Isa.** p̄io. sunt socij furum. effodiunt. i. diuersas occasionēs inueniūt. vnde ea auferāt. sed quia homines non curāt quō temporalia multiplicent p̄ fas et nefas nec faciunt elemosinas subueniendū indigentibz vt deberent. timendo ne sibi deficiant deus suscitāt bella. imittit penurias. infirmitatibus verat quibz hoīes temporalia consumāt. vñ **bea. aug. rvi. q. i.** Decime. Quod nō accipit christus accipit fiscus. Dabis impio militi quod nō vis dare christo. **Verum** et si certus sit quis vt temporalia ei in vita nō deficiant. nunq̄d in morte q̄ nō tardat. al. q̄d de his seculi deferret. certe nō. Et ideo inquit ps̄. r. viij. **Ne** timueris cū diues factus fuerit hō. et cū multiplicata fuerit gloria tomus eius. **Ne** timueris sc̄z amittere temporalia. q̄ et diues qui habet ea tandē amittit. Et idē firmat **Job** quod tñ experientia docet diues ait cū dormierit nihil seculi affect aperit oculos suos et nihil inuenit. Diues hic dormit mente alienus a consideratione dei et periculi sui. et p̄prie accidit ei sic dormienti. qui cū somniet se habere multas pecunias et in cuiusq̄ letari et epulari subito exp̄gefactus nihil se habere eorū cernens. tristatur se illusum. Ita qui inperent temporalibz quasi somniant. cū enim estimant se p̄manere in eis. ex improviso subito supuenit mors que dormitio dicitur. quia resurrecturus est in fine mūdi. **D**ormiens aū aperit oculos mentis quos hic culpa clausit et nihil inuenit de temporalibz hic possessis. Sed inuenit nihil quod comisit. i. peccatū. **Nā** et si actus peccati aliquod sit inq̄tū actus tñ inq̄stum peccatum nihil nulla natura est. sed defectus rationis. sicut tenebra defectus luminis. exemplum notabile ponit saluator noster in euangelio vt refert **Luc. c. xij. de** quodā diuite qui cū ager suus plures fructus attulisset. cepit mente estuare et timere ne sibi deficerent loca ad reponendū tantos fructus. Sed subito cogitatio malice sibi ipi respondit dicens Scio quid faciam destruam horrea mea et maiora faciam. et illuc congregabo omnes fructus meos et dicam anime mee. Anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos. Comede. epulare. et quiesce. **Cum** ista diceret. dixit illi deus. **Stulte** animam tuā hac nocte repetēt a te scilicet demones. **Que** autem parasti cuius erunt. q. d. nō tua non tecum portabis. sed oīa tibi deficiant. **Ponit** ioh̄ hānes damas. similitudinē in historia iosaphat

Titulus. XIII

videlicet q̄ in quadam ciuitate erat ista vsuetu
to. Ciues illius eligebāt quendā ex ea rectores
⁊ dñm ipsius ciuitatis. cum omni lebertate ⁊ po
testate. vt posset facere quod sibi liberet. ⁊ vti oī
bus bonis ad placitum. sed trāsacto anno regni
sui. mittebat ad quandam insulam solus. ⁊ sine
aliquo subsidio bonorum. vbi nil erat ad eñ sub
stentandū. vnde oportebat eum deficere ⁊ cito.
Cum autē quidā sagax ad tale regimen fuisset
assumptus. considerans quid sibi futurū erat. q̄
mittendus ad illam insulā prudenter sibi pui
dit nā infra illū annum pluries misit ad insulā
multa ⁊ varia bona ⁊ victualia. ⁊ qui ea custodi
ret. quo facto post annum illic directus. ex bonis
que illic destinauerat bene ⁊ copiose vixit. non p̄
inopia defecit vt alij qui non sibi pviderunt. Ci
uitas ista est mūdus iste in quo ⁊ si quis valeat
omnibz bonis eius vti ad placitū. tñ post vitam
eius que breuis est ad aliā vitā transire oportet
nec de his aliquid portare. potest tñc. nisi ea que
dū hic viuit illuc transmittit. scz p̄ elemosinas
⁊ bona opa. Opa enī illoz sequunt illos dicitur
Apoc. xij. v. vnde ⁊. be. amb. super lucam. Non
sunt hominis bona. scz ista temporalia. vera bona
non sunt que secūz afferre nō potest. Sed vt ait
beatus Laurentius de co. facultates quas requi
ris man⁹ paupm in celestes thesauros de porta
uerūt. scz p̄ elemosinas datas ab eo. Illic ḡ tres
pidauerūt timore vbi non erat timor.

Quarto nō est timē . §. IIII

mendū temporalia lamittere. q̄ inq̄nabilia sunt
ad transgressionē. Saculant enī animā pluri
bus generibz transgressionū. ppter abusum eaz
pp̄terea dñs appellat diuitias iniquitatis. cum
dicit Luc. xv. Facite vobis amicos de mainona
iniquitatis. Namona nomen est syriacū. vt
ait hiero. latine diuitie interpretatur. Diuitie au
tem inique dicunt. nō q̄ in se sint male. sed q̄
frequenter male acquirunt. vel male retinentur
Nel eis hōies male vtunt. vnde. b. hiero. Dis
diues aut iniquus aut hōies iniqui. Et. b. Aug.
Permis diuitum supbia. inde enim se. maiores
alijs estimant ⁊ alios despicūt. q̄ p̄ alijs abun
dant. Sed ⁊ inordinate homo afficit ad diuitias
⁊ auare seruat. vnde. b. Aug. ad macedoniū. Nā
prudenter intueamur quod scriptū est. fidelis hō
totus mōs diuitiarū infideli aūt. nec obulus.
Nōne omnes qui sibi vident gaudere ⁊ quicquid
eisz vti nesciūt. alienū possidere cōvincimus b̄
certe alienū non est. quod iure possidetur. Hoc
autē iure quod iuste ⁊ hoc iuste quod bene. Om
ne igitur quod male possidetur alienū est. **S**a
le possidet qui male vtitur. **H**ec. be. aug. xij. q.
iij. Quid dicam vbi glo. exponit principū hui⁹
auctoritatis. sic infideli id est auaro quia avari
cia dicitur ydolorū sensitus. per similitudinē. tali

infideli totus mundus nec est obulus. q̄ quasi
nil reputat. sed alie adhuc plura affectat. fidelis
aūt totus mundus id est quelibet pars etiā mi
nima eoz que sunt in mundo diuitiarū est pro
diuitijs computat. Propterea apostolus. vi. ca.
ad thi. disciplinā instruit q̄o diuites deat tōc et
cautos facere. dicens Diuitibus huius seculi p̄
cipe. n̄ sublimē sapere nec sperare i certo diuitiaz
suar. sed facile tribuere ꝓmunicare. scz alijs res
suas ⁊c. Nam qui volunt diuites fieri. incidūt
in laqueum magnū diaboli ⁊ tentationē. ⁊ in te
sideria multa ⁊ inutilia que mergunt hominē in
interitum. Et in figuram huius dñs anathema
tizauit thesauros hiericho. phylens vt nullus ex
populo israel de eis acciperet. sed igni cōburetē
tur Josue. Ad insinuandū q̄ thesauri hui⁹ mō
di non valent transire in sortem bonoz fidelium
vt exponit granianus. i. q. iij. §. Sed obijciē
die richo enī interpretatur luna ⁊ significat mundū
mutabilem israel videns deum ⁊ significat fide
les videntes deum nunc per fidem postea p̄ spe
ciem. Isti ergo thesauri mundi scz temporalia. in
q̄tum mundi sunt. i. non licite habita nō debēt
haberi a fidelibus. sed igni charitatis exponere.
id est affectu despicere. ne coquinetur ab eis.
Nec obstat q̄ diues fuit valde abraam in pos
sessione aurū ⁊ argenti ⁊ animalium vt patet
in Gene. ⁊ Job magnus dominus ⁊ diues. q̄
⁊ si diuites effecti in rebus. tamen paupes affe
ctu ⁊ patres pauperum. vt ostenditur in eorum
gestis. quod manifestum fuit per tentationes eo
rum. Job in nullo turbatus ex amissione oīm.
abraam in relinquendo patriam in peregrinan
to ⁊ habitando in papilionibus. In oblatione
filij ⁊ xuiusmodi. de talibus eis concedunt om
nes diuitie ⁊ n̄ coquinabit. Sed quis est ille
qui inuentus ē sine macula in diuitijs qui post
aurum non abūt. ipm sequendo non deum. nec
sperauit in pecunie thesauris. quis est hic ⁊ lau
dabimus eum. **C**ontra illic homines mundi
trepidauerunt vbi non erat timor. i. ratio timē
di ista amittere.

Quinto nō est timē . §. V

dum temporalia amittere. quia sunt impeditiuā ad p
fectionem. Sicut bonū est quod omnia appetit
scdm ph̄m in principio ethicorū. ita ⁊ vniū
q̄q̄ appetit suā p̄fectionē. p̄fectus aūt omnis
erit. si sit sicut magister ei⁹ ait christus Luc. vi.
Qui ⁊ mathei. xij. dicit. vnus est magister vel
ster christus. sed vt ait. b. aug. Omnia terrena
⁊ temp̄ta hōmo christus vt ⁊ remnenda esse mō
straret. vbi notandū q̄ non ea ratione contemp
sit pauperimus factus ita vt nō haberet vbi ca
put suum reclinaret. ne videlicet ex possessione
ip̄arum rez ⁊ diuitiaz traheretur inordinato af
fectu ad ip̄a vel nimia sollicitudine occuparet

Capitu. Secundum

aut a diuina contemplatione retardaret. Nihil horum poterat in eo esse. Impeccabilis enim erat dñs Iesus dicit Job. damas. et diuine anime eius diuinitate fruebatur. Sed ideo hoc fecit. ut daret nobis exemplū et puocaret ad ista faciendū ut eius perfecte imitaremur. sciēs q̄ ista temporalia. et si non ipm. tñ nos infirmos multū retrahūt a perfectione. que consistit p̄cipue in cōtemplatione et amore diuinorū. Sunt etiā ista temporalia ut visē p̄pter amorē et sollicitudinē eorū qui visus cum tangit pennas seu alas auisū volare non p̄nt. sed ad ima descedentes de fecili capiunt. Sic temporalia alas intellectus et affectus inficiūt et impediunt ne ad sup̄na libere valeāt auolare. Dñs saluator noster inuenit qui mādata implese se dicit. et de maiori perfectione querebat inquit ipse. si vis perfectus esse. vade vende c̄a q̄ habes et da paup̄ibus et seque me. **Mat. ix.** Nō q̄ ip̄a perfectio consistat in ip̄a paupertate et abrenunciatioe omnīū sed quia h̄c est instrumentū valde accommodum veniendi ad perfectionē. ut determinat bea. **Th. se. se.** Quod etiā firmat venerabilis Job. cassia. in coll. prima abbatis moysi. Hoc etiam intellexerūt gentiles p̄si qui ut magis liberi essent ad speculationes veritatis temporalia ista contempserūt et de socrate dicit. b. hiero. r̄ij. q. ij. gloria. Socrates ille thebanus homo quondā ditissimus cū ad philosophandū atenas p̄geret. magnum auri pondus abiecit. nec putauit se posse diuites simul et diuitias possidere. Nos suffraginati auro r̄m paup̄erē sequimur. et sub p̄textu elemosine p̄stinis operibus incubātes. quō possumus aliena fideliter distribuere qui nostra timide referuamus. **De ille.** Alius p̄his ni fallor. anaragoras ad studiū sapientie p̄gens in mare p̄fecit pecunias quas habebat dicens. Abite male cupiditates. demergo vos ne demergat a vobis. Hoc de pluribus in genere refert lactātius in p̄cipio instituit. **Alto tñ perfectius christicole ista temporalia et delicias et diuitias et gl̄iam contempserūt timentes ista habere non illa perdere.** Nā et de. b. **Antonio** in vitaspatriū legitur. q̄ cum iret per desertum. et in via reperisset massam veri auri. quā potuisset licite accipere cum in thesauris nullus de xp̄inquo fuisset. sed p̄ delicto esset fugit ab ea sicut a facie serpentis timens ne a cupiditate eius traheret effectus. ad montē p̄gens. solitudinē querēs. ut honores vitaret. et non delicias. sed austeritatē aueret. ita qui vult ad modum cōtemplationis et perfectionis ascendere. ut aptius et facilius agat. oportet quod onera temporalium dimittat et sursum tendat. **Nec ita timeat amittere temporalia. ut perdat vel minuat eterna.** sicut plurimi faciunt. qui illic trepidauerunt timore. vbi non erat timor. i. ratio timendi.

Sexto nō est timē .ij. vi.

dum temporalia amittete. quia obligatoria. Quilibet enim nostris dicitur est christus in fine vite. **Hec de rationem villicationis tue. i. dispensationis circa temporalia.** Quod expresse testat. b. aug. in lib. de paruulis ad petrum. dicens. **Domines** quia rationales facti sunt. de se et de omnibus rebus quibus in usum acceperunt vite p̄ntis. rationem reddituri sunt deo. et p̄ suorum actuum qualitate recipiēt penā aut gloriā. **rv. q. i. s. Exortat.** Non ḡ habet quis timere temporalibus carere. cū p̄ hoc obligetur a reddenda ratione. in quo quilibet merito timere debeat. cum subtilis sit illa examinatio nec quicquid iudicem supernū possit latere. et p̄ quo libet defectu pena parata sit. **In parabola de talentis** varijs amissis a dño seruis suis. ut cū eis negociando sup̄lucrauerunt narrat **Mat. xxv.** seruus ille qui vnicū talentū acceperat. quia non illud ad lucrū exposuit. et hoc ex timore ne illud amitteret. redargutus a dño eo priuatus eodem natus fuit. **Ista temporalia bona et diuitie et potestas seu prelatio et honores talentū a dño datū sunt. operante si licito modo habent vel p̄mittente si indebite.** Obligatus est qui ista habet ad reddendam rationē. quō his vsus fuerit et si si multiplicauerit videlicet virtuose ea disponendo. et sic inde merita augendo. sed ociosa tenuerit. non dando pauperibus. nō corrigendo et instruendo subditos. si potestatem habet non dirigendo ad deū intentionē in gl̄ia et honoribus. **Trius** his bonis p̄uat? temū eadem nabit ex neglectu suo. etiam si alias bonus videatur nō rapiendo aliena. non vsurpando officia. nō ambiciose ea querendo **Et p̄pterea notabiliter dicit Grego. in homel. dicte euangelice parabole de talentis.** **Hec lectio euangelij** considerare nos sollicitē admonet. ne nos q̄ plus ceteris in hoc mōdo accepisse aliquid cernimur. ab auctore mundi inde grauius iudicemur. **Dñs** enim augent tona. rationes etiā crescunt tonor id est obligationes ad reddendū rationem de vsu eorū. p̄pter quod dicit grego. **Quisquis sacerdotium. idē** intellige de p̄latura et dignitate adipisci desiderat. prius vires suas cū eo quod subiturus est onere metiatur et si impar est abstineat. et ad id cum metu etiā cui se sufficere existimat accedat. **i. q. i.** Non est putanda. Non ergo debet timeri amittere. sed ad ip̄a accedere. **Nā** ut dicitur **Sapi. vi.** **Erigo** dedit. misericordia. sed fortioribus fortior instat cruciatio. et iudiciū durissimum fiet his qui p̄sunt. **Et dicit eriguus.** q̄ modicum habet de temporalibus bonis. et quia parum recepit. de paucis habet reddere rationē. et si reliquit misericorditer puniē **Sed fortes** sunt qui mundo abundāt temporalibus ut diuitiis. dignitatibus. et honoribus. et isti committūt fortia. i. grauiā peccata. timore non amittendi potentia. dignitatem. diuitias. et honores. et ideo fortior sequitur in eis cruciatio. **Vnde** ab abraham dictum fuit

Titulus. XIII

diuiti epuloni. Recordare quia recepisti bona in
vita tua et lazarus similiter mala. nunc autem hic con-
solatur tu vero cruciaris. **Luce. xvi. q. d.** quia fuisti
potens in diuitiis et dignitate. et si qua bona fecisti
recepisti bona in vita tua. et prima eorum. et ideo nunc
cruciaris propter et fortia peccata tua. Lazarus ut eri-
guus et mendicatus. si qua peccata commisit. mala pe-
nae recipit paupertatis et infirmitatis pro qua sibi
concessa est misericordia venie. Nunc autem
consolatur in requie. **Sicut ergo non timet**
ipse homo reobligari a reddenda ratione de debi-
tis factis. sed timet obligari. cum ratio est intricata.
unde habet timere confusionem et punitiones. ita
non debet timere temporalia amittere sed habere. cum de singulis
horum sit reobligatus et habeat reddere rationem deo. **De**
rebar omnia opera mea inquit Job sciens quod non par-
ces delinquenti. **Qui tamen ut patris ergessis eius om-**
nibus temporalibus optime vtebatur. Sed mundani
illic trepidauerunt timore ubi non erat timor.

Septimo non est .§. VII.

timendum amittere temporalia. quia nociva. quis enim
est ille qui timeat amittere que sibi nocent. **Uer-**
te nullus. immo optat talia ab eo remoueri. **Sed**
temporalia plurimum nocenti inferunt anime et cor-
pori. **Hanc ut dicit in puer. Diuitie congregant in**
malum domini sui de multis quotidie audimus. quod oc-
cidunt violenter a seruis suis. vel subditis suis.
ut haberent diuitias eorum vel dominium. Tales semper
manent in timore. qui non pauper cruciat eos ne ta-
lia amittant. **Unde dyonysius tyrannus sicilie.**
cum quidam amicus suus laudaret eum de diuitiis et
potentia beati dicendo. Ille voluit per exemplum
ostendere ei infelicitatem suam ex continuo timore
suo. **Inuitauit enim illum ad prandendum secum et ordi-**
nauit quod super caput eius ubi residere habebat in
conuiuio amicus ille. gladius acutissimus pen-
deret filo eneo subtilissimo. qui non videret liga-
tus ex solario affixo. **Quibus ille loco predicto in con-**
uiuio locutus fuisset ex iussione tyranni et gladium
aspernisset pendere super eum. epulis variis et exqui-
sitis apposis. **Vir ille cibum sumebat cum maxima**
anxietate timens ne momento ad momentum gla-
dius caput eius impeteret. **Videbantque ei mil-**
le anni ut iuueni ita solenne finiret ut periculi
euaderet inde recedens. finito itaque conuiuio sur-
gens illis e mensa. interrogauit tyrannus qua-
re ita tristis et anxius et non letus fuerat epulatioe
tam solenni. **Assignauit ille causam. scilicet timores**
calius gladium et sue inde mortis. **Qui dixit. Tu ita**
timuisti unius gladium periculi. quantum ego ti-
mere deleo. qui habeo non unum. sed multos gla-
dios super me. **Quo ergo me dicis leatum. qui**
dego in tanta anxietate timoris. **Et cum multa iste**
tyrannus egisset ad vitandum pericula amissionis
temporalium. ut de nullo confiteretur. tandem ea
amisit et ad inopiam reuenit. **Ultra mala et as-**

periculis huius vite in temporalibus tandem
ducunt ad penas eternas propter abusum eorum.
Unde Jacobi. v. Agite nunc diuites. plulate
in miseris qui aduenerunt vobis. diuitie vestre
putrefacte sunt et que sibi habes. **Et Sal. vi. De**
vobis diuitibus qui hic habetis consolationes
vestram. **De importat damnationem eternam se-**
cundum b. hieronymum. **Illic ergo trepidauerunt timore**
mundano. ubi non erat timor. **Et quod temporalia**
ista noceant anime et corpori. ostendit b. Ambrosius.
dicens omnes cupidi. omnes auari. gressu lepram
cum diuitiis suis possident. et male quesita merce-
de. non tam patrimonium facultatem quam thesaurum cri-
minum congregauerunt eterno cruciatu et breui fru-
ctu hoc ille. i. q. i. **Et ordinare. **Procuris bona****
temporalia diuiti epuloni quo ad animam post mor-
tem. **Quia quia dimisit fratribus suis quod eis abu-**
tebant. agebat ex hoc pena in inferno tanquam
occasione presenti vitis illorum. et propterea precebat
saltem ad fratres suos mitti lazarus. ut eos ad
moneret abstinere a vitis et malo usu temporalium.
Non quia compateretur perditionem eorum
sed sibi ipsi ne auerteret pena. **Illic ergo trepida-**
uerunt in mundano timore ubi non erat timor. id est
iusta causa timoris. sed seruandus est quod Tobias
admonuit filium suum dicens. **Noli timere fili mi**
sed timore isto mundano. **Pauperem quidem**
vitam gerimus. sed multa bona habemus si tim-
uerimus deum scilicet timore qui est totum
spiritus sancti et abstinuerim ab omni peccato et fe-
cerimus bene **Tobie. iij.**

De timore carnali. // Capitulum. iij.

Secundus timor di-

cutur humanus seu carnalis. quo scilicet
quis ita timet incommoda carnis vel
etiam mortem ipsam. quod deus offendit mortaliter
contra aliquod preceptorum faciendo. vel venialiter
preter precepta agendo. **Contra quem ait saluator.**
Matth. x. Nolite timere eos qui occidunt corp-
et post hoc non habent amplius quid faciant. q. d.
animam ledere non possunt. et ratione assignat. **lea.**
Augu. quare est repellendus iste timor. dicens.
Timendo mortem carnis tue. dabis mortem ani-
me tue. **Quanta est via confiteri christum tanta**
mors est negare ipsum. **xi. q. iij. Non solum. **Re-****
gatur autem christus. non solum verbis negando si-
dem christi. vel se esse christianum sicut fecit petrus
cum timore mortis negauit se esse christi disci-
pulum **Matth. uij. sed etiam factis. secundum**
illud apostoli ad titum. i. c. confitentur se nosse deum
factis autem negant. **scilicet male operando. sicut fecit**
aaron qui populo israel postulanti ut faceret ei deos
qui prederent eos et quos adorarent. timens ne
denegando occiderent eum. sicut ut collegam su-
um sputis occiderant. quia eos arguebat de tali
ta stulticia ut dicunt hebrei. acquirunt eis. anulos

Capitulum Tertium

auri quos ei ad h' obtulerant in igne p'ciens liquefiendos. Unde ope diaboli subito format' est vitulus aureus que adorauerunt. **Ero. xxxij.** Et tunc timor iste humanus mortale in eo fuit. ut ostendit gratianus. de pe. di. ij. §. opponitur De isto timore carnali pot' intelligi illud ps. lxxij. formido mortis cecidit sup. me timor et tremor venerunt sup. me. et steterunt me tenebre. formido mortis e' p'cipuus. qz vt dicit ph'is. **Mors** est vltimu' terribiliu'. timor ab intra q' ad alias penas et infirmitates corporales. tremor ab extra in membris qui manifestat interiorē. Et ista sunt peccatum. qn' veniunt sup. ho'iem. **Non** dicit sup. me. homo aut' est homo p' rationē. qn' igit' tant' est vt sit sup. hominē id est d'netur rationi. tunc est mortale et inde tenebre peccator' contegunt ho'iem. et obscurant. sed septē rōnibus abh'ciendus est iste timor carnalis q' vt pena carnis cui tetur male agitur.

Primo propter dei §. I

voluntatem cui nos velimus conformare nec ei possumus resistere. **Diuo** ego ait d'ns per **Isa.** quia consilium meū stabit et omnis voluntas mea fiet. sit voluntas dei semper vel de nobis sine merito nostro et utilitate. cū scz nō concordamus cū beneplacito suo. **An** nobis. et cū merito nostro qn' conformam' nos cū ea. **Sed** mors et vita a domino deo inq't sapiēs. i. **Ecdi.** i. de voluntate et operatione eius. **Ego** occidā ait ipse. **Deute. xxxij.** et ego viuere faciā. p'cutiam scz infirmitate. et ego sanabo et non est qui de manu mea possit eruere. **Et** sicut terminus est p'fixus a dei voluntate de vita et morte h'is. scdm illud. **b. Job. xij.** **Constitui** terminos eius qui p'teriri non poterunt. ita et de sanitate et infirmitate. **Hec** dyabolus q' habet maximā potestates sup. corpora inferiora. potuit graui vlere ipm pcutere **Job** nisi licentia a d'no. quini immo nec in gregē porcor' intrare et verare. nisi de voluntate t'ni vt habetur **Math. xij.** **Timere** ergo mortē vel alia affligētia corpus. vt p' hoc quis deū offendit est agere p'tra voluntatē dei que sanctissima et iustissima est. **Unde** cypria. **Quā** p'posterum q's puerus est vt cū dei voluntatē fieri postulemus. scz i oratione d'nica. cū euocat nos de hoc seculo et accersit. nō statim voluntatis eius imperio peamus. obnitimur et reluctamur. et puicatiū more seruorū ante aspectū d'ni cū tristitia et merore p'ducimur exeuntes hinc necessitatis vinculo nō voluntatis obsequio. et volumus ab eo p'mūs celestibus honozari ad que venimus inuiti. **xij. q. ij.** **Propter** istū g' timorē tenebre steterunt nos. qz multa mala s'nt ad ista euadēda. **Sed** vt ait petrus in p'ia canonica. c. ij. **Si** quid patimini p'pter iusticiam beati. **Timorē** aut' eoz scz q' inferunt vobis molestias ne timueritis. sed sancti-

ficite deum in cordibus vestris.

Secundo timor huius §. II

manus et carnalis est abh'ciendus p'pter dei fidelē largitatē p'mittit. n. largā remunerationē. sustinentibz p'stante afflictiōes carnis. et mortē ipaz p'pter eū. **Qui** em' odit aiām suam in h' mdo. ait ipse in vitā eternā custodit eā. **Jo. xij.** **Odit** aut' quis aiām suā in h' mdo. i. scdm vitā m' dialē et criminalē. qui carnē affligit nec cruciatus abhorret et mortē nō timet. vt p'pterea vitanda a h'ius te recedat. et iste puenit ad vitā eternā et gloriozam. **Expectam'** ait apl's ad phil. ij. saluatorem nostrū d'nm iesum xpm. qui reformauit corpus hūilitatis nostre. i. reiectū afflictū et hūiliaum. corpi claritatis sive. i. corpi suo gloriozo. **Hec** desistere potest a p'missione. qz vt ait ps. cxiij. fidel' deus. i. verax in cibus s'bis suis. soluens et implens p'culdubio q' p'mittit et multo largius et abundant' q's meruerim'. **Nō** enī sunt p'digne passiones temp'is huius ad futurā glām que reuelabitur in nobis. **Ed. ro. vij.** **Sup** quo verbo ait. **b. aug.** in sermone fremat mōs. seuiat. mundus. corruet armis increpet lingua quid faciat et ad id quod accepturi sum'. q. d. nihil est ois cruciatus corpi respectu future gl'ie. **Hac** p'fide rōe p'motus. vn' ex septē filijs cū matre sub antiocho passis. nec lex ē dei etiā in minimis cere monijs transgredere' linguā postulatus vt ei abscideretur. aiebat. **E** celo ista possideo. et nunc h'c ipa. s. mēbra p'pter dei leges despicio. qz ab eo ipa me recepturū spero. **Sed** et mater eoz iaz ser filijs corā ea mēbra timētis de. v' adhuc sup'stite et adolecētiori. nō de morte corpi sed aie. ad tolerātiā mortis aiauit. dicens **Peto** nate vt aspicias ad celū et ad terram et ad oia que in eis sunt et intelligas qz ex nihilo fecit ea deus et hoim gen'. et ita fiet vt nō timeas. car' nificē istū. sed dign' tuis fratribz effectus te in illa miseratōe recipiā. q. mach. v'ij. **Sic** et inuict' martyr christi vicenti'. cū torqueret' et grauiora adhuc ei p'minarent' tormenta ad datianū tyrānum aiebat. **O** venenosa diaboli lingua. tormenta tua nō timeo. sed h' solū valde metuā. quo te frangis mihi velle misereri scz parcēdo et a tormēt' cessando. si sacrificauero d'ns tuus. **Polo** glām meā minuas. minuēdo aliqd de sup'lic'is. **Ita** et **Moyes** inquit apl's ad heb. xi. magis elegit affligi cū p'plo dei. q's tpalis peccati h're iocunditātē. aspiciebat. n. in remunerationē. **Fide** reliq't egyptū nō veritus aiositatē regis. inuisibile em' tanq' videns sustinuit. **Non** ergo timendum.

Tertio est timor §. III

carnalis abh'ciendus ob euitandā dei seueritates **Ex** dictamie rōnis naturalis est illud esopi. **Ferte** minora volo. ne grauiora ferā. **pon'** quis elig

Titulus. XIII.

git vna die in carcere affligi q̄ per annū. potius amissionē rez q̄ vite. magis abscissionē manus q̄ capitis vnde ⁊ manū parat ad vitādū p̄cū onē capiti. Cū aut̄ diuina iusticia nullū malum p̄mittat impunitū. ⁊ sine p̄paratione in futuro etiā in purgatorio nedū in inferno q̄s acerbius affligatur etiā p̄ venialibz q̄ quacūq̄ in p̄nti vita pena corpali. Est enī inquit. b. aug. ille ignis purgatorij miro modo grauis. ecce dit. n. omnē penā quā hic aliquis passus est de pe. di. viij. ideo nō est timendū sed eligendū ⁊ optandū corpus hic affligi. p̄ ieiunia. vigilias. p̄grinatōes. infirmitates ⁊ cruciatus q̄ illic reseruare. vel deum p̄pter timorē hui⁹ offendere. Qui timet p̄uinā veniet sup̄ eū nix. dicit̄ Job. vi. id est q̄ timet penas tpales. ⁊ p̄pter hoc abstinet a bonis. opibus penalibus. in idet in futuras q̄ grauiorē sunt. Et vt dicit̄ apoc. xviij. Quantū se glorificauit et in delictis sc̄z corpis fuit. tantū date ei tormētū ⁊ luctum. Contra non iudicabit deus his in id ipm̄ in tribulatione. Psal. i. sc̄z aliā translatio nem. p̄ quo nostra que est hiero. dicit. Nō surget duplex tribulatio. i. qui hic affligitur patienter ferendo. ⁊ se ad deū in passionibz p̄ueriēdo non affligetur in alta vita hic sufficienter punitus. Vnde. b. hiero. sup̄ dicta auctoritate. si vobis deus rigidus crudelis ⁊ cruentus videt. qz genus humanum diluuiō deleuit. Sodomitas igne ⁊ sulphure. egyptios mari submerserit. filios israel substrauerit in deserto. sc̄rote ideo ad p̄ns reddidisse supplicia. ne in eternū penitent xij. q. v. Quid ḡ quod intelligit̄ de illis q̄ inter flagella ip̄a compuncti sunt. ⁊ ad p̄niam reuersi Non ḡ timende p̄ne corpis tempales. que breues ⁊ tenues sunt respectiue. sed eter. nales. Et b̄ est quod d̄ns noster iubebat attendere dicens. Mat. x. Timete eum qui potest animam ⁊ corpus in gehennā p̄dere. Narratur in li. de. viij. to nis q̄ cum pater familias iaceret. mortuus duz ei pararentur exequie. circa mediā noctē iurgēs terrunt omnes qui aderant. ⁊ vadens ad ecclesiam gratias deo egit de sui resuscitatione. reuersus ⁊ omnia bona sua in tres partes diuisit. vnā vxori. aliā filiis. tertiā paup̄ibus distribuit. Et ad heremū pergens cellā iuxta fluum aque gelide construxit. Et cū frigus erat. vestu⁹ in illū fluum se iactabat. ⁊ vsq̄ quasi ad vite extrema morā ibi trahens. egressus i aquā calidissimā introibat. sic frequētissime p̄ hunc ⁊ alios modos se crucians. Et cū ab alijs sup̄ his argue retur de indiscretionē ⁊ sup̄p̄ius occasione. Respondebat si aspexissetis que ego vidi. maiora horz faceretis. Dixit enim q̄ egressus de corpore sp̄s ductus fuit a quodam viro lucido sc̄z an gelo in vallē marime longitudinis ⁊ latitudis. Quis vnus latus erat plenū flammis feruentibus aliud plenū gelu ⁊ grandine furentibus.

Eratq̄ vtrumq̄ latus plenū animabo transeuntibus de flāma ignis ad frigus intensum ad q̄s facit illud Job. xxij. Transibunt ab aquis muium ad calorem nimum. Postea duxit eū per tenebras densissimas. viditq̄ globos ignis de baratro ascendentiū. animalq̄ inde ascendētes ⁊ reincidentes in modū fauillaz. ⁊ fetorē sensit idē exalantē. intolerabilē stetum audiuit ⁊ eulatiū incompatibilē. ⁊ terribilos demones forzipes ⁊ fufanulas igneas habentes. ⁊ eū capere voluerunt ⁊ in ignē illū p̄icere. Sed ille lucidus qui eum durerat demombz imperauit ne eū contigerent. quia d̄ns mandauerat euz ad corpus reduci. vt si vellet p̄niam ageret de p̄teritis. Sin aut̄ ad loca illa veniret. Reuersus ergo ad corpus quia recolo que vidi non timeo istas penas corporeas vt euadā eternas. simile factum narrat venerabilis Beda in gestis angloz li. v. ca. xij. Et illū viz vocat diabolū. ⁊ refert hoc accidisse. Anno d̄ni sexingentesimo primo.

Quarto timor hu .§. III

manus ē euitādus. p̄pter carnis hostilem contrarietatem debilitandā. non timet quis illud vnd hostis debilitatur eius. sed vnde fortificatur. caro autē est hostis anime sc̄m illud gala. v. Caro occupat actus. sus sp̄m adeo. vt eū ad mortem eternam inducat p̄pter quod idem ap̄ stolis ait ad Ro. viij. Video aliā legē in membris meis. repugnantē legi mentis mee ⁊ captiuū me ducentē ⁊c. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. i. de corpore cuius concupiscentia que est lex membrorū sensualitas inclinans ad delectabilia ⁊ horrens grauiā. ⁊ p̄ hoc rebellans ⁊ rationē que est lex mentis querit eam suffocare. Et ad idem dicebat p̄p̄ta Origenes. c. viij. Inimici hōis domestici eius. Hi sūt domestici nostri quinq̄ sensus. signati secundū Cris. p̄ quinq̄ fratres diuitis epulomis. se cum cruciandos in inferno Quanto aut̄ sunt magis domestici. tanto sunt periculosiores. nulla enim peior pestis ad nocendū. q̄ familiaris inimicus inquit boetius de solatione ⁊ hie. Vnde ⁊ b. ambro. in lib. de p̄nā tractās illud ps̄. Quomodo cantabimus. canticum domini in terra aliena. dicit. Si caro menti repugnat. nec subdita est animi gubernaculo ⁊ mentis imperio aliena terra est. que nisi tomatur cultoris exercitio. fructus non potest charitatis penitentiē ⁊ pacis afferre. hie ille. Et sic impedit caro aliena. i. repugnans menti. q̄ non apte ⁊ lete cantetur canticum domini. i. fiant bona opera. de pe. di. iij. In salicibus Observandū autē quod ibi subdit. b. Amb. videlicet sane cum caro repugnat. mens ad deū semper debet esse intenta. vt sc̄z timore eius abiciatur timor carnalis. Cum igitur caro affligit ⁊ torquetur inimicus ne stet debilitatur p̄pter

Capitu. Tertium

dicebat apostolus. ij. Cor. ij. Cum enim infirmior tuus fortior sum et potens. scilicet spiritu. Quod etiam confirmat. b. Ambrosius. dicens. Quod nocet corpori iuuat spiritum de pe. vi. i. Potest fieri. **Hec** intelligens quidam sanctus abbas. ut legitur in libro de vii. tonis. Cum lumen oculorum amisisset ait. Gratias ago deo meo. qui me vindicauit de aduersario meo scilicet corpore. qui mihi solebat tot mala inferre per istos duos perditores et raptos oculos meos. Dicit enim tresh. ij. oculus meus depreddatus est animam meam. De beato etiam Francisco legitur. quod cum in oratione maneret. vidit cateruas demonum super tomum discurrentes cum strepitu tanquam ei nocere volentes. Qui percipiens eriens et crucis signum sibi imprensus dixit. Ex parte omnipotentis dei vobis dico demones ut quicquid vobis promissum est. faciat in meo corpore. Omnia enim libenter sustinebo. Quia cum maiore inimicum non habeam corpore vindicabit me de aduersario domini in ipso vice mea exercebit vltionem. qui confusi disparuerunt. Ex quo igitur per infirmitates et afflictiones corporis. debilitatur ipsum qui est inimicus noster et per mortem occidit non est timendum carnaliter. ut per hoc. deus a bono

Quito timor carna .§. V

lis est refrenandus propter veritatem clarius inueniendā. philosophus in libro ethico. ponit summam hominibus felicitatem consistere in actu supreme potentie que est intellectus erga nobilissimum obiectum quod est deus id est in speculando summam veritatem. Sed corpus ad hoc impedit. Nam omnis nostra cognitio ortum habet a sensu secundum philosophum et ideo intelligi non potest deus ab anima in corpore mortali existente. in sua pura et nuda essentia. dum videtur sensibus corporeis. quia quicquid intelligit per modum rei corporalis intelligit. Sed spiritus est deus ut dicitur Iohann. ij. non corpus vel res materialis. Et ideo impedit corpus animam a perfecta cognitione. Et hoc est quod dicitur Sap. ix. Corpus quod corrumpit aggrauat animam. et deprimat terrena inhabitatio sensum multum cogitantem et difficile estimamus que in terra sunt. et que in prospectu sunt cum labore inuenimus. que autem in celis sunt. quis inuestigabit. Et hinc plotinus philosophus ut refert Augustinus de ciuitate dei. dicebat fugiendum esse ad clarissimam patriam. ibique patere omnia. Et cyero libro de senectute. Mors non est lugenda. quam immortalitas anime sequitur. Meditandum debet esse ab adolescentia. ut mortem negligamus. sine qua meditatione tranquillo animo nemo esse potest. cum certissimum sit moriendum. et quo tempore incertum dum in his corporis compaginibus inclusi sumus munere quodam necessitatis et graui opere perfungimur. Est enim animus celestis et altissimo domicilio deprellus. et quasi demersus in ter

ram. locum diuine nature eternitatis stratum. **Hec** ille. Apostolus etiam noticiam que habet hic de diuinis. assimilat cognitioni paruuli que est imperfectissima. dicit enim. i. Cor. xij. Cum essem paruulus cogitabam ut paruulus. loquebar ut paruulus. et sapiebam ut paruulus. cum autem factus sum vir. euacuauit que erant paruuli. Non ergo timenda est mors. ut per hoc desideret spiritus que ducit ad perfectissimam cognitionem et felicitatem. Sed et in vita presenti afflictiones corporis restringunt animum. ut acutior sit ad intelligendum veritatem. Isa. lxxvij. Veratio dabit intellectum. Et b. greg. Oculos quos culpa claudit pena aperit. In cuius etiam figuram habet. Tobie. xi. quod fel piscis positus super oculos eius aperti sunt ei oculi. quia scilicet amaritudo afflictionis corporalis reducit hominem ad cognitionem et illuminationem. Et de platone legitur. quod scholas tenebat in locis pestilentibus et asperis. ut ex hoc scholares essent magis in seipsis recollecti ad percipiendum veritatem doctrine. et non distraherentur in yma ex loco ameno. **Sanas** res iuda impudens non se recognouit et sua scelera nisi flagellatus et corpore captiuatus. iij. Reg. vltimo Remouendus est ergo timor iste.

Secundo timor huius .§. VI

nus est detestandus propter christi deformitates assequendam. Magna est gloria sequi regem factorem suum. i. imitari. Rex autem et creator noster est dei filius. Ipse autem non ita timuit afflictiones corporis. quod propter hoc se abstraheret a durissima passione et morte ignominiosa. ut nos a morte liberaret. Quinimo a planta pedis usque ad verticem non fuit in eo sanctas. Non fuit aliquod membrum quod in passione sua pena careret. Ex autem Ioseph nutritius eius reuersus de egypto cum paruulo iesu et matre eius. timuit ire in iudeam ubi regnabat archelaus filius herodis ut dicitur Math. ij. ne scilicet occiderent puerum sicut quesierat pater eius. Et quod etiam non volebat ipse homo factus et predicator in iudeam ambulare. quia querebant enim iudei interficere. non hoc ideo fecit quasi nollet mortem subire. sed quia nondum venerat hora passionis eius. prudenter euitans occasiones augmenti malignitatis eorum. Quia ergo non decet sub capite spinoso membrum fieri delicatum. non timendum est et fugiendum. sed appetendum afflictiones corporis ut deformemur capiti nostro. Dicit enim apostolus ad Ro. viij. Quos deus presciuit hos et predestinauit. conformes fieri ymaginis filii sui hoc igitur exemplo ut scuto circumdabit te veritas eius. non timebis a timore nocturno ait ps. xc. Timor nocturnus est timor afflictionis corporalis. non enim significat aduersitatem sicut dies prosperitatem. Sed veritas dei scilicet dei filius. exemplo suo ut scuto protegit nos. ut nulla ex parte virtutem

deseramus propter timorem afflictionis.

Septimo timor hu. §. VII

manus est, temerarius, quia tollit mentis libertatem. **N**ō bene p toto libertas vendit auro. Sed vt dicit iulius celsus. Terroꝝ hoĩbus philiũ mentēq̃ eripit ⁊ mēbra debilitat. **N**ec est ⁊ tra qđ phis dicit in li. ethicoꝝ qđ timor facit homines philiari uos, quia hoc intelligit quando est rōne regulatus, quia timendo mala que possunt occurrere, inducit timor ⁊ sollicitat ad cogitandũ quō possit obuiari rōnabiliter. **S**ic ⁊ moyses audiens qđ noũ factũ erat occasio facta egyptũ p eum, timens pharaonē secessit in madian, qui tñ non timuit qñ oportuit pharaonē increpare, sed timor humanus quo scz timet, psecutio, cruciat⁹ corporis mors ipa ⁊ hmōi tollit libertatē mentis cū quis agit ⁊ id quod dicit vel dictare debet ratio, vt mala illa euitet. **H**ic timor inducit ad incantatōes sup̃stitiones multas, vt sanetur corpus cū damnatiōe anime. **xvi. q. vii.** **N**ō obseruet. **H**ic timor pervertit iudicia. **D**icit em. b. greg. xi. q. iij. Quattuor modis humanus pervertit iudiciũ scz amore, timore, cupiditate, ⁊ odio. **H**ic timor tollit libertatē increpationis platoꝝ quo ad tyrannos ⁊ tra quos dicitur **Johan. x.** **M**ercennarius ⁊ qui nō est pastor, vidit lupũ venientem, ⁊ fugit, ⁊ lupus rapit ⁊ dispigit oues. **M**ercennarius dicitur platus, qui non habet curam de salute ouũ, sed de lana ⁊ lacte. **L**upus veniens id est tyrannus vel hereticus vel rapies iura ecclesie, fugit mercennarius dñi tacet platus nec talibz resistit, vt fecit thomas cantuariens, non timens mortē sibi cōminatā ⁊ tandē illatā. **E**t bea. Amb. nō acquiescēs impatori in dando ei vnā ecclesiā p arrianis hereticis, vt patz. **xiiij. q. viij.** **C**ōuenior phylens thodosiũ ab ingressu eccle ppter homicidia pcurata, vt. **ij. q. iij.** **C**um apud thessalonicā. **E**t ex huius timore carnali platorũ multa mala sequunt in eis ⁊ ouibz. **H**inc beatus Grego. in pastorali. **S**epe rectores iprouidi humanā gratiā amittere formidantes loqui libere recta p̃mescunt ⁊ iuxta veritatis vocē non iam gregis custodie pastorũ studio, sed mercenariorũ vice deseruiunt. **cc. di. xliij.** sit rector, hinc ⁊ **N**icolaus papa ait. **d. e.** **D**ispensatio celestis seminis nobis p̃missa est vt si tacuerimus, vel si nō sparserimus. **Q**um vas electionis formidet ⁊ clamet, quanto magis cunlibet eriguo metuēdum est. **N**on ergo timendũ nedicatur. **I**llic trepidauerunt timore ⁊c.

De timore naturali.

Cap. quartum

tertius est timor naturalis.

Cōuenientius primo debet poni tñ quia cōmuni⁹ est nō solũ omnibus hominibz inest, sed etiam in brutis, nam passionēs sunt subiti motus excitati in pte sen-

sitiua, quā habemus cōmuni⁹ cū irrationabilibus, sed p̃fectior est quod etiam pater ad sensũ. **N**ā fit eis cōmuni⁹ verlex ⁊ hmōi, vt timentes fugiūt. **C**ū etiā quia in alijs timoris speciebus reperitur virtus vel viciũ in actuali, sed nō in tali motu naturali, cum nō excedit limites suos. **P**assionibus enī nec laudabiles nec vituperabiles sum⁹ sc̃m ph̃m i li. ethicoꝝ. **E**t ratio est qz non sunt in nostra potestate, sed p̃ueniunt iudicium rationis subito, ⁊ ideo nec eis meremur vel temeremur, de hoc timore potest intelligi illud ps. **ij.** **S**eruite dño in timore ⁊ exultate eicũ tremore quē timorem naturalē habeatis vt alie passionēs nec vitare potestis, vt tales motus nō sustineatis quā mala menti occurrunt vt parata, ita tamen timeatis vt tōm̃io seruatis nec ppter vitanda illa mala a dño ⁊ eius obedientia recedatis, ⁊ ita trematis in aduersis qđ ratione exultetis in tōm̃io. **D**el sic ita seruatis tōm̃io nō timendo eius punitionem ne sit seruilis tñ timor vt ppter euitandam solum punitionē seruatis ei sed exultate, i. amore ⁊ cum gaudio bona ppter eum faciatis cum tremore reuerentię. **E**t quia saluator noster sumpsit naturā nostrā humanā cum omnibz proprietatibus eius naturalibus que defecti nō important. **I**deo ⁊ ipse timorē habuit naturalē sc̃m illud. **Mathe. xvi.** **L**epit iesus tedere ⁊ pauere ⁊ mestus esse. **I**n hoc tñ differentia fuit inter ip̃m ⁊ nos, quia cū passio timoris vel alie exurgit in nobis fortiter obumbrat aliquātulũ lumen ratiois ⁊ obscurat, quod in christo non fuit sed semp ratio serenissima. **I**n animabz separatis dicit esse timor secundũ illud virgilij. **H**inc metuunt, cupiūt gaudentqz, tolerantqz, cum tñ sensitiuam nō habeant, quia affixa est organis corporeis quibus carent non qđ p̃prie sint in eis ip̃e passionēs cū alteratione vt hic, sed sunt motus voluntatis in eis similes passionibz modo suo. **D**iuerse autē ⁊ auerse opinionēs fuerunt inter stoycos ⁊ peripateticos quorũ princeps aristoteles fuit. **P**az stoyci dicebant timorē ⁊ alias passionēs nō cadere in animo sapientis, sapientē vocantes virtuosum peripatetici autē asseriebant eos vtqz cadere in sapiente, sed ab eis nō deduci, i. non vinci, nec a virtute discedē. **b. Zug. aut li. ix. de ci. xi. c. v.** dicit, qđ ista p̃trietas erat magis verberalis qđ realis. **P**az qđ stoyci dicebant non cadere timorē ⁊ alias passionēs in animo virtuosi, nō intelligebant de primis motibz passionum, sed de dñio eaz, sup rōnē, i. qđ vincunt a passionibus. **E**t qđ peripatetici dicerent cadere eas in mente virtuosi, nō intelligebat de tōm̃io eaz in mēte, sed de primis motibz eoz, p̃prie tñ loquebant peripatetici. **E**t qđ sic intelligerent stoyci ponit bea aug. **E**xemplũ cuiusdā p̃bi stoyci, **Q**ui cum plunbz alijs p mare nauigaret, tempestate valida exorta ⁊ periculosa, ph̃is ille totus expalluit

Capitulum Quartum

ex timore periculum cernens. **C**um cessasset tempestas, mox ut securitas prebuit colloquendi vel garrandi locum quidam ex illis quos nauis illa portabat, diues et luxuriosus cepit illudere philosophum illum stoicum, eo quod extimuisset et palluisset in ea tempestate cum ipse diues mansisset intrepidus. At ille aristippi socratici responsus retulit. Qui cum in re simili eadem verba ab homine simili audisset, respondit illum merito pro anima nequam simili nebulonis non fuisse sollicitum, se autem pro aristippi anima timere debuisse, illoque depulso, agellius qui nauigabat cum eis, quesiuit ab ipso philosopho de causa palloris cum stoici asserant timorem et alias passiones non cadere in animo sapientis. Tunc philosophus perdidit de sarcinula sua libri epicteti stoici in quo erant decreta senonis et crisippi, qui fuerunt principes stoicorum in quibus habebatur non esse in potestate hominis fantasias. **Q**uam et quando veniant in animo, et exterribilibus fantasias necesse est animus moueri ita ut paulisper expauescat metu, vel tristitia contra hatur tanquam his passionibus puenientibus rationis officium, sed non assentiri eis, hoc enim volunt esse in potestate nostra, scilicet assentire vel dissentire ratione. **I**dem esse differentie inter sapientem et insipientem, quod sapiens non cedit et assentit passionibus, sed insipiens, id est malus assentit, receptens, scilicet a virtute per passiones timoris vel aliter. **h. c. b. aug. ix. li. de ciui. dei. c. v.**

De timore autem damasce .§. I. **N**us sex species timoris scilicet segnitie, erulescentiam, verecundiam, admirationem, stuporem et agoniam adde, vnde, qui est effectus exterior timoris et dicitur tremor, sufficientiam illarum sex specierum id est quare tot sunt assignat, sic. **h. th. p. 1. q. 114.** **C**um timor sit de malo futuro quod excedit potestatem timentis, ut scilicet resistere non possit. Sicut bonum hominis, ita et malum potest considerari, vel in operatione eius, vel in rebus exterioribus. **I**n operatione hominis potest malum dupliciter timeri, primo labor grauians naturam, et sic causat segnitiam, cum scilicet quis refugit operari propter timorem excedentis laboris. **S**ecundo turpitudine ledens opinionem, et sic si turpitudine causat in actu committendo, sic est erulescentia, si sit de turpi iam facto, sic est verecundia. **M**ali vero quod in exterioribus rebus consistit, triplici ratione potest excedere hominis facultatem, ad resistendum ei, per rationem sue magnitudinis, cum scilicet aliquis considerat aliquod magnum malum, cuius exitum considerare non sufficit, et sic est admiratio. **S**ecundo ratione turpis consuetudinis, quia scilicet aliquod malum in consuetum nostre considerationi offertur, et sic est magnum nostra reputatione, et hoc modo est stupor qui causatur ex insolita ymaginatioe. **T**ertio ratione inprovisionis, quia scilicet promoueri non potest, et sic fu-

tura infortunia timentur, et dicitur agoniam. **T**remor autem est effectus timoris, et ab eo causatur huius ratio est secundum **h. th. p. 1. q. 114.** quia in timore calor ab exterioribus ad interiora strahitur. **R**emoto autem ab exterioribus calore qui membra continebat remanent membra frigida, et propter hoc accidit in eis tremor. **T**remor enim ex frigiditate causatur propter quod tremunt membra timentium ipsorum. **E**t primo tremunt cor, eo quod in timore calor deserit cor, secundo tremunt venter propter vicinitatem arterie vocalis ad cor, tertio tremunt mandibula inferior propter continuitatem. **Q**uarto sequitur strepitus ventium propter eandem rationem. **Q**uinto brachia et manus propter connectionem ad pectus, ubi est cor, tum quia hec membra sunt magis mobilia propter quod in timentibus genua tremunt secundum illud. **Isa. xxxv. Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate, dicitur pusillanimes confortamini et nolite timere. Ecce deus vester ipse veniet et saluabit vos. Est etiam effectus timoris contractio virtutis naturalis ad interiora, et inde caloris mutatio, vel in pallorem vel in ruborem, cum verecundatur quis. **S**ed declaratio horum vel multarum aliarum de timore in quibus passio naturalis, habes plenius supra in prima parte titulo, vi. c. x.**

De istis septem .§. II

dis timoris qui in se non sunt peccatum quo ad primos motus quia naturales, sed quo ad secundos sunt peccata vel merita secundum quod in eis ratio negociatur dirigendo eos in malum, virtutem, vel in bonum virtutis. **P**robat in sacra scriptura. **N**am ab ultimo inchoando qui est tremor dicit **Isa. posse dit tremor hypocritas et in partem cum, teregunt eorum fallacie, et in morte conscientia remordente et in damnatione inferni ubi dicitur esse fletus et stridor dentium. Mathei. vii. qui est effectus timoris. In bonum dicitur de tremore per ysaia in super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem et quietum trementem sermones meos. Et de **Iohanne baptista**, canitur cum christum baptizauit. **B**aptista contremuit nec audebat tangere sanctum dei verticem, sed clamat cum tremore sanctifica me saluator. **D**e agoniam dicitur **Luce. xxii. de christo**, factus in agonia plus orabat, in qua ita sententia eius exterrita est timore mortis sibi presentate, quod factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. **S**ed rationi timorem illum subtrahit, dicens. **N**on quod ego volo sed secundum instinctum naturalem et sensualem qui horrent mortem, sed sicut tu. **U**nde et surgens ab oratione non fugit, sed obuiam processit perditore. **A**d hanc agoniam veniens **susanna** uxor **ioachim**, cum duo illi senes inueterati diebus malorum sollicitabant eam**

Titulus XIII

ad adulterium cum eis perpetrandum, cominando ei si non assentiret, diffamationem et mortem ait. **Angu**stie mihi sunt vndique, et quid eligam ignoro. Si enim hoc egero mors, scilicet anime mihi est. Si non egero, non effugiam manus vestras, sed quod me accusabitis. Et subito in hac agonia posita substravit timorem infamie et mortis rationi, dicens. **Verumtamen** melius mihi est absque opere scilicet peccati incidere in manus vestras quam delinquere in conspectu dei mei. **Dan.** xiiij. Sicque exclamavit succursum. **Et licet** illi senes incusassent, deus mirabiliter leuauit eam a morte ut ibi patet. **In illa agonia** posite alie mulieres quas predicti senes incitabant ad malum sub miserunt rationem timori, scilicet essentendo illis ne diffamarentur et accusarentur eas timendo. **De eis** dixit **Daniel** quando examinavit. **Sic faciebatis** filiabus israel et ille timentes loquebantur vobiscum sed assentientes concupiscentibus vestris. **De stupore** dicitur de iudeorum populo vel anima peccatrice. **Jeremi.** v. **Stupor** et mirabilia facta sunt in te id est ea que sunt causa stuporis, scilicet in tua duritia ex acceptis beneficiis, et in punitione de tuis beneficiis. **Et** per in malum accipitur. **Ecclesiastes.** viij. dicit. **Non sapias** plusquam necesse est, ne obstupescas, id est non ita curiose te habeas inuestigando, ut ex ymaginatione insolidorum deficias a veritate. **Et** io. xij. **Adducit** dominus consiliarios in stultum finem et iudices in stuporem, ut nesciant prouidere. **In bonum** autem sumitur. **Luc.** v. vbi dicitur de petro postquam cepit vno iactu retium multitudinem copiosam piscium, ita ut implerentur ambe nauicule. **Stupor** circumdederat eum in captiua piscium. **Et** christus ei dixit. **Noli timere** etc. **De admiratione** dicitur. **Johan.** xiiij. **Nolite** mirari si odit vos mundus ita scilicet ut timore multorum persecutionum deficiatis a fide. **Et** apoc. xvij. **Ipsa** iohannes dicit se miratum fuisse magna admiratione, cum vidit illam mulierem sedentem super bestiam coccineam habentem capita, vij. et cornua, x. babilonem dictam, que ascensura erat de abyssu et ibi in interitum et mirabatur omnes inhabitantes terram, videntes bestiam que erat et non est etc. **Et** de pylato cum christus ei non responderet ad ea que sibi falso obiciebantur a iudeis, dicitur **Matth.** xxvij. quod mirabatur preses de eius taciturnitate, quasi reprehendens innocentiam et patientiam eius et de emens dimittendum. **Sed** cum audiuit iudeos dicentes, **Si** hunc dimittis non es amicus cesaris, tunc magis timuit **Johan.** xx. timuit enim displicere imperatori terreno et propterea dedit iniquam sententiam. **De verecundia** et erubescencia que frequenter sumuntur alter per altero, licet differant, ut dictum est, beatus ambrosius ait. **Verecundia** ingenuos perdit natales, di. lxxvi. **Non** satis pres. xliij. **Tota** die verecundia mea coram me est, sed de commissis peccatis. **Et** iob **Si** erubui peccata mea

in conspectu populi confiteri, quod intelligendus est de his que publica sunt, et in iudicio dicenda. **Erubescencia** quidem est timor de turpi committendo. **Verecundia** de commisso ut dictum est. **Cum** igitur quis ita erubescit de aliquo bono opere faciendo timens irrideri vel minus reputari bonus vel sapiens, ut propter hoc bonum ipsum dimittat utique peccat. **Sicut** multi erubescunt videri facere confessionem. **Vel** in rogare que ignorant et addiscere, vel predicare vel reprehendere cum debet dicere in confessione integre peccata turpia et huiusmodi, extra quos dicitur **Luc.** ix. **Qui** me erubuerit et sermones meos, hunc filius hominis erubescet coram angelis dei. **Et** beatus augustinus, de pe. di. v. c. i. **Lauet** peccator ne verecundia ductus diuidat confessionem, hoc enim est ad hypocritam tendere et semper venia carere. **Contra** de his qui non erubescunt peccare dicitur. **Hiere.** iij. **frons** meretricis facta est tibi, erubescere nescisti. **Et** iterum. **Confessione** non sunt confusi et erubescere nescierunt. **Hinc**, be. bernardus, in sermone. **Quoniam** infama hominum, pudet sordes abstergere, non pudet stralere, pudet abluere, sed per confessionem, et non pudet inquinare. **Abstergitur** caliga et emittitur anima. **Stultus** autem valet verecundia in confessione, si tamen habeat principaliter respectus ad dei offensam, et non tantum ad respectum persone audientis. **Vnde** et quanto persone ad cuius conspectum magis erubescit confitetur, tanto maiorem inde fructum consequitur, se ipsum vincendo ad totum exprimentum. **Vnde**, b. aug. de pe. di. v. c. i. ait. **Quoniam** erubescencia magna est pena, fit dignus venia qui pro christo erubescit, sed confitendo peccata. **De** segnitie que idem est quod pigritia propter quam quis tradit vel se subtrahit ab opere bono, timendo laborem nimium, vel deficientiam in eo, et communitur in defectum vite sumitur. **Vnde** et **matth.** xv. dicitur de seruo malo et pigro qui talentum sibi commissum ad negociandum non exposuit exercitio, timens ne illud perderet condemnatus fuit, nec acceptata est excusatio eius cum dixit. **Ecce** talentum quod habui in sudario repositum. **Timui** enim te, quia homo austerus es, sed ne illud amitterem illud exponendo, et tu erigere velles ammissum. **Contra** huius segnitie seu pigritiam multum inuehit **Salomon** in **prover.** vi. vix quo piger tormis quando consurges a somno tuo. **Et** iterum, dicit piger. **Deo** est in via occidendus sum, et huiusmodi sancti tamen viri viuunt in bonum ista segnitie videlicet subtrahentes se ab aliquibus operibus, et si in se bonis, tamen periculosis et distractiuis et honorem et laudem continentibus, timentibus non defecere in eis et deum offendere, sicut beatus **Gregorius** papa, **Ambrosius**, **augustinus**, **martinus**, cum fuerunt vocati ad prelaturam et presulatum, et multum via

Capitulum Quartum

ventes se a dño vocari acquieverunt. **Exemplū** etiam in moyse cum dñs voluit euz ad pharao- nem mittere & se excusavit. **Ero. ij.** Et in hiero- mia dum dñs iussit eum ad predicanduz se ex- cusavit. **Hiere. i.** timens scdm Breg. amittere ex hoc lucra contemplationis. tandem vterq; obedi- uit. In malum autem vtunt tali segnitie prela- ri. quando extimore se subtrahunt vel tardant- tebitam replez nsonē. vnde beatus **Augu.** Lū- eis per quos ecclesia regitur adest pace salua po- testas discipline aduersos improbos & nephari- os exercēde. tunc neq; secordia neq; segnitia tor- miamus. sed aculeis preceptorū que ad seuerita- tem coherōis p̄tinet exercitandi sumus. **Nec pa-** tientie nom̄e torpescam⁹. nec obtentu diligētie seuiamus hęc ille. **xij. q. uij. quidam.**

Notandum autē .S. III.
q̄ quis dicatur de iusto. puer. **xxvij.** Iustus q̄si leo h̄dit. Et de leone cui assimilatur iustus di- cat. puer. **xxx.** Leo forissimus bestiaz. ad nullius p̄uebit occursum. **Tamen.** scdm naturales et **Idorum** septez sunt que leo naturaliter timet **scilicet** strepitum rotarum. **Ignem.** Quoddā ani- mal dicit̄ q̄ lazym a cui⁹ ferocitate nlla bestia potest esse tuta. **Irem** quoddā aliud animal qd̄ dicitur leorofilius. de cuius carnibus comedēs leo toricatur a venatorib⁹ & occiditur leo. **Vnde** illud animal marie odium leones. & si possunt ipm̄ inuenire occidunt. quia parū est. nec ta- men inde gustant. **Quinto** timet leo ingenia & artificia venatorū. vt pedicas. cordas. & h̄ndi. et i dō cauda delect vestigia sua ne inueniantur vie eius vbi ei parentur laquei. **Sexto** timet leo cu- stodis sui flagella. cuius scz est paruus. **Ducit** em̄ custos eius secum catulum quem verberat etiā innoxium in presentia leonis. vt discat timere. **Septimum** q̄ timet leo est strata publica. Ita & electi dei. licet non timeant timore mundano. hūano vel etiā seruli quecunq; graua. vt a ve- ritate recedant. timent tamen & timorem natu- ralem qui est de malo futuro q̄ vt leo v̄it̄ ouer- tūt in bonū in septez rebus. **Primo** timet stre- pitum rotarum. **Nota** que voluitur continue ex qua reuolutione id quod est supra. descendit ad yma & e conuerso significat dignitates. honores & prosperitatem temporalem. que appellantur bona fortune que sunt in magna mutatione frequen- ter. **Nam** de carcere & cathenis interdum. quis egredit ad regnū. & alius in regno natus consu- mitur inopia vt dicit̄ **Eccl̄s. uij.** **Vnde** fortuna pingitur in forma rote. in qua vnus est sup̄ ali⁹ infra iurta illud. **Dat** varias fortuna vices. **Et** boetius de pbica solatione. **Dunc** ludū stinūū ludimus summa ymis infima summis mutare gaudem⁹ **Strepius** rotarū est tumultus & occu- patio dignitatum. **Electi** igitur. & si leones forti-

tudine. tamen timent poni. vel se reperiri in di- gnitatib⁹. **Cum** ppter periculum incurie. **Vnde** bea. aug. de presidente inquit. **Timor** coram deo substratus sit pedibus vestris disciplinaz libens habeat. metuendus imponat. **Et** quis vtrumq; sit necessarius. scilicet amari & timeri prelatum a sub- ditis. tamen amari magis a vobis appetat q̄ ti- meri. semper cogitans deo se pro vobis redditu- rum esse rationem. **Et** quanto in loco superiori- tanto in periculo maiori versatur hęc ille. **Ecco** vnde habet timere. **Vnde** & saul cum esset. meli- or in israel. & sciret se eligendum in regem ex rei- reuelatione. non comparuit. sed se in tomo abs- condit. **i. Reg. x.** **Timent** etiaz sancti dignitates & prosperitatem habere. ne forte deus velit eos hie- re bonis opib⁹ remunerare. **Secūdo** timent ignem purgatorū & infernali. licet non timore seruli. vt scz ppter hoc principaliter caueat a ma- lis. **In** multis enī cognoscunt se offendisse vel mortaliter vel saltez venialiter. **De** leuib⁹ autē culpis dicit beatus gregorius **Ante** diem iudicij cū purgationis credendus est ignis. **distin. xxv.** **Qualis.** **De** quo ap̄tus. **i. Cor. uij.** **Si** quis su- peredificauerit super hoc fundamentū. scz fidei viuē lignum. fenum. stipulam. ip̄e saluus erit. sic quasi per ignem scz transiens purgatorū hie non purgat⁹. **De** mortalibus dicit. **b. augusti.** **Si** quis aliquid bonū in se dñari cognouerit. si se hie non emendauerit. eterna illa flamma cru- ciabit. **d. e. s. Als.** **Et** quis electi dei multum to- leant & penitentia egerint de commissis. ignorāt tamen si vnquam color contritionis fuit in eis ppter quod dicit̄. **Ecclesiastici. v.** de ppiciatu pec- catorum noli esse sine metu. **Et** in vitasparrum legitur. q̄ interrogatus macharius quare erat ita ficcus & macilentus quando comedebat. sig- cut quando ieiunabat. **Respondit** per exemplū dicens. **Sicut** ligna que versantur & reuertant̄ in igne paulatim cōsumuntur. ita qui mentem sepe retinet in timore domini. recogitando scz ignem futurum cōsumitur. **Tertium** quod timet leo est lazym animal ferocissimum. ante quod nulla via est tuta quod significat christus quem etiam iustissimus timet. quia iudex ven- turus in particulari iudicare animam. & demuz in vniuersali iudicio omnes. **Ed̄ heb. x. c.** horren- dum est incidere in man⁹ dei viuentis. propter quod timens dauid quem dñs scdm cor suum elegerat. **Orabat** dicens. **Non** intres in iudiciū cum seruo tuo dñe. quia nō iustificat̄ in cōspectu tuo omnis viuentis. **Ego** ait. bea. hiero. quotiens diem illum considero totus contremisco. **Et** in sequentia canit ecclesia. **Quantus** tremor est futurus scz omnibus quando iudex est. ventur⁹ cuncta stricte discussurus. **Et. b. greg.** **Desem⁹** quis in terribili dei iudicio. qualis futurus sit. **Nam** multa sunt que de illius iudicio homines

Titulus XIII

ignorant qz fortasse q̄s vos laudatis ille resp̄ten
det. q̄s vos resp̄bendiū ille laudabit. xi. q. i. Sacer
toribz. Quartū qd̄ timēt iusti ē peccatū z signifi
cat p̄ aīal qd̄ intoricat. Alīal irrōnabile ē. qz sine
rōne fit p̄c̄m. Et vt d̄r in li. sap. xvi. p̄ maliciam
occidit hō aiām suā. Deniale aut̄ ad mortale di
sponit. Dñi z ec̄c̄i d̄r. Quasi a facie colubz fuge
peccatū. qz enī timet homo ne coluber intoricat
eū z occidat. ideo fugit ante eum. Ita z iustus
homo timet z vitat ea vbi pōt esse peccatū. Pro
pter quod dicit greg. qz lonaz mētū est ibi cul
pam agnoscere. i. timere vbi culpa nō est. di. vi.
Ad eius. Et beatus vir qui semp est pauidus. q̄
vero mentis est dure. i. nō timens pericula pec
catorz corruet in malū. inquit Salomon puer.
xxvii. Ego ait hiero. omnia tuta timeo. Et preci
pue cū cernunt electi dei z iros famosos in sancti
tate ruere. magis timēt sib̄p̄is vrb̄auid Salo
monē Ezechiam moysem z aaron Judā Sau
lem Origenem Veracius impatorem z h̄mōi
horum casus vt ait. b. greg. in moralibz z iusta
te non modica electozum prouectibus seruit.
quia illoz lapsum dum conspiciunt. de suo statu
contremiscunt. Discit enī in superni adiutorz
p̄tectione consistere. dum plerosqz conspiciūt de
suis viribus cecidisse de pe. distin. ij. qui seduci.
Quinto timet leo insidias venatorz vt laque
os z huiusmodi. Sic iusti laqueos tentationuz
ne sub specie boni decipiant eos. Vnde dicitur
Ec̄c. ij. Fili accedens ad seruitutem dei sta in iu
sticia z timore z prepara aiām tuā ad tentatio
nem. Hiero. contra Iovinianū. Edificemus au
rum z argentum z lapides preciosos. id est opa
p̄fectionis varia. z tentare non audebit. quāqz
z in hoc certe nō sit secura possessio. Sedet quip̄
pe leo id est diabolus in insidijs z in oculis vt
interficiat innocentē de pe. di. ij. Si enī. Nec est
contra quod ait ps̄. Dñs illuminatio mea z sal
lus mea quem timebo. q. d. nullum. Dñs pro
fector zc̄. Si consistant aduersum me castra zc̄.
Hoc enī intelligitur coniunctim. dñi sc̄z quis
illuminatur z p̄tegitur a gratia dñi. Sed quia
liberum arbitrium est vertibile ad malum. z pos
test se a deo auertere. ideo ait apls̄ ad Ro. xi. ca.
Noli altū sapere. sed time. Timent insup sancti
viri precipue rectores z doctores ecclesiaz infir
mitati sp̄uali primoz vel subditorum. ne defici
ant in tentationibus vel tribulationibz a via
veritatis. Vnde aplus ad Gal. iij. Dies obser
uatis z menses z annos. timeo ne forte frustra
laborauerim in vobis. **S**exto timet iustus cō
minationes. quas facit in scripturis deus tra
malos vel etiam cum videt z innocentes graui
ter affligi ex leuibz causis. Sicut thobiam et
Job z martyres sanctos Johannē baptistam
ad saltum puelle decapitari. Petrum z paulum
principes apostolorz neroniano gladio occidi et

huiusmodi. **S**eptimum est strata publica. sc̄z
mortis. Omnes enim morimur z sicut aqua vi
labimur que non reuertitur. ij. regū. xiiij. Vnde
cum quis moritur dicitur viam vniuersē carni
ingressus. Et sic est strata publica. Est aut̄ mors
sc̄m ph̄sim vltimum terribiliū. quam etiā nat̄
uraliter sancti timent. Vnde z paulus qui testi
ferabat dissolui z esse cum christo. ne nimis ti
meret. perijt a plautilla discipula cum duceret
ad locum decapitationis velum capitis. quo
oculos tegetet cum ictum ferientis exciperet. et
accepit. Et per talem penam timoris sancti viri
si quid restat purgandum emundant. Vnde in
vitrastratum. Cum quidam deuotus frater fa
ma sanctitatis celebris in morte multū timorē
z horrorem ostendisset. p̄pter quod aliqui dubi
tabant de pene vel glorie retributione ip̄i. Post
mortem apparens cuidam suo familiari in habi
bitu splendido insinuans se in gloria esse. In
terrogant eum quare tantum terrorem ondit
in fine. Qui respondit. Nescis scriptum esse
Job penultimo. Territi purgabunt. Aliquādo
etiam ad roborandum animum z consolandū
contra hunc timorem deus consolationem mi
nimit per angelozum apparitionem vel alium
modum. Legitur in vitalpatrum. qz cum quidā
sanctus vir desideraret videre quomodo aīa ius
sti egreditur de corpe. fuit sibi per hunc modum
ostensum. Cum semel transiret per quandā pla
team. vidit quendam peregrinum iacentem in
firmum ad extrema deductum z ab omnibus de
relictum. Sed angelos de celo descendentes ad
eum consolandum. sicut z de paupere. qz azaro le
gitur in euangelio. Michael aut̄ a dextris eius
erat z Gabriel a sinistris. qui rogabant animas
vt ex dei precepto de corpe egredere. Que time
bat corpus relinquere. z rogabat angelos vt p̄
se dñm interpellaret adhuc manere in corpe vt
melius deo seruiret. Michael aut̄ dicebat ad
Gabrielē. Accipe huius animam vt egrediamur
hiuc. Qui r̄dit. Iussi sumus vt sine dolore et
violencia eā educamus. Querebant ḡ a romio
quid agendū eis p̄ suam egressionē ip̄itis. Tūc
misit dñs David cum cithara sua seu psalterio
z cantozibus patrie celestis. Ad cuius pulsum
z cantum suauissimum anima subito exiit a
corpe z cum gaudio in celum est recepta.

Notandū quod .§. III
in diabolo z membris eius est intimiditas erga
dei procedens ex superbia sicut in christo z me
bris eius sc̄z electis est timor dñi ex humilitate
procedens et ad ipsam tendens. Et hoc pulere
diffuse ostendit Gregorius in. xxvii. moralū.
Tractans illud Job penultimo. Factus est vt
nullum timeret. Omne sublune videt. Ipse est
rex sup omēs filios superbie. De xpo aut̄ dicit.

Capitulum. III.

Isa. xi. repleuit eum spūs timoris dñi . qui ait
Matth. xi. Discite a me qz mitis suz & humilis
corde. **Et math. x.** Ita vobis dico. hūc timete. s.
teū nō mūdū. Dicit g. b. greg. vbi sup sic p natu
rā factus est leuiathan vt dditorem suū caste ti
mere debuiſſet. timore. s. sobrio & securo. nō timo
re quē foras charitas mittit. sed timore q̄ in eter
nū pmanet. quē charitas generat. Aliter enī ti
met diugem vxor amans Aliter timet dñm an
cilla peccās. Sic ḡ iste fuerat dditus vt timeret
auctore suū. & amans timeret. & timēs amaret.
Sed sua prauitate talis factus est. vt nullum ti
meret. Ei enī a quo dditus erat subesse desperit
Ita enī deus sup omnia est. vt ipse sub nullo sit.
Leuiathan ḡ iste eius celsitudine vidēs prauā
libertate appetit. vt pesseret ceteris & nulli subeēt
dicens. Ascendā sup altitudinē nubium & silis
ero altissimo. cuius eoiſo similitudinē pdicit
quo ei esse silem suple in culmie optauit. Cel
sus vtiqz vere esset. si p̄ticipatione vere celsitu
dinis p̄tendit fuisse. sed dñi priuatā celsitudines
suple appetit. iure pdidit participatā. Relicto
enī eo cui debuit inhxere principio. suū sibi ap
petit quodamō esse principiu. relicto eo q̄ vere
sibi subicere poterat si sibi sufficere posset iudi
cari. Nam quē exaltabat libera seruitus. reiecit
captiuū libertas. qua libertate nunc vt nullum
timeat effrenatur. Sed ipa grauius effrenatōe
restringit. Supno. n. iudicio oīa p̄ordinate vin
tū illū libertas quā appetit. quia nūc oīo non ti
mens omnibus penis subiacet. qui elementis q̄z
supesse poterat. si vnū quē debuit timere volu
isset. Dñi vtiqz timēs oīa possideret. q̄ nūc vnus
nō timēs oīa pdidit. Factus est ḡ vt nullū time
ret. nullū scz qz nec deū. Sed b̄ q̄ passurus ē me
tuit. cui vtiqz felicius esset timēdo vitare suppli
cia. q̄ si timēdo pati. Et quia ius q̄site potestati
nō obtinuit. q̄ quoddā supbie sue remediū insa
niā insensibilitatis inuenit. Cui⁹ adhuc supbia
studiose describit cū subdit. Omne sublime vi
det. i. oēs q̄ infra se positos de sublimi respicit.
quia dñi p̄ intentionē d̄ auctore nitit. estimare si
bi quēlibet silem dedignat. Quod ap̄tē enī mē
bris eius agruit. quia oēs iniqui per timorē cor
dis elati. oēs quos cernit supbie fastu despiciūt
Et si qñ foris venerant intus tñ i secreto cordis
vbi apud se s̄a putatōe magni sunt. oīm sibi vi
tā meritūqz postponit. d̄ quos p̄ p̄phetā d̄. De
qui sapientes estis in oculis v̄s. & corā vobis
metipis prudētes. Et infra. s̄ aūt p̄p̄tū electoz
est q̄ se semp sentiūt infra q̄ sunt. Dñ salomō
ad sapiam puulos vocat. dicēs. Si. q̄s puulus
est veniat ad me. **Et xps. Matth. xi.** Cōstebor ti
bi dñe p̄ celi & terre qz abscondisti h̄c a sapiētī
bus & prudētībus & reuelasti ea puulis. **Et ap̄tus**
ad phili. ii. c. Snp̄iores sibi inuicē arbitantes.
S; h̄c hūilitatis formā reprobī. qz leuiathan

h̄ mēbra sunt vel agnosce vel tenere stentat.
Quibz sepe accidit. vt si qñ vnū quodlibet bonū
vel minimū agat a malis oībz suis respectu mē
tis mor auerrāt atz b̄ vltimū bonū quod fecerit
semp tota intentōe inspiciāt. vt ex eo q̄ se aspi
ciūt. obliuī maloz oīm q̄ commiserūt. Sicut eueni
re ecōtra electis solet. vt cū multaz virtutū gra
tia polleant. vnū eos vel tenue viciū nimis fati
gans pulset quatinus dñi ex quadā pte sese cor
firmari p̄siderant. de his v̄. n̄. in quibz p̄ualēt
se nō extollant. dñs de in firmitate timēt. Hoc
quoqz vbi fortes sunt humiliter seruat. Omne
iḡ sublime leuiathan videt. qz nō solū p se sed
corda q̄ ceperit quasi de sublimi oēs inferius re
spicit. Dicit aut̄ demō p̄ bestia signat⁹ sublime
videre. qz cordis supbia dñi sonis q̄ ad corp⁹ oīs
ditur prius p̄ oculos indicat. Et aut̄ leuiatā in
oībz q̄ dicta sunt caderet sola se supbia p̄tulit.
Et ideo subdit. Ipe est rex sup omēs filios sup
bie. Neqz enī p̄ tor ramos illo vitio areſceret. n̄
si p̄ hanc in radice putruisset. Scriptū est enim
Iunū omīs peccati supbia. alia quippe vitia
eas solimodo stutes impetūt quibz ipa destina
untur. vt ira patientiā castrimargia. abstinentiā
libido continentia. expugnat. Supbia aut̄ quā vi
tior radice dirim⁹. nō vnus virtutis extincōe
stenta d̄ oīa mēbra a se erigit. & qñ generalis
& restifer morbus corripit oē corpus. vt quicqz
illa inuidente agit etiā si esset stus ostenditur.
nō p̄ hoc t̄o sed vane glie seruaf. Quis q̄s in se
eius tyrannidē captiuā mēte suscepit. s̄ p̄imū
dammū patit⁹ quo clauso mētis oculo iudicij eq̄
tatē perdit. Nā oīa que ab alijs vel bene gerunt
displicent. & sola eī que vel prauē egerit placens
Semp̄ aliena opa despiciūt. Semp̄ mirat⁹ quod
agit. & quicqz egerit egisse se singulariter credit.
Et ad tantā elationē mens ducit aliquñ. vt in eo
quod timet interius. p̄ locutōis ostensionē effre
nat̄ eremplū ponit nabuchodonosor cū ait. Nō
ne h̄c est babilon magna quā ego edificauī &c.
Dan. u. Sed sciendū qz ipa supbia quā timor
dñi humilians mentem p̄sternit. aliter rebus
infimis et terrenis tentat. aliter summis et
celestibz virtutibz. Et aliter p̄ositos aliter ten
tat subditos. plato enī in cogitatione suggerit.
quia solo vite merito sup ceteros excreuerit. et
si quando ab eo aliquando bene acta sunt aliq̄.
Hec importune eius animo obijcit. Et cum h̄c
de singulari placuisse insinuat. q̄ facile sugges
ta p̄sua deat ipa ad testimoniū potestatis radi
te retributionē vocat dicens. Quia nisi omnipo
tens deus te meliorem. his omnibz cemeret. om
nes hos sub tuo regimē non dedisset. eiusqz mē
tem mor erigit & viles & inutiles eosqz qui sibi
sunt subiecti ostendit. At contra cum subiecto
rū corda supbia instigat. s̄ summope agere nitit
vt sua acta p̄siderare fūdīt negligāt. & sp̄taciū

Titulus XIII

cogitatioibz rectoris sui iudices fiat. Et dñi in eo quod reprehendere impotune respiciunt. in se qd corrigat atrocius nq̄ vident. Dñi 7 tato atrocius pereunt. quāto a se oculos auertit. Equidez peccatores se asserit nec tñ tñ vt tā noxie in regimie p̄sone traderent. Et dñi eius actus despicunt 7 p̄cepta stemnit. ad tantā insanā deuoluunt. vt deū res huanas curare n̄ estimēt. quia ei qui quasi iure reprehendit. esse se commissos tollent. Sicq̄ cū contra rectorem supbiunt. etiam contra dñi iudicia tument. 7 dum pastozis vitā dñi iudicant. ipius quoq̄ sapientiam omnia disponentis impugnant. Sepe aut̄ rectoris sui dictis p̄terue obuiant. 7 tandē vocis supbiam libertatem vocant. Nam sicut quidā recitent ex metu 7 tñ se tacere ex humilitate putant. ita 7 quidā loquuntur per impatientiā elationis. sed loquunt̄ se credunt per libertatem rectitudinis. Et infra de additionibus malis 7 effectibus superbie ait. Soli ruine crescit quod edificat qui ante molā fabrice humilitatis fundamenta nō pcurant. ad quam scz incitat timor. Quod ostendimus ab intimis si paucis in exterioribus pdamus. omnibz enī apud se supba cogitatione tumentibus inest clamor in locutione. amaritudo in silentio. dissolutio in leticia. Furor in merore. in honestas in actu. Honestas in imagine. erectio in incessu. rancor in responsione. Por̄ mēs semper est ad irrogandas ptumelias valida. ad patiendū infirma. Ad obediendū pigra. Ad laescendos alios impotuna. Ad ea que agere debet 7 p̄ualet torpida. ad ea que agere nō debet nec p̄ualet parata. Nec in eo quod sponte nō cupit nullis admonitionibz flectit. Ad hoc aut̄ quod clam cupit querit vt cogatur. quis duz timet ex voto suo vilescere. optat vim in sua voluntate pati. Et infra de remedijs superbie. Qui de rebus temporalibz supbiunt. audiant illud Isa. xl. cap. Dñs caro feni 7 ois gloria eius q̄si flos feni aut dñi qui supbiunt de sp̄ialibz. quod dr̄ de factentibz miracula. Math. vi. Nescio vos. Discite a me operari iniquitatis. Audiāt q̄ supbiunt de p̄latione. Rectorē te posuerit noli extolli sed esto sicut vnus ex illis. Et illud luc. xvi. Recordare quia recepisti bona in vita tua. Audiāt subditi supbientes p̄tra suos platos. Obedite p̄positis vestris 7 subiaccere eis r̄. Et illud nō est p̄tra nos murmur istud. sed p̄tra dñm. Et illud apli. Ro. xii. ca. qui potestati resistit dei ordinationi resistit. Audiāt simul oēs. Deus supbis resistit. hūilibus autez dat grām suam. Et alibi dicit̄ Eccl. x. quid supbis terra 7 cinis. Contra huius languoris pestes. audiam⁹ oēs quod dñs dicit. Discite a me qz mitis sum 7 hūilis corde. Ad hoc enī inuisibilis dei filius. nō solū visibil sed etiā respectus apparuit. ad b̄ ptumelias 7 irrisiones 7 passionū cruciat⁹ tolerauit. vt supbū

nō esse hūiem voceret 7 hūilis tenet. Quāta ergo hūilitatis virtus est p̄pter quā solā veraciter edocendā is q̄ sine extermiatōe magnus est vsq̄ ad passionē factus est paruus. qz enī ortū nre pditionis se p̄buit diabolus. instrumētū redēptōis nre inuēta est hūilitas dei. Hostis. n. noster iter oia pditus. videri se sup oia voluit elatus. redēptor noster magn⁹ manens sup oia. fieri iter oia dignatus est paruus. Sed magis elatōis rē vestigimus 7 fundamēta hūilitatis ap̄rim⁹. si breuiter dicam⁹ quid morris auctor qd vite conditor dicat. Ille ait. In celū ascendā. Ille p̄ prophētā inquit. repleta est malis ania mea 7 vita mea in inferno appropinq̄bit. Ille dicit. Super astra dei eraltabo solū meū. Ille ait hūano generi a paradiso expulsio. Ecce venio 7 habitabo in medio tui. Ille dicit sedeto in mōre testamēti in lateribz aq̄lonis iste ait. Ego sum vermis 7 nō homo. Ille dicit. ascendā sup altitudinē nubū similis ero altissimo. Ille cū in forma dei esset. nō rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē deo. sed semetipsum erinaniuit formā serui accipiēs. Ille per mēbra sua dicit. Nescio dñm 7 isrl̄ nō dimittā iste p̄ se ait. Si dixerō qz nō noui eū. ero similis vobis mēdar. Sed scio eū 7 sermonē eius suo. Ille dicit. Osea sunt flumina 7 ego feci ea. iste vero. Nō possuz ego a me facere qc̄q̄. Ille oia regna ondit. dicens. Tibi dabo hęc oia. 7 qz mihi tradita sunt 7 cui voluero tribilla. Ille dicit. Sedere ad dextrā vel sinistrā nō est meum dare vobis r̄. Ille. Eritis sicut dñi. Ille dicit. Nō ē vestrū nosse tpa vel momēta r̄. Ille p̄ mēbra sua dicit nullū p̄atū sit quod nō p̄transeat luxuria nostra r̄. Ille aut̄ mēbris suis p̄nūciat. dicens. Plorabitis 7 flebitis vos r̄. Ille nil aliud mēres sibi subditas vocet q̄ celsitudinis culinē appetere. omnia equalia mentis timore transcendē iste ad sp̄ta. palmas. colaphos. spineā coronā lanceam ad crucē 7 mortē veniens mēbra sua monet. dicens. Si quis mihi ministrat me sequatur. quia igitur mentes dñs regit humilū. 7 leuiathan rex dicitur superbz apte scimus. quia apertū signū reprobz supbia est. econtra humilitas electoz. Cū ergo quā quisq̄ habere cognoscitur scz supbiam vel hūilitatem sub quo regemilitet inuenit. qui igit̄ sub rege hūilitatis militat semp̄pauidi 7 vndiq̄ circūspecti iacula elationis pugnāt. Hęc oia greg. in fine tricēsimi quarti moralū. Ex quibus patet quō iusti timore vrant̄ in bonū. reprobi in malum.

De timore seruili.

Cap. quintū.

Obartū timoris genū dicitur seruilis ex eo q̄ habens talē timorē est similis seruo. Seru⁹ enim cōmuniter facit quod sibi precipit timēnis. 7 cauet sibi facere quod ei displicet. quia

Capitulum. v.

timet ne reprehendatur ne verberetur. non autem ex amore quo sibi illud placeat. Est generalis timor in illis qui cauent sibi a peccatis. vel bona aliquid faciunt. ne scilicet illa mala faciendo vel bona omittendo incidant in penas infernales. quas audierunt aliquando. vel legerunt esse grauissimas. Vel etiam ne talia mala faciendo que leges puniunt. illas penas a iudicijs illatas sustinere cogantur. Unde dicit yfido. in li. ethymolo. facte sunt autem leges ut eorum metu humana coerceatur audacia. et tutela sit inter improbos innocetia. et in ipsis impudens formidato supplicio refrenetur audacia et nocendi cupiditas. in decr. di. vii. Innumera enim homicidia. furta. et adulteria. perpetrarent. nisi pena mortis per huiusmodi posita homines retineret. Dicitur et timor bonus est. quia abstinere a malis vniuersi boni est. Omne autem bonum a deo. unde a spiritu sancto procedit. sed non est cum spiritu sancto. id est cum gratia. quia si diligit bonum propter se ex amore dei et ipsius iusticie. Vellet enim sibi licere illud facere quod et faceret. nisi penam timeret sustinere. et ideo non est vere bonus. Unde augustinus. qui ex timore facit preceptum. et si bonum est quod facit. non tamen sicut debet. facit. Et poeta. Oderunt peccare mali formidine pene. Et de hoc timore seruilis intelligitur illud. i. Ro. i. Timor non est in charitate sed seruilis. sed perfecta charitas foras mittit timorem. Est tamen utilis. quia disponit ad charitatem. hoc autem notat beatus augustinus. xlii. q. vi. c. ultimo. Cum per timorem gehennae orinet se homo a peccato. fit consuetudo iusticie. et incipit quod durum erat amari. incipit timor excludi a charitate et succedit timor sanctus. hoc. b. Augustinus. super psalterium. Et ideo ut dicit venerabilis Gratianus. q. e. s. vlt. quia humane nature est in ea que in dissuetudine ducuntur abhorere. et dissueta magna custodia diligere. Ideo flagellis tribulationum mali sunt cobibendi a malo et puocandi ad bonum. ut dum timore pene mali in dissuetudinem ducit abhorreatur. et bonum ex dissuetudine dulcescat. Item etiam beatus augustinus. dicit super eplam. be. Johan. Sicut fera introducit linum. ita timor charitatem. Crescit charitas minuitur timor de pena. di. ii. nota illud exemplum Seta id est strigula que coniungitur filo cum sinitur corium calceamenti preedit filum. nec intraret nisi illa educta. Sed male filum intraret corium nisi seta prederet. Unde. b. thomas super. vii. sententiam. quod communiter homines ex peccatis trahuntur ad penitentiam. et virtutes ex isto timore magis ex amore. Quamuis enim amor virtutis et dei de se magis tuleret homines trahere ad bonum quam timor pene. tamen quia peccatores habent gustum anime infectum amore inordinato. ideo eis non sapiunt bona spiritualia prout sunt sed diuina bonitas. virtutes. et homini. Sed mala penalia experiunt quotidie que naturaliter horrent om-

nes. ideo audiendo et recogitando penas grauissimas ad quas pueniunt homines propter peccata. et semper duraturas cauent se ab illicitis ne in illas incurrant. Sume exemplum in infirmo fortiter febricitante. quia enim gustus eius est humore superfluo infectus. non habet et non sentit suauem saporis deflectionum pullos. vini optimi. put vere sunt. Sed ea quasi horret et fastidit. Sapiunt autem sibi et ea appetit que vilia sunt et nocua. ut herbe. fructus. aqua et homini. Verum nisi urgeatur nimia passione. abstinere se ab his que sibi sapiunt. ne crescat infirmitas. et mortem incurrat. et illa assumit que sibi sunt grauia. Ne autem victus passione capiatur a se nocua caute prouidetur ut illa nocua ab oculis eius remoueantur. Sic infirmis anima peccatoribus. quia eis non sapiunt diuina propter febrim inordinati amoris ad terrena. in sermonibus sepe tempe suo ponende sunt pene infernales ut vel fictalium timore a malis auertantur. Unde ysa. A timore tuo domine concepimus et pererimus spiritum salutis. Et hic timor causatur ex fide. licet informi secundum beatum thomam se. se. Et hoc enim quod quis credit penas inferni. et deum iustum inferentes tales penas peccatoribus timet illas ut caueat sibi. Sed quia iste timor seruilis ut dictum est. non est in charitate. ideo non sufficit ad salutem et ideo penitentes precipue in infirmitatibus grauius oportet admonere. ne ad penitendum et confitendum propter homini principaliter. moueantur. nam inutilis est sibi talis penitentia. hoc expressse dicit beatus augustinus. de pe. di. vii. c. vlti. Non in solo timore viuit homo quem ergo sero penitet oportet non solum timere deum iudicem. sed iustum diligere. Non tantum penam timeat sed et anxietur pro gloria. Credo vtiq; illi qui dicit. In quacumque hora ingemuerit scilicet peccator. et conuersus fuerit vita viuet. scilicet gratie et glorie postea. Quod uersum dicit non tantum uersum uiuere. Louetur quidem id est totus et omnino vertitur. qui iam penas non timet sed ad bonum terminum festinat tendere. Sed quoniam vir vel raro est conuersio tam iusta. timendum est de sero penitente. hoc ille confirmat hoc quoddam exemplum quod narratur in libro de septem tonis. Quidam scholaris parisius infirmatus ad mortem. confessus est cum multis lachrymis deuote suscipiens omnia sacramenta secundum humanum iudicium doctor autem eius frequenter visitans eum in infirmitate rogauit eum ut si stingeret de hac luce migrari domino scedente. sibi appareret ad reuelandum statum suum quod et promisit. Et igitur via uiuere se carnis ingresso. post dies aliquot ei apparuit in lecto quiescenti in clamide pgamenea plena sophismatibus et igne foderata. Quez recognoscens et interrogans de statu suo. Respondit se fore damnatum. Cumque ille miraretur nimis.

Titulus XIII

causam querēs. cū ipse cū tantis lacrymis p̄ni-
tūisset in fine ⁊ sacramenta deuote suscepisset.
Rūdit ille. p̄nia mea ⁊ lachryme ille nō fuerunt
ex amore dei. ⁊ principaliter p̄pter dei offensam.
Sed p̄pter timorē inferni ne ad illū deputarer.
⁊ ideo mihi nō valuit. **I**nquirēs insup magister
causam illius clamidis. **R**ūdit q̄ sibi b̄ supplici-
um datū erat p̄ supbiar inani gl̄a suor argumē-
tor ⁊ disputationū. que ira sibi ponderabat. ac
si haberet turrim sup se. **F**oderatura ignis sibi
erat pompa vestiū. **C**unq̄ ille inq̄reret q̄no pos-
set nosce aliquoliter acerbitatē p̄ne grauissime
quā affererat se pati. **D**ixit ille. **A**peri manum
tuā ⁊ sup eam imponā vnā guttam sudoris ex
fronte mea egredientis. **Q**uod cuz ille fecisset
⁊ guttā paruiam sudoris immisisset p̄sensit ille
penam intolerabilē ad mortē quasi inducentē.
Tunc ille sic ardeo clamans disparuit. **E**t qua
uisione exposita scholarib̄ reliquit scholas. ⁊ se-
culum ⁊ religionē ingressus deo seruiuit.

Lū igitur timor ser. §. I.

uiliis qui respicit p̄cipaliter penā inferni utilis
sit q̄ facit hominē a mult̄ malis abstinere. q̄to
ostendit̄ pena illa esse grauior ⁊ horribilior tan-
to magis hebet timeri ⁊ caueri. **E**t ideo de graui-
tate eius videndū est. **I**nfernum autē esse seu pe-
nam inferni que parata est malis hominibus
post separationē anime a corpe. qui peccato origi-
nali cū quo omēs nascuntur actualia peccata et
mortalia addiderunt. in p̄petuū a n̄ abo quidē
corpe immediate egressis de corpe corporib̄ autē
īp̄is post ultimā resurrectionē simul ab anima/
bus eor̄ resumptis cruciandis articulus est fi-
dei implicitus. ⁊ comprehensus in ultimo simboli-
cum dicit. vitam eternā. **U**nde d̄ns iesus **J**oh.
vi. ait. **D**enit hora q̄n omēs qui in monumentis
sunt audient vocem filiū dei ⁊ qui audierint vi-
uent. **E**t qui bona fecerunt ibunt in resurrectio-
nem vite. **Q**ui vero mala egerūt ibunt in resur-
rectionē iudicij. i. damnationis. de qua idē ait.
Math. xxv. se reprobis dicitur p̄ suam. **D**isce
dite a me maledicti in ignē eternū. qui paratus
est diabolo ⁊ angelis eius. **A**thanasius hęc est fi-
des catholica. quā nisi quisq̄ fideliter firmiterq̄
crediderit saluus esse non poterit. **S**icut enī di-
uina iusticia que reddit vniūiq̄ sc̄dm opa sua
nullū bonū patit̄ inremuneratū fore. ita ⁊ nullū
malū impunitum. ⁊ sic anima non peccat nisi in
corpe existens. nec corpus sine aia. ideo simul
in vtroq̄ puniūt. **E**t quia peccatū prius p̄cipitur
anq̄ corpe p̄petret. aia ipa prius puniūt sc̄z im-
mediate post separationē. **I**n corpe autē post resur-
rectionē generalē. **E**t q̄ quantitas p̄ne corre-
spondet quātati seu grauitati culpe sc̄dm illud
Deus. xxv. **S**c̄dm mensurā peccati erit ⁊ plaga
tū modus. **G**rauitas autē culpe seu offense atten-

ditur ex qualitate p̄sone offense ⁊ ex voluntatis
inordinatōe ⁊ firione. **Q**uanto enī p̄sone offen-
sa est dignior. tāto grauior est offensio. **E**t quia
deus qui offendit p̄ quodlibet peccatum p̄cipue
mortale. q̄ creatura p̄ b̄ auertit a deo est infini-
te dignitatis. ⁊ bonū infinitū meret̄ talē penā in-
finitā. **I**nfinita autē esse nō p̄t̄ intēsiue q̄ p̄su-
meret̄ creatura. seruat̄ infinitas in extensione.
q̄ sc̄z semp̄ durat talis p̄na cū sit eterna. **E**t q̄
etiā cū voluntate fixa ī tali peccato p̄ferat̄ vlt̄
in finē vite. ⁊ postea in p̄petuū. ideo ⁊ dū p̄ma-
net culpa semp̄ durat ⁊ pena. **D**ñ greg. in li. iij.
dialogor. **V**olūissent iniqui sine fine viuere. vt
potūissent sine fine peccare. **D**ñ dñnt b̄ q̄ semp̄
viuere in peccato cupiūt qui peccare nō desinunt
dū viuūt. **A**d magnā ḡ iusticiā p̄tinet iudicāris
vt nūq̄ careat supplicio. qui dū viuere nūq̄
voluit carere peccato. de pe. di. i. **P**er quodlibet
autē mortale nisi peniteat hęc penā infernalē. ḡ
incurrit. **E**t hic est q̄d ait **J**aco. ap̄ls in canoni-
ca in epla. q̄. **Q**ui totā lege seruauerit offendat
autē in vno. factus est oim̄ reus. **H**oc exponit̄ gl̄.
sup. c. i. de pe. di. v. tripl̄r. **P**no mō sic. **Q**ui offē-
dit in vno sc̄z p̄ceptor̄ legis. sc̄z faciens vtraq̄
p̄ceptū ita p̄ illo dñabitur. sicut ⁊ si oibus pec-
catis inuolutus esset. **T**alis est expositio **I**mmo.
de pe. di. vi. c. vlt. **I**sta tñ similitudo est in gene-
re. q̄ sc̄z ad damnationē. nō in specie quo ad quā-
titatē p̄ne. nā vnūquodq̄ b̄ suā penā. **D**ñ qui
plura p̄petrauerit acerbius puniet̄. **S**c̄do expo-
nit̄ sic. **Q**ui offendit in vno factus est oim̄ reus
oim̄. s. virtuti. quia omēs amittit. qm̄ ois v̄tus
pauit̄ detrimentū ab vno vitio. **N**ā si quis cadit
in auariciā. largitatē destruit ⁊ charitatē mino-
rauit. **A**mōre enī peccume vel violaret charitatē
tem vel saltē minus amaret sic ⁊ in alijs. **P**ec-
c̄ expositio **Aug.** de pe. di. v. ca. i. **T**ertio modo sic.
Qui offendit in vno. i. in charitate que om̄i nos
facit cū deo. factus est oim̄ reus. i. oim̄ benefici-
rū ingratus. **I**ngratus enī extitit q̄ plenus vir-
tutib̄ tñ oim̄ nō tenuit. **I**n b̄ sit. quisq̄ culpa-
bilior q̄ est deo acceptior. **E**t b̄ est etiā. b. aug. de
pe. di. v. vbi sup. offēdit autē ī charitate q̄ mortal-
liter peccat. q̄ quodlibet mortale est ḡ charitatē
dei vel p̄ximī s̄m. b. th̄. in sum. **E**t idem. sc̄z q̄
quodlibet mortale sit sufficiens ad penā infernali-
dā infernalē dicit. b. aug. ī homel. de igne purga-
torij. **P**ostq̄ enī nūerauit multa mortalia subi-
dit. **Q**uicūq̄ aliq̄d de istis peccat̄ sc̄z mortalib̄
in se dñari cognouerit. nisi digne emādauerit.
⁊ a peccatis ip̄is obstinuerit illo transitorio igne
de quo ap̄ls ait. ip̄e tñ saluus erit quasi p̄ igne
p̄ria **Cor. iij.** purgari non poterit. sed eterna illi
flamma sine villo remedio trucidabit. **d**istinctōe
xxv. §. alias. ea

Esse autē infernū. §. II.

Capitulum V

et punit onē maloz in alia vita. nō solū sacra scri-
 ptura veteris et noui testamēti s̄ docet apte. sed
 et dicta doctorū sanctorū. ac etiā plūm ethnicorū
 et cōis rō hūana. infernū et malorū punitionem
 esse demōstrant. Hoc patriarche tōcuerūt dixit. n.
Jacob. Descendā lugēs filiū meū in infernum
 Gen. xxxvii. et loquebat̄ de ioseph quē existimā
 deuorātū a fera. quia filij eius miserūt ad eū tu-
 nicā suā tanq̄ iuentā a casu. sanguis cruentatū
 incōsolabilr̄ deflebat. vbi dicit. be. Aug. q̄ timuit
Jacob ne tāto dolore absorberet̄ mēs ei. q̄ p̄
 iūmiā tristitiā descēderet ad locū damnatorū
Moses q̄ dux ppl̄ isrl̄ prim⁹ dixit dathan et
 abiron maioribz natu de tribu iuda et tēnētibz
 mādata eius. Descendāt in infernum uiuētes.
 Num. xvi. Quō impletū ē. Nā ut dicit p̄. Aperi-
 ta est terra et deglutit dathan et operuit sup con-
 gregationē abiron. Prophete idē firmauerunt.
 Dicit. n. Job. c. vii. Qui descēderit ad inferos
 nō ascēdet. Idē. c. xii. Dada et nō reuertar ait
 in p̄sona damnati ad terrā tenebrosā et opertā
 mortis caliginē et nullus ordo s̄ sempitern⁹ hūtorū
 inhabitat. Hui⁹ expositiones habes in p̄ia pte.
 dāuid erim⁹ p̄ hāz p̄. lxxxv. Misericordia tua do-
 mine magna ē sup me q̄s declarat. Eruiisti anī-
 mā meā ex inferno inferiori. s. loco dānatorū. ad
 quē locū descēdisset merito peccatorū adulterū
 et homicidū. nec ex se sua virtute vnq̄ potuisset
 erire. Vnde in alio p̄. xii. ait. Nisi quia dñs
 adiuuit me. s. misericordia gratie pueniente. paulo
 minus habitasset in inferno anima mea nō re-
 cedendo. s. a peccato. Idē. p̄. de dānato peccato
 re ait. Frater nō redimet. s. talis. Frater s̄ r̄ps
 redimet hō. q. d. Nō. Nā si r̄ps nō redimit id ē
 nō liberat tal. multomin⁹ punit hō. Nō dabit dō
 placationē suam talis dānat⁹ p̄ q̄cūq̄ fecerit
 de genere bonoz vel elemosinas et p̄cū redēptio-
 nis aīe sue. laborabit in eternū i p̄nis. s. et uiuet
 adhuc in finē. et infra. Sicut oues in inferno posi-
 ti sunt vn⁹ sup aliū strigati. mors tepascet eos
 et dñabunt eoz in ista r̄. **Isayas** d̄ lucifero. c. xii. **Q**
Detracta est ad inferos supbia tua et cecidit cada-
 uer tuū. Cadauer luciferi sunt omnes reprobi.
 in quibz vitis ferentibz. vt cadauer habitat per
 effectū malitie. qui tandē simul cū eo cadunt in
 infernū. et c. ultimo. Ignis eoz n̄ extinguet et ver-
 mis eoz non morietur. Apostoli hoc predicauerunt.
 ij. petri. ij. rudentibz inferni detractos i tar-
 tarū r̄. Et iohan. apocal. ix. Infernus et mors
 dederunt mortuos suos. Deniqz ip̄a veritas dei
 filius vt cōfidentius homo ambularet ad verita-
 tem. s̄z fidei. ait. De tibi corosaym. et tibi leth-
 sayda. et infra. Deruntū dico vobis tiro et sydoi-
 ni remissius erit i die iudicij q̄s vobis. Et tu cap-
 pharnaum. nunquid in celi exaltaberis. vsqz in
 infernum descendens. **Matthi.** xi. b. Augu. **H**
 mine assumptō nō deo consumpto veniens fun-

dauit et stabiliuit fidem annuncians non solum
 premia iustoz. sed et supplicia reproboz. **Matthi.**
 xxv. **I**bunt hi sc̄z iniqui repulsi ab eo in supplici-
 um eternum. Iusti autē in vitam eternam. Et
Matthi. xii. In cōsumatione seculi eribunt an-
 geli et seperabunt malos de medio iustoz. et mit-
 tent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et
 stridor dēntium. **E**xemplū aut nō patolā tantū
 sed hystoriz veram iudeis. p̄posuit. diuitis epu-
 lonis qui induerat purpura et bysso et epulaba-
 tur quotidie splendide. Qui diues mortuus se-
 pulchus est in inferno. Et cum cruciaretur in illa
 flamma et guttā aque postulasset ad refrigerādā
 liquam obtinere non valuit. **Luc.** xvi. **H**oc idē
 cuilibet bene mente dispositio ratio suadet. **H**az
 quilibet rer et princeps ciuilit̄ ordinatus in re-
 gimine suo. habet tria loca mansionū. **H**abet au-
 lam regiam ad amicos et sodales et filios recipi-
 endum delectandum et secreta sua eis reuelan-
 dum. **E**t ille locus debet esse pulcherrimus et ho-
 nestissimus bene mundus et ornatus. habet et ali-
 um locum magis infimus vbi sunt necessaria
 a seruis. vt coquina. stabulū. et hōi. **E**t tertius
 locus infimior et obiectior. vbi ā carcer reo-
 rum. **P**rimus locus est cōmensalium et amicorū
 simozum regis. **S**ecundus seruorum et iumentoz
 torum. **T**ertius malefactorum et debitorū. **C**ū
 igitur dominus deus sit rex regum et dñs domi-
 nantū **Apoca.** xix. ordinatissimus et infinita sa-
 pientia et iustissimus. decens est vt habeat tria
 loca. **P**rimus ē celum vbi manifestat gloriā
 suam amicis suis et filiis adoptiuis. videntibz
 eum facie ad faciē. vnde reficunt ineffabiliter
 eius fruitione. **S**ecundus locus est mūdus iste
 vbi diuersa exercentur officia et labores a seruis
 suis ac etiā iumenta hominū irrationabiliū ab
 eo pascunt. **E**t cū locus iste plenus sit labore et
 erūna. tū tanta est hominū recitatio vt etiam sub
 sensibus delicias putāt inq̄t **Job.** sed si ista par-
 ua bona huius vite cū tanta anxietate mixta ita
 delectant et placent vt homines in eis constituāt
 finē suum. quanto magis debet homines allicere
 excellētia summa p̄fectō bonoz supne hitatōis
Tertius locus est infernus vbi rei et iudicari artā-
 tur. vt malefactores in carcere. **D**e q̄ **ysaie.** xxxix.
Congregabunt sicut in congregatiōe vnus factis.
 et claudent in carcere p̄tuo. **P**ōt et alia ra-
 tio adduci. **Q**uanto enī in aliq̄ domio plures et
 maiores virtutes relucēt. tanto gloriofior appa-
 ret. et inde magis laudat. **I**usticia autē est magni-
 ma et excellens virtus. **E**t vt dicit **cycero** et **p̄s**
Strabiles splēdores sunt lea nec **hesperus** nec
lucifer est ita clarus. **C**ū ergo in deo manifestat
 potentia in rez creatiōe. **S**apientia in mūdi go-
 bernatiōe. **C**haritas et misericordia in redēptiōe et
 gloriōficatione. vt etiam appareat iusticia in deo
 oportet vt sit infernus in q̄ cruciētur mali r̄.

Titulus XIII

Sancti doctores s̄ asserunt in suis doctrinis. **bea.**
Aug. de pe. di. vii. c. vlt. **Qui** ipenitens moris oī
no moris et eternalis cruciat. **Ob** s̄ sine fine tor
quent q̄ nūq̄ s̄ rure totat. semp̄ plen̄ im̄q̄tate
semp̄ sine charitate. totq̄ sine fine. **Idē** in alio
loco. **De** illis quibz p̄parat̄ color vermiū. ardor
flāmaz. sitis sine extinctōe. stridor dētū. lachry
me oculoz. tenebre exteriores sine luce. pena in
terminabilis. **Obi** n̄ est vllus honor siue agnitio
primi. sed s̄ timor color et gemitus. **Obi** mors ap
petitur et nō dabit. vbi non est honor seruoz et re
gis nec dominus sup̄ seruū. **Nec** mater diliget
filiū aut filiā. nec filius honorat patrem. vbi est
omne malū et omnis indignatio et fetor et ama
ritudo abundat. **Itē** grego. in libro moral. **In**
inferno est frigus insupabile. ignis inextinguibi
lis. vermis immortal. fetor intolerabilis. tenebre
palpabiles. flagella cedentia. horrida visio te
monū s̄fusio peccatoz. desperatio omnium honorū
Itē p̄per in libro de vita s̄templatiua ait de pec
catoribz. **Quid** eis p̄dest humanū vitare iudici
um. cum si in malo p̄seuerauerint ituri sunt in
eternū deo retribuēte sup̄ iūq̄. q̄ si sui ipi iudi
ces fiant. et veluti siue im̄q̄tatis vltiores. s̄ penitē
to t̄palibz penis mutabūr eterna supplicia. et la
chrymis ex vera cordis cōrriptione fluentibz re
stringēt eterni ignis incēdia de pe. di. i. facilius
Exempla sunt plura. **Iuuenis** ille quē suscitauit
uir **Jo.** euāgelista. retulit cunctis q̄ s̄stabāt po
pulis audiētibz. de penis inferni q̄s viderat in
alio seculo illos meruisse q̄s penituerat mundū
reliquisse. **Tres** iuuenes quos legit̄ suscitatos
post mortem hieronymi meritis eius posita tu
nica sup̄ hos referēbant de penis intolerabilibz
inferni. **Breg.** in. uij. dialo. narrat multa exem
pla s̄ penis inferni etc. **Platonici** philosophi ait
Aug. in. xxi. de ciui. dei. impunita nulla volunt
esse peccata. **Hinc** maronis. i. **Virgilij** in. vi. **En.**
illa s̄nia de animabus sepatas a corpe. ait. **Hinc**
metuūt. cupiūt. gaudētq̄. tolentq̄. **Nec** auras
suscipiūt. clausē tenebris et carcere ceco. **Quin**
et sup̄mo cū lumine vita reliquit. i. cū recedunt
de vita ista. **Non** tū omne malū miseris nec sū
ditus omnes corpe excedunt pestes penitusq̄
necessē ē multa diu concreta modis mollescere
m̄is. **Ego** exercēt̄ peis veterūq̄ maloz suppli
cia expendunt. **Alie** pandunt in laues suspense
adventos. **Alis** sub gurgite vasto infectū eluūt
scelus. aut eruntur igni. **Hec** ille. **Ex** quibz ver
bis ostenditur peccata in alia vita puniri. q̄uis
non p̄fecte isti intellexerint infernū. put̄ fides
fateat̄ ex scripturis diuinis. **Iudei** q̄z et saraceni
in sua lege habent malos in alia vita puniri va
rijs modis plus et minus.

Septem sunt que **s̄. III.**
oñdunt grauitatē pene infernalis. ex quoz s̄fide

ratione insurgit merito in homine timor seruit
Et que etiā ipi damnati videntes. s̄z p̄ experit
entiā. turbabunt timore horribili. et in subitōe
inspirare salutis. p̄ angustia spūs gementes
et p̄niam agentes. vt dicit sapien. v. **S̄z** peniten
tia illoz inutilis. **Descendunt** ḡ in infernū viuē
tes ait p̄p̄ta. ps. lviij. sc̄z dū viuūt descendāt ad
infernū. s̄siderando illas penas. et timendo pen
nitentiam agant. et ipa erit fructuosa.
Primum est ergo loci ipsius qualitas.
Secundum est penarum quantitas.
Tertium est tortozum atrocitas.
Quartū est animaz infelicitas.
Quintū est corpozum penalitas.
Sextū diuine ire implacabilitas.
Septimū omis boni egestas.

Quantū ad primū sciendū. q̄ sc̄dm̄ diuersa
nomia talis loci que habent̄ ex sacra scriptura.
vel etiam ex libris gentiliū. s̄prehendunt horri
biles et timende qualitates loci infernalis. **Primo**
enī talis locus dicit̄ infernus quod nomen
est vsitatus alijs. **Eccl̄astici** li. **Vita** mea erat
appropinquans in inferno deorsum. **Dicit** aut̄
tem **Infernus** ab in. quia est infra id est subter
terram in centro eius. **Vnde** et maxime distās
a celo. ibi enim est locus inferni. quo ad situm.
vt dicit̄ s̄muniter et creditur. **Cum** enī christus
sc̄dm̄ articulū fidei descēderit in morte s̄m̄ anī
mā eius ad inferos. ad limbū videlicet patris
iuxta quē quantū ad situm est purgatozium. et
postea limbū paruulozū qui cum originali de
cedunt. **Sub** his omnibus infra est locus dam
natozū sc̄dm̄. b. th. et alios in. uij. ysa. xxx. dicit̄
tur. **Dallis** tophet̄ preparata est. ab h̄xi id ē ab
initio. a rege sc̄z deo preparata. p̄funda. et dilata
ta **Putrimenta** eius ignis et ligna multa. sc̄lis
peccata que sc̄ci portant homines. status domini
quasi torrens et suffians in bellum. **Flatus** d̄ni
et iusticia sua **Tophet̄** interpretat̄ gelenna pauo
uozis. p̄pter s̄ etiā. sc̄z quia in p̄fundo loco dicit̄
abyssus. que importat voraginez cuius fundus
non videt. vnde legio temonum que inuaserat
quendā obuiantē christo rogabat iesum ne mit
teret in abyssum. i. locū inferni. sed p̄mitteret
eiecta ab obsessio intrare in gregem porcoz vic
nū loco. **Qui** p̄missi in illos. ingressi cū impetu
in mare eos im̄fererūt **Luc.** viij. **In** vitalpatez
lagitur. q̄ cū leatus machariuz p̄ heremū am
bularet inuenit caluā iā h̄is. quā virga sua tan
gens interrogauit quis in vita p̄nti fuisset. **Cui**
r̄ndit q̄ fuerat sacerdos gentiliū in eo loco. adq̄
ciens q̄ q̄tū distabat celi a terra. tū habebat s̄
igne sup̄ caput suū cū alijs paganis. **Et** tandū
dē ab infra sub eo esset ignis in q̄ cruciebāt ma
li christiani. et q̄ christū negauerāt. **Et** ideo bene
dicit̄ **Eccl̄. i.** **Profundum** abyssi. i. inferni. q̄s d̄
mensus est. q. d. nullus. nisi deus aut forte d̄is

Capitulum Quintum

solus. Et ad hoc facit quod legitur in li. x. vii. to-
nis. vic. q. cum quidam magister annuatim face-
ret solenne festum in natali beati Bartholomei
apostoli. ob eius deuotionem singulariter multos in-
uitando. celebrando. et predicando. cum predicaret in-
trauit ecclesiam in specie cuiusdam speciosissime et
ornatissime domine diabolus et sedit ante oculos di-
cti magistri. qui in eam oculos iaciens. excitauit
concupiam eius. Et finito sermone fecit eam in-
uitari cum alijs ad prandium. que cum alijs residens
nitebat magis ac magis animum suum accendere
in sui amore. Sed b. bartholomaeus patronus eius
a periculo eius liberauit. Nam in specie pegrini appa-
rens. portas domus pulsans. rogauit ut amore
sancti bartholomei introduceret ad magistrum illum
Quod cum non fieret dissuadente domina. misit ei
panem quem accipere renuit. sed rogauit. ut vel saltem
pernuncium sibi mitteret. quid esset maxime pri-
um homini. Respondit magister quod esset risibile
Sed domina illa adiecit quod magis prium esset pec-
catorum. quia homo concipitur nascitur. et uiuit cum eo.
Respondit pegrinus quod bene dixerat magister. Sed
domina melius. Proposuit et scilicet questionem. inter-
rogans quis esset locus unius pedis. ubi dominus in
terra plura fecisset mirabilia. Respondit magister quod erat
locus ubi affixa fuit crux christi. quoniam operatus est
salutem in medio terre. Sed dixit domina quod non illud
erat. sed facies hominis siue caput in quo quasi est mi-
nor mundus. Approbat apud suam dominam. magister
quod magister. Tertia questionem ei fecit. uidelicet quantum
distat a lumino celi usque ad profundum inferni.
Cumque magister hesitaret super hac re. nec quid re-
sponderet occurreret. respondit domina illa. id est diabo-
lus. **S**odo bene video quod detegor. Ego b. v. t. q.
bene noui qui te altero ad alterum descendit. Et hoc
oportet quod tibi nunc ostendam. et diabolus cum ma-
gistro sonitum et eiulatum in abyssum se precipitauit. et
pegrinus nusquam apparuit. Aliud simile legitur de
Andrea apostolo. licet non in totum. **S**ecundo dicitur
talis locus damnatorum. canimus ignis. **M**at. xij.
Sic erit in consummatione seculi. Erubunt angeli.
et separabunt malos de medio iustorum et mittent
eos in carnium ignis. In camino duo consideran-
tur. Ignis ad infra. et fumus super obscurus. per
ignem intelligitur gehenna christus. **M**elius est tri-
bi unum oculum habentem vel unum pedem intrare
in vitam quam duos oculos habentem vel duas ma-
nus vel pedes habentem mitti in gehennam. **M**at.
viij. Et dicitur gehenna quasi generans ignem vel
generans ethniam. qui est mons in sicilia ignem
eructans. Et interpretatur vallis tristitiae. quia ex
cruciatu eius anima habet magnam tristitiam. et to-
lorem. **C**um anima considerat se detineri et quasi al-
ligari a re infima. cum ipsa sit nobilissima. magna
tristitia absorbetur. Naturaliter enim ignobile non
habet virtutem in nobilibus sed econtra. Sed ut in
strumentis diuine iustitiae ignis agit in animam

damnati. non consumendo sed affligendo per modum
detentionis vel inflectionis. Unde dominus per moysi-
sen Deute. xxxij. Ignis succensus est in furore
meo. et ardebit usque ad inferni nouissima. id est uin-
dicta seu punitio peccatorum. hic incipiet multum
modis crucians peccatores. et postea in inferno
plenior erit. **D**icitur autem beatus augustinus. in uero modo
est grauis excellit enim omnem penam quam unquam
aliquis expertus est in uita ista. **D**icitur. **S**. alias
Et si hoc dicit beatus Augustinus. de igne purgatorij.
multo magis intelligendum est de igne inferni cum
grauior sit pena inferni quam purgatorij sine con-
paratione. **L**aminus ex parte superioris habet ob-
scuritatem summi. unde et tenebrositas. Et propter
hoc dicitur etiam locus ille tenebre exteriores. **M**at.
xxij. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in te-
nebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium
Dicitur fuit a rege de eo. qui in nuptijs non fuit
cum veste nuptiali et significat quemlibet qui in eccle-
sia manet sine charitate. **Q**uauis enim ibi sit ig-
nis. non tamen lucet eis. Sed est obscurus sicut flamma
in lignis humidissimis est obscura propter
fumum. **A**po. ix. De fumo putei obscuratus est aer.
Idem ascendit fumus tormentorum eius in secula
seculorum. **I**n huius figuram legitur **E**xo. x. de tenebris
a deo immissis egyptijs obduratus. quod uir non est
motus de loco suo nec cognouit fratrem suum propter
tenebras horribiles et palpabiles. **E**t sapi. xvij.
dicitur. Nulla vis ignis poterat illuminare noctem
illam horribilem aut limpide fidei flamma
Sunt ergo tales ille tenebre cum igne. ut aliquid lu-
ceat ad damnatorum maiorem stragationem et non ad
consolationem. **U**nde. b. greg. in li. mora. **A**lla uel
trix flamma uiciorum et remotionem quidem habet sed
lumen non habet. **I**lle ignis ad consolationem. lumen
non habet ut luceat. sed tantum ut magis torqueat
ad aliquid lucet. nam sequaces suos in tormento
seu reprobis uisuri sunt. quorum amore deliquerunt
hoc ille. **E**xperimur quotidie. quod sicut dulce lu-
men et delectabile est. oculis uidere solem. ut di-
cit Salomon. ita manere diu in tenebris est val-
de tediosum. ut cum noctes sint pure ut in hyeme
nisi lumen adsit attediatur homo. et similiter quoniam
diu aer est nubilosus. quid autem cum semper tene-
bre sint durature. **N**arrat greg. in li. dialogorum
quod quidam solitarius sanctus homo quibusdam ro-
manis nauigantibus et applicantibus ad insulam in
qua morabatur. ac uisitantibus eum. audita fama san-
ctitatis eius. retulit. **T**heodericum regem ytalie esse
defunctum narras se uidisse in spiritu ipsi. **T**heodo-
ricum pessimum tyrannum duci discalciatum uinctis
manibus. et pungi in ollam vulcani a papa **J**hanne
quem in custodia carceris affligendo occiderat. **E**t
Symachus patricio quem iniuste ferro trucidauerat.
Refert etiam. b. greg. idem. **Q**uidam miles
romanus eductus a corpore. et postea cito rediens
narrauit se uidisse pontem altum et artum. sub quo curre-

Titulus. XIII.

bat fluvius nigerrim⁹ ⁊ caliginosus. nebulā fel-
toris intolerabilē exalās. ultra quē pontē vidit
prata virētia ⁊ florentia suauissimi odoris quo
reficiebant⁹ ⁊ faciabant⁹ pambulātes ⁊ habitan-
tes illic dñice lucis plene erāt mansiōes. Ibiq⁹
mire potentie edificabat⁹ tom⁹ aureis laterculis
Et alii hōies alias domos edificabāt diuerse eta-
tis ⁊ serus iuxta ripā fluminis habitacula aliq̄
tanq̄ ebant⁹ a nebula fetoris Aliqui vero de pōte
labeant⁹ in fluvio. Iusti vero transibāt. Ibi vi-
dit petrū maiore familie ecclesiastice multo fer-
ro ⁊ pressum ⁊ demersum in flumie. Dictiq⁹ ē
q̄ ideo hoc patiebat. quia plus credulitatis desi-
derio q̄ obedientia vel corrigendi zelo plagas in-
ferrebat. Vidit ⁊ quendā peregrinū sacerdotē cū
magna celeritate ⁊ sinceritate trāsseuntē. Vidit
⁊ stephanū quendā cuius pes dñi vellet trāsire p
pontē lapsus est. ⁊ a teterrimis viris ex flumie
surgentib⁹ ex media pte corporis a ponte eiectus
trahēbat⁹ per coras inferius. Sed qd̄ de eo postea
actū sit ignorauit. Erat quippe vir ille lasciuus
⁊ luxuriosus. ⁊ ideo p coras trahēbat⁹. Erat ⁊ ele-
mosinaria. ⁊ hoc eum tenebat suspensum. Est ḡ
locus igneus ⁊ tenebrosus seu nebulosus. Ter-
tio est locus intemperatus. Vnde dicit auernus
De hoc noīe patet in hymno. Et auerni ignib⁹
ip̄i crememur acius. Et virgilius in eneidis.
vi. Facilis descensus auerni. Sed reuocare gra-
uis sup̄as euadere ad auras hic opus hic la-
bor est. Et dicit auernus q̄si sine materia tēpera-
mētē. qz erit ibi qualitatē inēq̄litas. Quia tem-
peries erit ibi sed oīa seuient dñi in summo gra-
du. Ignis ardore vehementissim⁹ frigus inten-
sissimū. Et sic de alijs Sap. v. Pugnabit pro eo
orbis terraz d̄ insensatos. Job. xxiij. Ab aquis
niuiū transibūt ad calozē niuiū. Qui color q̄ni-
tus sit aliquantulū p̄nt̄ intelligere lotrices pan-
noz. que tpe hyemis de ripana cōgelata veniūt
ad ignē. Vnde. b. greg. in li. moza. tractās illud
Job. x. Vbi nullus ordo sed sempitern⁹ horror
in habitat inquit. Ideo nullus ordo qz miseris
erit mors sine morte. finis sine fine. defect⁹ sine
defectione. Mors enī. i. pena mortalis ibi viuūt
Finis semp̄ incipit. defectus deficere nescit. Qz
mors peribit ⁊ nō extinguit. color excruciat. sed
nullatenus colorē fugat. Flāma cōburit. s̄ nul-
latenus tenebras expellit. Et ita supplicia ordinē
nō h̄nt. quia nō suā p om̄ia qualitātē tenent s̄z
sicut hic. Sempitern⁹ quoq⁹ horror ibi inhabi-
tat. quia hoc flāma que succēdit illuminat. Ibi
ignis ille crucians. obscurat. Hic metus amittit
cū tolerari incipit quod timebat. Illic ⁊ color
dillaniat ⁊ pavor angustat. Horrēdo igif mō-
tūc erit reprobis color cū formidatōe. flāma cū
obscuritate. Et quia a voluntate sui conditoris
discrepauit peccator. ideo a suis qualitātib⁹ tor-
mēta discordabūt. h̄c. b. greg. Et quia ap̄ls dicit

ad Ro. xij. Que a deo sunt ordinata sunt. Loc⁹
aut̄ auerni siue inferni a deo est patus. ideo ⁊ ibi
vriq⁹ ordo est diuine pudentie. Ordo enī diffi-
nis ab Aug. xix. de ci. dei. esse p̄m̄ disparitq⁹ rep-
sua vnicuiq⁹ loco congruenti tribuēs dispositio.
Locus ueniēs grauib⁹ est terra. Et quia repro-
bi quoz iniquitates vt ait ps. xxxvij. Sicut on⁹
grauē grauate sunt sup̄ eos. cū ip̄o grauamine
hinc recedūt. apte in centro terre collocant⁹ auer-
ni. ⁊ quia paria peccata pari pena puniunt⁹ ⁊ si-
mile cū simili apte collocatur. Ideo dicit dñs.
Colligite zizaniā in vasciculos suos ad cōburen-
dū. vt auari cū auaris superbi cū superbis. luxu-
riosi cū luxuriosis collacati sint sicut. ⁊ hic uer-
sati. Et quia sicut omnib⁹ rep̄ deus. ita ⁊ peccato-
rum ⁊ supplicioz nouit mensurā. vt mēsurā gra-
uitatis pene sit sc̄dm̄ mensurā quāritatis culpe.
dicente dño in istris suis Apoc. Quāntū seerali-
tauit ⁊ in delictis fuit. tantū date ei tormentū ex-
luctū. Et sapi. vi. Fortiorib⁹ s̄z maiori deformati-
tate voluntatis peccantib⁹. fortior instat crucia-
tio. Ideo qui abundantius peccauit ⁊ grauius.
ordo diuine iusticie grauius punit. Sed intelli-
gitur ibi nō esse ordo. quia nō seruāt ille res ordi-
dinem illū quē hic habuerunt vt flāma ignis q̄
hic comburit. ⁊ illuminat. non aut̄ ibi. Sed nec
ibi seruabit⁹ qd̄ vicz cōiter d̄ in. vi. Enī. Solacii
est miseris. socios h̄re penaz. Vnde dicit. b. au.
Non h̄i quos monemus agere p̄niam querūt
sibi comites ad suā p̄p̄cia. nec gaudēt. quia mul-
tos habebūt sibi similes. s̄z in penis. Nā nō p̄
pterea minus ardebit. qz cū multis ardebit. ⁊
q. i. multi. imo plus cruciabunt⁹. ⁊ p̄p̄e q̄ ad
eos quos suo exemplo vel occasione traxerunt
ad malum. Et p̄pterea diues sapul⁹ in inferno
petebat mitti lazaz ad monendū fratres suos.
vt agerent p̄niam. ne irēt ad locū tormentoz. nō
quia ex charitate sp̄teret eis. sed quia manus
sibi parabat supplicii ex dānatione frat̄. cū ex-
emplo vel alijs modis esset occasio peccatoz illo-
rū. Sicut enī ex multitudine vbi est ordo resul-
tat pulcritudo que delectat. ⁊ quāto maior multi-
tudo. tanto maior pulcritudo ⁊ delectatio. Ita
vbi nō est ordo. quanto maior multitudo. tanto
maior confusio ⁊ afflictio in eis. Quāta aut̄ sit mul-
tudo dānatoz. de facili p̄t̄ p̄cipi. ex eo qz x̄ps
dicit Math. vj. Lata est via q̄ ducit ad p̄ditio-
nē. ⁊ multi incedūt p̄ eā. ⁊ arcta ⁊ angusta via. q̄
ducit ad vitā. via s̄z virtutū. ⁊ pauci vadūt p̄ eā
Omēs infideles ad infernū tendūt. Et fideles
xp̄iani similes. qui mādata dei nō seruāt. Ex his
plenus est mōs. Timete ḡ enī. Math. x. Qui p̄t̄
āsam ⁊ corpus p̄dere in gelynnā. q̄ est locus in-
temperatus. in ordinatus ⁊ horridus. Quarto
est locus fetidus ⁊ imūcus. Et p̄pterea d̄r lacus
⁊ puteus. ps. xlix. Eduxit me de lacu miserie. ⁊ de
luto fecis. i. de inferno in quē quis se p̄c̄cit me⁹

Capitu. Quintum

rito cū peccat mortaliter. sed inde exire nō valet nisi educat a deo p grām suam. **Di. it' & puteus.** **Proca. ir.** De puteo abyssi obscurat' est aer. **Et pōt dīa puteus a puteo. i. a ferore.** Est enī quasi lacrima mūdi & quasi sentina vbi oēs sordes cōfluunt. **Dñ dicit basilus.** q dñs in fine mōdi purgabit oīa elemēta. & omnē imundiciā eoz. & virtutē lesuā pūciet in infernū. vt cloacā ad penā dānatorū. **Qua'itates eoz delectabiles in eis remanebūt ad glām beatorū & eoz decorē. sic ignis h' cōburēdo viua affligere. h' & illuminare.** **Vir tutē g' afflictuā pūciet i infernū. illuminatiuā sibi dimitēdo.** In hōmōi locis manēt frequenter serpētes. dracones. & vermes. **Deut. xxxii.** **Dentes bestiarū imittā in eos cū furore trahentiū super terrā atq; serpentiū.** **Et ysa. xiiij.** **Subter te sternet tinea. & opimentū tuū erūt vermes.** **Dicit d' nabuchodonosor & diabolo. b. Aug. in li. de ci. de i.** magis intelligit de verme spūali. s. remorsu psciētie q' semp mordet eos. & ideo nō morit' de peccatis pmissis. ppter q' deuenerūt ad tantā miserā dānatiōe eterne. **Legit' in vitasfratz.** q' cū bononie esset qdā scholaris nobilis q' illuc ad studēdū de alijs ptib' aduenerat mult' pōpis. vānitatibus & lasciujs erat deditus. **Dñc visitans suprior puentus bonon. ordīs pdicatorū. quia & ipse ppatnota eius fuerat. cepit eū alloqui.** **Sed pfatus scholaris timēs ne pūctiua aliq' diceret sibi. q' eū hērent retrahere a voluptatib' mundi fecit pactum cū eo ne de reb' spūalib' aliqd sibi loqueret. si vellet diuinius pfabulari cū eo. quod ille pmisit se factur. ita tñ q' in fine eorū colloquū tñ duo verba scripture sibi pponeret.** **Post q' g' de multis & varijs reb' de ptib' eoz & amicis ac notis habuerūt sermonē.** **Demū ab eo volēs recedere dixit illa duo vba scripture. volo vobis dicere vt auenim'. Et ille. Dicas cito & breuif.** **Et suppoz. Scriptum est in ysa. xiiij. c. de vno q' qui se tradit delicijs & vanitatib' mōdi. q' in alia vita b' ei etiemet.** **Subter te sternet tinea. & opri mentū tuū erūt vermes. & inde recessit.** **Ita aut' inxist firmiter. b' hū mēti eius. vt nullo pacto posset a corde eius illud excidē.** **Sed eius recolēto inde p'derabat qūo posset sustinere talē lectū vermiū & tineaz semp q' nec morsum pulicis patienter ferret.** **Cūq; socios vanos ipse quereret. & solacijs se applicaret. vt illius vbi obliuisceret & p'deratiōis talis cruciatus vermiū & tinearū. nec aliquo modo a mēte sua valeret rescere die noctuq;.** **Demū vbi illius pūctus seculū deserēs. religionē ingressus. deo se ibi deuouit.** **Qui to locus ille est tumultuosus.** **Dñ tartarus dicit' a strepitu & p'tentiōe rixosa ysa. iij.** **Tumultuabit' puer p'tra senē. & ignobilis p'tra nobilem. filius obiurgabit patrē. & pater filiū.** **Dñ legit' in li. de vñ. tonis. q' cū quidā vsurarius infirmabat' ad mortē. nec sacerdos vellet ei sacra p'ferre. nisi re-**

stineret. vel cautionem faceret. **Ille aut' nollet.** **Portabant' ad b' eū filij ne ad infernū descenderet moriēs.** **Et ille vos nescitis qd petatis.** **Opoz tēt vos ire ad hospitale si vellē cuncta restituere male ablata. melius est cōmittere se misericōdie dei q' misericōdie hōm.** **Fortuus igit' ille sepultus est in infernū.** **Et filijs aut' eius duobus dixit alter ad alter. Pater nū dānatus est. Nō velim' imitari eū retinendo vsuras ab eo extortas. sed red damus creditorib'. vt saluari possimus.** **At ille Ego parte que me ptingit volo gaudere. ego nō feci vsurā.** **Et quo ipse qui extorsit non restituit. ipse luat penā.** **Alter portionē suā restituit. & seculum deserens dei obsequio se totū tradidit.** **Dñ aut' qui in seculo remāserat. mūdānis se imerge ret infirmatus ad mortē nec penitēs ad tartarū secutus est patrē.** **Quod frater audiēs rogauit deū vt sibi aliquo modo ostenderet statū eoz in alio seculo.** **Dna igit' diez cū oraret. vidit terras apertā. & i infimo patrē in flāmis inferni sepul tum. & filiū eius fratē suū sup eū iacemē. male dicebatq; pater filiū dicens. Maldicta sit hora in qua te genui. & tu sis maledictus. quia ppter te ego feci vsuras. nec volui restituere. ne dīm mitterē te pauprē. & ppter hoc crutior in hac flā ma.** **Et filius ecōtra. Maldictus sis tu pater. & maledicta sit dies in qua me genuisti. Tu me exemplo tuo docuisti feneratori. & vsuras extortas noluisti reddere. sed mihi reliquisti. ppter qd in perpetuum crutior.** **Quod cernens ille grās deo egit qui eū liberauit de tanto malo.** **Sexto est locus dānatorū locus obliuiscus & occultus. vñd a gentilib' letijs dicit. & interpretat' obliuio. quia scz sui. i. eius q' est dānatus tradit eū obliuioni.** **Et deus etiā videt eoz obliuiscā. in q'tū scz non liberat eos ab ill' penis p's.** **Nec memor ero nos minū eoz per labia mea. pōt dicere deus de eis.** **Amici & p'pinqi carnales cito tradit obliuioni qd p's. qz modica suffragia faciūt p' eis. qnimo nec illa q' illi lezarūt. Et si nesciant illis nō posse p'desse. cū nō nouerint si sunt in purgatorio vel in inferno.** **Dñ accidit eis sicut de pincerna pharaonis. q' in p'speritate p'stitutus oblitus est in p'tetis sui ioseph. q' in carcere erat. q' ei bñficiū faciens interpretatus ex somnio suo sui liberatiōnē. & si ei se recomēdaret. oblitus est cito ei'.** **Omniū qz & ipse dānatus obliuiscit. ex quibus posset in aliq' solari.** **Nā si memorie occurrunt gaudia vana. & delectatiōes quas hūit in mūdo. hoc est eis ad cruciatū. quia p' illa cognoscunt se deo puatos et oī bono.** **Septimo est locus picu losus.** **Dñ d' baratrū in hyinno.** **Cōsurgit rps tumulto. victor redit de baratro.** **Et d' baratruz quasi latitudo arta. qz est latus locus ad ingredi endū. sed artus ad ereundū adeo q' nullus pōt erire.** **D' d' v. Nō eries inde. q' usq; reddas nouissimū quadratē.** **Et mat. xviij. Tradidit eum**

Titulus. XIII.

toroalio quousq; redderet vniuersis; debiti. Et quia ibi nō est locus satisfactionis. vñ nō hz qd reddat. nunq; egrediet de loco. sed ibi semp pe nas liuet. **P**t h̄relo a gentilib; qz semp adhe ret illi talis pena. **P**n̄ si diabolus vel aia dam nati ad horā de loco illo exeat. vt appareat alicui deo disponēte. secū tñ p̄tat infernū. z semp ei il la pena interet. **O** alit dixerint de mōes x̄po cla/ mado. **D**ni h̄ an̄ rps torq̄re nos. **O**at. viij. nō sic est intelligēdū tanq; prius nō cruciarent. **S**z qz aliqd accidentale supplicii tñc additū est eis p̄pter p̄sumptionē eoz. **D**icit achirona a genti lib; i. lucruofus. vl achirona ab a quod est sine z c̄irona qd est salus. qz sine salute sunt lacry me ille. math. xij. **I**bi erit fletus z stridor dētū **I**sa. v. **D**ilatauit infernū aiam suā. z aperuit os suū absq; vllō termino. ps. lxxvij. **N**eq; vrgat sup me puteus os suū. **P**uteus est p̄funditas hūane iniquitatis. in quē si cecideris. non clau det sup te os suū. si nō claueris os tuū. **C**ōfite re ergo z dic. **D**e p̄fundis clamaui ad te domine **C**laudit os suū ei qui confitet. iuxta illud. **B**eati quoz remisse sunt iniquitates. z quorū tecta sunt peccata. **Q**uidā senex migrans cū crederet mor tuus ad se reuerſus fleuit incōsolabiliter. dicēs frequēt. **D**e mihi qz nō fleui. de mihi quia nō fleui. **F**letus aut̄ illic erit infructuosus. q̄ hic est vtilis z p̄ciosus. **b. augu.** **F**rustra ibi flebunt peccatores. qui maloz suoz veniam non consequentur.

De punitōe repro .§. III

loz in corporib; post vltimā resurrectionē. qz cru ciabunt̄ in igne inferni cōtinue. nec tñ cōsument̄ vel deficient math. xxv. **P**icet iudex. vniuersorū dñs iesus reprobis. q̄ a sinistris erit iudicandi resuscitatis in corporibus suis. **D**iscedite a me maledicti in ignē eternū. **E**t eccl. vj. **D**indicta id ē punitio carnis impj ignis z verm̄is. **H**ic ignis. ait. **b. aug.** excellit omnē penā quā aliqs vnq; est exptus in vita ista. **P**t coniter a sapiētib; ignē nostz q̄ vtimur esse q̄ ignis pictus re/ spectu illius ignis infernalis. qz ita est afflictiu⁹ qz respectu ei⁹ ignis noster nullā afflictōez videt̄ angetere hūano corpi posito sup eum. **S**ed si ali quis nūc cū casu tangit̄ ab igne isto. sentit toloz rē in tēuiz. qd faciet miser dānatus ibi semp mā surus. **I**sa. **Q**uis de vobis h̄itare p̄terit cū ar/ tozib; sempiternis. q̄s h̄itabit cū igne deuozante. **E**t quia infidelib; videt̄ corpus hūmanū i igne manere. z nō cōsumi. ipossibile voluit deus ostē dere p̄ exemplū trium pueroz. ananie. azarie. z h̄ missael. qui missi sunt a nabuchodonosor in for/ nacē ardentē. nec tñ cōsumpti ab igne dān. uq; **I**n multis qz reb; naturalib; oñdit de multa fieri p̄ter solitū cursū nature in alijs reb;. **S**ic eni dedit naturā z p̄prietatē certā rebus. put vo

luit. ita z p̄t imutare z dare aliā. cū vult. **D**n̄ hoc p̄ multa exēpla oñdit. **b. aug.** in. xxi. de ci. dei. ca. q. z seq̄nti. **C**onvincant̄ increduli posse h̄nā na corpora aīata atz viuentia non nunq; morte dissolu. sed in eternoz quoz igniū durare tor/ mentis. cū sint aīalia p̄fecto corruptibilia. quia mortalia. q̄ tñ medūs ignib; viuunt. **N**onnulluz etiā genus vermiū in aq̄rū calidaz scaturigine reperit. quaz feruozē nemo impugne p̄trectet. **I**llos aut̄ nō solū sine sui lesione vlla ibi esse. sed extra se nō posse. qz si eadē incredulitate cō/ tendant. qz h̄c aīalia nec semp viuunt. z in illis feruozib; viuūt. **S**i mirabile est in ignib; tolere z tñ viuere. mirabilius est viuere in ignibus et nō tolere. **S**i hoc credit. cur nō z illud. **S**ed nul lum inquit scz increduli corpus est quod tole re possit. nec possit mori. **Q**uibus dicit. **E**t si nul la caro nūc est que sensum doloris perpeti possit moriz nō possit. erit tñc tñ talis scz in vltima re surrectione. qualis nunc non est. **S**icut talis enī mors. qualis nūc nō est. **A**tendūt isti tradictō res nunc nullā esse carnē. que toloz pati possit mortemq; non possit. z attendunt esse tñ aliqd tale. quod corpe maius est. **I**pe quippe anim⁹ cui⁹ p̄ntia corpus viuūt z regit. z toloz pati pos sit. z mori nō possit. **E**cce inuēta est res. q̄ cū sensu sum doloris habeat. imortalis est. **H**oc igit tunc erit in corpibus dānatoz. quod nūc esse scimus in animis oīm. **S**i diligenter cōsiderem⁹. toloz corpis magis ad animū p̄tinet. **D**olet itaq; aīa cū corpe in eo loco eius. vbi aliqd cōtingit vt to/ leat. **D**olet z sola. q̄uis sit in corpe. cū aliqua cā etiam inuisibili. tristis est ipa corpe incolumi. **D**olet etiā nō in corpe cōstituta. **H**ā vtq; toles bat diues apud mīeros. cū dicret. **C**ruoz in hac flāma. **C**orpus aut̄ eranime nec tolet. nec aīatū sine anima tolet. si q̄ a tolere argumentū recte assumeret ad mortem. vt ideo mors possit accidere. quia potuit accidē z toloz. magis ad anī mā p̄tineret mori ad quā magis p̄tinet z tole re. **C**ū vero illa que magis tolere p̄t. non possit mori. quid momēti affert. cur illa corpa qm̄ fu tura sunt in tolozib;. ideo etiā mortura esse cre damus. **E**t si platonici quidā dixerūt. **D**n̄ i vit gilius ex morib; fidis terreni corpis mēbris ani meas h̄re. vt metuāt toleant z h̄mōi. **C**ur incre dibile est ita ignes illis corpibus tolozē posse inferre non mortē. sicut ipa corpora tolere aīas faciunt. quas tñ ideo mori nō cogūt. **I**de. c. iij. **S**icut qui naturas aīalium curiosius indagāt salamandrā referunt in ignibus viuere. **E**t qdā non sumi sic h̄e montes q̄ tanta tyis diuturnita te. z vetustate vsq; nūc ac deuiceps flāmis estuz ant atq; integri p̄seuerant. satis idonei testes sunt. non omne quod ardet assumi. **E**t anima indicat nō omne quod tolere p̄t. posse etiā mori. **Q**uid adhuc a nobis rez postulant̄ exempla

Capitu. Quintum

quibus vocamus non esse incredibile, ut hominum corpora sempiterno supplicio, punitorum, et in igne aiam non amittant, et sine detrimento ardeant, et sine interitu toleant. **D**ebet enim tunc carnis substantia ista qualitate ab illo indita, quae tam miras et varias tot rebus indidit, quae videmus proprietates, ut eas quia multae sunt non miremur. **Q**uis enim nisi creator omnium dedit pavonis carni mortui ne putresceret, quod dicitur b. Aug. se expertum, ut per annum illum reseruasset coctam, nec putresceret, sed solum corpulente siccoris fuisse. **Q**uis paleae dedit vel tam frigidam vim, ut obrutas nives seruet, vel tam feruidam, ut poma imatura maturet. **D**e ipso igne mira quae explicet, quae quae adusta nigrescit, cum ipse sit lucidus, et pene omnia ambit et lambit colore pulcherrimus decolorat, atque ex pruna fulgida, carbonem terrimum reddit. **N**ec id quod regulariter definitum est. **N**am e contrario lapides igne candenti prococti, et ipsi sunt candidi. **E**t quibus magis ille rubeat illi albedo colore nitescat. **C**ogruunt tamen luci quod albus est, sicut nigrum tenebris. **C**um itaque ignis in lignis ardeat, ut lapides coquat, contrarios habet non in rebus contrariis effectus. **E**t sicut et ligna et lapides diuersa quidam sunt, sed non sunt contraria sicut albus et nigrum, quorum in lapidibus unum facit, alterum in lignis, clarus illos clarificans, hoc offuscans cum in illis deficeret, nisi in istis viveret. **Q**uid in carbonibus nonne miranda res est, et tanta infirmitas, ut icru leuissimo franganter, passu facillimo iterantur, et tanta firmitas, ut nullo humore corrumpanter, nulla etate vincantur, usque adeo, ut eos subternere soleant, quae limites figunt ad vincendum litigatorem. **Q**ui eos in terra humida in fossos, ubi ligna putrescerent, tam diu durare incorruptibiliter posse, nisi si rex ille corruptor ignis effecit. **I**ntueamur etiam miraculum calcis, excepto eo de quo iam satis dixi, quod igne candidat, quae alia tetra reddunt. **E**tiam occultissime ab igne igne accipit. **C**um itaque gleba tangenti frigida tam latenter seruat, ut nullo modo sensui proorsus appareat. **S**ed expertus experimento etiam dum non apparet, sciatur inesse sopitus, propter quod eam calcem viuam loquimur, velut ipse ignis latens aia fit inuisibilis visibilis corporis. **I**ta homo qui mixtus est, quod cum extinguitur, tunc accenditur. **D**et enim occulto igne careat, aquae infundunt, aquae profunditur. **E**t cum ante sit frigida, inde feruescit, vnde feruentia cuncta frigescent. **D**elut expirante ergo illa gleba, discedens ignis quae latebat apparet. **S**ic deinde tanquam morte sic frigida est, ut adiecta vnda non sit arsiura. **E**t quam calcem vocabamur viuas, vocemus extinctam. **Q**uid est quod huic miraculo addi posse videat, vnde addit. **N**am si non adhibeas aquam sed oleum, quod magis fomes est ignis, nulla eius perfusio, ne vel infusione feruescit. **H**oc miraculum si de aliquo inclito lapide legerem, siue audirem, et in nostris experimentum venire non posset, profecto aut medam putarem, aut certe granditer mirare-

mur. **Q**uarum vero rex ante oculos nostros quotidianam documenta versant non genere minus mirabili, sed ipsa assiduitate vilescunt, ita ut ex ipsa invidia que remota est pars orbis a nobis desierim nonnulla mirari, quae ad nos potuerunt, miranda perducunt. **A**damentem lapidem multi apud nos habent, et maxime aurifices insignitioresque gemmarum, quae lapis nec ferro nec igne nec alia vi vlla prohibetur propter hircini sanguine vincit. **S**ed qui enim habent, atque nouerunt, nunquam ita mirantur, ut hi quibus potentia primus eius ostendit, quibus autem non ostendit, fortasse nec credunt, aut si creduli in experta mirantur. **E**t si contigerit experiri, adhuc quidem mirantur insolita. **S**ed assiduitas experienti paulatim subtrahit admirationis incitamentum. **M**agnetem lapidem nouimus mirabilem ferri esse raptorum. **Q**uod cum primus vidit vehementer in horruum, quippe cernebatur a lapide ferreus annulum raptum atque suspensum. **D**einde tamquam ferro quod rapuerat vim dedisset, suam comam fecisset, id est, annulus alteri admotus est, eundemque suspendit, atque ut ille fori lapidi, sic alter annulus priori anulo cohaerebat. **A**ccessit eodem modo tertius, accessit et virtus, iamque sibi per mutua circulis nexis, non implicatoz intrinsecus, sed extrinsecus adhaerentium quasi cathena pependerat annulorum. **Q**uis istam vim lapidis non stuperet, quae non solum illi inhaereat, verum etiam per tot suspensa transibat, et inuisibiliter visculis ea subligabat. **E**t si argentum inter lapidem illum posuerit, et ferreus mouet eum timore argenti. **Q**uam autem iuxta magnetem ponit adamas, ferrum non rapit si enim rapuerit, ut ei appropinquauerit, morremittit. **I**ndia mittit hos lapides. **D**erunt infideles homines, quae cum diuina vel preterita vel futura miracula predicant, quae illis experienda non valent ostendere, rationem a nobis earum flagitant, rex quam quam non possumus reddere. **E**xcedit enim vires mentis humane, extimant falsa esse quod dicimus. **I**psi de tot mirabilibus rebus quas vel videre possumus, vel videmus, dunt reddere rationem. **Q**uod si ab homine fieri non posse puerint, fatendum est eis, non ideo aliquid non fuisse, vel non futurum esse, quod ratio inde reddi non potest, quoniam quaedam sunt ista de quibus scire non potest. **N**on itaque propter plurima quae mandata sunt, istis non gestis atque tractata, sed in locis quibusque manentia, quae si quis ire voluerit et potuerit, ut vera sint explorabit. **S**ed pauca commemoro. **A**grigentinum sicilie salez prohibet, cum fuerit admotus igni velut in aqua fluere, cum vero ipsi aque velut in igne crepitare. **A**pud garamatas quendam fontem tam frigidum diebus, ut non bibat, tam feruidum nocte, ut non tangatur. **I**n egypto alius fontem in quo faces ut in ceteris extinguntur accense, sed non ut in ceteris accedunt extincte. **A**sbestio archadie lapidem propea sic vocari, quod semel accessus iam non possit extinguere. **R**oma in terra sodomorum gigni quidem et ad maturitatis faciem peruenire, sed mox solum per se tenta in fumum ac fauillam corio fatiscente vanescere.

Titulus. XIII.

Pirithe lapidē p̄fici tenentis manū si velxmen
tius prematur adurere. p̄pter q̄d ab igne nomē
accepit. In capadocia ethre vento equas cōci
pere. eodēq̄ fetus nō amplius triēnio viuere.
Calen indie insulā eo p̄ferri ceteris ternis. q̄ oīs
arbor q̄ in ea gignit. nunq̄ nudat regniē folioꝝ
De his itaq̄ alijs innumerabilib⁹. q̄ historia n̄ fa
ctoꝝ atq̄ transactoꝝ. sed manentiū locoꝝ p̄tiner.
reddant rōem si p̄sit infideles isti. q̄ nolūt diuini
nis lris credere. quid aliud q̄ nō diuinas putā
tes. eo q̄ res h̄nt incredibiles. sicut b̄ est vñ nūc
agimus. Non enī inquit admittit vlla rō. vt
caro ardeat. ⁊ non absumat. to' eat neq̄ moriat
Rōcinatores videlicet magni. q̄ de oībus rebus
quas mirabiles esse p̄stat. possint reddere rōem
rōnem reddāt de his q̄ pauca posuimus. que p̄
culdubio si ea esse nesciūt ⁊ ea esse futura dicere
mus. multominus crederent. q̄ quod nunc di
centibus nobis nolūt credere aliq̄n esse venturū
Quis enī eoz nobis crederet. si quēadmodum
dicimus futura h̄im vna corpa. que semp arsu
ra atq̄ volitura. nec tñ aliq̄n mortura sint. ita di
ceremus in futuro seculo. futurū salem quē face
ret ignis velut in aqua fluere. eūdeq̄ faceret
aqua velut in igne crepitare. ⁊ alia de quib⁹ sup̄
dictū est. **D**ec in illo seculo quod futurū est. si
diceremus futura. nobisq̄ increduli r̄derent.
Si vultis vt ea credamus. reddite de singulis
rōem. Nos nō posse p̄fitemur. eo q̄ in istis ⁊ si
milibus dei miris opibus infirma mortaliū rō
cinatio vinceret. **F**ixā tñ apud nos esse rōem. nō
sine rōne oīpotentē facere. vnde anim⁹ h̄ianus
infirmus rōem nō pōt reddere. ⁊ in multē quidē
rebus incertū nobis esse quid velit. illud tñ esse
certissimū. nihil eoz esse ei impossibile. q̄cunq̄
voluerit. ei⁹ nos credere p̄dicenti. quē neq̄ im
potentē neq̄ mentientes possimus credere. **H**i
tñ fidei r̄p̄hensores exactorēs rōis. q̄d ad ista
r̄ndent. de quibus rō ab h̄ie reddi nō pōt. ⁊ tñ sūt
⁊ ip̄i rōni nature vident esse p̄traria. que si futu
ra esse dicerem⁹. sūt a nobis sicut eoz que futu
ra esse dicimus. ab infidelib⁹ rō p̄sceret. ac per
hoc cū in talibus opibus dei deficiat rō cordis et
sermonis h̄iani sicut ista. nō ideo nō sunt. nō iō
etiā illa nō erūt. qm̄ rō de vtriq̄ ab h̄ie nō pōt
reddi. **R**efert in. c. vi. idē. b. aug. q̄ in lris gētiliū
reperitur sc̄ esse quoddā sancti v̄neris. atq̄ ibi can
delabrū ⁊ i eo lucernā sub diuo sic ardentē. vt eā
nulla tempestas. nullus imber extinguat. vnde
lucerna inextinguibilis notata est. **C**irca h̄mōi
dicit. q̄ nō h̄emus necesse credere oīa que histo
ria p̄tinet gentiliū. cū ⁊ ip̄i inter se historiici sicut
ait **D**arro. quasi data opa ⁊ quasi ex industria p̄
multa dissentiant. Sed ea si volumus. credim⁹
que nō aduersant libris quibus nō dubitam⁹ opor
tere nos credē. **D**e isto ḡ sano v̄neris ⁊ lucerna
inextinguibili nō solū in multas coartam⁹ angu

stias. v̄neritā latitudinis nobis camp⁹ aperit.
sc̄ ad r̄ndendū. **A**ddim⁹ enī ad istā lucernā ier
tinguibile et humanoꝝ ⁊ magicaz. i. p̄ h̄ies dei
moniacoz artiū. ⁊ ip̄oz p̄ seip̄os demōnū multa
miracula. que si negare voluerim⁹. eidē ip̄i cui
credimus sacraz litteraz aduersabimur verita
ti. **A**ut ḡ in illa lucerna mechanici aliquid de la
pide allectos ars h̄iana mollita est. aut arte ma
gica factū est. q̄ h̄mies illo miratē in templo
Aut demōn quispiam sub noīe v̄neris tanta se
efficacia p̄ntauit. vt hoc ibi p̄digium ⁊ apparerē
h̄ibus. ⁊ diutius p̄maneret. **I**licitur autē de
mones ad inhabitandū p̄ creaturas. q̄s nō ip̄i
sed deus p̄didit. **D**e autē alliciant ab h̄ibus. pri
us eos ip̄i astutissima calliditate seducit. vel in
spirando eoz cordibus virus occultū. vel etiam
fallacibus. amicitijs apparendo. eozq̄ paucos
discipulos suos faciunt plurimozq̄ doctores.
Neq̄ enim potuit nisi prius ip̄is tocentibus
disci. quid quisq̄ illoꝝ appetat. q̄d exhorreat q̄ in
uites noīe. quo cogat. vnde magice artes eozq̄
artifices extiterunt. **D**ixime autē possident cor
da mortaliū. qua potissimū possessione gl̄iantur
cū se transfigurant in angelos lucis. **S**unt ḡ eo
rū facta plurima. que quāto magis mirabilia cō
fidentur. tanto cautius vitare debem⁹. **S**ed ad b̄
vnde nunc agim⁹ nobis etiā ipsa p̄ficiūt. **S**i enī
hoc imūdi demones p̄nt. quāto potentiores sunt
angeli sancti. **Q**uanto potentior his oībus deus
qui tantoꝝ miraculoꝝ effectores etiā ip̄os āge
los fecit. **D**e magis pharaōis seu maleficis scri
ptura diuina fatet. **D**e quadā femina qua tali
arte pollebat nobilis p̄era dicit. **D**ec se carmini
bus p̄mittit soluere mētes. **Q**uas velit ast alijs
duras immittere curas. **S**istere aquā fluuījs. ⁊
stere sidera t̄tro. **N**octurnoq̄ sciet. manes mu
gire videbis. **S**ub pedib⁹ terrā. ⁊ descēdere mō
tibus ornos. **Q**uāto magis deus potēs est facē
q̄ infidelib⁹ sunt incredibilia. sed illius facilia
p̄rati. qm̄ quidē ip̄e lapidū aliarūq̄ vim terrū ⁊
h̄im ingenia. quia ea miris virtutū modis. an
gelicasq̄ naturas oībus terreis potētiorez ani
mantib⁹ p̄didit vniuersa mirabilia. mirabili vi
cere virtute ⁊ operandi. iulendi. sinendiq̄ sapia
vtens oībus tā mirabiliter q̄ creauit. **P**ur igit
facere nō possit deus. vt resurgāt corpa mortuoꝝ
rū. ⁊ igne eterno crucientur corpa dānatoꝝ. qui
fecit mundū in celo. in terra. in aere. in aquis. in
numerabilib⁹ miraculis plenū. cū sit oībus quibus
plenus est p̄culdubio maior ⁊ excellētus etiā
mōs ip̄e miraculū. **I**n capi. vj. idē. **S**ed istis
cū quibus vel h̄ quos nūc agimus. q̄ ⁊ deū esse cre
dunt. a quo factus est mōs. qm̄ eis rex vim mi
rabile p̄ponimus aliaz. q̄ nec aialia sunt rōnal
lia. nec vlla rōne p̄diti sp̄is. sicut sunt ea quoz
pauca cōmemorauim⁹. r̄ndere assolent. **D**is est
ista nature. **N**atura eoz sic se h̄z p̄riaz sūt iste

Capitulum Quintum

efficacie naturarum. Tota itaque ratio est. cum agrigentum non salis flamma fluere faciat aqua crepitare, quod hoc est natura eius, et esse potius quam naturam videtur que non igni sed aque dedit saltem solvere, torrefacere autem igni non aque. Sed ista inquit salis huius naturalis est vis, ut his contraria patiat. Nec igitur ratio additur et de fonte illo garamantico et alijs de quibus dictum est superius. Quibus licet vis insolita contra naturam inesse videatur, alia tamen de illis non redduntur ratio, nisi ut dicat hanc eorum esse naturam. Brevis sane ista est ratio fateor sufficientis ratio. Sed cum deus sit auctor naturarum omnium, cur volunt fortiores nos reddere rationem, quam aliquid velut impossibile nolunt credere, eisque redditionem rationis poscentibus, respondemus hanc esse voluntatem omnipotentis dei. Qui certe non ob aliud vocatur omnipotens, nisi quoniam quicquid vult potest. Qui potuit creare tam multa que nisi ostenderentur profecto impossibilia putarentur non solum que ignorantissima apud nos, verum etiam que notissima possumus. Nec enim volo temere credi, cuncta que possumus, quod nec a me ipso ita creduntur, tamquam nulla de illis sit in mea cogitatione dubitatio exceptis illis que vel ipse sum expertus, et cuius facile est experiri sicut de calce que feruet in aqua, in oleo frigida est. De magnete lapide trahente ferri. De carne pavonis non putrescente. De palea sic frigente, ut non sinat fluere vinum. Sic calente ut maturescere per ma compellat. De igne fulgido candescere lapides scilicet calcis et obscurate que vrit. De carbonibus et oleo et argento de quibus superius. Cetera autem sic habeo, ut neque neganda neque affirmanda de creverim. Que autem melior et validior ratio de rebus talibus reddunt, quam cum omnipotens deus ea facere potest perhibet, et factum dicit que pronuntiasse ibi legitur ubi alia multa pronuntiauit, que fecisse monstrat. Ipe quippe faciet, quia se faciurum esse pronuntiat, quod impossibile putant, qui promissum et fecit ut ab incredulis gentibus incredibilia redderentur. Si autem respondet se propterea non credere, quod humanis semper artibus ne unquam morituris corporibus dicimus, quia humanorum corporum naturam novimus longe aliter institutam. Non nec illa ratio hinc reddi potest, que de illis naturis mirabilibus raddebat, ut dici possit. Vis ista naturalis est rei huius. Ista natura est quam scimus humane carnis istam non esse naturam habemus quidem quod respondeamus de factis istis. Hanc ipsam scilicet humanam carnem aliter institutam fuisse ante peccatum, scilicet ut posset nunquam mortem perpetui fuisse ante peccatum. Aliter autem post peccatum qualis est etiam huius mortalitatis innotuit, ut perpetuam vitam tenere non posset. Sic ergo aliter quam nobis nota est, instituitur in resurrectione mortuorum. Sed quam istis non credunt istis scilicet sacris, ubi legitur qualis in paradiso vixit homo. De istis eorum qui tortissimi apud eos fuerunt aliquid proferendum est quo appareat posse fieri, ut aliter se habeant queque res que prius in rebus innotuerat hinc determinatione nature.

Est in marci varonis libris, quorum inscriptio est de gente populi romani, quod eisdem verbis ibi legitur, et hic ponam. In celo inquit mirabile extitit portentum. Nam stella veneris nobilissima quae plaucus respugine, homerus hesperon appellat pulcherrimam dicens. Castor scribit tamen portentum extitisse, ut mutaret colorem, magnitudinem, figuram cursum, quod factum neque antea nec postea fuit. Hoc factum ogitlo rege dicebant adraffos, ciconos et dyonea polites mathematici nobiles. Hoc certe varro tantus auctor portentum non appellaret, nisi esse contra naturam videret. Omnia quippe portenta contra naturam dicimus esse sed non sunt. Quia enim est contra naturam quod dei sit voluntate, cum voluntas tanti utique conditoris rei cuiuscumque natura sit. Portentum ergo sit non contra naturam, sed de qua est nota natura. Quis autem portentorum numerat multitudinem que historia gentium continet. Sed nunc in hoc uno attendamus, quod ad rem de qua agimus pertinet. Quid ita dispositum est ab auctore celi et terre quemadmodum cursus ordinatum in siderum. Quid tam raris legibus arisque firmatum, et tamen quoniam ille voluit qui summo regit imperio ac potestate quod addidit, stella preeteris magnitudine ac splendore notissima, colorem, magnitudinem, figuram, et quod est mirabilis sui cursus ordinem legemque mutavit, turbavit. Sed de lucifero stella origit nec antea nec postea origitur dicunt. Nos in divinis libris legitur etiam solis imperium a domino permissum viri sanctus Iesus naue, donec ceptum plurimum victoria terminaret. Et retrosum redisse ut regi ezechie, xv. anni ad vivendum additi. Hoc est prodigio dei significarent adiuncto. Sed quia miracula que meritis sunt concessa sanctorum, quoniam creduntur isti facta, magicis artibus tribuunt. Unde est illud quod supra commemoravi virgilij. Sistere aquam fluminis, et vertere sidera retro scilicet quandam magis facere. Nam fluvium stetit superius inferiusque flurisse, factum est sub iesu naue scilicet in iordane, et ab helya et heliseo, et de maximo sidere scilicet solis reuerso iub Ezechia rege dictum est. Non ergo de notitia naturarum caliginem sibi faciant infideles, quoniam non possit in aliqua re diuinitus fieri aliud, quam in eius natura per humanam suam experientiam cognoverunt, quoniam ipsa que in rebus natura omnibus nota sunt, non minus mira sunt, essentque stupenda considerantibus cunctis, si tolerent homines mirari miram non rara. Quis enim consulta ratione non videat in hominum innumerabili numerositate et tanta in nature similitudine, valde mirabiliter sic habere singulos singulas facies, ut nisi inter se, similes essent non discerneret species eorum ab animalibus ceteris, et rursus nisi inter se dissimiles essent, non discernerent singuli ab hominibus ceteris. Quos ergo similes ostendemus, dissimiles inuenimus. Sed mirabilior est consideratio dissimilitudinis. Sicut ergo non fuit impossibile deo quod voluit instituire, sic ei non est im-

Titulus. XIII.

possibile in quid voluerit. quas instituit mutare naturas. Nobis tñ ista que velut extra naturam sunt. et in naturam fieri dicunt. quo more hōim locutus est. Et apłs dicendo in naturā in oliua institū oleastrū. factū esse partiapem pinguedinis oliue. Et que monstra ostenta. portenta. prodigia nuncupant. hoc monstrare dñt. hoc ostendere vel postendere. hoc pdicere quod facturus sit deus. que de corporibz hōim se prenunciavit esse factuz nulla impediēte difficultate. nulla p̄scribente lege nature. Quod igit de sempiterno supplicio damnatorz. s. ignis suū p̄ pphetam scz ysaiam. dñs dixit. fiet omnino. Verms eoz nō morietur. et ignis eoz non extinguet. Ad hoc enī ve hementius cōmendandū etiā dñs Iesus cū mēbra q̄ hōiem scandalizāt. p̄ his hōibz poneret q̄s vt sua membra quis diligit. ea q̄ p̄ciperet amputari. Bonū est inquit debilem introire in vitam q̄ duas manus habentē mitti in gehennas. i. in ignē extinguibilē. vbi verms eoz non morietur. et ignis eoz nō extinguit. Similiter et de p̄de et idē oculo dixit. Non. n. piguit vno loco eadē verba ter dicere. put scz refert mar. euāgelista. Quis non terreat ista repetitio et illius p̄ne cōminatio tā vixmens ore diuino. Et in veteribz scripturis. Vidicta carnis imp̄. ignis et verms. Et ligat quisq̄ quod placet. aut ignē corpori. v. mē animo. hoc p̄prie. illud tropice. aut vtrumq̄ p̄ proprie corpori. Jam enī satis superius disputauit posse aialia in igne viuere. et in vstione sine consumptione. et in tolere sine morte. p̄ miraculum oipotētissimi creatoris. Cui hoc possibile esse q̄ negat. a quo sit quicqd in naturis cibis hoc mirans ignorat. Spe est enī deus. q̄ omnia in Bmūto magna et parua miracula que cōmemorauimus. et incōparabilē plura que nō cōmemorauimus fecit. eadēq̄ ip̄o mōdo vno atq̄ oim̄ maximo miraculo inclusit. Et infra in. c. x. Behēna illa que stagnū ignis et sulphuris dicta est. corporeus ignis erit. et cruciabit corpora dānatorum aut et hōim et demonū. Solida hōim. aerea demonum. Aut tñ hōim corpora cū spiritibz. i. aiabus eoz. Demones aut sp̄s sine corpibz hērentes sumendo penā. nō impiendo vitā corpilibz. ignibus. hoc oīa. b. aug. Quod aut dicit de corporibz demonū scdm̄ opinionē aliquoz loquit nō assertiue. Vnde a modernis nō tenet. q̄ demones hnt̄ corpora vnita sibi.

Ultra cruciatum .s. v

ignis quo corpora damnatorz post iudicium torq̄bunt. erunt ip̄oz corporum miserie alie et p̄ne. Quaz prima est oīnoda infirmitas. Erūt corpora illa infirma intus et extra. Job. xx. Artabit se extra. et estuabit. s. tra et oīs color irruet sup eū Vnde potest de quodlibet transgressore mandatorum dei et ideo damnato. illud Deute. xxiij.

verificari. Percudiet te dñs egestate. febre et frigore. ardore. et estu. aere corrupto. ac rubigine. Et paulopost percuet te dñs vlcere egypti. scabie et prurigine. amentia et cecitate. et furore mentis Zugabit deus plagas tuas magnas et p̄uēras et tes infirmitates p̄ firmas et p̄peruas. et cōuertet in te omēs afflictiones egypti quas tenuisti. et adhxrebunt tibi. **S**ecda miseria illoz corporū est deformitas eoz. Sicut enī ignis noster cū sit formosus. omnia que lambit et tangit etiā lucida et decora. deturpat et denigrat. ita ignis inferni. et multo magis cū sit obscuro denigrat et deturpat corpora illa. t̄ren. uñ. Denigrata est sup cartones facies eoz scz reproboz. et nō sunt agniti in plateis hierlm̄ scz supne. imo ab ea exclusi. Si enī ethiopes sunt ita nigri p̄pter calorē solis intensum in illa patria. q̄tomagis corpora dānatorum ab illo igne. Et si ignis qui dicit sancti Anthonij ita deturpat mēbra humana q̄tomagis ille ignis inferni. cū ille sit vmbra vel signū eius. Vnde dicere pōt quilibet dānatus illud Job. xxx. Aug. mea denigrata est. et ossa mea auerunt chamma ete. **T**ertia miseria est fetoris qualitas. Job. xxv. Si ascendent vsq̄ ad celos. et caput eius nubes tetigerit scz in mūdo p̄ dignitates et dñia reprobis. quasi sterquiliniū in fine perdes scz in inferno. Nec mirz si fetor nimius ibi erit. vbi sunt tot trūci putridi. q̄ de hxi fuerāt. et tot cadauera de fecibus inferni. vbi omnes sordes mūdi congregantur. tanq̄ in sentina et latrina totius mūdi. Vnde ysa. xxiij. dicit q̄i stirps inutilis fame polluta et inuolutus. cū his qui interfecit sunt gladio scz diuine iustie. et descendent vsq̄ ad fundamētā lacu. i. in pfundū inferni q̄i cadauer putridū nō hēbis odorū. Et ysa. xxxij. De cadaueribus eoz ascendit fetor. Cadauer q̄uis p̄prie dicitur corpus sine aīa. tñ aliq̄ enī dicit corpus cū aīa. cū videlicet est infirmū et fetidū. Et apoc. xxiij. dicit de damnatis. cruciabunt in igne et sulphure. et ascendet fetor torrentis et fumus tormentoz in secula seculoz. Funus sulphuris multū feret. Qui q̄ hic querit suaves odores floz muscati et hmoi. cogitent diligenter tñ ibi oīnium fetorem. **Q**uarta miseria est inutilitas membrorū et impotentia. Nō enī poterunt se mouere ad aliquid agendū. vel se elongare a rebz affligētibz eos. vnde quod dictū fuit de eo qui venit ad nuptias regis sine veste nuptiali. Ligat̄ malibus et pedibus mittite in tenebras exteriores. **J**at. xxij. hic est q̄cunq̄ in nuptijs sp̄ialit̄ ecclesie non manet in charitate. que est v̄stis nuptialis. nō opatiens secū aliquid mortale. cui in inferno ligantur manus et pedes. i. potestas tollitur aliquid bene opandi et voluntas affectus. Et ideo bene d̄r Ec̄s. ix. Quodcūq̄ pōt manū tua instanter opare. quia nec opus nec rō. nec sapientia nec scientia valent apud inferos. q̄ tu p̄spicias.

Capitulum Quintum

Certe si quis maneret diu in lecto satis molli & plumoso, nec posset se mouere etiā in capite vni us diei valde angustiaret. Quid igitur ubi est ignis fetor & tenebre. **Quinta** miseria est vermium corrosibilitas. **Isa. vii.** **Dermis** eorum non morietur. **Et** quis vermis iste communiter exponat de conscientia continue remordente. **b. Aug.** tñ non negat quin & de verme materiali possit intelligi, cor pora damnatorum corrodente absque consumptione. **Et** si dicatur quō vel de quo ibi viuunt, possit dici sicut ignis ibi ardet sine materia nobis nota, nec deficit, sic & vermis corpora damnatorum post iudicium affligat, nec deficiant. **Isa. xliij.** dicitur, **Subter** te sternetur tineā & operimentū tuum erunt vermes. **Abacuch. ij.** Nunquid surgent repente, qui mordeant te, & suscitabunt lacerantes te. **Item eccl. xi.** **Dec** parata sunt impūs, ignis, grando, fames, mors, insuper scorpionū & serpentum & romphea. **Sexta** est nuditas & luctus. **Ezechie. xvij.** **Ece** congregabo amatores tuos & quos oderas, & nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omnē turpitudinem tuam. **Et ysa. xx.** **Sicut** ambulauit ysaias seruus meus nudus & discalciatus triū annorum signum & portentū erit super egyptū & ethiopiā. **Sic** minabit rex assyriorum scilicet diabolus captiuitatē egypti & transmigrationē ethiopię. **i.** malos christianos & infideles in mortē, iuuenem & senem, nudum & discalciatum, discalciatis natiuitatibus. **De** planctu xpi. **Ibi** erit stertus & stridor dentium. **Et apoc. i.** videntes tē, plangent se super se. **Adde** quod est super igne. **Et** sic sunt septem quo ad corpora.

De diuturnitate §. VI.

pene infernalis scilicet quod sit eterna, i. perpetua non habens finē & principium habuerit, i. ab initio mundi parata dicit veritas ipsa que mentiri non potest incarnata. **De** reprobis in finali iudicio in anima & corpore reasumpto condemnandis. **Ibunt** hi in supplicium eternū. **Iusti** autē in vitam eternam. **Mat. xxv.** **Quod** supplicium ipse prius declarauerat in sua sententia, cū diceret eis. **Discedite** a me maledicti in ignē eternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. **In** quibus verbis ostenditur & pena damni in subtractione diuine visionis. **Discedite** inquiens a me, & pena sensus, i. detentio in igne, qui eternus dicitur, quia finē non habet cruciatus ille ac societas eorum scilicet demonum cruciantium eos. **Et** certe horrendū est & valde expauescendū considerare penā illā acerbissimā incōparabiliter super omnes penas vite presentis semper sustinendā ab illis miseris, de quo & certi sunt, haberent autē per maximā gratiā & summo beneficio, ut in illis penis essent tot annis, quot sunt granule harenę maris & gutte aque eius, quia et si a nobis numerari non possunt per multitudinem, a diuina tamen sapientia numerant que omnia constituit

in pondere, numero & mensura, & finē vtriusque aliquid quod haberent, & si post tempus longissimū & quasi infinitū. **Et** ideo cū tentatio urget, consideranda est illa perpetuitas pene & timenda, quia si momentaneū est quod delectat, eternū tamen quod cruciat, ait. **be. greg.** **Et** quis vtriusque fuit, quod si sciret post delectationē qualemcumque etiam diu duraturā propter eā in ignē mittendū, & penā ibi grauissimā toleraturā diu, & si non semper, vellet illā non sequi, cetero nullus. **Sed** & si pene temporales infirmitatū, persecutionū, detractionū, contumeliarū, iniuriarū, flagellorum, eriliorum, paupertatū & huiusmodi, ita dure sunt & graues hominibus, omnia patientissime toleranda sunt, ut euadantur cruciatus eterni. **Sed** notandū quod circa huiusmodi diuturnitatē penarū malorum in alio seculo, fuerūt diuerse opiniones septem scilicet plene tamen erroribus & heresim sapientibus, quas reprobabat, **b. Aug.** in. xxi. de ci. dei. c. xliij. & c. xvij, cum sequentibus. **Platonici** quippe quibus impunita nulla velint esse peccata ait idē, tamen omnes penas emendationi adhiberi putant, vel humanis inflictas legibus vel diuinis siue in hac vita siue post mortē. **Hinc** est maronis illa sententia in. vi. vbi cū dixisset de terrenis corporibus moribundisq; membris, quod ante hinc metuit, cupiunt gaudentq; delectantq; **Hec** auris suscipiunt clausę tenebris & carcere ceco. **Et** postea subdit, **Ergo** exercens penis scilicet varijs, per quas purgare reuertuntur ad corpora sed falsum est & contra doctrinā christi dicentis, **Ibunt** hi scilicet mali in supplicium eternū, & de quodā genere peccati ipse etiā ait scilicet blasphemia in spiritū sanctū, quod non remittet ei neque in seculo neque in futuro, **mat. xij.** **Quod** ad hanc vix est de quolibet impenitente hinc migrare. **Alij** ex epicolis dixerūt oēs malos per penas infernales toleratas certo tempore, demū misericordia dei liberandos ex illis penis. **Et** ut dicit, **b. aug.** **In** hac re misericordior fuit origenes, quod et ipsum diabolum & angelos eius post grauiora per meritis et diuturniora supplicia ex illis cruciantibus eruendos & sociandos sanctis angelis credidit. **Sed** illū et propter hoc et propter alia nonnulla, & maxime propter alternantes sine cessatione beatitudines & miseras, et statū seculorum interuallis ab istis ad illas, atque ab illis ad istas, itus & redditus interminabiles non immerito reprobauit ecclia. **Quid** et hoc quod misericors videbat amissit, faciendo sanctis veras miseras quibus penas luerēt & falsas beatitudines in quibus vix ac securus, hoc est sine timore, certū sempiternū boni gaudiū non haberēt. **hec b. aug.** **Et** aperte reprobaf talis falsitas ex his illis. **Discedite** a me maledicti in ignē eternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. **Et** ibunt hi in supplicium eternū etc. **Alij** dixerūt oēs homines, non autē demones sed homines tamen, infideles etiā et malos epicolas post supplicia tolerata inferni vsque ad finē mundi, demū in iudicio finali, resurgentes deus conabit eos, et eruet a penis, peribus san-

Titulus. XIII.

eorum suorum. Si enim ipsi sancti cum hic viverent cum
exebant et pro se dominum exorare ex charitate etiam
pro ipsis inimicis suis deum exorabant. ut patet de stepha-
no et alijs. quanto magis orabunt pro eis. cum viderint
eos humiles supplicibus prostratos. Nec enim cre-
dendum est autem istos sanctos tunc oblitos misericordie vi-
scera amissuros. cum fuerint plenissime atque perfe-
ctissime sanitatis. Nec eos deus tunc non exaudiat
et tot et tales filios suos. quoniam in tanta eorum sancti-
tate nullum orationis in eis inueniet impedimentum
Allegat pro se isti illud psalmi. lxxvi. Nunquid obliu-
iscet misereri deus. aut continebit in ira sua miseri-
cordias suas. quod non. Ira eius est dicitur ut omnes
indigni brutalitate sempiterna. ipso iudicatio puniatur
supplicio sempiterno. Sed in hac ira non continet
deus misericordias suas. quia se liberabit eos dicitur
isti. Inducunt et auctoritate apostoli dicitur. et clausit
deus omnia sub peccato vel infidelitate. ut omnibus miseretur
quasi significaret pro se neminem ab eo damnandum
perpetuo. Ex autem christus promiserit malis ignem eternum.
Dicitur se fecisse ad incutiendum timorem. ut magis
homines a vitijs abstineant. nec in se esse mendaces.
quia intelligit ex demeritis quidem eorum. quantum erat
in eis perpetuo cruciandos. sed in ratione miseratio-
nis diuine quam consequentur. tunc humiliter supplican-
tes eam et sancti pro eis exorantibus. Sicut de nimue
predicare fecit esse subuertendam. quod vtrique erat
in merito malicie eorum. non in diuina misericordia. Sed
opinio ista etiam falsa est et heretica. Quia in infer-
no nulla est redemptio. et falsus est. quod sancti tunc
exorent pro eis. Sed si ad sanctos reprobos pro eorum
suffragio accederent. diceretur eis. quod prudentes
virgines fatuis dixerunt postulanti de oleo eorum
Ne forte non sufficiat nobis et vobis. ite potius
ad vendentes etc. math. xxv. Et psalmi. lxxviij. Dominabitur
eorum seculum reproborum iusti in matutino seculum finali
iudicio et auxiliium eorum veterascet in inferno a gloria
eorum. quia seculum non percipient auxiliium. Sed letabitur
iustus. cum viderit vindictam. id est. punitionem reproborum
tunc. non quidem de pena eorum. sed de iusticia dei eos
punitentis ut decet et de sua liberatione ab illis peccatis
nec est verum. quod eos peniteat. Quod psalmi ait. Non con-
tinebit deus in ira sua misericordias suas quod ad dam-
natos. Sic intelligendum est. quod etiam aliquid modo vteretur
misericordia ad eos. non quod liberabit a penis. sed quia
non tamen patient. quantum meruerunt malum. et si imen-
sus sit cruciatus eorum secundum beati augustinum. Del etiam secundum beati
augustinum potest intelligi. quod cum deus irascatur peccatoribus
propter scelera sua eos multipliciter puniendo. ut
totum genus humanum propter primam transgressionem
que derivata est ad omnes. propter quam patimur miseri-
as vite presentis et mortem. vel alia etiam flagella. pro-
pter actualia nobis addita. tamen in ista ira non con-
tinet misericordias suas. quin sacra et doctrina omnibus
proponat. et temporalia bona et naturalia cedat ma-
lis sicut et bonis. Auctoritate etiam apostoli male in-
telligunt. Dominum beati augustinus. Deus et gentiles et iudeos

quos presciuit et predestinavit conformes imaginis
filij sui. omnes in infidelitate conclusit. ut de amari-
tudine infidelitatis sue penitendo desisterent et a dulce-
dine misericordie conuersi credendo clamarent. quod ma-
gna multitudo dulcedis misericordie tue etc. Quia
itaque miseretur vasorum misericordie. Quia. i. eorum qui ex ge-
tibus et eorum qui ex iudeis ab eo vocati sunt. iustifi-
cati et glorificati. Non igitur omnium hominum. sed istorum om-
nium neminem damnabis. Alij dixerunt non omnes ho-
mines malos. sed tamen eos qui baptismum christi suscep-
erint. quocumque male vixerint in heresi vel quocumque
impietate. perire tamen et damnari non posse. Ad quod
probandum inducit auctoritatem christi dicitur Jo. vi.
Ego sum panis viuus. qui de celo descendi. Si quis
manducauerit ex hoc pane. viuet in eternum. Bap-
tizati ergo cum sumant sacramentum altaris comendo. necesse
est inquiri isti ab eterna morte erui. et ad vitam
eternam peruenire. Sed hoc falsum est. quia ut ait
apostolus. Qui manducat et bibit indigne. iudicium
sibi manducet. et bibat. i. Cor. xi. Manducat autem indigne
qui cum aliquo mortali accedit ad sacramentum. Non ergo in-
telligit auctas illa christi de manducatione tamen sacra-
mentali. ut illi exponunt. sed de spirituali siue sola
siue sociata cum sacramentali. hoc autem est manduca-
re panem illum. ait. beatus augustinus. credere in christum et cre-
dendo in ipsum tendere seculum pro opera charitatis. hic
christo incorporatur. ut membris ecclesie. Alij vero de-
rerunt. eos tamen. qui in vera fide permanerint. non
lapsi in heresim aliquam. quibus alias male viuunt
diuersis vitijs implicati. et in eis decedentes in
eternum non damnandos. sed propter fundamentum
christi quod habent seculum fide christi. et si mortua. igne illo fino-
lis iudicij plene purgandos de suis peccatis. et sic
saluandos. Inducentes pro se auctas seculum christi
dicentis. Qui perseverauerit usque in finem. hic sal-
uus erit. exponentes perseverare in finem. hoc est
in fide etiam informi permanere. Et apostoli Cor. iij.
Pauli dicentis. fundamentum aliud nemo potest
ponere proter id quod positum est. quod est christus iesus.
Et postea. Si quis superedificauerit super hoc fun-
damentum lignum. fenum. et stipulam. ipse saluus
erit. sic quasi pro ignem. exponentes pro lignum. fenum.
stipulam. diuersa genera peccatorum etiam mortu-
orum. quibus per ignem illum vltimum purgatis
saluari dicunt illos. Sed et hoc falsum esse ostendit
augustinus. de ci. dei li. xxi. Sed etiam in decrenis di. xxv. s.
alias ea. ubi expresse ostendit augustinus. pro lignum fenum
stipulam. venialia tamen intelligenda non mortalia.
Et ipse. beatus augustinus. in. c. xxvi. de ci. dei li. xxi. diffuse et
pulcre declarat auctoritatem illam apostoli. Alij dixe-
runt catholicos in fide perpetrantes criminalia.
si per elemosinas illa non purgent perpetuo dan-
andos. Si elemosinas faciant. quibus in pecca-
tis permanerint et decesserint illis elemosinis
purgari et sic saluari. Inducunt auctoritatem christi
dicentis eis qui non fecerunt elemosinas. Dicit
dite a me maledicti in ignem eternum etc. Curui e

Capitulum Quintum

nō redistis mihi māducare rē. Et illud Jacobi
ij. c. Judiciū sine misericōdia scz dānatis fiet illi q̄
nō fecit misericōdiam. Ergo arguendo a contrario fa-
cientibz misericōdiam. p̄ elemosynā. nō fiet iudiciū
illud damnatorz. Et illud xpi. Si dimiseritis ho-
minibz peccata eoz. q̄d p̄tinet ad elemosinā sp̄s
alem. r̄ pater vester dimittet peccata v̄ra. Et hoc
q̄d flm esse oñdit. b. Aug. de ci. xli. ca. xxvij.
vbi inter cetera ait. p̄fecto si queratur q̄d digne
fint. p̄ peccatis elemosyne. De quibz etiā ille xpi
p̄curzor dicebat. Facite ḡ fructus dignos p̄nie.
p̄culdubio non inueniunt eas facere qui vitam
suam vsq̄ ad mortem. quottidianoz criminum
perp̄ratione confodiunt. Qui si. p̄ vno scelere
oīa sua distribuerēt indigētibz mēbris xpi. nisi
resisterent. a talibz factis hōdo charitatē. que n̄
agit perperam. aliquid eis p̄desse nō possit. Qui
ergo dignas pro suis peccatis elemosinas facit.
prius eas facere incipiat a se ip̄o. Indignus est
enī vt in se non faciat. quod facit in primum. cū
audiat dicentem dñm. Math. xxi. Diliges pri-
mū tuū sicut teip̄s. Itē q̄ audiat. Miserere ani-
me tue placens deo. Hanc elemosynā id est vt
placeat deo. nō faciēs anime sue q̄no dignas pro
peccatis suis elemosynas facere dicendus est.
Ideo autē dñs r̄ a dextris elemosynas ab eis fa-
ctas. r̄ a sinistris nō factas se imputatur eē pre-
dixit. vt hīc ostenderet q̄tum valeant elemosy-
ne ad priora delenda nō ad p̄petua impune cō-
mittenda peccata. Tales elemosynas nō sunt di-
cendi facere. qui vitā nolunt a p̄suetudine scelerum
in melius cōmutare. Si enī christiano esu-
rienti panē tanq̄ xpo darent. p̄fecto sibi panēz
iusticie quod ip̄e est xps nō negarent. Dñs dñs
non cui datur. sed q̄ animo datur. attendit. Nō-
ne r̄ qui dixit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua
r̄ sp̄s sancto non intrabit in regnū celoz. ip̄e ef-
dixit. Nisi abundauerit iusticia vestra plusq̄
senbaz r̄ phariseoz. non intrabit in regnū ce-
lozum. Cur illud timendo multi currunt bap-
tismi. r̄ hoc nō timendo. nō multi currunt iustifi-
cari. Et quēadmoduz si quis p̄cupatus fuerit
hoc delicto. vt fratri suo dicat fatue. i. nō eius pec-
cata volens auferre. videlicz corrigendo p̄uicietur
iniuste. parum est illi ad hoc redimendū ele-
mosynas facere. nisi etiā. quod ibi sequit̄. reme-
diū reconciliatōis adiungat. Vbi enim sequitur
Si ergo offers munus tuū ad altare. r̄ ibi recoz-
datus fueris r̄. ita parū est elemosynas quātāssi-
bet facere p̄ quolibet scelere. r̄ in p̄suetudine sce-
lerum permanere. Quod autē christus dixit. Si
dimiseritis hominibz peccata eoz. dimittentur r̄
peccata vestra. Dicit. b. aug. q̄ loquebatur tunc
discipulis suis iam iustificatis. quos orationez
dñicam tocuerat. per quam delentur quottidia-
na scz venalia. sine quibus etiā iusti r̄ sancti nō
viuunt q̄ hēbant scz discipuli parua peccata r̄ n̄

de mortalibz. que etiā nihilominus dimittuntur
non p̄pter hoc q̄ dimittant alijs. sed quia penitē-
tet eos quod esse nō pōt sine tali remissione. Et
quod dñs ait. Facite vobis amicos de māmōna
iniquitatis. vt cū defeceritis recipiant vos ī eter-
na tabernacula. Sic est intelligendū inquit lea.
Aug. vt quisq̄ sceleratissimus a vita sua nequā
mutatus possit recipi in eterna tabernacula. qm̄
obsecutus est sanctis de māmōna iniquitatis. id
est diuitijs suis. q̄ dicunt diuitie iniquitatis. vel
quia male acquisite sunt. Vel quia hūana iniq̄-
tas reputat eas diuitias. nesciens q̄ sint vere di-
uitie. Sed p̄supposita in eis gratia ad quod p̄ se
nō sufficerēt eoz opa. iuuant ad eterna taberna-
cula puenire suffragijs sanctorz. quibz dant ele-
mosinas. Et addit. b. aug. ibi. Mirari soleo etiā
apud virgiliū rep̄ri istā dñi sniam. Vbi ait. Fa-
cite vobis amicos de māmōna rē. Nā cū elize-
os campos ille poeta describeret. vbi putāt habi-
tare animas beatorz. nō solū ibi ponit eos q̄ pro-
p̄ijs meritis ad illas sedes puenire potuerunt
sed adiecit atq̄ ait. Quisq̄ sui memores alios fe-
cere merēdo. Hec oīa. b. aug. vbi sup̄. Itē fuerit
alq̄ qui dicerēt. q̄ r̄ si pena damnatorz sit eterna
minuit tñ p̄ suffragia facta p̄ eis. ita tñ q̄ semp̄
remanet de ea in ip̄is. Illū dixerūt. vt p̄posuim⁹
q̄ n̄ minuit eis pena. si p̄ suffragia pro ip̄is dā-
natis facta confortatur. seu refocilletur tempo-
re damnatus. Sicut si portanti maximum pondus
r̄ multū laboranti nihil sibi minueretur de
pondere. sed solum refrigeraretur per potum ei
dattū. Sed vtrumq̄ predictorū est falsum scdm̄
beatū Th. in. iij. quia in inferno nulla est redē-
ptio. nulla scilicet vnq̄ ab illa pena liberatio.
nulla diminutio. nulla refrigeratio. Hoc igitur
firmiter tenendum est r̄ credendum penam dā-
natorum sicut r̄ demoniū esse perpetuam scdm̄
illud Math. xxi. Vbi sunt hi scilicet reprobi in
supplicium eternum. Iusti autem in vitam eter-
nam Math. xxi. Quod autem aliquibus visus
est r̄ falso opinatum r̄ dictum. penam illam rez-
proborum aliquando desinere. vt supra habi-
tum est. Inde moti sunt. quia nō iudicabant ius-
tum esse penā interminabilem veluti cuiusq̄
peccato quātūcūq̄ enormi. cum peccatum ip̄m
breui mora temporis perpetretur. vter se patet.
Volentes isti penā cōmensurari culpe in quanti-
tate temporis. vt sicut breui tempore peccatum
committitur. ita r̄ breui tempore pena puniatur
plus r̄ minus secundum excessum peccati. vñ et
iustissimam dei ordinationem in hoc cōdemnant
hi p̄sumptuosi nimis in iusticia sua seu iniusta
sententia sua. Sed neq̄ in humanis iudicijs
ip̄e leges istam iusticiā sequāt vel mandant. vt
scstanto tempore puniatur. delinquens quantum
temporis posuit in scelere secundum. b. Aug. in
dicto li. c. xi. Nā octo genera penaz in legibz

Titulus XIII

scripserit **T**ullius inueniri. scz damnū rex. vin-
cula seu carcerē. verbera. tallionē. ignominiam.
erilium. seruitutē et mortem. **Q**uid horū est. vt
tanta vindicet morula. quanta deprehendit per-
petratū. nisi forte tallio. **J**urta illud legis. **O**cu-
lum p oculo. dentem p dente etc. **D**e alijs per se
patet diuturniorē penā q̄ culpā. **C**ulpe enī p̄f
quā quis verberat. incarcerat. exiliatur. et h̄mōi
cito cōmittitur. sed verberibz diutius cruciat. **E**t
multo magis hoc rex de exilio. seruitute et alijs
Qui vero p aliquo graui crimine morte mul-
cratur. nunq̄d mora qua occidit que breuis est.
eius supplicii leges extirpant. et nō q̄ eū in sem-
piternū auferūt de societate viuentiū. **Q**uod est
autē de ista ciuitate mortali h̄ies supplicio p̄me
mortis. hoc est de ciuitate illa imortali h̄ies sup-
plicio sc̄be mortis auferre. **S**icut enī nō efficiūt
leges huius ciuitatis. vt in eā quisq̄ reuocetur
occisus. **S**ic nec illius. vt in vitā reuocet eternā
secunda morte damnatus. **h**ec. b. aug. **E**t sic hu-
iusmodi pena mortis est perpetua. quia priuaf
vita. ad quā naturaliter reuocari nō potest. **Q**uod
autē dicitū est in veteri lege. **S**c̄dm mensurā deli-
cti erit et plagaz modus. **E**t in noua lege xp̄us.
Eadem mensura qua mensi fueritis. remetiet
vobis. non intelligitur. vt illi male exponunt de
mensura tempis. vt sc̄dm quantitātē tempis in
quo perpetrātū est scelus. in illa eadē quantitate
tempis puniatur. **S**ed q̄ sc̄dm grauitatē pecca-
ti sic grauiter puniatur. et eam mensuram pene
vel p̄m̄q̄ recipiat quisq̄. sc̄dm quā operatus ē
boni vel mali. **A**tenditur autē p̄maxime iusti-
cia dei p̄uentis reproboz pena inferni perpetua
ex hoc q̄ cuius quantitas. pene debeat m̄dere culpe
et culpa perpetrata sit infinita in mortali peccato
quia auertit se a deo talis peccator. quod est ho-
num infinitū. et sic peccatū est infinite grauitatē.
pena autē eius non potest esse intensiue infinita.
quia cōsumeret subiectū. sed remanet infinita
extensiue scz q̄tūm ad durationē perpetuā. **I**te-
riam quia semp voluntas reproboz permanet
fire in malo. et hic et in alio seculo. et ideo vt ait
beatus grego. ad magnā iusticiam p̄tinet iudi-
cantis. vt nunq̄ careant supplicio. qui dum vi-
uerent. nunq̄ voluerunt carere peccato.

De infelicitate **Ch. s. VII**

animaz que sunt in inferno. **A**b igne quidem
inferni cruciatur ip̄e sole vsq̄ ad diem iudicij.
Postea vero ip̄e simul cū corpibus suis quibus
reunientur. **D**icit ignis. ait. bea. **A**ug loquens de
purgatorio igne. iniro modo est grauis. **E**xcellit
enī omnē penam quā vnq̄ quis passus est in vi-
ta ista. **L**icet mirabilia passi sint martyres quā-
ta etiā et nequiter mali sustinuerunt tormenta.
di. rrv. s. alias ea. **E**odem autē modo cruciat an-
imas damnatoz et purgandoz. **S**ed in purgan-

dis est certa spes ex illo liberari. in dānatis nlla.
Quomodo autē ille ignis cui sit corporeus agat
in animas affligēdo est difficile intelligere. sed
tamen necessariū credere. sicut at alia que sunt
fidei. **E**t precipue difficultas apparet in hoc ex
eo q̄ sc̄dm beatum **A**ugusti. sup gen. agens est
nobilis patiente. **S**ed nullum corpus est no-
bilis spiritu. **U**nde nō videtur. q̄ anima que
sp̄s est. possit pati. ab igne illo corporeo. **I**tem
sc̄dm boetium. **I**lla solum agunt et patiuntur
ad inuicem que habent materiam communem
Sed spiritus cum corpore non habet materiam
cōmunem. **I**tem omne agens corporeum agit
per contactū. sed non potest esse contactus corpo-
ris ad sp̄m. **H**is non obstantibus respondet
Petrus de tarantasia in. uij. di. rlvij. **C**onstat q̄
spiritus damnatoz ab igne inferni cruciantur.
Unde diues in inferno. **C**rutior i hac flamma
ait. **L**uc. rvi. **E**t cum iste ignis non intellectualis
tantum sit. nec imaginarius solū sed corporeus
oportet dicere. q̄ ab igne corporeo patiant. **S**z
quomodo hoc fit. a diuersis diuersimode ponit
Nam cum in omni actiōe et passione oporteat
agens aliquo modo coniungi patienti. oportet illi
lignem coniungi spiritui. **P**anc autem con-
iunctionē diuersi diuersimode ponit. **Q**uidam
enī ponunt solū vt obiecti ad potentiā animi est
obiectum. **D**icunt enī q̄ affligunt ignē vidēdo
Unde be greg. **I**n eo ardent. dum ardorem suū
vident. quia non visibile per se affligit sed per
accidens. inq̄tum apprehenditur vt nociuum.
oportet vt sp̄s apprehendat illum ignē vt noci-
uum. et hoc concedunt dicentes. q̄ sp̄s appre-
hendit illum ignem vt nociuū. et in affligitur.
q̄uis non possit ille ignis ex senocere. sicut puer
gladiū pictum apprehendit vt nociuum. sed hec
afflictio non esset sc̄dm rei veritatem sed sc̄dm
apparentiā. nec p̄pter hoc dicerētur pati ab igne
sed ab ignis imaginatione. **N**ec est verisimile
sic errare demones. vt putent falso ignem illum
sibi nociuū inerpertum. maxime cum nouerint
optime naturam et virtutem oim rerū corpora-
lium. **A**lij ponunt cōiunctionē illam per modū
locati ad locum. **H**abet enī corpus naturaliter
vt diffinitiuē cōtiueat spiritum. sed q̄ retineat
inuitū. h̄ habet ignis ille ex diuina iusticia. **U**n-
quia impedit sp̄m a faciēdo quod vult. et eūdo
quo vult affligit ip̄m. sed hec ratio non videtur
sufficere. quia tūc eque bene posset dici sp̄s totū
queri a terra sicut ab igne. **P**reterea nūc demō-
nes nō tenent in vno loco. sed pro libito discut-
rūt p totū mōm. **A**lij ponūt illā iunctionē vt in-
stī ad materiā in quā agit. **N**ā q̄uis ignis ille
vt corp⁹ quoddā naturale ē. nō possit agē i sp̄m
agit m̄ vt instī diuine iusticie tāq̄ manu diuina
mouēte ip̄m. h̄ cū instī semp p̄p̄riam virtutē
h̄eat. p quā agit ab altero motū. qualiter agit in

Capitulum Quintum

Instrumentaliter ignis ille in spūm. Dicendū ad hoc qd corpus aliqd duplx agit, aut actiōe materialī impinēdo spēm sui in alter. Aut actiōe spiritali scz imutando. Aliter enī agit in oculum ignis oculo admotus scz calefaciēdo oculū, aliē remotus scz ipm imutādo. Primo mō nō agit ignis in spūm sed scdo mō, vnde p spēm quā vt instrumentū diuinū in spūm imprimi immediate affligit ipm sicut p spēm mediate corpe impresam affligebat inq̄tū est nature agētis instm. et multo fortius ppter maiorē potentiā agētis, insensibilitatē patientis, et diuinitatis immediatōrē modū. Si in dñum arguat sic, Spūs ab igne aut patit solū videndo, aut etiā sentiēdo. Si videndo solū, q̄ nō affligit, quia visio rei valentis nocere nō affligit. Si vero sentiēdo, aut q̄ mediate spē sensibili aut ymaginabili, aut intelligibili, nō sensibili, quia non hz organū receptibile hmoi spērū spūs seu aīa. Nō imaginabili spē quia nō hz imaginatōis vsū nec organū. Non ab intelligibili. Illa enī specie pficit. Nō affligit intellectū, et indifferenter se hz ad quēlibet ignē. Et sic videt qd nullo modo spūs potit pati ab igne. Respondet petrus ibidez, qd spūs patit q̄ nō solū videndo sed etiā sentiēdo, nō p sensum corpalem mediate spē corpali, sed p sensum spūalem mediate specie intelligibili, que tñ ex eo qd non est voluntarie accepta sed violēter impressa, accipit vt disconueniēs, quia etiā non abstrahitur, sed imprimit et accipit vt particularis, nō vt vniuersalis. Et p hunc modū mediate specie spūs ab igne corpali visio affligitur, nō sicut pueri anima a gladio viso in pariete, sed anima vulnerati a vuluerante gladio, qui gladius agit in animā non tantum vt obiectū, sed vt instrumentū, p mediū tñ nō immediate. Ad obiecta etiā in principio rīdet p. Quod enī dicit aug, qd agens est nobili⁹ patiente. h̄ est veruz de agente principali, nō de agente instrumentali vt est ignis ille inferni quo ad spūm. Del dicens dñi qd agēs est nobilius patiente s̄m quid nō simpliciter. Ferrū enim nō est nobilius corpe hūano simpliciter sed s̄m qd, inq̄tū corpus humanū est molle, et illud durū. Ad illud aliud qd dicit Boe, rīdet qd est rex de actōe et passiōe naturali, nō de supnaturali, vt hic. Ad aliud de tactu rīdetur qd duplex est tactus scz corpalis, et hic non pot esse inter corpus et spūm. Et cōtactus spūalis qd scz corpus pot attingere spūm et ecouerso s̄m vltimā quantitatis virtutes nō mobilis, sicut intelligētia attingit corpus quod mouet, et aīa corpus p̄riū. De h̄ scz quō ignis affligat aīas i inferno vt purgatorio, h̄s plenius in tertia parte in titulo de purgandis in purgatorio, ibi vide.

Ultra istā penā §. VIII.
ignis hēbit, et hz aīa in inferno alias multas pe-

nas, put notat in li. de septē tonis. H̄z erit in anima p̄turbatio timoris indeficiētis. In p̄nti vita vt ait greg, dñi pena infligit, timor quiescit, apud inferos pena inflicto est timoris augmētatio. Dñi de quolibet dānato pot intelligi illud Job. xv. Sonitus terroris semp in aurib⁹ eius nō credit qd possit reuerti de tenebris ad lucē, circūspectans vndiq̄ gladiū, et post hoc terribit eū tribulatio et angustia. Et cū habeat omnia mala, semp timebit et expectabit peiora. Sap. xvij. Dispersi sunt pautes horrende. Tertia infelicitas anime ē confusio inenitabilis volōis, qz nūq̄ dabunt et manifestabunt omēs turpitudines et scelera maloz in finali iudicio oībus hōmibus bonis et malis et angelis et demōib⁹. Dñs dñs naum, iij. Reuelabo pudēda tua in aspectu oīum nationū, et manifestabo gentib⁹ ignominia tua et quanta confusio et verecūdia erit illa reprobis cū videbūt, et sciāt oīa sua scelera spissima oībus nota. Tantā penam habent aliqui, qd scelera sua turpia sciantur p ipsum a confessorē qui est priuata p̄sona, et nil potest alteri dicere, qd potius voluit ad inferna descendere, qz confusione illam pati. Quid ergo faciet, quantāq̄ penā habebit, cum ab hōminibus omnibus scienter. Et ideo si quis vult confusione illā vitare, confiteatur ea, et pponat se emendare, et talis confusione nō patietur. Quarta miseria est infestatio conscientie remordentis, sapi. uij. Venient in cogitationem peccatoz suorū timidi, et traduent eos ex aduerso iniquitates eoz. Hic est ille vermis scz remorsus conscientie s̄m. b. Aug. de q̄ d̄z ysa. vlti. Vermis eoz non morietur, et ignis eoz non extinguetur. Et iudith, xvi. Dabis scz tu dñe ignē et vermem in carnē eoz, vt vorantur semp. Vermem conscientie remordentis in carnē, i. p peccatis carnalium voluptatū. Sicut enī si alicui pponeretur certitudinaliter aliquod maximū bonū tempale adipiscendū, puta consecutionem alicuius regni pleni oībus delicijs, diuitijs et quiete, dñimodo et si in breui tpe prius vellet aliquos labores sustinere, et ab aliquib⁹ delectationib⁹ abstinerere, et ille de hoc nō curaret, sed potius sequi vellet appetitus suos illicitos, nec tolerare illos labores sibi p̄positos, ppter quod priuaret talis adeptione tanti boni sibi p̄parati, quiniūmo de truderet i vilissimū carcerē plentū vermicib⁹ et oī miseria, qñ ille se ibi iueneret, et semp detinēdū se ibi itelligeret, o q̄tū remorsū h̄ret d̄ sua negligētia et stulticia, qd tñ bonū qd potat de facili obtinere amississet, et inue tal remorsū sentiret cuius maximo sui dolore. Quinta infelicitas est talectio inuidie et liuoris. Sepien. ij. Inuidia dyaboli mors introiuit in oīem terrarum imitantē illū qui sunt ex parte illius. Totaliter autē sunt ex pte ipius dānati. H̄z viuētes in mundo inuidie dediti, et si sint aliquo modo de parte

Titulus XIII

diaboli. dñi inuidia detinentur. tñ p pñiam pñt
erire de manibz eius. sed nō dñati. Inuidet g
illi miseri glie beatorz. quā in generali intelligit
etiā si fuerit amici ⁊ sanguinei in mōdo. Et tan-
ta est pueritas eoz. q̄ vellent omēs secū esse dā-
natos. Iste zelus inuidie finē nō habet. pmanēt
iugiter sine fine. vt dicit glo. sup eplam ad Ro.
Et quanto ille cui inuidet successu maiori pfi-
cit. tanto maioris luozis incendio inuidus in-
ardescit. Hinc vultus minax. toruus aspectus.
pallor in facie. tremor in labijs. stridor in denti-
bus. verba rabida. effrenata iuuia. manus ad
violentiā prompta. que si interim gladio vacet.
odio tñ furibunde mētis armata est. Ex his si-
gnis que apparēt i corpe inuidi. oñditur rabies
⁊ magna passio mētis. Dñ ⁊ Jo. i. Apoca. dicit
de eis. q̄ pze dolore cōmanducauerunt linguas
suas ⁊ blasphemauerunt deū viuente in secula se-
culoz. qui habet potestātē sup has plagas. scz ad
affligenduz eos. Et q̄ diues epulo sepultus in
inferno petijt ab abraam. vt mitteretur lazarus
mortuus ad fratres suos quos in mōdo reliqrat
ad inducendū eos ad pñiam. ne irent sicut ⁊ ipse
ad infernū. nō hoc fecit ex charitate. q̄ nulla est in
dñatis. sed ppter amorē pprium. ne scz illi fra-
tres abutentes diuitijs quas eis dimiserat di-
ues. ad infernū eñ sequerent. ⁊ exinde ipse mag-
torqueret ex occasione mali dati illis. **S**exta
est execratio seu obfuscatio rōnis. Dñ sap. ij. de
Babilonia execrauit eos. ⁊ soplomie. i. Tribulabo
eos. ⁊ ambulabūt vt ceci. quia dño peccauerunt
Ita enī execrati sunt. vt extimēt deū iniustus in
punitioe eoz. ⁊ odiant eñ. nec volent de peccatj
cōmissis m̄ptum offensa dei. sed quia inde cru-
ciantur. ⁊ ideo infructuosa eoz pñia. Et in mōdo
quidē illi qui habuerunt aliquā scientiā vel ar-
tem. delectationē hñt nō modicā in speculando
veritates talis scie. ⁊ tanto magis quanto de al-
tionibus fuerit illa veritas vel scientia. Egresse
aut anime talijū sapientij huius seculi de mūdo.
sciam hic acquisitā secum deferunt. nec eam ob-
liuiscuntur. sed nullam delectationē vel refrige-
rium recipiunt de tali scientia penis absorti. sed
augmentū doloris. quia pñderant. q̄ si recte vi-
xissent eoz scientia in alia vita fuisset in eis per-
fecta in deū videndo. Et quia quanto magis no-
ticiam habuerunt in mūdo agendorz tanto gra-
uius puniuntur. vt grauius peccantes. Non ḡ
prodest platoni. aristoteli. anaxagore pictagore
Socrati. tullio. dmosteni. xgilio. lymero ⁊ alijs
pbis ⁊ poetis. ac rethoribz. eoz scientia. ⁊ eloquē-
tia in inferno. De his enī dicit Hiero. illud in-
telligi quod ait salomon Eccl. x. Labz stultoꝝ
affliget eos. qui nesciunt in vrbem p̄gere. Et qz
non habuerunt sapientiā. perierunt ppter suam
insipientiam. vt dicit Baruch. uñ. nō habentes
fidē sed maximā supbiā. **S**eptima infelicitas

est memoria p̄teritaz delectationū ⁊ eaz defecto
Vnde dicit fuit diuiti in inferno posito. Fili re-
cordare. quia recepisti bona in vita tua. Luc. xvi
quasi dicat. Defecerūt tibi omia illa que bona ⁊
maria bona putabas ⁊ amabas. Quanto autē
quis magis aliquid amat ⁊ illud sequi nō p̄t.
tanto magis affligit ps. lxxvij. Cū interierit nō
sumet oīa. i. nihil ex eis que hic amabat. ⁊ i eis
delectabatur. neq̄ descendet cū eo glia eius. Dñ
vt dicit sapi. Videntes. scz ipi q̄ sunt in inferno
Felicitem sanctorz ⁊ defectū i se oim bonoz q̄
hic dilexerūt. turbabunt timore insperate salutē
intra se pñiam agentes. ⁊ p̄ angustia spiritus ge-
mentes ⁊ dicentes scz de beatis. Hi sunt quos
aliqui habuimus in derisum ⁊ in similitudinem
improperij. Nos insensati vitā illoꝝ estimabat
m̄ insaniā ⁊ finē illoꝝ sine honore. Ecce quō cō-
putati sunt inter filios dei. ⁊ inter sanctos soꝝ
illoꝝ est. Quid nobis p̄fuit supbia nostra ⁊ ias-
ctantia diuiniā. Transierunt velut mēbra om-
nia. Ergo errauim⁹ a via veritatis. ⁊ sol iusticie
non illuxit nobis ⁊c. Talia dixerunt in inferno.

De qualitate et cōdi. s. i. r.

tione tortoz in inferno. i. demonū. dicit. b. Greg.
quos habuerūt scz reprobi incētoꝝ in culpa.
hēbunt tortozes in pena. Dñ hiero. v. c. Seruieq̄
dñs alienis. i. demonibz alienis ab oī miscōia. q̄
nō dabit vobis requiē. Septē aut sunt dñtōes
demonū. ppter quas sunt timēdi. de quibz in lib.
de vñ. tonis. Prīmū est eoz horribilitas ⁊ refor-
mitas. Job. xx. veniēt sup eos scz reprobos horri-
biles. i. demōes Sap. xi. potēs eras tu deus imit-
tere multitudinem irrisoz aut audaces leones.
aut noui gener⁹ ira plēa lestijs ⁊c. Et paulopost
quaz nō solū lesura poterat eos exterminare. sed
etiā aspectus p̄ timorē occidere. Dñ ad oñden-
dū horribilitatē ipoz ⁊ demonū. qñ bñs Bartho-
lomeus ap̄ls. vt scribit in eius legenda. voluit
oñdere illis indis q̄b p̄dicabat horroꝝ seu aspe-
ctū horribilē ipius demōis. p̄ monuit. vt signū
crucis sibi in frōte facerēt. ne ex timore ⁊ horro-
re aspectus eius infirmarent. Quo facto videt
oēs demōne vt ingentē maux fuligine nigrozē
facie acuta. barba plira. crinibz stis ad pedes
p̄tensis. d̄ oculis scintillas igneas emittentē. ex
ore ⁊ naribz ignē sulphureū. vinctis retro mani-
bus. In legenda quoq̄ beati sebastiani aiebat
ipse in sua exhortatōe. Peccatoꝝ a morte p̄petua
capiet. ⁊ tenebit. in qua est ignis. flāma p̄seuer-
rans. tribulatio ⁊ pena perpetua. Vinc atroces
angeli scz demones cōmorantur. quoz brachia
capita draconū sunt. quoz dentes sicut elephan-
tis p̄minent. ⁊ stimulant ad tormēta vt caudā
scorpionum. quoz voces vt fremitus leonis so-
nant. quorum aspectus dolorem ⁊ timorem
inducit et mortem. et ad hoc ibi viuunt. vt

Capitulum Quintum

vita cruciatibus personat. et ad hoc vita reintegrat
ut serpentium morsibus iteratis. reparata membra po-
stea atterantur. Unde quidam patrum dicit. quod si quis
videret demones in illa deformitate in qua vi-
dentur dānati non posset vivere. Et in vitasstratus
habet. quod quidam frater in ordine predicatorum cum vi-
disset diabolum in specie ita horribili sibi apparuit quod
pre timore fortiter exclamavit. Ad cuius clamo-
rem currentes fratres inuenerunt eum in terram pro-
stratum quasi mortuum non valentem loqui. Quos
dixerunt ad infirmam. Resumpto autem spiritu inter-
rogatus de causa clamoris. respondit quod ex eo clamaue-
rat. et pro timore ita defecerat. quia diabolum viderat.
Quæritur de forma et aspectu eius dicit. Ego me-
sirem describere et declarare qualitatē eius. Sed
non dico quod si mihi daretur optio. quid potius eli-
gerem. vel eum aspicerem pro modicum in illa specie tam
horribili vel mittere me in fornacem ignis ardē-
tem ante me positam. in illam ingredi fornacem arden-
tem. **S**ecundum propter quod timēdi sunt est eorum
crudelitas. de quibus potest intelligi illud Job. xvi.
Collegit furorem suum. scilicet diabolum in me. ut sit locu-
tio ista cuiuslibet dānati. et comminans mihi infre-
muit contra me dentibus suis. Hostis meus terri-
bilis oculis me intuitus est. Aperuerunt super me
ora sua. et exprobrantes percusserunt maxilla
meam scilicet propter peccata gula et male locutionis.
Saturati sunt penis meis. Conclusit me deus apud
iniquum. et manibus impiorum me tradidit. id est crudeli-
um. Ego ille quondam opulentus scilicet in modo re-
pente stritus sum scilicet in modo. Et hiere. vi. dicit.
Crudel est. et non miserebitur. scilicet diabolum. **D**bi. b.
hiere. Crudelis diabolum est iustis. crudelior suis
crudelissimus sibi ipsi. **Q**uia diabolum sit crudeliter san-
ctis. patrum in Job. ii. cap. quod sathan post subtra-
ctionem omnium suorum bonorum et interfectionem ex ruina
propter eum percurata filiorum. percussit eum vulnere pessimo a
planta pedis usque ad verticem. Exemplum etiam ad
ideum in antonio quod in feruore maximo deo ser-
uiente et orante demones verberauerunt usque ad
mortem. Crudelior est diabolum suis sociis de-
monibus et damnatis. **P**etrus in canonica. Ad-
uersarius vester diabolum tanquam leo rugiens cir-
cūit querens quem deuoret. Et hiere. li. In persona
dānati dicit. Deuorauit me. absorbuuit me sicut
draco repleuit ventrem suum. Unde et legitur in vi-
taspatrum. Quod quidam sacerdos illo tempore in templo
quadam nocte vidit sathanam cum maxima multitu-
dine demonum in throno sedentem. et inquirentem a
singulis de malis ad que homines inducebant sug-
gestionibus suis. Et cum vnus eorum retulisset se tem-
pestatem in mari scitasse. Et sic nauis submersa
multos necatos. sathan fecit eum a satellitibus acri-
ter verberari. quia patrum mali fecisset. Et inde pro-
cessit alius diabolum asserens se in nuptiis qui-
busdam rixas excitasse et multum sanguinem ab hominibus
illis et inter illos fusum ad instigationem eius. Et

hunc similiter flagellari fecit tanquam pignus et in-
terem ad malum procurandum. post hoc surrexit alius
in medium dicens. quia per multos annos tentatus
quendam solitariū in deserto de fornicatione. Et
demum illa nocte eum vicisse. ad malum illum in-
durasse. Et hunc sathan oscularus est. et coronas
sibi posuit in capite de victoria habita contra illum
sanctum videlicet. Crudelissimus autem sibi ipsi. quia cum
sibi augetur pena ex malis. ad que inducit homines.
tanta est malicia et crudelitas sua. quod potius eligit
sibi penam augeri. quam desistere a tentationibus
suis. **T**ercia conditio demonis est peccatitas et
auaritas eius. **D**e utro. xviii. Adducet dominus super
te gentem de longinquo. de extremis finibus
terre. gentem peccatissimam. id est demones. Legitur in vi-
ta beati martini quod cum ipse cum sociis pergeret iuxta
quoddam stagnum cernens mergos infidias alios
piscibus. et se de eis iurgitibus. ait sociis. Forma
hominum est. Infidias incautis. captos deuorat
saturatus nequeat deuoratis. **Q**uarta conditio
eorum est fortitudo et potestas eorum. Job. xl. c. Non est
potestas super terram. que possit ei comparari. Tanta est po-
testas eorum. quod sunt naturas omnia materia elementa-
lis est subdita eis ad nutum. nisi a deo et angelis
bonis retineantur. Unde posset ignem mittere de ae-
re sulfura. tempestates et pluuias et infirmitates in
hominibus. nisi coerceantur virtute dei. **I**psa fecit. ut
ait psalmista. in missionem per angelos malos ad plagam
domini egyptum. Diabolum fuit qui ignem de celo misit
ad consumendum greges omnium Job. **I**psa ventus
validum excitauit ad subuendum tomum. vbi filius
Job. vii. cum tribus soribus iuuabantur. **I**psa gra-
ui vulnere corpus eius vulnerauit. eius ope ma-
leficia multis multiplex nocens. **E**ccli. xxix. Sunt
spiritus ad vindictam creati. et in furore suo confirma-
uerunt tormenta sua. et in tempore consumationis effu-
dent virtutem et furorem eius qui fecit eos. con-
fundent. **Q**uinto eorum velocitas. **1**re. vii. De
lociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi.
vnde ut habet in li. dialo. dicitur stephano in principio
suo ex ira **D**eni diabole. discaltria me statim affuit
diabolum discalcians. **S**icut cum hermogenes in ca-
tator inuocasset demones. ut adduceret ad eum liga-
tum philetum discipulum suum. et executi sunt. **M**issi
autem ab eo et ad iacobum apostolum etiam adducendum. ve-
loces quidem fuerunt ad eundem. sed in nullo valen-
tes eum ledere. quinimo cruciati velociores fuerunt
iussu apostoli ad hermogene. captum et ligatum ante apostolum
adducendum. **S**exto eorum nocendi studiositas. sa-
gacitas et diuersitas. **D**ni apoc. vii. describitur herere
vii. capita et x. cornua. que significant. vii. modos
varios decipiendi et nocendi. **D**ni in figuram. **S**er-
pens callidior erat cunctis animalibus terre **B**eni.
ii. **M**ille namque nocendi habet modos. nec ignoramus a
stuciam eius. rvi. q. ii. **D**isis. Ad quod facit quod diabo-
lus ipse confessus est. **N**am cum magister iordanus ge-
neralis secundus ordinis predicatorum adiuraret

Titulus XIII

temonē. vt discederet ab obsessio. ⁊ interrogassit
quo nomine vocaretur ipse diabolus obsidēs. **R**ndit
q̄ mille artifex diceret. q̄ mille modos hēret ad
nocendū. In dialogo q̄ refert greg. q̄ cū quidā
ep̄s mediolanens. corinthiū accessisset. iurauit to
mū quā multis annis demones inhabitabilem
reddiderāt. p̄pter clamores eorū. ⁊ cū vellet de no
cte quiescere. audire cepit magnis clamoribz ru
gitus leonū. balatus pecorū. sibilos serpentū. ru
ditus asinorū. gemitus porcorū ⁊ h̄mōi. Tūc ep̄s
ait. Bene tibi cōtigit miser. Tu es qui dixisti. po
nā sedē meā ad aquilonē. similis ero altissimo.
Ecce p̄ sup̄biam tuā his bestijs similis factus es
Ad hoc quasi erulescēs diabolus discessit a loco
Septima eorū maligna falsitas. vera enim ex
probrat. ⁊ falsa opponit. **A**poca. Proiectus est in
terrā diabolus accusator noster. qui accusabat
fratres die ac nocte. **J**ob. xvi. Suscitaf falsilo
quus aduersus faciē meā dicens mihi. Colle
git furore suū in me. **G**audet. n. d. penis ⁊ malis
iustorū ⁊ reproborū. ⁊ irridet eis. **D**ia sup̄dicta. p̄
pter q̄ diabolus est timēdus ⁊ horrendus dam
natis notant **A**bacuch. i. vbi d̄r. Suscitabo chal
deos. q̄ interpretant feroces. ecce crudelitas gen
tem amarā. ecce malignitas. ⁊ velocē. ecce velo
citas. ambulante rē. ecce auuiditas. horribilem ⁊
terribilē. ecce horribilitas. ex seip̄a mendacē. ec
ce falsitas. leuiorē pardū equis eius. ecce fallē
di ⁊ nocendi diuersitas. **P**ardus enī est varij co
loris ⁊ velociorē lupis vesperinis. ecce vorandi
auuiditas ⁊ insatiabilitas. **E**t postea dicit. **I**pe d̄
regibz triumphabit. ecce ptās ⁊ fortitudo. **P**otes
ex his p̄pendē. q̄ta miseria. q̄ta angustia. q̄ta
pena sit hitare cū talibz tortoribz. **E**t id timēdū.
ne ad talem societatem perueniatur.

De priuatione diuine .s.r.

visionis. **Q**ui descendit ad infernū dānatorū.
nūq̄ deū videre p̄nt. **D**n̄ d̄r eis. **D**iscedite a me
maledicti in ignē eternū. **S**at. xxv. vt scz nūq̄
me videat. **Y**sa. xxvi. ait d̄s. **N**ō videbit gl̄iam
meā scz dānatus. vbi alia trālatio h̄z q̄ cōius al
legat. **T**ollat impius. ne videat gl̄iam dei. **E**t hoc
est eis maxima pena sup̄ oēs alias. **B**. aug. **N**ulla
pena maior q̄ carentia diuine visionis. **E**t cris.
li. de visione al. **S**positio cordis dicit. q̄ pot̄ eli
geret mille gehēnas. i. ignes inferni q̄ puari ta
li visione. **H**ec visio vt ait plotinus p̄bs plato
nicus. **E**t refert. **B**. aug. de ci. dei. **E**st tante pulcri
tudis tātoq̄ amore dignissima. vt sine hac ani
mā q̄buslibet bonis ⁊ quantislibet p̄ditā extinet
infelicissimā. **S**z q̄ corpus q̄ corrupit aggra
uat aīam. ⁊ dep̄mit terrena. inhabitatio sensum
multa cogitatē. **J**ō partū et quasi nihil intelligit
in vita p̄nti de deo. q̄tum bonū sit aīe. vt enī ait
p̄bs. **S**icut lumē noctue se h̄z ad lumē solis. q̄
scz sufferre nō valet. ita oculus noster. s. intelle

ctus ad illa manifestissima nature. vt angelos ⁊
deū paz ⁊ imperfectissime eo cognoscēs. **S**i enim
ista bona tp̄alia. ⁊ q̄cunq̄ creata q̄ bona sunt. ac
cidētaliter ⁊ p̄cipatiue trahūt nos ad amores
earū. ⁊ tanto magis q̄tomagis nobis rep̄tant
bona. quātomagis h̄z trahere ad amorē ⁊ solā
tionē ⁊ delectationē bonū deūmū seu deus qui ē
bonū p̄ essentiā. vnde deriuat oīs bonitas. **S**ed
quia h̄ paz aīa videt ⁊ cōsiderat in m̄do. id partū
vel nihil diligit. ⁊ paz extimat eius visione pri
uari. **S**ep̄ata aut aīa a corpis grauamie tūc in
telligit deū summū bonū. ⁊ q̄ ad illū adipiscēdū
est creata. **E**t quia immediate ip̄m summū possi
deret. si nō esset in ea impedimētū. **C**ōsiderat q̄
q̄ p̄pter sui defectū. scz peccatorū cōsecutiōes talis
boni priuat. ⁊ in eternū si dānatus ē. summe vo
let priuari se tali visione dei clara. **S**i enī aīa es
set in igne inferni. ⁊ deū videret clare nō sentirz
penā. **E**t ecōtra si esset in celo cū sanctis ⁊ angel
lis. ⁊ nō videret deū. nō haberet gaudij ⁊ solā
tionē. **S**icut q̄ dei visio. scz clara ⁊ facilis est tota
merces sc̄dm. **B**. Aug. ⁊ premiū sanctorū. **S**at
lv. ait p̄s. xvi. cū apparuerit gl̄ia tua. i. clara vi
sio. ⁊ quietat omnis appetitus. ita ⁊ priuatio tal
visionis est totū malū. i. principale ip̄is damna
ris. **E**t sicut ex ip̄a visione consequuntur sancti
omnia bona. ita ex priuatione eius damnati om̄
nia mala p̄traria dicitis bonis. **R**ecipiunt enim
sancti ex ip̄a visione dei summā scientiā omnium
Quid est quod nesciant. scz sancti qui scientem
omnia sciunt. ait **B**. greg. **C**um enim in deo sint
idee omnium creaturum ipsum videntes. oīs
in eo vident que voluit de creaturis **E**cōtra dā
nati priuati tali visione nullius rei h̄nt p̄fectā
cognitionē. et si aliquid hic in hoc m̄do noue
runt de deo et creaturis. vt philosophi **A**risto
teles. plato rē. de tali cognitione nō habēt delect
tationem sed maius tormentū. quia abusi sunt
Et minimus puer qui. s. mortuus est i infantia
baptizatus maiorē sciētā de rebus habet in pa
tria. q̄ omnes philosophi i inferno. **S**ecūdo
sancti ex beatissima visione cōsequuntur maximū
gaudij et delectationem. **P**s. xv. **D**electationes
in dextra tua vsq̄ in finem. **D**extera dei est vita
eterna. **A**ugu. **D**electatōes sunt ex visione dei
vsq̄ in finem. i. ad finiendū et p̄ficiendū om̄nē
appetitū. **E**cōtra dānati ex priuatione huius vi
sionis habēt summā tristitiaz. **E**t sicut beati ex
omni parte supra. infra. intus. ⁊ extra. circūci
ca pleni sunt gaudio. p̄pter quod dicit cuiuslibet
eorū. **I**ntra in gaudij dñi tui. **I**ta dānati ex om
ni pte circūdati sunt dolore ex cōsideratōe sup̄io
riū p̄miorū que amiserunt. ex cōsideratōe infe
riorū rerū que nimis dilexerūt eis priuati. **E**t cō
sideratōe interiorū remordētiū peccatorū. **E**t cō
sideratōe exteriorū ignium vrentium. **E**t cōsider
atione circumstantium demoniorū ⁊ sociorum.

Capitulum Quintum

Tertio beati ex visione dei consequuntur perfectam amicitiam ad deum et socios. Ita se perfecte diligunt. quod gloriam maiorem sanctorum magis eis voluit quam sibi. quia magis meruerunt. Contra damnati odium dei ut plerumque. **D**ñi ioh. in apoc. Blasphemiauerunt deum vivente in secula seculorum. Nulla dilectio vel amicitia est in eis. nec erga proximos. nec erga amicos. Quos secuti videtur in tormentis socios in partibus odium. **D**es sanctos etiam proximos genere vellet secuti esse in inferno. quoniam et se ipsos odit. **E**t quis non esse simpliciter non cadet in appetitum creature. tamen quia minus malum habet rationem boni respectu maioris mali. quia melius est non esse quam male esse. id est de damnatis in apoc. c. i. **D**esiderabit huius mori. officere abesse. et fugiet mors ab eis. **Q**uarto beati ex visione dei consequuntur magnam dignitatem. scilicet regiam et sacerdotalem. **D**ñi decantant ante deum. **R**edemisti nos domine in sanguine tuo. et fecisti nos deo nostro regnum. id est reges et sacerdotes. reges ad dominandum totum mundum. sacerdotes ad offerendum primum sacrificium sanctarum et ferventium affectionum. **C**ontra damnati ex privatione huius visionis partiantur ignominiam et servitutem. **D**iere. v. ca. **S**erviens deus alienis. qui non dabit vobis requiem id est de demonibus. quoniam servi et subiecti sunt etiam captivi tenent in carcere inferni. ut non valeant inde exire ad libertatem suam. **Q**uinto ex dei visione habent sancti summam pacem. **I**sa. xxxij. **S**edebit populus meus in pulcritudine pacis et requie opulenta. **V**ia appetunt pacem. dicit dionysius. **E**t si tam dulcis est pax humana pro temporalis salute hominum quanto dulcior est pax divina pro eterna salute angelorum. ait. b. **A**ug. xxxij. q. i. noli. **N**ec hic potest esse perfecta pax. sed solum in patria. **S**ed in inferno est remotio omnis pacis et primum bellum. **N**am ut dicit sapiens. **A**mmabit scilicet deus creaturam ad ultionem inimicorum. **E**t iterum pugnabit pro eo scilicet deo orbis terrarum in insensatos. **S**icut autem ipsi miseri habent in terra se primum bellum malorum affectionum. sic et creature bellant de eos affligendo diversis modis et penis. **S**exto ex visione dei habent sancti maximam claritatem. **D**ñi. i. **D**eus lux est. et tenebre in eo non inveniuntur. **D**ec lux sicut illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum lumine gratie. quia scilicet nullus illuminatur nisi ab eo. ita de mundo egrediens lumine gratie non illuminatur nisi a deo. **Q**uod lumine gratie redundans ab anima glorificata in corpore suum resuscitatum. facit ipsum clarissimum et pulcherrimum. **V**identes etiam oculis corporis resuscitatum in christi humanitate fulgentem sicut sol imo incorpabiliter plus. inde etiam illuminantur et iocundantur. **D**amnati vero privati tali visione remanent obscuro et tenebroso in anima et corpore. **E**t quis in iudicio finali visuri sunt christi humanitate. qui habet eos iudicare. non inde recipient illuminationem vel aliquam consolationem ut sancti. sed summam horrorem et dolorem. ex quibus christi eos exprobrantis et ma-

lis suis. adeo ut dicant montibus et collibus. **A**bscodite nos. et cooperite a facie agni. id est christi turbati contra nos. **S**eptimo recipiunt sancti ex visione dei summam firmitatem in bono. quia cum continue representet deus menti ut summum bonum. non possunt ad momentum diverti ab eo. et ipsum non summe amare. nec valeant in aliquo peccare. **S**ine macula enim sunt ante thronum dei. **A**po. xiiij. **D**amnati autem contra sunt ita averfi a deo. quod non possunt dei diligere. sed sicut demones. ut dicit dionysius. habent fantasiam perveram. id est iudicium intellectus perversum. estimantes deum iniuste eos cruciare. sic et damnati. **N**ec averfi possunt a malis desiderijs eorum que habuerunt in mundo. sed nihil eorum possunt obtinere. **P**s. **D**esiderium peccatorum peribit scilicet ut non consequi valeant desiderata ab eis.

De subtractioe omnium .s. xi.

Num subsecutorum ab eis scilicet damnati in inferno. **A** deo seu personis divinis. **A** angelis. **A** sanctis. **A** notis. **A** ecclesie suffragijs. **A** bonis partibus. **A** locis sacris. **I**n vita presenti habent etiam maxime peccatores subsidium multiplex a deo. **P**rimo pro peccatis per quam placatur. secundum illud collecte. **D**eus qui culpa offenderis. peccata placaris. **I**n qua pater cor lapideum frangit pro potentia contritionis. **F**ilius illuminat pro manifestatidone confessionis. **E**t spiritus sanctus dignificat fructum satisfactionis. **S**ed damnatus non dabit deo placationem suam. in ps. cxi. quia penitere non potest. **Q**uod enim ait damasce. fuit angelo casus. hoc homini mors. id est sicut angelus ex primo suo lapsu factus est incurabilis ad deum. ita mortuus in mortali homo est irreversibilis ad penitentiam. **I**n inferno quis confitebitur tibi. q. d. nullus. ita nec contritio nec satisfactio. **Q**uidam rusticus ut habetur in li. de septem tonis inuitatur ad regales nuptias cum alijs ibat. **I**n via autem sitiens multum cum a socijs suaderet ut aquam fetidam. quam inveniunt in via non biberet. sed abstinens ab ea cito perveniens ad locum nuptiarum. optimam vinum et alia delitiosa inveniret. noluit ille acquiescere consilio aliorum. sed ut satisfaceret siti. implevit ventrem aqua illa putrida. **C**um autem pervenisset ad palatium fores. ubi celebrabatur nuptie eructans fetorem aque fetide. quem adhuc habebat in ventre. quem rex non solum non permisit intrare. sed cum multis ictibus expulsius eiectionis est in foueam fetidissimam. ubi cunctis videntibus euomit aquam quam biberat obfirmatus. **S**ic accidit damnato cui libet. **I**n vita enim presenti vocatus ad celestes nuptias. cum in via naturaliter appetat bonum. et sitiatur beatitudinem. aquam fetidam inveniens delitiaz et divitiarum mundi. ut satisfaciatur siti sue. implet affectum inordinatum illis. cum tamen sibi vis suadeatur a predicatoribus et alijs bonis. **S**ed demum venit ad mortem. et cum vellet ingredi ad nuptias celi. ubi sunt omnia bona parata. quia

Titulus XIII

reperi mens eius plena iniquitate ex terrenis inordinate amata p̄icitur in foueam inferni. nec penitere valet. sed priuatus t̄p̄alibz in inferno p̄manet. Sc̄o d̄natus priuatus auxilio angelorum sanctorum. In m̄do innumera subsidia et adiutoria habemus ab angelis. ut patet p̄ exemplum et figuram in angelo raphaele sociante in via Tobiam. Sed in alio seculo dicunt angeli de anima damnata. Illud hierem. Curauimus babilones et non est curata. recedamus ab ea. id est in vita multipliciter quesiuimus curationem talis p̄ inuestigationes ad bonum. noluit acquiescere. nil in alia vita agere possumus subsidium. **T**ertio orationibus sanctorum. Sancti eos qui sunt in mundo multipliciter adiuuant meritis et precibus. et p̄maxime beata maria quo ad corpus. et quo ad animam. ut patet. q̄. machabe. ubi dicit de hieremia sancto defuncto. Dic est q̄ multum orat p̄ populo. Sed p̄ his q̄ sunt in inferno seu d̄natis nunquam orat. q̄z omnino sunt conformes voluntati dei. que sciunt hoc velle. sc̄z in nullo eis subsidiari. **D**ñi et duces nec gutta aque potuit ab abraam vel lazaro obtinere. **Q**uarto ex orationibus. elemosynis et alijs que fiunt specialiter a sanguineis et amicis alicuius. d̄nati nullum refrigerium recipiunt. et q̄ sciunt aliquem esse d̄natum quantuncumque sibi amici simi male facerent p̄ eo orando. sicut et si oraret p̄ diabolo liberando. Sed q̄z nisi quis recedat in notorio mortali sc̄ri non potest. si est d̄natus vel saluus. **I**deo ut dicit. b. Aug. xij. q. ij. tempus. rationabiliter p̄ cunctis fidelibus defunctis orat. et si illi d̄nati essent. utiqz nihil ipsi in d̄o precipiunt. sed in faciente illud suffragium et in alios de purgatorio aueritur. **Q**uinto ex orationibus et alijs bonis q̄ fiunt in ecclesia. omnes qui membra ecclesie sunt unita xpo p̄ charitatem participat ali quo modo de illis bonis sc̄dm illud. Participem me fac deus oim timentium te etc. **E**xemplum de cibo que quis comedit. quia omnia membra viua recipiunt partem nutrimenti. non autem partem membrum. Quia ergo damnati sunt omnino precisi nec amplius incorporari seu reuniri possunt. ideo nullus subsidium inde precipiunt. **N**ec etiam ex indulgentijs platorum. **N**am et si his q̄ in purgatorio sunt. valere possint. si ad eos extendat a platis. non tamen ad damnatos. **S**exto ex bonis q̄ fecerunt in vita siue viua. dum sc̄z fuerunt facta in gratia siue mortua opera que sc̄z fuerunt facta in mortali. nullum inde auxilium suscipiunt directe. **E**t hoc est quod dicit dñs p̄ Ezechiel. xvij. Si auerit se iustus a iniusticia sua et fecerit iniquitatem. oim iusticiarum eius non recordabor. **E**t ap̄ls. i. Cor. xij. Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum etc. nihil mihi prodest. b. greg. In peccatione malorum nulla debz esse fiducia bonorum propteritorum. Indirecte valent. quia si non fecisset illa bona. tunc fecisset aliquod malum. propter quod speciale penam sustineret. quas

euasit. **S**eptimo loca sacra ubi boni sepeluntur iuuant eis. ut sc̄z sancti illi in q̄z honore illa loca sunt dedicata. orant p̄ aia illa si est in purgatorio propter deuotionem quam ille viuens habuit ad eos. p̄ quod elegit sepulturam. ut dicit. b. Aug. xij. q. ij. Sed damnatis hoc non prodest qui potius nocet p̄ presumptionem eorum. q̄ elegerunt tale sepulturam. ut magis crucientur. **D**ñi et b. greg. in. iij. dial. exemplum ponit de quibusdam malis in loco sacro sepultis. qui miraculose inde eieci sunt.

De timore initiali. **C**apitulum. vi.

Quintus timor dicitur initialis de quo ps. cx. **I**ntitū sapientie timor dñi. **H**ic timor semp est cum charitate. qm̄ sc̄z quis timet penam siue temporalem siue eternam. **T**imet et erubescit culpam commissam. Sed plus timet dei offensam. puer. i. et Eccl. i. Principium sapientie timor dñi. et puer. viij. **T**imor dñi odit malum. plus sc̄z amore iusticie q̄ timore pene. **H**ic timor habet duos oculos. sc̄z terrum amoris iusticie ad declinandum malum culpam. **S**imiliter euitatōis pene ad euadendum infernum vel aliam penam. **H**oc figuratum fuit in abraam. cuius fuit tabernaculum suum inter bethel et hay. Gen. xij. et xij. quia vir iustus firmat mentem suam inter amorem paradisi et timorem inferni. **I**ste sunt ille due ante ille. q̄ inducit hester reginam. q̄ interpretat huius. ad assuerum in qui interpretat beatitudo hester. xv. **T**imor eleuat et promit vestimenta defluentia et defectus virtutum que nos ut vestimenta ornant. amor ea sustentat. **D**e sunt due ale date mulierum p̄ quas volat in desertum pnie et vite eterne. **E**t quia bona opera q̄ fiunt ex isto timore filiali. et mala seu peccata q̄ quis cauet ex eo. sunt meritoria quia magis timet offensam q̄ penam. q̄ ex charitate procedunt. quia pena respicit se. offensa deum. **I**deo q̄ magis timeat et toleat de offensa dei q̄ de pena. signum est dilectionis dei. **V**idendum est de multis. q̄ debent timere isto timore. **P**rimo igitur timendum est peccatum. ne incurrat Eccl. xij. in fi. dicit Salomō. **F**ine loquedi oēs pariter audiamus. **D**eum time sc̄z timore initiali saltē. et mada ta eius serua. quod sc̄z est eius effectus et signum quia qui timet deum faciet bona. **E**ccl. **H**oc est ois homo id est per hoc homo habet vere esse hominis quod est esse rationale.

Timendum autem est **C**ap. v. i.

peccatum et vitandum propter septem rationes que ponunt in lib. de septem tonis. **P**rimo quia si peccatum non esset. nihil homini obesset. **S**c̄do quia sine hoc aliquid est. bonum prodest. **T**ertio quia angelus bonum summe habet. **Q**uarto quia sanctis iniuriam infert. **Q**uinto quia diabolo summe placet. **S**exto quia deo maxime displicet. **S**eptimo quia facienti pessime nocet. **P**rimo igitur timendum est peccatum et fugiendum

Capitulum Sextum

quia si non esset, nullum malum pene esset. **Eccl. viij.** Qui seruat mandatum, non experiet quicquam mali. **b. greg.** Nulla nocebit aduersitas, si nulla timeat iniquitas. **b. hiero.** Quia omnia mala sustineamus peccata nostra fecerunt. **Quia mala quae timeamus, valde vitaremus, si peccatum non esset. Non timemus nec infernum, nec purgatorium, nec dei iudicium nec multiplex mundi periculum, nec mortem si non esset peccatum. Vbi est peccatum, non est bonus homo. Seneca.** Nil est homini bonum sine se bono. **Et quia quod libet mortale est venenum et contrarium charitati, per quam homo habet esse spirituale, ideo non habens charitatem sed peccatum, dicit apostolus, i. Cor. xij. nihil est.** Et ideo petrus apostolus amissa charitate per peccatum negationis christi, quibus non intellexerit, tamen verum dixit, cum ait cuidam dicenti se esse ex discipulis eius. **Non sum, quia esse amiserat spirituale, ut exponit beatus Iulianus.** **Secundo est timendum peccatum et reuerendum, quia hoc extra peccatum omnia cooperantur in bonum diligentem deum secundum apostolum, quoniam in principio princeps sit omnium bonorum ecclesie secundum illud psalmi. Participet me factus omnium timentium te etc.** **Non solum bona eis cedunt in bonum, sed etiam mala pene. Nam quia ex penis purgantur eorum peccata augetur et meritum et corona ut patet in Job, tobiam et alijs. Sicut contra bona in se et optima sunt mala malis. Dominus, b. aug. de se, di. ij.** **Et mala sunt bonis, sicut angelus satane colaphizans paulum. Et sancta obsunt malis sicut buccella id est eucharistia inde. Nec enim illa buccella in se mala fuit, et ideo nocuit sed quia malus homo male usus fuit. Insuper et mala culpe bonis auertunt in bonum sed cum reuertuntur ad penam. Unde, b. aug. de pe. di. iij. Quia adeo omnia electis dei auertunt in bonum, ut etiam si qui eorum exorbitauerint, sed eis faciat proficere, quia inde humiliores cautiore, et feruientiores surgunt. Sicut et b. amb. dicit de petro di. i. Fidelior factus est petrus, postquam fide se perdidit et resurrexit. Et sic peccati electis est sicut tiriacha que ex serpente venenissimo tiro dicto proficit, et remedium efficit contra venenum, quia peccatum quod habuit mortiferam delectationem in se vel in alio, ex eo assumitur remedium ad ipsum, expellendum et mortificandum per contritionem, de eo, et per passionem in alio. Tertio est timendum et abominandum peccatum quia bonis angelis multum displicet, et abominatur ipsum, hoc patet in malis et in bonis hominibus. Nam seruere puniunt deo disponente, ut patet de sodomis et quos et ciuitates eorum ipsi miserunt ignem et sulphure. **Beatus, xij.** **Et in dauid, propter cuius vanam gloriam in numerare faciendo populum suum angelus domini infra triduum percussit ex peste videlicet, lxxij. milia. q. Reg. vlt. Anselmus, Tolerabilius fetet canis putridus hominibus, quam anima peccatrix deo et angelis eius. Unde in vitaspatrum legitur, quod cum transiret per heremum, angelus in forma hominis cum quodam sancto heremita obuiam habuerunt quod****

dam cadaver hominis, et quia valde fetebat, heremita nares obturauit cum clamide, ne fetorem sentiret. Angelus autem nil tale egit postea obuiam habentibus quendam pulcrum iuuenem vestibus ornatum redolentibus, angelus clausit fortiter nares heremita autem minime. Sed mirans de actu quare nares obturasset iuxta iuuenem, transiens, cum esset ita pulcher et redolens, non autem circa illud cadaver ita marcidum et fetidum. Respondit. Tu cum sis caro sentis fetorem carnis. Nos autem quia spiritus sumus, sentimus fetorem spiritus, qui procedit ex peccatis, quorum iuuenis ille lasciuus erat plenus, et ideo mihi fetebat. Cum autem angeli boni sint nobis amicissimi et socii, debemus peccata timere et cauere, ne eis abominabiles fiamus. **Peccatum quarto sanctis iniuriam infert, quia offendit regem et dominum, qui enim offendit dominum, offendit totam familiam suam, que sunt sancti. Eccl. xxvij.** **Vir peccator turbabit amicos sancti eterni regis, vel quia a comunione sanctorum se subtrahit et societate militantis et triumphantis ecclesie, quasi si excommunicatos eos iudicaret. Vel quia se contrarium sanctis efficit, dum contrarie potestati militat. Luc. xi.** **Qui non est mecum, contra me est. Vel quia quibus in se est gloria sanctorum, et gaudium minuit, quod de eius gloria vasa gauderent, et in penam de bonis eius exemplis iocundarent. Dominus, b. aug. i. li. de penitentia dicit quod penitentes deus se habet tolerare, quod multum boni contristati sunt de malis suis operibus. Sicut et de bonis eorum iocundati fuissent. Quinto peccatum ideo timendum et horrendum, quia inimico nostro pessimo, scilicet diabolo summe placet, et de eo gaudet, patet, xij.** **Qui tribulat me, inimici mei exultabunt. Si motus fuero sed recedens a deo, puer, q. Exultat in rebus pessimis, sed estimat maximum suum lucrum, si animas christi sanguine acquisitas sibi subiciat, et deo subtrahat, et secum ad inferna deducat, et cum ex hoc operationibus suis homines ad crimina inducat nil ei utilitatis accedat, sed augmentum pene, tanta est malicia eius et inuidia, quod potius eligit sibi penam augeri cum perditio animarum, quam eo augmento carere non tentare. Unde videtur habere ex legenda Jo. euangeliste, i. suscitatus iuuenis quidam ab eo dixit publice, quod viderat demones magnam festum facientes et nimis gaudentes de ruina illorum duorum suorum discipulorum, qui penitentes de eo quod mundum reliquerat, intendebant redire ad seculum. Et contra angeli sancti volebant de casu eorum, quibus auditis conuersi sunt ad deum compuncti. Quidam autem demoniacus, ut patet in li. de septem tonis, cum per obsessum diceret peccatum ei fetere, et hoc propter nobilitatem nature sue. Unde et de quibusdam dicitur, quod postquam induxit eos ad malum precipue luxurie, ipse aufugit in actu eius. Interrogauit quidam, quare ergo cum tanta diligentia illud peccatum respondit propter lucrum. Sicut clocharius intrat latrinam propter lucrum, licet ei feteat sed cer**

Titulus XIII

te cū quilibet sibi caueat facere id. vñ inimicus eius letet. quod p̄maxime est sibi noxiū. ⁊ diabolus sit maximus aduersarius noster tāq̄ leo rugiens circūeat. querēs quē deuoret p̄ peccatum. summe d̄z quilibet timere ⁊ cauere. **Sexto** peccatū est timendū ⁊ vitandū. q̄z d̄o summe displicet. **Et** h̄ pat̄z septēpliciter. **Pr̄mo** ex dei odio ⁊ ip̄m ⁊ indignatōe. **Nihil** deo displicet nisi peccatum **Sap̄.** **Nihil** odisti deus eoz q̄ fecisti. **Et** q̄z sine ip̄o factū est nihil. vt d̄z **Jo.** p̄rio. i. peccatū. vt ex ponit. b. aug. qd̄ nihil dicit. quia nō est aliq̄ natura seu positū sed priuatiū. **Jo** cū omnia diligat que fecit. hoc solū odit qd̄ ip̄e nō fecit. **Et** in quo iuenit. s. mortale peccatū. inimicū h̄z ⁊ odit. sc̄z respectu culpe **Ecc̄i.** xij. **Altissim̄** odio h̄z peccatores **Hiero.** de pe. di. i. **Nō** enī h̄zibus irascit deus. sed vit̄s. que cū ablata fuerint nō erit q̄bus irascat deus. **Sec̄do** peccatū deo displicet ex cōumelie eius p̄pter ip̄m irrogatōe. **Nōne** maximam cōumeliam faceret sponso nobilissimo. qui dulcissimā eius sponsam vilissimo aduulterio p̄stitueret. hoc agit peccator. quia aiām sponsā xp̄i p̄stituit diabolo. h̄iere. ij. **Sub** omī ligno frondoso p̄sternebaris meretrix. i. in omī apparence p̄spicitate vel telectatōe. **Hic** peccator filios ⁊ filias dei occidit. i. bona opa templum dei succendit. **Stratā** paradisi ad modum p̄domis frangit. **In** facie xp̄i aspuit. ⁊ q̄m̄ in eo est itez crucifigit. **Ad** hebre. vi. **Rursus** crucifigentes dei filiū in semetip̄is ⁊ ostētui habētes. **Ecce** quāte cōumelie. **Tertio** q̄ peccatum valde displicet deo. p̄z ex eius cōtra ip̄m p̄secutione. p̄secutus ē enī illud in oī loco. vt nullus locus sit ei tutus. **In** celo primū. vt apparet in lucifero. quē p̄pter vnū peccatū sup̄le mentis d̄ celo deiect in infernū. de tanta felicitate in tantā miserā. **In** paradiso de quo eiecit primos parentes p̄pter vnaz culpe trāsgressionē. **In** terra p̄secutus est peccatū in mittendo diluuiū p̄pter peccata in ignē sodomis. **In** aere p̄ grandinationē in egypt̄is. **In** terra p̄ absorptionē a terra dathāz abyron **Et** in inferno **Deut.** xxxij. **Ignis** succensus ē in furore meo. ⁊ ardebit vsq̄ ad inferni nouissima deuorabitq̄ z. **Quarto** h̄ ostendit ex dei p̄pter h̄ imitatione. **Nā** peccatū ei displicet tm̄ q̄ lenitissimū ⁊ clemētissimū p̄trē auertit in crudelissimū iudicē. ita q̄ p̄ toto mūdo non dimittit quin filios quos creauit. q̄s sanguine suo redemit. si eos in mortali inuenerit in morte. q̄n gladio eterne dānatōis occidat. etiā si fugerēt sub clamide. b. marie. puer. vi. zelus et furor viri n̄ parcat in die vindicte. nec acq̄iescet cuiusq̄ precibus. **Quinto** p̄z ex cōtaminatōe bonoz ex genere. **Nā** q̄cunq̄ q̄s faciat. ieiunia. elemosinas. martyria sustineat. nō placent deo si sint cū mortali **Ecc̄i.** xxxij. **Dōa** ip̄ioz nō p̄bat altissimus. nec respicit in oblationibus eoz. **Jacobus.** **Qui** in

vnō offendit. multa bona p̄dit sc̄z meritū bonoz opoz ex genere quo ad vitā eteruā. **Sexto** apparet q̄tum displiceat deo peccatū ex eius cōstructionis elaboratione. **Om̄es** enī labores assumpti vt destrueret peccatū. **Doluit** enī carnē assumere. vt carnē a peccato mūdaret. **P̄dicare** vt illud cōtemneret. **Sacra** instituere. vt illud destrueret. **Ap̄los** in mōm mittere. vt illud expugnaret vendi. vt nos redimeret. ligari. vt nos a peccatū solueret sanguinē fundere. vt nos a p̄ctis lauaret. crucifigi. vt illud crucifigeret. occidi. vt occidēt peccatū. b. aug. **Hec** oia humiliter patit deus vt mūdus q̄ perierat. liberaret. **Septimo** p̄z ex dei separatōe ⁊ exhereditatōe. **Nullus** enī est ei tātm̄ amicus. q̄n si inueniat impenitentē. in mortali priuet hereditate vite et̄ue ⁊ fructū eius. **Ita** h̄z **Iniquitates** v̄re diuiserūt inter vos ⁊ dei vest̄z. **Peccatū ideo timē .s. II.** dū est ⁊ cauendū. quia multa nocumenta inferit ip̄i facienti. **Naturalis** enī ratio dicit vt timeat quis ⁊ euitet que homini plurimū nocent. **Pr̄cipue** autem sunt septem nocumenta peccati. **Quia** facit sib̄ip̄i inimicum ⁊ odiosum. **Quia** efficit ip̄m durū ⁊ ponderosum. **Quia** constituit eū seruū ⁊ despectuosum. **Quia** reddit animū imundū ⁊ maculosum. **Quia** ostendit illum fatū ⁊ reprobusum. **Quia** inuenit eum variū ⁊ mensuosum. **Quia** reliquit eum nudū ⁊ amaricosum. **Quantū** ad primū clare sacra scriptura attestatur. q̄z peccatū facit h̄iem sib̄ip̄i inimicū ⁊ odiosum p̄. **Qui** diligit iniquitatē odit aiām suam. **Et** thobie. xij. **Qui** faciūt peccatū ⁊ iniquitatē hostes sunt aiē sue. **Nō** enī maius odiū ⁊ inimicitia p̄t ad aliquē de mōstrari. q̄z cū quis illum occidit. ⁊ vita priuat. qd̄ est maximū bonū in tēp̄oralibz rebz. **Sed** vt d̄z **Sap̄.** xvi. p̄ maliciā sc̄z peccati occidit h̄ aiām suā. q̄z sc̄z priuat eā vitā gr̄e si peccatū mortale est. que excedit incōperabiliter oia bona t̄p̄alia ⁊ naturalia. **Et** ideo dicit sapiens **Ecc̄i.** xxi. **Quasi** a facie colubri fuge peccatū. **Sicut** n. vidēs colubri p̄pe venientē nō exp̄ctat eum. vt magis videat. sed subito fugit. **Itē** nē eū mordeat ⁊ occidat. ita cū serpens anti quis appropinquat ad aiām. sua mala suggestione. vt h̄us peccati infundat. nō ē remisse agē dū ⁊ dimittendū appropinquē p̄ discursum cōgitationū. sed subito fugiendū p̄ resistentiā ⁊ expulsiōne talis tentationis. **Jacob.** iij. **Resistite** diabolo. ⁊ fugiet a vobis. b. bern. **Nā** peccatū ingredientibz mel p̄pinat sophisticis sc̄z diabolo. p̄gredientibz fel ⁊ accētū. egredientibz venenum aspidū insanabile. **Ingredientes** cōtaminat p̄gredientes obscurat vel obstinat. egredientes exterminat. vt in anima ⁊ corpe damnet iusto iudicio dei. **Ponitur** similitudo in li. de septem

Capitulū sextum

tonis. de duobus fratribus fatuo et sapiēti. Qui simul incedētes delecterēt redire in patriā suā. a q̄ elongati erant. venerūt ad quoddā biuium. ubi audierunt a pastoribus loci. q̄ vna illarū viarū erat. que directe ducebat ad ciuitatē suā. que vtriusq̄ erat alta. arda et aspera. s̄ secure ducebat ad patriā suā. Altera vero via erat plana. lata. delectabilis. s̄ piculosa et larronibus plena. Cui ergo auditis his sapiēs vellet cape viā montuosam et asperā. ex quo secuta eēt. dixit ei frater fatuus. **H**ogo te. ne sumam tū laborē. s̄ eam p̄ istā aliā viā. q̄ ē ita delectabilis. quibus. n. ibi sunt picula. poterimus euadere illa diuersis modis. Cui sapiēs assentiuit. Cum igitur p̄sequerentur per latā viā a latronibus capti. spoliati. et vulnerati sunt. Et cū fatuus in foueā p̄ceret occidendus et alius ligatus ad mortē duceret. maledicebat sapiens fatuo. dicens q̄ p̄pter suā fatuitatē. q̄ voluit capere illā viā ipse moreretur. **R**ēdit fatuus. Tu potius maledicaris. q̄m tibi potius imputandū est q̄ sciebas me fatuū. et mihi credidisti et acquieuisisti. **A**d p̄positū. Duo fratres aia et corpus seu affectus vel appetitus rōnalis et sensualis. Sapiens ē aia. cui rō dicitur bñfacere ardua et virtutē conscendere. **S**truitur appetitus sensualis vel corpus q̄ nō vult nisi delectabilia sibi. Cū autē puenit q̄s ad vltimū rōnis. occurrit biuiū. i. viā virtutis difficilis quā sequatur. q̄ a pastoribus. i. p̄latis et p̄dicatozibus sibi manifestat. q̄ hec ē q̄ ducit ad vitam. Altera autē que occurrit. i. delectationū mūdi. et si lata videatur et placida. tū plena piculis et larronibus demōnū. et ad p̄ditionē ducit. **N**icet autē aie seu rōni videatur magis sequēda via aspera. quia secuta. tū allegetur a fratre. i. appetitu sensuali. cui grauius est via virtutis et p̄nie. p̄mittit se duci. vt complacere fatuo per viam latam. p̄cipue cū multos videat ire per eā. cogitans q̄ et si multa picula inueniet. ipse euadet. vt si erret q̄ poterit emēdari. **P**ergēdo igitur per viā latā mūdi incidunt in latrones demones. qui spoliant bonis sp̄itualibus. et vulnerāt in naturalibus. et occidūt aiam et corp̄ deiciēdo in foueā inferni. **V**nde **Jacobus.** **Q**uisquisq̄ tentat a concupiscētia sua abstractus et illectus. **D**einde concupiscētia cum conceperit. parit peccatū. **P**eccatū vero cū consummatū fuerit. generat mortē. **E**t pauci sunt qui per penitentiā redeant ad viā salutis. vt sperant. potius p̄sumunt. **I**n inferno autem positi aia et corp̄ post finē vltimū cōquerit anima de corpore. q̄ noluit laborare. s̄ magis rōnabiliter corp̄ de aia. q̄ vt dñā ei et sapiēs noluit frenare. et sibi subiectum facere.

Secundū nocumē. §. III.
tum qd̄ facit p̄ctm̄ aie. p̄p̄t qd̄ ē timēdū. et abijciendū ē. q̄ facit hōiem durū et ponderosū. **V**n̄ de diabolo d̄ et mēbris ei⁹ reprobis **Job. xli. Cor**

eius indurabit q̄si lapis. **E**t de pharaone obstinato. **I**ndurati est cor pharaonis. **N**ec est credendū vt dicendū. q̄ istam duritiā causet deus in malis. q̄ ap̄ls dicit ad **Ro. ix.** **C**ui vult deus miseret. et quē vult indurat. **I**ndurare deus d̄ q̄ indurare p̄mittit relinquens hōiem arbitrio suo temeritatis eius. vt dicit **beat⁹ Aug⁹. xxiij. q.** **iiij.** nabuchodonosor. **E**t quāto q̄s magis p̄manet in peccato. tanto magis obduratur. **P**oeta **Quidius.** **Q**ui non ē hodie. cras min⁹ ap̄t erit. **S**ene. **P**eccata iuuentū p̄dicant in quale. q̄ sunt debilia de facili. **P**ctā senū p̄dicant in q̄d. quia eis quasi substantialiter adherēt. **C**ū enim p̄manēdo in peccatis q̄si impossibile ē. quin illa iterēt. vt alia p̄terrent iterando. frequēter ita hūnt in consuetudinē. que cū sit q̄si altera natura s̄m p̄bim. sicut naturalia tolli nō p̄nt. ita t̄les obdurati raro reuertunt ad deū. ea dimittendo nisi in magno miraculo. vt patet exemplū de illo sene nicolao luxurioso. qui cū p̄posuisset. abstinere a voluptionibus carnis. et p̄pter hoc etiam portaret euāgelium in sinu suo quasi in sui adiutorium. deuctus ex mala consuetudine. stimulat⁹ a concupiscētia accessit ad p̄stribulū ad scel⁹ perpetrandū. **S**ed clamauit meretrix contra eū. **E**gre tere sener. q̄ video sup te mirabilia. **H**abebat enim tunc secū euāgelium. **Q**ui cōpunct⁹ accessit ad beatū andrēā ap̄lm̄ narrās factū suū. **P**ro quo orans diu dñm p̄ remissione p̄ctōz illius et p̄tinentia audiuit vocē de celo dicentē se exauditum. ita tū q̄ et sener penitentiā ageret sermē sibus ieiunando et orādo. **D**ec ergo agēs. et pauperibus cuncta distribuēs salutē obrinuit et castimoniam. **Q**uātū autē sit piculosa et p̄niciosa ista obduratio. oñdit **b. Bern.** in li. ad eugenium papam de cōsideratione vincens. **N**emo duri cordis salutē vnq̄ adeptus ē. nisi forte cui de⁹ abstulit cor lapideum. et dedit ei cor carneū. **I**pm̄ enī cor durū est qd̄ nec comp̄sione scinditur. nec pietate molliet. nec precibus mouet. **I**minis n̄ cedit. flagellis obdurat. **I**ngratū ad bñficia. infidū ad cōsilia. p̄mptum ad iudicia. inuerecundū ad turpia. impavidū ad piculosa. inbñianus ad hūana. p̄teritorū obliuiscēs. p̄ntiū negligēs futurū nō p̄spiciēs. **E**t breuif vt cuncta vno verbo cōprehendā. **I**pm̄ ē. qd̄ nec deū timet nec homines reueret de quo d̄. **s. Eccī. iij.** **C**or durum male habebit in nouissimo. **H**odie igitur si voces ei⁹. s. dei audieritis. nolite obdurare corda v̄ra. **N**ā ip̄a duritia facit hōiem ponderosū. **E**t enī p̄ctm̄ vt qd̄dā pond⁹ aie s̄m illud p̄s. **S**ic onus graue grauate sunt sup me. s. inq̄tates. p̄ctm̄ at s̄m **b. Greg.** qd̄ p̄ p̄niam mor nō diluit. suo p̄d̄tere ad aliud trahit. quāto igitur q̄s magis indurat. tāto p̄ctā multiplicat. et p̄ p̄ns ponderosior efficit. **A**ia qd̄ n̄ra de se leuissima ē. nullū pondus materiale h̄ns. **S**z corp⁹ qd̄ corripit. ait sa

Titulus XIII

piens, aggravat aiam, cū est unitū cū ea. Sepa-
rata autē si sit sine pctō, adeo levis est, q̄ in mo-
mento in ictu oculi supra celū puenit vsq̄ ad
conspēctū dei, quo puenire nō posset, s. vsq̄ ad
primū etiā celum, nec aquila, nec alia avis etiā
toto tpe vite sue. In mortali atē egressa ita pon-
derosa est p̄ peccatū, q̄ cōsistere nō pōt v̄l i mo-
dico, q̄n ad pfundum inferni dēscēdat. Et in b
patet q̄ est ponderosior aia, p̄pter peccatū om-
ni re ponderosa. Nam si massa plumbea eēt vbi
est luna, cū caderet, eā terra retineret. Sed pec-
cantem spiritū angelicū nō potuit retinere fir-
mamentū, qd̄ sic dicit p̄pter suā firmitatez, nec
terra nec aliqua corporea creatura v̄l natura re-
tinere nō potuit, quin caderet ad inferni nouis-
sima. Vnde zachā. v. Iniquitas d̄ sedere super
talentū plumbi, vt edificet ei tom̄ in terra ten-
naar, i. inferni. Et Eccl. xxij. d̄ sup plumbū qd̄
grauabit, q. d. nihil. Et post, arenā ⁊ salē ⁊ mas-
sam ferri facilius ē ferre, q̄ h̄iem imprudentē
fatū ⁊ impiū. Cum hoc autē pondere nō pōt nō
solum p̄ artā ⁊ altam viā currere vel ambula-
re, sed nec serpere vel erigere, nisi onere deposi-
to. Et ideo hortat̄ ap̄ls ad Heb. xij. Deponētes
omne pondus, s. iniquitatis ⁊ circūstās peccatū
curramus ad p̄positū nobis certamē.

Tertium nocumē. §. III.

tum peccati p̄pter quod timendū est ⁊ ab eo ab-
stinendum, quia facit seruū vilissimū ⁊ despectū
Nil certe vilius peccato, quia nil ē, i. nō est ali-
qua creatura, sed priuatio boni. Peccatū autē
facit peccantē ipm, seruū peccati ⁊ sequentē
diaboli. Vñ christ⁹ Job. viij. Qui facit peccatū
seruus est peccati. Et i. Pe. ij. El quo q̄s victus
est ei seru⁹ addict⁹ ē. b. Aug⁹ Bon⁹ hō si fuit sc̄s
alicui dño tpali, liber ē. Vñ autē si regner, ser-
uus est, nō vnus hōis sed qd̄ prius ē tot dñorū
rū quot vitorū. Vnde ⁊ bragmani scripserunt
Alexandro magno, vt legit̄ in historia trāsma-
rina. Tu hostes exteriores expōias vt interiores
nutrias. Tu hōies tue seruituti subijcis, ⁊ intus
tuis interioribz seruis. Nos nullā prem vestri
corpis potestati vestre reliquistis q̄n inde tribu-
tarū sitis. Vos tot deos aut dños asseritis, q̄
mēbra habetis. Vñ inuā deā capitis dicitis p̄
sapientiā, Junonem, quia iracunda deā cordis
Vñ deā quia bellicosus deū pectoris. Vñ Mercuri-
um, quia multiloqu⁹ deū lingue. Vñ Hercule, quia
magne fortitudinis deū brachiorū. Vñ Bacchuz, qz
ebriolus deū gutturis. Vñ Cupidinē, qz fornicator
deū renū. Et sic de alijs. Accidit deuicto a pecca-
to vel diabolo, sicut de ceruo de quo dicunt nar-
turales, q̄ ex quo semel vincit ab alio ceruo, sp̄
postea quasi dñm suū iudicās ⁊ recognoscens,
cū ei occurrit caput inclināt ⁊ cornua dimittit,
q̄n in signū subiectionis ⁊ seruitutis. In hui⁹

seruitutis figurā ē, q̄ sedechias rex hierusalē
captus ab exercitu Nabuchodonosor in rebela-
ra excecatus duct⁹ fuit captiuus ⁊ seruus in ba-
bylonē. Hiero. xxxix. Sic anim⁹ hōis rex fact⁹ sup
nē hierusalē p̄ grām, si capitur ab exercitu viti-
orum qui est exercitus demonis, excecatur in ra-
tione et seru⁹ ducit̄ in bylonē infernalē. Fac-
igit̄ peccatū hōiem abiectissimū ⁊ vilissimū.
Vñ maxime eni vilitatis est conditio seruilis, ⁊ tā-
to magis, quāto dignioris conditiōis ē qui effi-
citur seru⁹, ⁊ vilioris qui efficit̄ dñs. Seruitus
enim hōim que etiā p̄ peccatū inducta ē, non
inducit̄ in totū hōiem, qz solū in obsequijs exte-
rioribus corporis, sed nō in interioribz animi.
Vñ Gene. Errant qui estimant seruitutē in to-
tum hōiem descendere, pars melior excepta est
Corpora dicim⁹ obnoxia. Vñ dñs sui iuris ē, vñ
p̄cipienti dño aliquid mali, nullo modo tenet̄
nec debet obedire, vt dicit Hiero. xi. q. ij. si dñs,
Sic seruus peccati vertuat̄ ad aiam p̄ncipale
⁊ capit eā, cū tñ aia sit de sui natura nobilissima
⁊ peccatū vt dictū est quid vilissimū. Vñ Sen.
Si scire deos ignoscituros ⁊ hōies ignoraturos
adhuc dedignaret peccare. Et qdā p̄bs q̄no inci-
taret ad peccandū sibiq̄psi rēdit. Erubescē celū
intrare in cenū. Est aia nra illa margaritam
p̄ciosa, qz celestis negociator oia bona sua dedit
vt compareret eā, s̄m euāgelicā parabolā. Vñ
xij. Sed peccatū nimis vilificat eā, adeo qz nō
capiat locū nisi inmundissimū, s. sentinā mundi
id ē, infernū. Et ideo dñs vt se peccator cōfide-
rat ⁊ vilitatem deponat peccati, exhortans. ait.
Quāuis facta ē nimis iterās vias tuas. Hiero.
re. ij. i. peccata sequēs b. Aug⁹ ad times o homo
hōiem in sinu suo positū abijcit deus a suo ⁊ suo
rum consortio. Abijcit a mūdo ⁊ p̄c̄it in senti-
nam inferni cū diabolo, p̄t̄ b. s. p̄c̄m lucifer vi-
lis et abiectus abijcit de p̄sorio angelorum sic
leprosus. Vñ dñs ei⁹ de paradiso. Saul a regno
i. Reg. xv. Nabuchodonosor ab humano p̄sori-
o. Dan. iij. Et ideo d̄ in ps. xlij. Domo cui⁹
in honore esset nō intellexit cōparat⁹ ē iumentis
insipientibus. Nec solū filis illis, s. vltior ⁊ ab-
iectior eis Bern. Vñ q̄ misera cōditio pctōnī,
que de filio facit seruū p̄corū, vt p̄dis⁹ ostēdit
Ecce q̄no de rege facta tā egregia creatura. Qu-
to dicerent iumenta si loq̄ possent. Ecce adam
quasi vnus ex nobis factus est.

Quartum nocumē. §. V.

tū peccati ē, qz reddit imundū ⁊ maculosū. Vñ
ap̄ls qz christ⁹ elegit sibi ecclesiā vt sponsā nō
habentē maculā, s. peccati neq̄ rugā erroris. Et
de triumphanti d̄ Apoc. xij. Sine macula sit
aū thronū dei. De militanti in ps. c. Ambulās
in via immaculata b̄ mihi ministrabat. Qui ḡ h̄
maculā pcti, neq̄ i militati ecclia ē p̄ meritum

Capitulū Sextum

neq̄ in triumphanti erit per premiū. Quāuis autem
rem pctm veniale obscuret aliquatū animaz
ppter qd̄ b. Aug^o. dicit. q̄ cauēda sunt ⁊ timen
da. ne multiplicata faciant nauim mēris sub
mergi. sicut gutte aque intrātes in sennā nisi
euacuet. nō tñ generat maculā sicut mortale qd̄
cūq̄. s̄m. **Lx. in. iij.** Que macula nō est ma
terialis. s̄ sp̄ialis. s̄ quedā dissimilitudo diu
ne bonitatis. Est enī de^o s̄ma bonitas sine ali
quo defectu. **Vnde Sapient. vij.** de eius sapien
tia d̄. **Speculū sine macula ⁊ imago bonitatis**
Alia igit̄ cū halet aliqd̄ mortale. d̄ maculata p
pter talem dissimilitudinē ab eo ⁊ contrarieta
tem malicie. ⁊ quāto plura ⁊ grauiora pctā ha
bet. tanto d̄ magis maculata ⁊ longior a d̄o et
dissimilior. **Et** quo etiam dicit̄ aia fetida immū
da ⁊ corrupta. ps̄. **Corrupti sunt ⁊ abominabiles**
facti sunt in studijs suis. i. operib; in quib; mul
tum extendunt ⁊ laborant. Et modici sennu
rum. ait apls. i. Cor. v. totam massam corrupit
sc̄s congeriem bonozū operū. **Hoc pctm ē lepra**
imundicie. cui nō licet adherere. ne alia immū
da faciat siue sit lepra in capillis. i. cogitationi
bus siue in cute exterioris opationis. Siue in
veste manifeste prauitatis. Siue sit in tomo q̄
frequentat. s̄. male consuetudinis. Omnia ista
imūdam reddunt animā ⁊ abominabilē. Figu
ram huius habes Leuit. xij. ⁊. xij. Lanta est
hec imundicia. vt ad eius compationē omnem
imunditiā corporalē. quātiūq̄ lepre plagarū
⁊ vlcerū. deus ⁊ sancti qui recti iudiciū habent.
nullam extimant. **Et** corde exeunt cogitationes
male. surta. blasphemie. adulteria. ⁊ hmōi. **Et** hec
sunt que coinquināt hōiem. ait magister verita
tis xps̄ **Mat. v.** Non lotis manibus mādu
care vlt̄ etiam lutulentis. nō coinquinat hōiem.
Lanta est hmōi imundicia. vt nulla ablutio ter
rena hanc imūditā tollere possit ⁊ maculas ni
si deus aqua sue celestis gratie. figurata aq̄ ioz
dans in qua **Naamā** syrus totus imūd^o le
pra lotus. mundatus est ad plenū. ⁊ restituta ē
taro eius. sicut caro pueri puuli. **ij. Reg. v.** be
atus **Aug^o.** Nemo tollit peccata nisi christus. q̄
est agnus dei tollens pctā mūdi. remittendo q̄
facta sunt. adiuuando ne fiant. ⁊ ad vitā perdu
cendo vbi fieri nō p̄nt. de **ps̄. vi. iij.** **Et** ad hoc
virtute sue diuinitatis. Lanta est hui^o imūdi
tia. vt ad hmōi ablutionē faciendā. necessariū
fuerit dei filiū de celo descendere. carnem assu
mere. crucē subire. vt in sanguine suo auferetur
ista macula imūdicie. **Apoc. i.** Lauit nos a pec
catis nris in sanguine suo. **Ad** hanc remouen
dam tot lauacra statuit. aquas diluūq̄. ignē iud
icū ⁊ purgatorū. tribulationū ⁊ martyriorū la
chrymarū. sacramentorū. vlt̄. vlt̄. vlt̄. **Abq̄**
cue ergo. ait Jac. apls in canonica sua. omnes
imūdicia ⁊ abūdatā malecie imūdicia terre. i.

aialū terrestriū imūdorū. quales sunt qui ppter
amorē terrenorū postponūt celestia. **Imūditā**
tiam aque q̄ est pisciū imūdorū. dū facit hōies
fluere p̄ imūdas cogitationes. curiose discurre
re in scientijs. ⁊ voluptari in carnalib; **Imū**
ditā aeris. i. volatiliū imūdorū eorū q̄ volāt et
querūt alta dignitatū. **Imūditā** ignis alie
ni. inuidie ⁊ p̄sumptionis. quo cōbusti sunt na
dab ⁊ abiu filij aaron. qui p̄sumpserūt cū igne
alieno d̄no offerre. q̄ beati immaculati in via.

Quintū nocumentū. §. VI

peccati est. q̄ ostēdit hōiem fatuū. vñ ⁊ deriden
dum. **Cōter** in libris sapientialib; pctōres stul
ti dicunt. **Dñ** q̄ pctōres semp in mūdo abun
dant. **Dicit** **Ecci. i.** **Stultorū** infinit^o est nūer^o.
Stulticia contraria est sapientie. **Sicut** ḡ sapiēs
p̄maxime d̄. qui bñ iudicat de vltimo fine hō
minis. ita ⁊ stultus qui male iudicat ⁊ false de
ipso vltimo fine. s̄. deo p̄ponendo creaturā crea
torū. ⁊ bonū tpale eterno. **Et** septē ostendit pec
cator fatuus. **Et** via. ex cura. ex mensa. ex tomo
sua. ex pugna. ex gloria. ex ope. **Et** primo ex via
Posui vos vt eatis. ait christ^o. **Et** cū oporteat
nos ambulare. vel versus hierusalē supnā. vel
versus babylonē infernalē. ⁊ vitas que mentis
ri nō pōt tocuerit. que sit via ducens ad vitā q̄
cuiatē hierusalē plenā oib; bonis. ⁊ babylonē
plenā oib; miserijs dicēs. **Alta** est via que
ducit ad vitā. s̄. via virtutum ⁊ p̄nie. ⁊ pauci va
dunt per eā. **Et** lata ⁊ spaciōsa via que ducit ad
mortē. ⁊ multi incedunt p̄ eā. s̄. via vitiorum ⁊
voluptatum. **Peccator** ē ita stult^o. q̄ cū habeat
esse certus de inia ista. elegit p̄m^o incedere per
viam peccatorū p̄ quā vt los ad victimā ducit.
videns multos talē viā amplecti. q̄ cū modis
co labore in virtutib; se exercere. **Dñ** bñ dicitur
Prover. i. **Sapientia** ⁊ doctrina. i. sapie doctri
nam christi stulti despiciunt. **Sed** in inferno po
siti dicunt. **Nos** insensati vitā illorū. s̄. iustorū
asperā extimabam^o insaniā. ⁊ finē eorū sine hō
nore. **Ecce** quō computati sunt inter filios dei.
Sap. v. ⁊ nos ⁊ fatui inf filios diaboli. **Et** cura
ōndit fatuitas pctōz. **Fatu^o** enī reputat q̄ nul
lam curā sui vel suorū h̄. **Nec** infirmitatib; su
is ⁊ suorū aliquā curā p̄ se vlt̄ alios ad sanandū
adhibet. q̄ nūmo freneticus extra se moleste reci
pit curā habētes sui ne pereat. **Et** vt dicit **Eia.**
xxxij. **Fatu^o** fatua loquit. **Stumelias** inferes eis
qui replendūt vitā suā. **Et** si curā sui vlt̄ familie
⁊ suorū alicui cōmittit fatuo. qui nec curare no
uit alios nec seipsum. **Familiā** filios cōmittit
erudiēdos lasciujs. **Alexander magn^o** in pue
ritia sub pedagogo leonide malis morib; ibut^o
in adolescētia ⁊ iuueture illos dediscere nequit
uit. **Quāta** stulticia i plac̄. q̄ cōmittit curam
aiaz p̄sonis q̄b; nō cōmitteret pecuniā nec forz.

Titulus XIII

te pomozā sportam. b. **Beñ.** Sic stulti extima-
 tionē de maximis minimā. et de minimis maxi-
 mā curā gerunt. **Dis** files cuidā fatuo epō. qui
 solitudinē maiore ondit de custodia calati pi-
 rozū pleni. q̄ de multitudine aianū sui epat. **Cū**
 enī stulisset cuidā suo nepotulo archidiaconā
 rum. et p̄ntatū sibi fuisset camistrū suauū piro-
 rū. querebat cogitans cui comēdaret ut salua fi-
 erent. dixit dictus nepotul⁹ archidiacon⁹. **Dñe**
 mi comēda mihi. **Cui ep̄s.** Nō p̄fido de te ma-
 le mihi custodires. **Quidā** aut magister ibi exi-
 stens et familiaris. ait. **O** miser q̄ fatuitas ista
Comisisti infinitū numerū aianū. cui nō audes
 comittere calatū pirozū. **Tertio** ex mēsa appet-
 stulticia ubi sunt diuersi cibi et pot⁹ toricati. sed
 melle vel zucharo ab extra liniti. et in vasis au-
 teis p̄pinati. **Terre** oīno fatuus esset qui tales
 cibos et potus sibi paratos. et tales declaratos eē
 a fide dignis p̄pter pulcritudinem vasorum et
 dulcedinē cibozū aliquē illozū comederet. cum
 mors pessima inde p̄culdubio sit secutura. **Pro-**
 uer. i. **Usq̄** p̄nili diligitis infantia. stulti ea q̄
 sunt sibi noxia cōcupiscunt. b. **Breg.** **Quid** in-
 sani q̄ p̄ modica delectatione carnis. eternis se
 obligare supplicis. **In** hui⁹ figurā habet **Ero.**
 q̄ quidā de p̄lo israel cū essent in deserto. pasti
 māna suam celesti. appetētes delectationes cibo-
 rum carniū. ignis p̄sumpsit eos ad illos come-
 dissent. p̄s. **Adhuc** esce eozū erant in ore ipsoz
 et ira dei ascēdit sup eos. **Quarto** patet fatui-
 tas pctōris et ondit ex tomo sua. s. mēns. qm̄. s.
 ignē ponit in ea. vnde se et oia bona sua consum-
 mat ignē. s. carnalis delectatiōis ire vel inuidie
 vel alterius peccati. qui p̄sumit in eo vitā grē et
 omnia bona h̄tū. **Job. xxi.** **Ignis** est vsq̄ ad
 consumationē deuozās et oia germina eradicat
 sc̄ bonozū operū. **Sic** sardanapallus rex assyri-
 ozū totus effeminat⁹ et lasciuus deditus. cui vi-
 dit ciuitatē suā obsessam ab exercitu et non pos-
 set resistere. seipsum in tomo cōbussit cū cibis
 suis rebus p̄ciosis. **Silis** ē hui⁹ aui p̄nici. q̄
 antiquata multas radices aromāicas in nido
 colligit et seipsam cōbunt. **Quinto** qz cū sit posi-
 tus in pugna cōtinua. qm̄ ut dicit **Job. vii.** **Vi-**
 litia est vita hoīs sup terrā. p̄ qd̄ opozt arma
 h̄re. **Im** illud apli ad **Eph. vi. ca.** **Sumite** arma
 turā dei ut possitis resistere aduersus ifidias di-
 aboli. **Ira** fatuus est q̄ p̄icit arma quibz se po-
 terat defendere. **Dñ** p̄bia boetio. **Alia** tibi ar-
 ma cōtuleramus que nisi p̄ abiecisses nuncq̄
 victus fuisses. **Del** ē negligēs qz p̄mittit latroz-
 nes sibi arma auferre. vñ possit vulnerari. **Sus-**
 perbia furat ei calcaria timoris mortis t̄pālis
 et eterne. et ense timoris diuine iusticie. et vul-
 nerat in oculis. **Inuidia** vulnerat in naribus
 ne odorem proximi bonozum sustineat. et au-
 fert ei lozicam iusticie. que connectit sil̄ multos

anulos. s. **Stutes.** **Ira** auferit scuti patie et vul-
 nerat in auribus. **Pigritia** auferit equū corporis
 ne eo vtaf ad labozē et vulnerat in pedibus. **Aua-**
 ricia furat lanceā misericordie et pietatē elemo-
 synarū. et vulnerat in manibus. **Luxuria** auferit et
 cingulū et brachias continētie. et vulnerat i lumbis.
Gula auferit galeā spei salutis p̄ quas custo-
 diat caput rōnis. **Sexto** fatuitatē pctōris ostēdit
 in gloria. pro momentanea laude et gloriā eter-
 nam postponēs. **Dñ** in numero est quinqz fatu-
 arū virginum. que accipiētes lampades suas.
 non sumpserūt oleū in vasis suis. que ideo ex-
 cluse sunt a gloria nuptiarū sponsi. ut habet **par-**
 abolice **Mat. xxi.** et exponit b. **Fug.** signare
 eos et eas. que et si habeant in se integritatē qm̄
 q̄ sensuū conseruādo. quasi **vgines** ex **Luc.**
 res ut lampades. p̄ exempla operū exteriorum
 tñ qz nō h̄nt oleū in vasis. i. leticiā sp̄iale. q̄ ex-
 urgit in cordibz ex pura intentiōe bonozū operū.
 ut. s. fiant p̄pter deū. p̄uuant gloria eterna
 finaliter. **Septimo** in opa sua pctōris ondit fatui-
 itatē. qz. s. cū habeat magnā sarcinā pctōris quaz
 ferre non potest. adhuc addit alia que p̄ oner-
 rent. **Im** illud **Apoc. vi.** **Qui** in sordibz est so-
 telcat adhuc. **Exēplū** in vita patriū. **Dñ** t̄ an-
 gelus hoīs laborātes triplici fatuitate sub his
 exemplis. **Dñ** enī quidā facientē sibi fascicu-
 lum de lignis. et cū p̄e grauedine nō posset illū
 ferre. adhuc alia ligna addebat. **Sc̄m. q̄** cum
 aquā de puteo cū labore hauriebat multo. haur-
 stam fundebat sup terras que absorbebantur ab
 ea. **Tertū** portantem trabem et cum vellet cum
 ea intrare tomū tenebat. eā extranuerso sibz p̄
 si ponēs obicem ad nō valendū intrare. **Sic** pec-
 cator fatuus est. quia dum habet multa graua
 peccata eum onerantes nō minuit ea. s. auget
 addendo alia. **Secūdus** est qui laborat satis p̄
 gratia aque acquirēda et p̄ incuriā eam amittit.
Tertius ē qui p̄ rigorē iole diēnie et supbie vult
 intrare in tomū dei.

Sexto peccatū est. §. VII.

timendū et fugiendū. quia spoliat hoīem cunctis
 bonis sp̄ialibus. et amaritudinē inducit. et an-
 gustosum facit. **De** spoliatiū et nudū virtutibus
 faciat ostendit. **Luc. i.** dñ̄ dixit. b. maria diuites
 sc̄ peccatis dimisit inanes. vacuos sc̄ bonis.
Tren. i. **Dñ̄** suā sc̄ hostis diabolus vel pecca-
 tum ad oia desiderabilia eius. i. p̄ciola auferen-
 da. **In** hui⁹ figurā **Judicū. vi.** habet qz per. vii.
 annos veniebant madianite in terra isrl̄ postq̄
 malum fecerant in conspectu dñi filij isrl̄. et cum
 cta vastabant et nihil oīno relinquebāt ad vitā
 p̄tinens. **Sic** demones peccatoribus. maluz fa-
 cientibus et sibi seruentibus in. vii. pctis mo-
 talibus faciunt. quia spoliant aiam virtutibus.
 nec relinquant in ea aliquid p̄tinens ad vitas

Capitulū Sextum

grē vlgie. Et q̄ bona auferat diabolus. magis particularit̄ ostendit p̄ figurā in li. **O**jachab. qm̄ scz Anthioch^o pessim^o tyrān^o ascēdit hierusalem. et intrans in tēplū abstulit oia p̄ciosa eius. **I**nde Anthioch^o iterprat̄ silentiū paupertatis. et significat diabolū seu p̄ctm̄. q̄ filer paupertatē bonorum sp̄ialit̄. ad quā aiām inducit. **I**ntrat enim tēplū dei. s. cor cū supbia p̄tēpt^o dei. Et auferit vj. genera bonozū sp̄ialit̄ ibi figurata. **P**rimo quidem altare aureum. qd̄ significat christum dei sapientiā. cui^o gustū p̄ctōz perdit. **S**cdo auferit candelabū cū. vj. lucemis. i. grām sp̄ialit̄ cū cū. vj. tonis ei^o vel beatitudinib^o. **T**ertio futuratur mensam p̄positionis in qua cōtinue manebant. xj. panes p̄positionis. **E**t hęc est fides formata cū. xj. articulis. **Q**uarto auferit de templo aie corinas seu vela de quattuor coloribus. **Q**ue significat quattuor vtutes cardiales. p̄udentiā. iusticiā. fortitudinē. et t̄pantiā. imo vasa templi et libatoria. i. in quib^o solida ponebant. vt farina vlg panis et h̄mōi. **E**t significat p̄nencia ad sp̄m. que futurā beatitudinē facit p̄libare. **P**hialas quoq̄ in quib^o cōtinebant liquida vt vinū. oleum. et h̄mōi. et significat viscera pietatis vt liquecat lachrymis cōpunctiōis. deuotionis. et cōpassionis. **T**ortariola etiā in quib^o aromata vt thūs et thymiana redigebantur in puluerē. que sunt meditationes et affectōes humilitatis. que ceteras vtutes humiliāt et quasi in puluerē redigunt odoriferū. dū h̄milia d̄ se sentit virtuosus. **Q**uinto vela seu corinas de sagis cilicinis. i. fructum seu op^o p̄nie et aust. ritatis. **S**exto ornamentū aureū. s. charitatis et corone p̄mia. **S**eptimo auferit vasa cōcupiscibilis. i. opa facta in grā quo ad meritū dū moratur in peccato. **H**is bonis erat spoliat^o ille pauper. **D**e quo d̄ **A**poc. iij. **D**icis qz diues suz loz cupletarus et nulli^o egeo. et nescis qz miser es. paup. cecus. et nudus. **O** amaritudinē inducat p̄ctm̄. hales **H**iere. ij. vbi d̄ns dicit aie peccatrici. **S**cito et vide qz malū et amarū est tibi dereliquisse te deū tuū. s. p̄ p̄ctm̄. et timorē ei^o non esse apud te. **M**alū quidē est qd̄ est priuatio boni. scz vtuti. vt dictū est. **A**marū quia inquietudinem et punctionē inducit. **D**ñ p̄bs dicit qz omnis malus implet penititudine p̄pter remorsū. scz cōscie. **E**sa. lvj. **C**or impj qm̄ mare qd̄ quiescere nō potest. et b. **A**ug^o in li. **O**sef. **I**ussisti tomine et sic. vt ois inordinat^o anim^o ipse sibi pena sit. i. spargit de^o amaritudines super illicitas cupiditates. b. **A**mb. **Q**z magna est amaritudo p̄ctōz meozū. pro qua tollenda tanta fuit necessaria amaritudo. s. passiōis et mortis christi. **D**eritū nutriti in peccatis nō sentiūt istā amaritudinem. qz siles facti sūt piscib^o maris. q̄ p̄p̄ assuetudinē nutriti ex aq̄ maris amara. seu falsa estimāt aquā illā dulcē. **S**ites etiam sunt

mulieri pregnati. cui amara sapiūt et suauia fastidiunt. **S**i q̄ ceperūt colorē et peperūt iniquitatem. ponūt dulce in amarū. amarū in dulce. vt d̄ **E**sa. v. **E**t hoc p̄pter palatū infectū febre peccati. **L**egit qz cū quidā fatuus audiret muliū comedare falconē d̄ni sui d̄ bonitate. occidit eū et comedit. **E**t cū plangeret ab amicis d̄ni et cōmendaret ab eis de bonitate. nescientes quid actū esset de eo. dixit fatuus. **F**alsum est qz ego comedi eū cū audirez tm̄ cōmendare. purās eē suauissimū cibū. sed nunq̄ comedi amariōres carnes. **S**ic h̄ies fatui credentes inuenire multam dulcedinē in peccato in fine inueniūt multam amaritudinē. **D**ñ legit de quadā virgine q̄ diu caste vixerat. et cū instigaret a diabolo de luxuria ad experiendam delectationē ei^o maritā et quidā etiā viuens honeste nimis familiariter cū ea p̄uersaret etiā virgo. tentatus et t̄pe ad experiendum h̄mōi delectationē. **D**emuz victi a diabolo cōmixti sunt simul. **Q**ua delectatiōe ex p̄pta. ad tantā amaritudinē deuenit. qz vginitatē amisisset. p̄pter raz vilem et turpem et momentaneā delectationē. qz p̄ amaritudine mortua est.

Septimo et vlti .§.VII.

mo peccatum facit h̄iem monstruosum et variū seu instabilē **T**ren. i. **P**eccatū peccauit hierusalem p̄pterea instabilis facta est. **D**ñ et **L**ai post peccatū ait d̄no. **E**cce eūcis me hodie a facie tua. vagus et p̄fugus ero sup̄ terrā. **E**t postea dicit qz posuit d̄ns signum in **L**aim. **E**t hoc fuisse d̄. qz erat tremulehr^o seu paralicus. qd̄ est quid monstruosus. **D**ñ et b. **A**ug^o in vlg. li. de ciuitate dei. narrat de quadā matrona vidua. q̄ cum a filiis suis quos decē habebat fuisset offensa. p̄pter qd̄ eos maledixit. subito oēs talis infirmitas apprehendit. vt oia eozū mēbra tremore q̄terent qd̄ erat ita monstruosum vt oim aspectū ad se cōuerterent. **N**onne valde monstruosus eēt si vnus hō esset qui haberet in se de natura et p̄p̄rietate diuersozū animalium. vt. s. caput haberet h̄is. s. mēbrū aliq̄ leonis. aliud porci. aliud canis. aliud vrsi. et h̄mōi. **S**ic euenit ait p̄bia uertio in li. de p̄bica consol. vt quē p̄bicate deserua diuersis vitis transformati videas. cū in diuinam conditionē transire nō possit. vertat in leuā et leo quidē efficit per supbiā. porcus p̄ luxurias vrsus p̄ gulā. et vulpis p̄tolositarē. et sic de alijs. **E**t p̄ marime monstruosum animal est plat^o et q̄ cūq̄ rector male vite et exempli. **D**ñ b. **B**ern. **M**onstruosa res est. gradus prim^o et anim^o im^o. **S**edes p̄ma. vita infima. **L**ingua magniloq̄. man^o otiosa. **V**ult^o grauis. actus leuis et c. **E**t **E**sa. xxxij. d̄ de peccatorib^o. **O**rient^o in tomib^o eozū. i. cōsciētis spine et vertice. et paluit^o i mutationib^o eius. **E**t erit cubile leonum et pascua

Titulus XIII

strutionis. et occurrent demonia onocentauri et pilosus et clamabit alter ad alterum. Ibi cubabit lamia et inuenit sibi requiem. Ibi habuit foueam eritius et enutritur katulos suos. Ibi congregati sunt milui alter ad alterum. Et paulo superius dicit. Et ibi et coru habitabit in ea. Hec aialia significant diuersa vitia peccatorum. pro que illis assimilantur. Sicut est peccator monstruoso euangelico. qui simul erat demoniacus cecus. surdus. et mutus. quem dominus iesus sanauit Luc. xi. Nam peccator cecus est. quia non videt finem suum et periculum. vel monoculus sicut in quibusdam partibus dicuntur homines monstruosi. quia non habent nisi unum oculum. scilicet ad terrena. Surdus est. qui non audit diuina precepta. Mutus est. qui non fateatur peccata sua. nec deum laudat in operibus suis. Demoniacus furiosus ab eo agitur ad omnia mala. Et breuiter per partem facit hominem non solum demoniacum. cecum surdum. et mutum. sed omnia miseria miserum. Prover. xiiij. Miseros facit propter peccatum. b. Aug. Quid misero miserius. non miserere seipso. Et ideo dicitur Miserere anime tue fili placet deo. scilicet amouedo a te miseria peccati.

Timendum est in partem propter vitia. v. picula. La. viij.

Secundo timendum est

in partem propter periculorum multipliciter
Sed timore initali. ut meritum quod consequatur
quod et finem. propter quod dicitur Prover. xxv. Beatus
vir qui semper est pauidus. Qui timore mentis est dure
corruet in malum. Contra b. Hiero. Ego omnia mala
timeo. Trius timendum est nobis. quia mare magnum
et spaciosum mare. id est. demomibus. ait patet. est
hoc seculum in quo famur. Sed ut dicitur Eccl. xliij.
Qui nauigant mare enarrant pericula eius. quia vitia
tanta non sunt in materiali mari quanta in mundi
inhabitatione. et hoc est septem.

Ex eorum immanitate. Ex conditionis fragilitate.
Ex hominum fatuitate. Ex temporis qualitate.
Ex malorum societate. Ex similitudinis propinquitate
Ex paucorum euasibilitate.

Et primo periculum. §. I.

in mari propter ventorum vehementia et diuersitatem
Dan. viij. et vidit quattuor ventos pugnantes in
mari. id est. vanus timor. vana spes. vanus dolor. et
vanum gaudium. Secundo periculosum est propter monstro-
rum diuersitatem que monstra delignant Dan. viij.
per quattuor bestias que surgebant in mari. Pri-
ma sicut leoni significat superbiam. Secunda sicut v-
lvo significat carnalem voluptatem concupiscentie. Tertia
sicut pardus auariciam. Quarta dentes hinc ferre-
os. crudelitatem et maliciam. vel significat quattuor
genera persecutionum in mundo. scilicet tyrannorum per-
cruciatum. hereticorum per doctrinam. hypocritarum per
victam vitam. et antichristi. Sunt et in hoc mari alia
monstra. scilicet sirene cantantes suauiter. id est. pisces in
mari. De hinc voces suauiter cantant. ut faciunt

homines nauigantes obdormire. et inde nauem perire.
Hos qui sunt adulescentes telemus. ut ait Hiero.
sorda aure transire. ad modum vltis sapientis. qui
dicitur aures obruisse. ne audiret voces earum.
Adulescentes enim hominum et blandi malorum suaso-
res. ad quorum cantum. id est. suasionem homines se precipi-
unt in pericula mundi. ne audiant obruisse sunt
aures mentis consideratione deformitatis peccati
tamquam pice. Et de hoc mari alia bestia monstro-
sa exurgens malicie et inobediencie. de qua dicitur
Ipsos. xiiij. Vidi bestiam de mari ascendentem
que habebat septem capita et decem cornua. Capu-
ta. viij. sunt. viij. vitia capitalia. Decem cornua
sunt transgressionem decem preceptorum legis. per que
pugnat diabolus contra nauigantes hoc mare. ut
faciat perire. Tertio sunt in mari pericula propter peccatum
iustum ponderositatem. cum quibus sunt et natant
seu nauigant per mare. Quia enim nauis est nimis
onerata. et precipue exurgente tempestate. nisi al-
leuiare. submergetur. Onerat nauim aliquis
congregationis peccatum. graue aliquorum. sic nauis
in qua nauigabat iudas cum apostolis in mari galilee
periclitabatur. b. Amb. Caueam perditorem iuda-
ne per unum multi fluctuem. xiiij. q. i. non turbet
Quarto est magnus periculum propter vasis debilita-
tem. Est enim corpus humanum et sensualitas.
fragilior omni vitreo. Sed et nauis ista est profora-
ta. ita que intrant paulatim aque tentationum et
malarum temptationum vsque ad animam per foramina
quinque sensuum. Et sicut paulatim et quasi guttatis
aque intrat in nauim per rimas. et nisi euacuetur
tur ita auerentur que nauim submergeret. ita etiam
minima peccata nisi expellantur de mente per tri-
tionem et alios pios modos. ita aggrauant men-
tem. que de facili possit quod submergi in infernum
per mortale. Unde b. Aug. Quod facit fluctu irru-
ens. hoc sentina neglecta. Quinque ostendit pericu-
lum propter defectum necessarium ad viuendum et
nauigandum. Carent enim virtutibus per que sunt per
instrumenta habent duci. Carent etiam vento gra-
te aure spiritus sancti. sine quo non potest nauis prece-
dere in bonum. Carent nutrimento spiritualium con-
solationum. Sexto ostendit periculum propter eorum va-
rietatem. Numerat enim apostolus varia pericula in que
incurrunt quibus spiritualiter plenus est mundus. id est.
Ioz. xij. Periculis fluminum. carnalium mortium ad
voluptates. periculis latronum. demonum vel super-
bie et inanis glorie. que furant thesauros spiritualium
honorum. Periculis ex genere. id est. sanguineorum. pro-
pter nimiam ad eos affectionem. Periculis ex gen-
tibus. in infidelibus verbis vel factis instigantibus
ad errores. Periculis in ciuitate. ex diuer-
sis officiis in iudicando et non recte et civiliter con-
uersando. Periculis in solitudine. per accidens et
presumptionem superbia. et propria voluntate sequen-
do. Periculis in mari in studio sacre scripture que
mare dicitur. non sane intelligendo. sed falso ut preter

Capitulum Sextum

ei. **Del** in mari tribulationum ne deficiat. **Del** penitentia ut recte agat. **Periculis** in falsis fratribus id est hypocritis et dolosis simulacris se amicos ad recipiendum et nocendum. **Septimo** ostendit periculum propter prolixitatem et implicationem malorum ad uitam. **Aliquod** n. q. s. est ita implicat in aliquo negotio ut non videat modum euitandi quoniam alterum malorum incurrit. **Et** dum unum vitium vult euadere. in aliud inuoluitur. sic volendo vitare vanam leticiam. incurrit accidiam et eorum. unde legitur in vitasparum. q. b. **Antiochus** vidit mundum totum plenis laqueis se in uicem connectentibus. **Et** cum clamasset **Antiochus**. **Quis** istos euadere. **Dixit** de celo ad eum facta est. sola humilitas.

Secundum unde ostenditur. §. II.

dit magnitudo periculi huius mundi. propter quod spiritus in timore manendum est. **Iuxta** illud. **Nisi** tenueris te in fano in timore domini. cito subuertetur domus tua. scilicet scientie. **Est** fatuitas hominum non videtur vel curantur unum de periculis propter quod sequitur in eis quod dicitur **Ecce**. **Qui** amat periculum incidit in illud. **Et** hoc fatuitas ostendit ex vi. **Primo** quod non vitat nec formidant homines ipsa pericula. non attendentes illud periculum. **Felix** que facit aliena pericula cautum. **Sic** balala ariolus assuetus monstris. monstra visa nec stupebat nec formidabat. ita isti periculorum visa pericula non vitant. **Siles** sunt latronibus. qui cum vident aliquem de latronibus sociis suspensum. non propter se dimittuntur furta. extimantes illud sibi non esse verum. **Secundo** appet fatuitas hominum. quod non solum non timet sed nec sentit pericula in quibus sunt. ad modum ebriorum et tormentum. **Dis** sunt siles ione propter cuius partem nauis periclitabatur. **Alii** omnes clamabant et timebant attendentes periculum submersiois nauis. **Ipe** solus in ea temeritate et periculo tornebat. **Ione**. h. et id alius innocens euadentibus. **Ipe** solus remansit in periculo absque forpore a ceteris. **Et** **Prover.** xxiij. **Eris** quasi tormentum in mari. et quasi gubernator amisso clauo. **Tertio** apparet ex hoc. quod non solum non sentit periculum. imo etiam ipsum diligunt. adeo quod se sciunt in illud impingunt et immergunt. currentes ad loca que sciunt sibi periculosa. ad loca ubi sunt occasiones peccatorum. et in spectaculis mulierum et hominum. **Prover.** vij. **De** fenestra domus mee prospexi. et ecce video recordem et mulier occurrit ei in habitu meretricio ad capiendas animas. **Et** post paulo. **Et** sequitur eum quasi bos ductus ad victimam et agnus lasciuus. et velut si auis festinet ad laqueum et nescit quod de periculo aie agit. **Quarto** quod non solum pericula amat. sed periculorum se illaqueat. ut ab eis auelli nequeant. ad modum eorum qui cum sunt in periculo submersiois aliquid ut fatui volentes eos liberare mittunt se in aquam illos apprehendendo. et cum illis se stringendo. **Sic** taliter astringunt quod peuntes nunquam eos dimittunt imo et cum eis peuntes. sic accidit cuidam ut in vitasparum legitur. quod cum sectum deseruisset et in heremo deo seruiret appuit ei diabolus in forma viatoris cum multis

lris. dicens se missum a suis consanguineis. eo quod mortui essent sui et dimisissent ei magnam hereditatem pauperibus dispensandam. nisi ipse illuc iret. multa scandala darent de substantia illa. quod ille incertus pergens ad ciuitatem. per hominum re sedanda et substantia eroganda. iuenit omnes incolumes qui tamen rogati ab eis ut cum ipsis remaneret. acquiescens seculo se totum dedit. **Quinto** quod cum deberet se exonerare. et explicare ab impedimentis in periculo sibi. ad motum equarum tumentium. ut nudus et expeditus liberius possint natare et euadere ipsi eorum magis se onerant et implicat rebus temporalibus et nocuis. **Abi.** vi. **Qui** volunt diuites fieri incidunt in tentationes et laqueum magni diaboli et desideria intractabilia. que ducunt homines ad interitum. **Sexto** quod cum sint in periculo. deum non excitant nec adiutoria aliorum vocant. sicut quibus euadere nequeunt. **Sed** prius volentes eos a periculo liberare contemnunt. et etiam eos quos videt sibi non acquiescere et pericula fugere eorum monita irrident. **Siles** sunt isti duobus generibus lotus. quos cum admonuisset ut discederent de ciuitate pessima. ne inuoluerentur in periculo in perditione illorum de fogaanis. non acquiescunt. sed viuis eis per risum loqui. et id incidunt cum illis in perditionem. **Septimum** non solum volunt aduocatum vel scopum non aduocant. sed eos ad iracundiam contumeliosos puocant. et ut maris tephines in tepelitate saltant. et ut frenetici in suis periculis exultant et eos quos non videt inuolui periculis. insensatos et insanos reputant. **Sap.** v. **Mos** insensati vitam illorum extimabam infantiam.

Tertio ostenditur. §. III.

quod homo sit in magno periculo propter conditionem fragilitatem **Job**. xij. **Homo** natus de muliere breui uiuentis tempore. replet multis miseriis. qui quasi flos egreditur et prurit et fugit velut umbra et nunquam in eodem statu permanet. **Idem** **Job**. iij. ca. **Ecce** qui seruiunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis iuenit praesentiam. sed qui ceciderunt. et quanto magis qui inhabitant in domos luteas. et terrenum habent fundamentum. **Tom** lutea est corpus in quo sunt quatuor pugiles primum pugnat aduincit quatuor. scilicet humores. calidum. frigidum. humidum. et siccum. et si unum de aliis vicerit excessiue superabundans. infirmat corpus. et demum totum lutea corrumpit. et si male vixit. ad suspendium eternum trahit. **Unde** dicitur in li. de. vij. **Tom**is. quod quidam rex qui fuit a quodam patre de quibus questionibus qui faciunt ad propositum. ad ostendendum fragilitatem conditionis humane et exinde magni periculi ad quod singulas respondit. **Et** prima fuit. quod est homo. **Et** respondit per se. **Quia** cipiunt de morte hospes loci. viator transiens. **Quia** cipiunt de. quod manus mortis euadere nequit. **Et** quod mors omnes dies eius et labres rapit. **Hospes** dicitur loci. quod cito obliuioni traditur. licet cum gaudio recipiat. **Ac** etiam quod pascens et potans nihil imane de hospitio vel rebus hospitij portare permittit. et quod in

Introitu in hospitium multa ei permittunt suavia. q̄ nō solunt seu exhibent. Et q̄q̄ viator trās- ens. q̄ siue comiendo siue vigilando siue comen- tendo. vel loquendo. nec p̄ momentū quiescit q̄n curat ad morē. Sc̄da questio fuit. Cui filis ē hō. Et p̄bs. Filis ē acerno niuis. rose maturie p̄mo nouo. Acerno niuis. q̄ ut aceruus niuis modico calore cito in aquā de qua fuerat. resol- utur. sic homo genitus de putredine modica in firmitate in eum reuertit. Rose maturie. q̄ in iuuentute h̄ns colorē viuidi. in v̄spe senectu- tis habet marcidū. P̄mo nouo q̄ dum in ar- bore pendens ad clementiā debiti puenire cre- dit. v̄time interius exorto corrodit. et subito cor- ruens inutile efficit. et sic frequēter hō in pueri- tia sua subita infirmitate et morte p̄ncip̄ inuti- lis suis inuenit. p̄s. celiū. Hō vanitati filis fa- ctus est. Tertia questio est. Q̄no se h̄ hō. R̄n- dit p̄bs. Et lucerna ad v̄tū que cito extinguit- tur. et v̄t scintilla in mari que cito ab v̄ndis ab- sorbet. Sap. v. Et spuma gracilis que cito a p- cella dissipat. vt lanugo que subito a vento ra- pitur. Quarta questio. Vbi est hō. R̄ndit p̄bs. In bello multiplici et diuerso. quia in se h̄ bell- lum intestinū remordentis conscientie. h̄ in pec- cato. In p̄prio corpore h̄ bellum civile et vicinū quattuor elementorū pugnantū adinuicē. per contrarias qualitates. vt supra dictū est. Q̄dlibet quattuor elementorū vult eum sibi vindi- care ab alio. et per hoc pugnat cū alijs vt pre- domineat. Terra vt melancholicus. Aqua vt fiat- ticularis. Aer vt fiat sanguineus. Ignis vt fiat colericus. Q̄dlibet horū in h̄ie et p̄ h̄ie pug- nat p̄tra aliū. et q̄dlibet horū p̄ v̄tū alteri re- pugnat. Tertium bellū est rerū extra se cupiscibili- um que bellant alliciendo. vt per ea h̄ies se a- deo auertant. et ad se per inordinatū affectū cō- uertant. Quinta questio est. Cū quibz socijs ē hō. R̄ndit p̄bs. cū septem qui frequēter eū mo- lestānt. et h̄i sunt fames. sitis. calor. frigus. lassitudo infirmitas et mors. Et vt istis satisfaciatur hō frequēter v̄tū offendit.

Quarto apparet .§. III.
periculū magnū. v̄n et timendū p̄pter malorum societate. q̄ hō naturaliter ē aial sociale et ciuis- le. ideo cōter delectat cōuersari cū alijs. S̄z q̄ pauci sunt electi. et multi sunt qui incedit p̄ vi- am latā vitiorū. que ducit ad p̄ditionē. S̄z v̄t- tanda est societas h̄im familiaris. nisi notū sit eos eē bonos. Nā vt dicit p̄s. Cū sancto sc̄is- eris. cū p̄uerso p̄ueteris. xxvii. q. i. sepe malorū forma ad crimē inducit inocētes. V̄n Pet- rus ap̄s cū fuit inf̄ bonos. sc̄. socios suos ap̄los- p̄fessus ē christū. dicens. Tu es christus filius dei vi- ui. S̄z cū cepit se cū p̄fidis iudeis in tomo. Cai- ph̄. christū negant et p̄terant. Cōsiderantes

sancti viri picula conuersationis humane. solitu- dinem querebat. Sic iobes baptista. antra de- ferti teneris sub annis. ciuū turmas fugiēs pe- tit. ne leui saltem maculare vitā fame p̄sset Adam cū esset solus nō est p̄uaricat. Et loci- arus aut ne tristaret sociā Eua. ei acquieuit in transgressione p̄cepti. Sc̄n. Quoniam inf̄ bo- mines fui. minus hō fui. Sic iudas machabeus cū fr̄. tribus magis elegit vitā ducere in deserto feni cibo relictes. q̄ cū hoibus in ciuitate decli- nantibus a lege dñi. Chasius eniaz resurgens a mortuis nō legit conuersatū fuisse cū malis. sed t̄m cū bonis. vt discipulis quibus sepe apparuit. Sed et Ap̄c. r̄ij. d̄. q̄ draco traxit tertiam p̄tem stellarū de celo in terrā cauda sua. Prima pars stellarū. i. angelorum est eorum. qui voluerunt deo cōtemplando assistere. Sc̄da ps ē eorū. qui parati fuerant ei ministrando obedire. Et h̄i non ceciderunt. sed in veritate steterunt. Tertia ps ē eorū qui parati fuerunt diabolo consentire euz imitando in sua supbia. nō recognoscētes seu expectātes suā gloriā a deo. Et sic cū mala socie- tate tracti sunt in p̄fundū lacu. cū dracone lucy- fero. v̄n traxerunt e. eplū imitationis male. Pro- p̄terea deus p̄hibuit pplm̄ israel contrahere ma- trimonia cū gentilibz. ne ex eorū societate ad- discerent sup̄stitiones eorū. Descēdētes ex sety- filio tertio ade. qui dicunt filij dei q̄ boni erant cū cōmiserunt se cū descēdētibz ex Laim. q̄ dicit cū filie hoim que malebant. inde effecti sūt mali et rediti vitis carnalibus. p̄ter q̄ deus im- misit diluuiū Sc̄n. vi. V̄n in Prouer. Qui tes- tifierit picē. inquinabit ab ea Ec̄c. iij. Qui cō- municat sup̄bo. induet sup̄biā. Et sicut in tem- poralibz mūdus est plenus piculis deceptionum ita in sp̄rialibz. Propter q̄ dicit Hier. ix. cap. Vnusquisq̄ a primo suo caueat. et in oī f̄atre suo habet fiduciā. q̄ oīs frater supplantans. Et exemplum de illo p̄pheta. qui fuit missus a deo de iudea in samariā. vt reprehenderet hierolam de idolatria sua. Cui cū dñs p̄cepisset ne comē- deret in samaria. accedens illuc et intrepide ar- guens et publice regē hierolam et extensam ma- num seu brachiū regis vt caperet arefactam sa- nauit. nec oblata munera recipere voluit a rege. postea cū reuertēret. quidā fallus p̄pheta ex p̄te dei suavit sibi vt rediens samariā comederet cū eo. quia deus sibi hoc mādauerat q̄ credēs. cū fallus eēt cū comederet cū ip̄o p̄pheta inuitante p̄ eundē sibi declarati ē se deceptū. p̄ter quod puniret p̄t accidit. q̄ suffocat ē a leone in via iij. Reg. xij. Joseph. sanctus vendit a fratribz in egyptū. cū fideliter tractaret bona dñi sui sal- so accusat ab vxore patroni. q̄ noluit sibi ope- re nepharo assentire. cū t̄m p̄ multa eū quefisset ad h̄ inducere. vt habet in li. de. r̄ij. patriarchis. incarcerat ē. Licet postea deo opante mirabili

Capitulum VII

ter est exaltatus. **Narrat Petr^o alphon.** q. cum quidā diues amisisset vñū sacculū aureorū, in quo etiā erat serpens sculptus de auro. Fecit p̄ preconē clamari. q. q̄ inuentū resignasset ei, tō naret sibi decē florenos. **Hic** igit̄ sacculū quidā paup̄ inuenit et inuita vxore sua restituit diuiti illi. **Dolens** autē diues q. paup̄ haberet de illis decē aureos, put̄ pmiserat accusauit ip̄m corā iudice dicēs, quia in sacculo illo erāt duo serpētes aurei et vñū solū reddidisset. **Consult^o** autē sup̄ hoc quidā p̄bs qui dicebat̄ auxiliū misero/ tum, dixit. **Diues** p̄bus homo videt nec videt veritē q. debeat mētiri paup̄ etiā iste etiā fidelis, q. potuit sibi retinere pecuniā illā et tñ red/ didit, et sic videt fidelis et veridicus. **Scdm̄** ergo dictū diuitis iste nō ē sacculus ei⁹, ex q̄ ibi tñ vnus ē serpens aureus, et in suo erant duo. **Retine** ergo eū tu paup̄ quousq. inueniat sac/ culus diuitis, in quo sunt duo serpētes. **Qua** percepta sententia iudicis, falsus est se falsum dixisse diues, q. sibi nō erat nisi vn⁹ serpēs. s. hoc fecerat ne paup̄ illos decē haberet.

Quinto apparet mū. §. V

us periculosus ex t̄pis qualitate. **Pic** enī ap̄ stol⁹, q. ad **Thimo. iij.** In nouissimis t̄pis in/ stabunt t̄pa piculosa. **Erunt** enī hōies seip̄s amātes, cupidi elati et. **T̄ps** itaq. piculosus ē quo ad corpa, et causat iūm infirmitatū, qñ sil' et semel est minus calidū et frigidū et siccū. **Sic** spiritualiter est in hōibz modernis, q. sunt i no/ vissimo t̄pe qñ nīmī calor cupiditatis desiccāt humore grē et charitatis, vñ q. nō habent hōi/ tem, orto sole tribulationis vel oblate p̄sperita/ ris aret in eis p̄positum bone voluntatis. **Erūt** enī hōies seip̄s amātes et. **Dix** in mundo iā amat aliquid pure p̄pter deū, s. oia p̄pter p̄p̄riū comodū. **Periculosum** t̄ps est p̄pter abundan/ tiam siccitatis, s. ex ingratitude. **Est** enī igra/ titudo ventus vrens, desiccans fontē diuie pie/ tatis, fluena gratie, et rore misericordie. **Quō** et in dicta auctoritate dicit̄ ingrati scelesti sine affectione. **Ingratitudo** fuit causa destructōis hierosolymorū, vt patet **Luc. xij.** cū d̄xist⁹ dixit **Nō** relinquent in te lapidē sup̄ lapidē, q. nō destruet, eo q. nō cognoueris t̄ps visitationis tue **Hiere. viij.** **Nil** cognouit in celo tem/ pus suū et. **Popul⁹** autē me⁹ me non cognouit **Deū**, recolens in corde meo torpore teporeq. hōi miserabiliū t̄pm, in memetip̄so, pfundor. **Cui** enī modernorū inferat tñ gaudiū tantorū beneficiorū exhibitio, q̄tum antiquis patribz sola p̄missio. **Videt** q. iam mūdus sit in pedi/ bus statue, de qua **Dan. ij.** d̄x. q. iungebat fer/ rum teste, qd̄ significat, quia in fine erūt hōies absq. federe et pace, et sicci gratia gratitudinis. **Tertio** est piculosum p̄pter abundantiam frigi/

ditatis, q. cōtrahit hōiem et impedit a motu bo/ norum operū. **Sicut** frigidā cisterna facit aq̄ni **Sic** frigidā facit malicia aiām suā. **Quō** d̄xistul/ de ultimo t̄pe ait. **Quō** abūdauit iniquitas, refri/ gescet charitas multorū. **Et** ex hoc efficiunt hōi/ mines pigri ad bñ operandū. **Quō** i **Prouer. p̄** p̄ter frigus piger arare inoluit ideo mendicabit estate. **Et** **Amor** enī dei nunq. ē otiosus. **Ope** ratur enī magna si est, i. opari facit. **Si** opari renuit, amor nō est. **Amor** enī dei qui ē huic fri/ giditati cōtrari⁹, cōpat̄ igni q. nunq. dicit suffi/ cit. **Sic** ignis diuini amoris semp̄ ad alia se ex/ tendit. **Quarto** est piculosum tempus p̄ sup̄ abundantia humoris, i. voluptatū carnalium. **Quō** d̄x in dicta auctoritate ap̄tli. **Voluptatum** amatores magisq. dei. **Aprissime** cōuenit huic t̄pi qd̄ d̄x **Ben. vi.** **Dis** quippe caro corupterat viā suā. **Et** cū t̄ps sit p̄ciosissimū, nil p̄ciosi⁹ t̄pe ait **h. Bern.** **Sed** huius, quia hodie nil vilius repu/ tat qd̄ vtiq. recuperari nō pōt. **Et** tñ hōies amit/ tunt de ip̄so nō solū horas et dies, sed et menses et annos. **Quō** cū quidā sanctus hō q̄tū t̄pis vi/ risset interrogaret, cū ammodo esset senex. **Re** spondit ille, **xx. annis.** **Et** interrogans ait quō hoc verū est cū sis senex. **Rēdit** ille. **Ego** arbi/ troz me, **xx. annis** vixisse q. tñ vixi q̄tū sexuui/ deo, **s. xx. annis** residuū reputo p̄didisse.

Sexto est uita pre .VI.

sens piculosa valde p̄pter absorzionis p̄pinq̄ra/ tem p̄s, criū. **Pericula** inferni inueniunt me. **Tentatio** est vita hōis sup̄ terrā s̄m aliam tras/ lationē **Job. vi.** **In** quocūq. enī ope tentatio se offert, inclinam⁹ ad veniale, et de veniali ad mortale, siue comedēdo, siue bibēdo, siue lo/ quendo, siue audiendo, siue respiciēdo **Hiere. ix. ca.** **Boz** introiuit p̄ fenestras nostras scilz sensuū. **Quācūq.** autē q̄s labit in mortale d̄scē/ dit merito vsq. ad portas inferni. **Et** q. p̄ se ex/ ire nō pōt, nisi manu diuina extrahat de luto fe/ cis et continuo mori pōt, ideo est in magno picu/ lo inferni. **Periculū** autē maximū nostrū ad in/ feros descendendi ondit balaā ad **Josaphat** re/ gem prout refert **Job. damasce.** dicit enī q. de/ lectiones mūdanas desiderāt et aias suas fa/ me veritatis perimūt siles sunt cuidā hōi, q. d̄uz a facie vnicornis ne ab eo deuozaret velocit fu/ geret in qd̄dā magnū baratrū cadere cepit **Quō** autē caderet, manibz arbusculā q̄ndā apprehen/ dit, q. erat in terra. **Pedes** hō suos in qd̄dā basi/ lubrica et instabili fixit. **Respiciēs** hō vidit ou/ os mures vñū albū et aliū nigrū, incessantē radi/ cem arbuscule quā apprehēderat manu corzo/ dentes. **Et** iā p̄pe erat vt eā abscederēt. **In** fun/ do autē baratri vidit raconē terribilē sp̄uantē ignē, et ap̄to ore ip̄m deuozare cupientē. **Super** bases hō vbi pedes tenebat, vidit quatuor capu/

Titulus XIII

ta aspidū inde procedentiā. Et etiam aut octos vidit erigū mellis de ramis illius arbuscule pcedentē. Oblitusq; piculi in quo vndiq; positus erat. seipsum dulcedini illi mellis modici totum dedit. Ad propositum unicornis iste mortis tenet figurā. que hoies semp psequit et apprehēdere cupit. Baratri ho mund' ē oib; malis plenus. Arbuscula in terra. vniuscuiusq; est vita. que p horas diei et noctis quasi p murē album et nigrum incessanter sumit. et incisioni p mortem appropinquat. Basis q̄tuor aspidū vbi pedes figit. ē corp' lubricū luteū. ex quatuor elementis cōpositū q̄b; inordinatis corpis cōpago dissoluit. Draco terribilis. os inferni cictos deuorare cupiens scz sathanas rex eius. q̄ tāq; leo rugiens circū querēs que deuoret. vt dicit Petrus in cano. sua. Dulcedo aliqua mellea i ramusculis. est delectatio fallax et inordinata. que habet in rebus vite pntis in diuitijs. in honozib; in voluptatib; et alijs hmoi. p q̄s homo seducit et attendat piculum suū. Nam iaz securis ad radicē arboris posita est. Qua abscisa p mortē infernū ingredit vñ nunq; egredit. Aliud quoq; addit exemplū Job. damasce. In q̄dam ciuitate magna hec fuit consuetudo. q̄ oī anno hoīem ignotum et extraneū in principem eligerent. Cui oī p̄tate accepta licitū erat facere quicquid volebat. et sine cōstitutione terrā regēbat. Illo igit in oib; delicijs pmanēte. et sic se esse extimante. repente in eum ciues insurgebant. et p totā ciuitatē nudū trahentes. in remotam insulā transmittēbant exulem. vbi nec cibum nec vestimentū inueniēs. fame et frigore vgebat. Tandē quidā sublimat' ad illud tōminū cū didicisset illozū consuetudinē infinitos thesauros illuc p̄misit ad insulā illā vbi post annū in exiliū relegatus vt cereri. alijs qui sibi nō p̄viderant fame deficientib; i delicijs abundabat imensis. Ciuitas hec mūd' ē. Ciues p̄ncipes tenebrarū. qui nos falsa delectatione decipiunt et alliciūt. quasi nō liceat gaudere vt volumus. Sed nobis inspirantib; mors superuenit. et in locū tenebrarū temerigimur. Ecce periculum nostrū qd nō videmus. Sz si paupib; largiant' bona ista. tunc in alia vita fruimur bonis eternis. ex mentis bonozū factorū. Sed vt dicit Eccl. ij. Qui timent dñm pparabant corda sua et sancificabunt aias suas. s. vt nō incidant in pericula.

Septimo patet pe. §. VII. ricultū ex paucorū euasione. Vñ in Treñ. ij. c. Die syon lugent. eo q̄ nō sit q̄ vadat ad Tolentinitatem. Die syon dicunt' opa virtuosa. p que itur ad syon. i. visionem dei. Et dicunt' lugere. quia quasi nullus incedit per eas. ps. xij. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studijs

suis. nō est qui faciat bonū. nō est vsq; ad vnus beatus Bern. Periculi pbat scz hui' vite spiritalis transeuntū paucitas. et peuntū multitud. In magno mari marsilie de. cccc. nauib; transeuntib; vix piclitas vna. hoib; autem accidit triū. Na i h mūdo vix de q̄tuor. imo de decem transeuntibus vix euadit vnus a piculo.

Mors est timenda ppter septem considerationes. Caplm octauū.

Tertiu quod est timē

Tertiu quod est timē dum est coniunctorus separtio. i. mors p quam sepan' abinuicē que sunt maximo amore coniuncta. s. anima et corpus. Naturaliter aut hanc omnes timent. Vñ christus appropinquans ad passionem cepit redere. pa uere. mestus esse. Marci. xij. Et factus est suor eius sicut gutte sanguinis decurrentis i terram pte hore mortis sensualitati representate Luc. xxi. Mors eni vt ait pbs. est vltimū terribilium. Quod aut Luc. dicit. Mors timenda non est quā immortalitas anime sequit. Vult dicere q̄ non ita timenda est. q̄ ppter hoc quis a virtute recedat et a debito rationis. vel nimia tristitia absorbeat. Sicut legitur de quodam medico dicto vsino qui cum ppter constantias fidei subtinuisset iam plura tormenta. dānat' ad mortem. cum deberet decapitari cepit expauescere adeo. q̄ quasi inclinaret' ad fidem negandam. Sed sanctus vitalis miles hoc aduertens confortauit eum et animauit ad tolerantiam. dicens o vsine medice. qui cōsueuisti aliorum curare corpora. noli te iaculo mortis eterne vulnerare. ppter modicū tps vite presentis Qui in se reuersus et conspicuus de illa nimia trepidatione constanter et libenter recepit palmam martyrii. Timenda est aut mors et ad ipsam se preparandū s̄m illud christi. Estote parari quia nescitis qua hora domin' venurus ē. Est autem timenda mors ppter septem que cōsiderat' circa eā. Primo ppter ei' ineuitabilitatē. Secundo ppter eius velocitatem.

Tertio ppter eius facilitatem.

Quarto ppter eius incertitudinē et dubietatē.

Quinto ppter eius occupabilitatem.

Sexto ppter demonū verabilitatem.

Septimo ppter sequentiū qualitatem.

Mors utiq; ineuita §. I.

bilis est. Ap̄ls ad Heb. ix. Statutū est hoib; se mel mori. qñ. s. deus dixit primo parenti ade. In quacūq; die comederis ex eo. morte morieris. Gen. ij. Comedens ergo incidit in p̄naz statuti dominici. cū tota posteritate ex eo descēdenti. Quis eni est homo qui viuet. ait ps. et nō videbit mortem. quasi dicat nullus. Nemo. n. est qui semp viuat. ait Salomon. aut qui hui'

Capitu. Octauuz

rei habeat fiduciam. **Ecci. viij.** **D**ēs enim mori-
mur et sicut aqua dilabimur ad mortem tendē-
to que nō reuertit. **Reg. iij.** Sicut aque flu-
minum currunt ad mare. sic dies fluribiles vi-
te presentis ad mare amarum mortis. **P**oeta
mors dominum seruo. mors sceptrā. ligonibō
equat. **D**issimilem simili conditione trahit. **E**t
ita est hoc vniuersale. q̄ vt dicit **Aplūs ad Ro.**
vij. p̄prio filio non peperit. sed p̄ nobis omni-
bus tradidit illum. **beat⁹ Bern.** Qui non peper-
it filio q̄uo parceret seruo. qui non peperit figu-
lo. q̄uo parceret figmento. **E**t nos quidem neces-
sitamur ad mortem p̄pter peccata originalē q̄d
er parentibus contrahimus. **D**ēs enī in adā
moritur. **Roma. v.** **C**hrīstus autē cum non con-
traxerit originale. quia non fuit propagatione
carnalem ex adā descendit. sed opere spiritus
sancti. ideo non necessitabatur ad mortem. sed
voluntarie carnem sumpsit mortalem. **C**ū igitur
nullus possit eam euadere. in qua separatur
anima a corpore. receptura fuit ea que gessit in
corpore p̄mium vel penam. **I**deo habet time-
re et se preparare. **Unde Ecci. xviij.** Ante iudi-
cium. s. particulare tuum per mortem. p̄ra iusti-
ciam tibi. **N**arrat **Job. damasce.** q̄ cum **Josa-**
phat filius regis educeret de palatio ad sola-
tia cum omni genere musicorum et gaudio ma-
gno. obuiam habuit leprosum et cecum. **E**t cū
quereret quid hoc esset. dictum fuit ei. q̄ sunt
passiones humane procedentes ex inequalita-
te humorum que non sunt omnium. sed eē pos-
sunt omnium. postea cum videret senem decre-
pitum incuruatum et balbutientem et quere-
ret q̄d h̄c eēt q̄uo eēt ille ita curuatur. **balb⁹.** et edē
tulit. **R**esponsum fuit ei. q̄ erat ex senectute
magna ad quā omnes oportet venire. nisi p̄-
occupet eos mors. nec possunt h̄ies viuere cir-
ca centum annos quin ad hui⁹ statum pueni-
ant. **T**unc auditis h̄is. cepit iuuenis cogitare
de morte. carnis delicias. mundi diuitias. et ho-
nores h̄rere et querere. **S**i esset alia vita post
hanc. et quid futurum. **D**icebat quidam q̄ si ha-
beret iudicem fidelem eligere. mortem p̄ce-
teris eligeret. eo q̄ non est acceptio personarū
apud eam. **N**ec miseret pupillo nec defert se-
nior. nec timet potentem. nec veretur nobilem
nec horret pauperē aut ignobilem. nec dimittit
diuitē. aut potentem. nec contemnit infirmum
aut debilem. nec euitat fortem. nec parcat sapi-
enti. nec insipienti. **Ecci. xli.** **M**ors bonus est
iudicium tuum. **N**arratur in libro de septē to-
nis. q̄ cum dñs maioricariū haberet filium. no-
uum militē. euntem ad tyrocinū. et transeuntē
per darā vallem. videns ibi dei milites b. vir-
gini militantes. cogitans quis finis est vtrius-
q̄ militie. et q̄ in vtraq̄ posset mori. q̄ mors cō-
munis erat illis et h̄is. et iunioribus et seniori-

bus. intrauit sibi ordinem cisterciensium. **C**um
autem pater eius hoc audisset. furore repletus
minatus est. q̄ nisi rediret filius ad eum. veni-
ret et destrueret abbatiam illam. **T**unc iuuenis re-
mandauit patri q̄ si vellet auferre. et posset vni-
uersaliter remouere de terra sua. ipse red-
diderit ad placitum suum. quod si non faceret.
eum in pace dimitteret. **P**ater assensit. **F**ili⁹ au-
tem declarauit ei. que esset illa consuetudo re-
mouenda. videlicet. quia equē moriebant iu-
uenes sicut et senes et vniuersaliter omnes. **E**t
quia illud tollere non posset. eū in pace dimit-
teret. **S**icq̄ in religione p̄mansit. **B**ona p̄pa-
ratio ad eam est per timorem iustum initialē.
Nam vt dicitur **Ecci. i. ca.** **T**imenti deum be-
ne erit in extremis. et in diebus defunctōis sue
benedicetur.

Secundo timenda. §. II.

est mors p̄pter eius velocitatem. **V**elocitatis
ad eam currimus et ipsa ad nos. **U**nde **Job**
ca. vij. **D**ies mei velocius transierunt q̄ a terē-
te tela succiditur. cōsumpti sunt absq̄ vlla spe
Et notanter dicit q̄ a terēte rē. **T**erens non
scindit telam quousq̄ perficiatur. sed de vita no-
stra. q̄nq̄ fluxit r̄pis. terit t̄m. statim mors scin-
dit. **S**cindit enī filū instantis p̄ntis. q̄cito cur-
sus p̄ntis temporis teruit. quia statim esse desi-
nit. et de cetero non erit. **E**t sequit post illō **Job**
ca. ix. **D**ies mei velociores fuerūt cursore. **C**ur-
sor q̄ntūq̄ velociter currat. t̄n aliq̄n q̄escit
in comedendo vel saltem dormiendo. **S**ed ho-
mines continue minimo interuallo semp cur-
runt ad mortem et dormiendo et comedendo et
bene et male operando semper ad mortem ten-
dunt et sequitur p̄s. illud dies velociores fuerūt
cursore. et quasi naues p̄na portantes. de quib⁹
bus nescitur ad quem portum venient. et velox
citer etiam ducuntur. **D**el quādo et si euadent
periculum p̄s. **D**ies nostri sunt vmbra declinas-
uerunt. **V**mbra hominis sequitur eum quousq̄
vadit. vbi ponit vestigium. statim et vmbra seq̄t
ita sequit mors vitā p̄ oē instās. **S**i quid videt
addi posse ad vitam seu mors retardari et ab-
breuiari. est opera hominū bona vel mala. **D**i-
es enim peccatoris breuiabunt. ait **Salomon.**
Et ecōtra. **Q**ui honoret parentes vita viuet lō-
giori. **E**t exempla patent. **N**am cū de apparuit
Noe. erat quingentorum annorū p̄nunciās
ei diluuium immittendum p̄pter peccata homi-
num. **E**t nihilominus etiam promississet expe-
ctare homines centum viginti annis. vt reuer-
ti possent ad penitentiā. dicens. **E**ritq̄ dies ei⁹
sc̄s generis humani. centum et viginti anni. q̄a
homines abusi sunt eo spacio temporis dato ad
penitentiā peiora quotidie perpetrantes. abstu-
lit deus de tempore quod p̄miserat vite viginti

Titulus XIII

annos. **N**ā diluuiū fundauit sexcentesimo anno vite Noe. Ex quo patet. q̄ nō expectauit nisi centū annis. ita dicit b. Hiero. de pe. di. i. p̄ dixerat. **E**cōtra. dictū fuit Ezechie regi iuda p̄ Isaiam ex pre dñi. **D**ispone tomū tue. q̄ moeris tu r nō uiues. **E**t s̄ p̄pter pctm̄ supbie de victoria data ei a deo cōtra sennacherib. cesis p̄ angelū in vna nocte centū octaginta milib⁹ de exercitu eius. **V**el s̄m̄ alios p̄pter ingratitudinē. q̄ nō dignas deo gr̄as egerit de tāto bñficio liberationis eorū. **S**z q̄ Ezechias recognoscens pctm̄ suū subito fleuit fletu magno. curatus est q̄c̄ius ab infirmitate illa r additi sunt anni. xv. ad vitā eius. vt patz̄ Esa. xxxviii. **E**t iō sapiēs salubriter admonet. dicens. **E**ccl. xv. **N**e tardes conuerti ad dñm. r ne differas de die i die em. **S**ubito enī ueniet tibi ira eius. r disperdet te. **N**arrat beatus Greg⁹ in. iiii. dialogorū. q̄ cum quidā assuetus esset multā fidē dare somnūs. quadā nocte somniauit q̄ deberet uiuere longo tempe. r ideo in futurū sibi p̄uideret. q̄d cum ille firmiter crederet. cepit diuitias cōgregare. sed cito moriens intactas dimisit. **L**egit quoq̄ in libro de septē tonis. q̄ cum quedam uetula fornicega audisset quandā auem q̄ d̄r cuculus vlcucudrinus. prima die mai quinquies cantantē cucu. **C**redidit p̄ certo q̄ tot annis deberet uiuere ad minus. **N**ā cū grauer infirmaret ad mortē. filia sua instāter aduonebat eam ad penitentiā r cōfessionē. quia in piculo vite erat. ait illa. **N**on oportet p̄ nūc. q̄ uiuere adhuc habeo quinq̄ annis. **E**t cum magis ap̄propinquaret ad mortē ita vt vix posset loqui. et illa sollicitē aduonēt ad penitentiā. eleuauit quinq̄ digitos. quasi signo affirmans q̄d v̄bo dixerat. quia scz quinq̄ annis superuueret adhuc. **Q**uo facto statim mortua est. r vt p̄t̄ crederi sicut in corpore ita in anima. quia impenitēs **V**elociter ergo currit mors ad quēlibet. q̄. **B**re. **V**ita ista temporalis eterne cōparata mors potius est dicenda q̄s vita. **N**am ipse quotidian⁹ corruptionis nostre defectus. quid est aliud q̄s quedā prolixitas mortis. b. **A**ug⁹. **T**ps vite presentis nihil ē aliud q̄s cursus ad mortē. in q̄ ne mo paululū tarde v̄l tardius ire pmittit. s̄ omnes pari motu vrgent. **S**en. in hoc fallimur. q̄ mortē nō prospicimus p̄ntē. diē cū morte diuidimus. r illa nō habet p̄tem deteriorē. q̄ totum q̄d transijt vite n̄se rapuit. r nō habens nisi instans tps null⁹ raptor violentior q̄s mors. **I**dē in li. de naturalibus questionibus. **Q**uod tu times. experiris. quondie morimur aliq̄ ps vite n̄se diuinitur. r tūc quoq̄ cū crescim⁹ vita n̄sa decrescit. quā multi decepti sunt credētes tarde mori. q̄ tñ velocit̄ d̄ oēm eoz spem inuasit eos. **P**harao r egyptū credētes diu uiuere r comitari hebreis. subito in mari rubro submersi sūt

Ero. riii. **H**olofemes cū v̄tute assyriorū robustissimus. credētes subūcere sibi r dño suo mūdum. r solus adorari dñs velociter a femia scā iudith victi r occisi sunt. **J**udith. xiiij. **I**dē patet de faustu r credulitate antiochi. qui credebatur se terre r mari dñari. r terrā indeozū facere cōgeriem sepulcrozū. **S**ubito percussus r a veribus corrosus. expirauit. **S**ic ille diues. qui sperabat multos fructus colligere ex possessiōibus suis r ampliare horrea. ad reponendū ea sibi. dicens. **A**nima mea habes multa bona reposita in annos plurimos. comedere. quiescere. **A**udiuit subito vocem dñi dicentē sibi. **S**ulte hac nocte aiām tuā reperent a te rē. **E**t q̄ velocissimē currat aduersus te mors. time r timore initiali. **E**ccl. ij. **S**erua timorē dñi r i illo ueritace

Tertio timenda §. III.

est mors p̄pter eius facilitatē. q̄s facillime aggreditur hoies r ml̄tis mōis. **I**a. iij. **Q**ue ē vita n̄sa vapor ad modicū parēs. **E**t deinceps exterminabit p̄sper. ferro. peste. fame. vinclis. algore calore. **N**ulle modis miseros mors capit vna homines. **V**ita hois est q̄si tela aranee. q̄ ad modicum flatū venti rumpit. imo fragilior est q̄s filum aranee. **L**itius enim extinguit ab irruente aduersitate. q̄s filum illud a vento rumpat. **C**erte in magno periculo sunt p̄cōres. q̄ ad filiū tam debilem dependent. sup̄ puteum inferni. **N**arrat de quodā tyranno sicilie tomino. q̄ cū quidam eius amicus multum cū eo colloquēto laudaret felicitatem eius r statum. vñ habebat causam multum gaudendi. cum tamē ille tristis r suspectus semper maneret. voluit tyrannus vt exemplo deprehenderet ifelicitatem ei⁹ r causam tristitie. **V**nde ordinauit q̄ vna die cum secum pranderet. quod et factum est. **S**ed tyrannus iussit poni gladium acutissimum penitentem ex filo de super affixo ad solarium. **S**ed ita subtilem q̄ perpendi vix posset. directe sup̄ caput eius. **C**unq̄ ex mandato tyranni sederet ille cōtra regem. timens amicus ille gladiū imminentem super euz. qui de puncto ad punctū videbatur cadendus super caput eius. parum comedebat. sed tristis manens respiciebat. si forte gladius caderet. **E**t quibus tyranni sepe sollicitaret eū ad comedendū de cibis delicatis. q̄ ante eū erant. **I**lle simulabat in vultu leticias sed intus plen⁹ erat timore r dolore. **P**eracto igitur prandio quesuit rex postq̄ surrexerit a loco illo. quare non gaudiose comederet. q̄ causam assignauit. videlicet. gladium illum nudū capiti imminentem timuisse. ne caderet super eum. **T**unc tyrannus ait. **S**i tu vnum gladium qui tñ erat affixus licet tenuiter ita timuisti vt putares te infelicē r miserum in tali prandio. q̄ felicitas p̄t̄ esse mea r que leticia. q̄ tot p̄xi

Capitulum VIII

cula mortis habeo super me gladio. veneni in
firmirate. persecutorum et hominum. Quam felicitatem mors
accidat homini. patet Ecclesiasticus. ix. Nescit homo finem
sui. Sed sicut pisces hamo. ita homines capiunt in
tempore malo. Piscis enim videns escam sibi placitam.
non aculeum ibi absconditum. auide capit ab ea
escam capit ad amaram. Sic homines discuntur per aquas
mundanarum deliciarum. et dum eis occurrunt aliquid
unde credunt refecti et multum delectari. inde eis
mors parat non solum in cibis toricatis. sed etiam
in alijs. dum nimios sumunt. unde infirmantur
et moriuntur. et ita in delectationibus venereis.
Dicitur Ecclesiasticus. xxv. Propter crapulam multi perierunt.
Et Sene. Plures occidit voluptas quam gladius.
Quam faciliter mors occidat hominem. patet
cum vnus mortuus canis rabidi. aculeus scorpi-
onis. visus basilici. granen elebri. sibilus ser-
pentum. cibus vel potus toricatus. Incantatio
vel maleficium diabolica arte confectum occidat
hominem. Iuxta illud mens nulla insanie pol-
luta. veneni incantata. pergit. xxvi. q. v. nec mix-
tura vnus acus aliquis interficit hominem.
Iudicum febalis calozis prostermit fortissimum
Et medicamento et nutrimento sine quo viue-
re non potest homo et cibo et potu. s. multoties in-
currunt mortem. Item aliqui ex nimia tristitia in-
currunt mortem. Alii ex nimio gaudio. Unde
narrat Valerius Maximus quod cum exercitu ro-
mano quadam vice in bello existente. occisi fuis-
sent ab inimicis quidam ex romanis. inter ces-
teros fuit significatus cuidam vidue romane ei-
us filium qui in dicto exercitu erat fuisse de nume-
ro interfectorum. Quod illa omnino credens
ut mortuum lugebat. Vna autem dierum iuue-
nis ille filius vidue qui in veritate non fuerat oc-
census. reuersus est ad urbem. et inde ad domum
suam. que mater videns tanto gaudio resolu-
ta est. ut subito pro gaudio moreretur. Ex diuina
etiam iudicio aliqui morte percutiuntur. ut ana-
mas et saphira propter mendacium et propter
Narrat etiam in libro de septem tonis. quod cum qui-
dam bubulcus promississet cuidam femine fide-
data. quod duceret eam in uxorem cum eam desol-
tasset et nolisset seruare pactum. excoicatus est
et cum pluries admonitus fuisset seruare pa-
ctum. et contrahere cum illa matrimonium. et con-
temneret et rideret ad increpationes et censu-
ras. in nocte carnispruij sedens ad ignem et
truffans et ridens. animam diabolo reddidit su-
bito moriens. Timendum ergo mortem propter
facilitatem eius. sed timore initiali. Ecclesiasticus. ij. Ose-
quentes dominum sustinete misericordiam eius
et ne delectatis ab eo ne cadatis.

Quarto timenda. §. IIII.

est mors. et cogitanda propter incertitudinem et dubie-
tatem. s. hore eius. Origenes nil certi morte. s. nil

incerti hora mortis. Et propterea christus admonuit
dicens. Estote parati. quia nescitis diem neque horam.
Est autem incertum homini. in quo tempore. in quo loco.
in quo modo. in quo statu moriatur. Dum quidam ad tem-
pus ait dominus iesus. Vigilate. quia nescitis quando
tempus sit. s. mortis. nescitis enim quando veniat dominus. s.
ad vocandum per mortem ad reddendam rationem an sero
an media nocte. an gallicantu. an mane. Sero
est etas senectutis. quia finis diei. Media nocte
in infantia et pueritia. plena tenebris igno-
rantie gallicantu in adolescentia quando iam appa-
ret lux usus rationis. et capax est exhortationis
Vane plena luce in virili etate. Et ideo in qua-
libet etate oportet vigilare et sibi providere. In
quo loco quis moriatur etiam incertum est.
Utrum in domo vel in via. in mari vel in terra
in ciuitate sua vel aliena. Ideo voluit dominus
incertum esse homini locum mortis. sicut et tem-
pus. ut in omni loco et in omni tempore timea-
tur. Sene. Mors insidiat in omni loco. et tu in
omni loco securus expecta. Quo etiam modo
seu genere mortis sit quis mortuus. ignorat.
Utrum morte naturali vel violente. vel calu sub-
ito. Narratur in libro de septem tonis. quod cum qui-
dam vsurarius apud diuonem ante portam ec-
clesie beate virginis quadam sibi desponsasset cum
qua credebatur diu matrimonialiter viuere. calu
accidit et dei iudicio. ut alius vsurarius lapideus
qui erat scultus supra portam cum bursa lapi-
dea. bursam illam lapideam proiceret super ca-
put eius. ex qua percussione subito mortuus est.
Quis vnquam potuisset extimare modum illum
mortis illius. Nec tamen multum curandum
est. quo genere mortis quis moriatur dum mo-
to bene vixerit prius. b. Aug. Mala mors dicen-
da non est. cuius bona vita precessit. Unde cum
quidam venerabilis et bonus religiosus in stu-
dio fuisset repertus subito mortuus. aliqui mira-
bantur. Alii scandalizabantur. de tali morte eius
subita. dubitantes propter hoc de bonitate eius
Sed cum repertus fuisset liber quidam apertus
ante eum. et digitum ipsius habere super certum
versum scripture. attendentes ad scripturam
inuenerunt hanc esse. Iustus quacumque mor-
te preuentus fuerit. in refrigerio erit. et iusticia
eius non auferet ab eo. Quantum ad statum.
non potest esse quis certus in quo statu moriatur.
scilicet gratie vel peccati mortalis. nisi speciali-
ter de reuelauerit. sicut fecit quibusdam sanctis.
unde dicitur Ecclesiasticus. nono. Sunt iusti atque sapi-
entes. et opera eorum in manu dei. et tamen ne-
scit homo vtrum odio vel amore sit dignus. quia
uis enim possit quis scire pro certo. et debeat cre-
dere quod si committit aliquid mortale peccatum. quod expris-
se est dei precepta. ut furtum. fornicationem. pium
blasphemiam dei. et scorum. auferat alienum. vsuram com-
mittat et hominum. vtrique est dignus odio dei et infer-

Titulus XIII

no. dñi pmanet in eo. **N**o tñ est contra. Et si ca
near q̄s ab istis manifestis peccatis. 7 exerceat
se in bonis opibz iusticie 7 pietatis nec remor
sum habeat scie alicui⁹ criminis. 7 si aliqd per
petrauit. toleret 7 confesius ē. ex b̄ nō pōt scire certi
tudinaliter. dign⁹ esse amore dei. i. eē in grā ei⁹.
ppter qd̄ dicebat ap̄ls. **N**ihil mihi conscius sū. s̄
non in hoc iustificat⁹ sum. **E**t rō est. quia vt ait
ps̄. **D**elicta quis intelligit. **P**ōt enī eē pctm̄ et
mortale. ita in omīssione alicui⁹ boni debiti fie
ri. sicut 7 in cōmissione mali. **S**z min⁹ cognoscū
tur talia omīssa que delicta dicunt q̄si delicta
Quāuis enī iustus homo quasi cōtinue se exer
ceat in opibz virtuosis. 7 facilliter 7 delectabi
liter. **E**t fm̄ pbm̄ delectabiliter opari virtuosa.
fit signum habit⁹ generari virtutū ipsarū. opa
autē virtutum faciunt hōiem dignum dei amore
7 gratum. tñ quia actus virtutū acquiratarum
per frequentes actus. sunt similes omnino acti
bus virtutum infusarum. **A**ctus v̄ ro precedē
tes ex virtutibus acquiratis solum. non sūt me
ritorū. nec faciunt hōiem dignū amore dei. s̄ so
lum actus procedentes ex virtutibus infusis ex
gratia dei. faciunt hōiem gratuz deo. **E**t ideo qz
nō potest scire homo vtrū actus de genere bono
rum qui ab eo sunt. pcedant a virtutibus infu
sis vel acquiratis. **I**deo non possunt ex hoc scire
pro certo si sunt in statu gratie dei vel non. **E**t
ideo vt ait b. **H**reg⁹. **B**onarum mentium ē ibi
culpam agnoscere. i. timere esse. vbi culpa non
est. dist. v. **A**d ei⁹. **E**t **E**ccl̄. v. **D**e ppiciatu peccat
torū noli esse sine metu.

Quinto timenda est. §. v.

mors ppter eius occupabilitatē. quia scz p̄oc
cupat omnes actus 7 sensus. auferens pedibz
potestatē ambuladi. manibz opandi. lingue lo
quendi. ori auferit potestatē comedendi. ocu
lis vidēdi. 7 sic de alijs. **P**iete. ir. **A**scēdit mors
per fenestras scz sensuum ingressa ē tomos no
stras scz omnia occupans. **S**apient̄. xvi. durus
bellator in mediā terrā exterrinūq̄ prosilīr. 7 re
pleuit omnia morte. **A**uferit corpori vigorem 7
decorem. 7 inducit pallorem. **A**poc. vi. **E**cce equ⁹
pallidus scz corp⁹. 7 qui sedebat sup̄ eū. scz to
minando ei 7 regendo corpus ipsum. nomē illi
mors. **A**uferit qd̄ per⁹ est anime dei cognitōem
p̄cipue carnalibus. b. **H**reg⁹. **T**anta ē ibi vis
voloris q̄ alibi nō possit ferri impet⁹ cogitatiois
Dicit **S**alōn **E**ccl̄. ir. ca. **I**n quācūq̄ p̄tem li
gnum ceciderit. siue ad austrū siue ad aquilonē
ibi erit. i. firmabitur. lignum dicitur homo id ē
arbor fm̄ illud ps̄. primo. **E**rit tanq̄ lignum
quod plantatum est secus decursus aquarum
7c. **C**adit ista arbor cum moritur homo. fructus
sunt opera. **F**olia verba. flores affectus. **R**adi
ces potentie. **E**t potentie quidez sensitiue sunt

radicate in anima. sed operationes suas exer
cent per organa corporis quibus sunt affixe. vt
potentia visiva oculis. auditiva auribus 7 hu
iusmodi. **I**nteriores enī vt fantasia. memo
ria. 7 alie. **H**abent 7 ipse suas cellulas in capite
Sicut ergo magna arbor que habet multas et
magnas radices bene fixas in terra. vtq̄ non
potest euelli a terra nisi cū maxima violentia.
ita cum anima debet separari a terra corporis. cui
retinetur potentias suas ab organis corporis. 7
secum radicaliter deferat. **H**oc vtq̄ fit cū ma
gna violentia. 7 tota vis nature ibi occupatur.
Obi autē ceciderit. ibi erit cū fructu suo. vel ma
lo vel bono. **A**d austrū cadit cū moritur in statu
gratie 7 diuini amoris. **E**t p̄re enim austrū ex
urgit calidus vent⁹. 7 est regio calidissima. **A**d
aquilonem vbi ē intensum frigus. 7 ventus ex
urgit frigidus. cadit cū morit⁹ cū pctō mortali.
7 ibi pmanet cum malis suis fructibus. igitur
cōburendus. **I**ā ergo securis ad radicē arboris
posita est. ad incidendū p̄ mortē. **T**imeat. ergo
vnusquisq̄ sibi. 7 videat quos fruct⁹ facit. **D**ifi
ficile est. n. ita subito in infirmitate graui arbor
ris fruct⁹ murare de malis i bonos. cū mors q̄ su
p̄tuenit. occipit totū hōiem. **E**t id̄ bñ dicit **Isa**
Eug⁹ in li. de p̄nia. **M**ltos solet decipere totina
p̄nia. de pe. di. i. **P**rimis. n. difficile ē ab afflicto
recedere. cū habit⁹ q̄ ē q̄litas de difficili mobilis
a subiecto. sit in pctōribz virtutū. **Q**uia subito
eos dimittat 7 faciat fructus virtutū b̄ h̄ianuz
nō est. **S**z deo nihil impossibile. q̄ tpe non eget ad
opandū. 7 in puncto contritionē infundere po
test. **E**t b̄ ē qd̄ dicit leo papa. **M**isericordie dei
nec mensuras ponere possumus nec tpa diffini
re. apud quē nullas patit̄ moras cōuersio. **N**ō
de nemine est desperandū dñi est in b̄ corpe cou
stitutus. de pe. di. viij. **C**autius tñ sibi p̄uidet. nō
expectare tps̄ mortis ad p̄niam agendā. **E**xpe
rientia enī rerū magistra docet. q̄ etiā in suis
dei habituat̄ in bonū. cū notabilis dolor arrip
pit eos. vt illum. podagre. calculi. acurissime se
bz. **D**ix̄ valet aliqd̄ hōmi cogitare. sed totum
possidet dolor exteriorē 7 interiorē hōiem. et tñ
magis verat 7 occupat. **I**pi hō pctōres nimis
affecti ad corpus 7 delicias eius solitas. videat
bñ q̄sio animū dirigere poterit ad volendū de
peccatis 7 conuertendū se ad deū toto corde. et
non solum timore. **S**ume tibi exemplū. **Q**uā
to q̄s habet aliquē amicissimū quē sp̄ h̄z p̄ocu
lis. et videt eum anxiat̄ ad mortem. **H**abet 7 vi
cinum infirmū de cuius incomodo nunq̄ aut
parum cogitauit quem p̄re oculis non habet.
non est mirum si vicinum minus dilectū quē
non habet p̄re oculis et parum de eo curat. tra
dit obliuioni. pro eo q̄ maxime amicū et vi
lectissimū videt mori. ad propositum amic⁹
maxime dilectus a peccatoribus. quem semper

Capitulum VIII

Proculis habet ad complacendum ei, est corpus. Dicitur pars dilectus et de quo pars videtur curare est spiritus seu anima, quoniam igitur peccator videt corpus maxime dilectum ab eo mori, tota cogitatio sua et dolor est de morte corporis. De alio autem parte dilecto ab eo modicum videtur curare. Sed obliuiscitur eius, et si ipse sit in periculo moriendi. Non hoc manifestius patet, cum inducantur scitius et frequenter medici pro salute corporis, vir autem vultus medicus anime, et raro, ne ei salubriter medietur quo ad animum, ut restituatur, et alia homini faciat. Notandum est quod ait beatus Augustinus, hac alacritate percipit peccator, ut moriens obliuiscatur sui, quod dum viveret oblitus est dei. Nec ipsa mors morulam facit alicui propter suas diuitias, honores vel sapientiam, vel minus occupat infirmum et verat, sed facit officium suum ad quod deputata est. **De** in libris de septem tonis legitur, quod cum quidam longo tempore seruississet cuidam principi et grauitate egrotaret, cum instaret dominus eius dicens, quod multum de eo toleret, et si quo indigeret hoc ab eo peteret. Dixit eger, quod precebat, quod pro omni seruitio quod ei fecerat, ut liberaretur esse ab infirmitate vel saltem ad horam, respondit dominus, hoc non potest facere nisi solus deus. Et eger ait illi, Et ego illi soli permitto me seruiturum in futurum, qui solus me potest liberare, si liberabit me ab ista infirmitate, qui liberatus hoc quod dixerat, effecit. **Ibidem** Cum quidam usurarius in extremis laboraret, fecit ante se portare vasa aurea, permittens anime sue illa et multo ampliora, possessiones, tomos, et alia si adhuc cum eo maneret, et cum magis videret dolor infirmitatis ait miser, Et quod non vis mecum morari, reddo te diabolo. Et hoc dicens expirauit.

Serpens propter .§. VI.

quod mors est timenda, est propter demonum occurrionem et infestationem. **Beatus Hieronymus**, dicitur fuisse mulierem in persona cuiuslibet anime, et precipue bene uentis, ipsa conteret caput tuum, et tu insidias teris calcaneo eius. **Mulier** conterit caput serpentis antiqui, quoniam principia vitiorum superat quod diabolus suggerit. Sed serpens insidiat calcaneo eius, quoniam diabolus tentat fortiter in fine uite. Calcaneo enim finis est corporis, finem significat uite. **Ad** hoc videtur generale demones occurrere, et multum tentare animas in separatione a corpore, ut etiam sanctos homines aggrediantur. **De** beatus Martinus cum esset in extremis et in cinere et in cilicio orationi insisteret vidit diabolum et ait, Quid hic astas cruenta bestia, nihil in me funestum reperies, sed finis. **Abraha** me suscipiet qui confusus disparuit, quoniam ad ipsum dominum maiestatis ausus est accedere in ligno crucis affixum, si quid forte in eo repire posset de suo, quem sanctissimum, nodum tamen filium dei esse cognouerat. **Et** hoc ipse christus expressit cum ait apostolis

Veni, id est, veni et, quia die sequenti ei illud erat futurum, princeps mundi huius, id est, diabolus qui principatum obrinet in mundanie propter vitia eorum, et in me non habet quicquam, id est, vitium ut queret. **De** anima que male vixit in mundo expressius hoc ponit beatus Gregorius, in omeliam super illud euangelium. **Di**dens iesus ciuitatem flevit super illam, id est, iherosolimam, ecce ibi dies dies venient, id est, mortis, et circumdabunt te inimici tui vallo, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te et cetera. **Inimici** isti sunt demones, qui in fine vite circumdant animas vallo diuersarum tentationum, ut euadere non possit de manibus eorum, et coangustant diuersis modis, ut prosternant tandem corpus ad terram et animam ad centrum terre id est in infernum ducentes secum, beatus Bernardus. **Qu**antus erit pavor o anima misera, cum dimissis omnibus quorum tam iocunda presentia, tam gratus aspectus, tam familiaris habitatio, alienam penitentiam religionem ingrediens, cateruatum infinita demonia ad te erire videbis. **Cum** ergo anime peccatorum egressure sunt de corporibus suis tomis non iubente, si dixerint ad te ait dominus per **Ieremiam**, xv. **Quo** egredientur, dices eis, qui ad mortem, ad mortem, qui ad gladium, ad gladium qui ad famem, ad famem, qui ad captiuitatem, ad captiuitatem et visitabo super eos quatuor species, gladium ad occidendum, canes ad lacerandum, volatilia ad deuorandum, bestias terre ad dissipandum. **Narratur** in libro de vita, tomis quod cum quidam solitarius rogaret dominum, ut ei ostenderet quomodo anima egredietur de corpore, **Ad**est subito lupus trahens eum per vestes, et duxit eum ad ciuitatem. **Ibi** autem vidit tunc choros clericorum et laicorum, parari ad honorificas exequias cuiusdam solitarij valde famosi, multosque lachrymantes estimantes quod meritis et orationibus eius illa patria conseruaretur. **Sed** reuera hypocrita erat, et pro mundi gloria multa faciebat. **Vidit** ergo heremita ille demones astare ad illum morientem. **Dixit** quoque vnus alteri quod mitteret tridentem in os eius, et per vim extraherent animam illam a corpore, et si remissentem. **De** alio diuine dicitur quod cum esset in extremis, et demones assisterent violenter circumcinctis ferris extrahentes animam eius, **Et** ille diceret, Domine adiuua me, improperabant ei demones dicentes, **Hunc** queris adiutorium dei, cum dies defecit tibi. **De** autem dicit beatus Gregorius, **Cum** quis bene viuit et deum timet abstinens se a malis, et de perpetratis penitentiam agit, **In** illa hora et si fortissime sint tentationes diaboli, quia nouit se plus temporis non habere ad tentandum, et ideo plus acuit malicia suas ad decipiendum, vel per desperationem vel per infidelitatem vel per taciturnitatem alicui peccati grauis, tamen ut ait apostolus, **Fidelis** deus qui non permittet vos tenta-

Capitulum IX

secum afferre non potest, sed largiens pauperibus inde subsidium in aia habebit. Ideo dimittit iurias receptoras a primo, elemosinas dat, aliena restituit. Alexander cum vidit, quod moreretur, diuisit regnum suum pueris suis. b. Amb. Non sunt hominis bona que secum auferre non potest. Sola misericordia comes est defunctorum. Quidam burgensis parisiensis fecit fieri feretrum in quo portaret mortuus, et in tombo sua voluit illud poni in loco ubi frequenter videret ipsum. Ut per considerationem mortis puocaret ad opera misericordie. In die autem omnium defunctorum replebat illud panibus, quos pauperibus dabat dicens. Ecce cito morior, et quasi postea memorabitur mei. Valet septimo et vltio ad inducendum ad penitentiam et perseuerantiam. Rex ninive cum populo suo audito a Jona, quod ninive inde ad xl. dies esset subuertenda, et inde omnes morituri, indutus est sacco et se tederunt operibus penitentiae Job. iij. Expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum gaudetes vehementer cum inuenerint sepulcrum. Legit in libro de septem tonis, quod cum quidam miles flagitiosus accepisset penitentiam ab Alexandro papa, renuebat eam facere et se non posse implere. Demum papa dedit ei unum anulum quem per penitentiam assidue portaret in digito, eo pacto quod pluries cum in die aspiceret et aspiciendo tunc cogitaret se esse moriturum. Quod cum fecisset, inde ad modicum tempus ex huiusmodi consideratione mortis ita commotus et compunctus est, quod redigens ad Alexandrum, obrulit se paratum ad omnem penitentiam pagendam.

De assignatione rationum in morte est timenda de septem generibus rerum. Caplm. ix.

Quartum quod est timendum

timendum est in morte rationum assignatio. Aplos ad Heb. ix. Statutum est hominibus semel mori, iudicium post hoc scilicet particulare, scilicet discussio vite eius. Deus enim stabimur ante tribunal christi, scilicet ad reddendam rationem de tota vita nostra. Quod ipse dominus ostendit per parabolas villici et dispensatoris cuiusdam diuitis, cuius dominus audisset, quia male dispensaret dispensando bona eius, vocauit illum dicens. Redde rationem villicationis. Luc. xvi. Et etiam de quodam rege qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Mat. xvij. Et similiter de illo domino qui dedit seruis suis talenta, vni quatuor, alteri duo, tertio unum, ut negociarentur cum eis. Et post certum tempus venit dominus ad faciendum rationum cum eis, quos negociari fuissent. Et quos inuenit bene et diligenter se exercuisse in eis collaudauit, et de lucro facto remunerauit. Cum autem qui non operatus fuerat talentum sibi creditum, quia non multiplicauerat et si conseruasset dure increpans et ab eo illud auferens, condemnauit. Mat. xxv. Et quasi filie de hoc nobili, qui dedit suis suis decem minas ad negociandum. Lu.

xix. Et quibus omnibus parabolis a parte ostendit, quod habemus deo reddere rationem de actis in vita nostra. Et hoc primo in egressu anime de corpore. Unde Cyprianus. Qualem te inuenit dominus cum vocat scilicet per mortem, talem te iudicat, ut sciant omnes, ait ipse per prophetam, quia ego sum dominus scrutans renes et corda, id est affectiones et cogitationes, qui tu vni cuius finem opera sua, de pe. di. i. Nunquid. Ad idem exemplum. In vitaspartu dicit quidam sanctus. Tria sunt que valde timeo. Primum est quod anima egressura est de corpore. Secundum quod presentabitur ante tribunal christi, scilicet rationem redditura. Tertium est quod dabitur a christo sententia de me. Unde et quidam alius senex cum videret quendam iuuenem ridere ait. Ecce coram celo et terra reddituri sumus rationem deo de tota vita nostra, et tu rides, vnde Eccl. xi. dicit. Letare iuuenis in adolescentia tua, et in bonis fit cor tuum, et scito quia pro his omnibus adducet te dominus in iudicium. Nec ibi in ratione reddenda multum temporis ponet, sicut fit in mundo cum ratiocinia fiunt, quia tunc omnia nota sunt iudici. ad Heb. iij. Dia nuda sunt et aperta oculis eius. Et omnia in puncto representabunt scientie iudicandi. Horrendum est ait apostolus incidere in manus dei viuentis, nil defectus impuniti permittentis. Hoc timens sanctus Job dicebat. Verebar omnia opera mea, id est timebam, sciens quod non perceres delinquenti. Timebam dubitans aliquando ne forte aliquis defectus in ipsis etiam bonis operibus meis iesset quod punitionem mereret. Et si coline timet tale iudicium particulare pro ratione reddenda quod faciet harundo. Est autem ratio erigenda de septem.

De anime potentis. De corporis membris. De re et adiacentis. De gratie adiuuentis. De sapie et cunctis. De culpe inquamētis. De regimine in subiectis.

Primum igitur de quo. §. I.

reddenda est ratio deo, est de anima et potentis quomodo conseruauit eam et exercuit. Deut. iij. Custodi te ipsum et aiam tuam sollicite. Et Eccl. Custodi animam tuam et da illi honorem suum et merito. Est enim in ea imago dei. Unde b. Aug. in lib. de trini, licet anima seu mens non sit eius nature cuius est deus imago tamen eius ibi querenda est, quo nihil est melius, scilicet in parte superiori. Nec autem imago apparet in potentis eius scilicet memoria, intellectu et voluntate, que dicuntur potentie separe, quia scilicet anima semper retinet et vtitur eis etiam separata a corpore. Sumendo tamen memoriam pro parte intellectiua, que retinet species intelligibiles, et non pro potentia sensitiua, que est etiam in brutis. Nec operatur anima nisi mediante his istis potentis. Ecce quomodo est dei imago, quia sicut vna est essentialiter et trina in potentis, que realiter distinguuntur ab inui.

Titulus XIII

cem, ita q̄ vna non est alia, vna tñ in essentia
aia ita vna essentia diuina in tribz psonis reali
ter distinctis adinuicē, ita q̄ vna nō ē alia pater
et filius et spūs sanctus, et hi tres vnus sunt. **Do-**
norat autē ista imago, qñ cōseruat in sua purita-
te, et potentie eius exercent ppter ipm̄ deū, cui⁹
est imago. **Et** de memoria ait **Salōn.** Eccl̄s. vi.
Memento creatoris tui in dieb; iuuentutis tue
anteq̄ veniat dies afflictionis tue et appropin-
quent anni de quibus dicas mihi nō placēt. **Et**
p̄s. **Dñd** aia mea dñm, et noli obliuisci om̄es
tribulationes eius, i. bñficia eius, que ideo di-
cunt retributiones, quia cū malefeceris quoti-
die peccando tanta ē charitas dei, q̄ innumera
bona bñficiozū suorū reddit tibi. **Aut** etiā ip̄e to-
minus in **Trēn.** **Recordare** paupertat̄ mee quā
sc̄s sumpsi p̄ te absinthij et fellis, i. amarissime
passionis quā sustinui p̄ te. **De** intellectu dicit
magister in. ij. senten. dist. i. **Fecit** de rationabi-
lem creaturā, vt summū bonū intelligeret. **Et** b̄
est ad quod hōrat ipse deus hōies dicens p̄ p̄s.
Vacate et videte qm̄ ego sum deus, vacate, id
est cessate a vitijs et ab alijs op̄rib; exteriorib;
aliquē, quia aliter non pōt videri aut intelligi de-
us. **Intelligite** qm̄ ego sum deus qui non mu-
tor. **Ego** sum deus quo melius excogitari nō po-
test. **Ego** sum verū vniuersale et summū bonum
Intelligenda quoz sunt mandata dei et fuan-
da, et curiosa omittenda, fm̄ illud **Eccl̄i.** ij. **Alti-**
ora te ne quesieris, et fortiora te ne scrutat⁹ fue-
ris, sed que precepit tibi dñs illa cogita semp.
et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus
De voluntate. **Prover.** xxiij. **Fili** sile mihi cor-
tuum et voluntatē, **Et** modū docet dicens, **Deu.**
vi. **Et** **Matth.** xxiij. et **Luc.** x. **Diliges** dñm deum
tuum ex toto corde tuo, **Dugo** i libro de arra aie
Scio aia mea, quia vita tua amor ē, et sine amo-
re esse nō potes, **Ea** autē est vis amoris, vt tales
te esse necesse sit, quale est illud qd̄ amas, **Hoc**
est amare velle bonū qd̄ est voluntatis, **Si** ḡ te
um aia amat vere deū habet, imo et deus ē parti-
cipatione, fm̄ illud, **Ego** dixi dñs estis, **Si** terrā
amas terra es, **Osce.** **Abominabiles** facti sunt
sc̄s peccatores sic ea que dilexerūt, **Ex** toto cor-
de seu voluntate deū diligit, qui etiā sup̄ oia dili-
git, qui ppter obseruandum mandata dei, et sub-
stantiam et familiā et patriā et famā et temporalē
vitā postponit, **Ex** toto corde diligit, qui omnia
que amat ppter deū diligit, **Cū** igit sibi dicēdū
sit, **Redde** rationē villicationis tue de aia tua et
potentijs, quā rōnē reddere poterit que dei ima-
ginem in lutū sepe sepius pctōzū piecit, **Qui** bñ-
ficiozū dei rarissime recordat⁹ ē, sed bñ iniuri-
arum que sibi fecit pximus ad vlciscendū non
remittendū, **Qui** deum nec cognoscere voluit,
nec eius mandata nec eius vba, **Sed** totū acu-
men intellectus sui posuit ad fraudes inueniē-

das, ad predandum, **Qui** totum affectū suum
posuit in terrenis et carnalibus, oēm rem vili-
mam magis amans q̄ deū qd̄ pater, qz p̄ vno
solido dicit multa p̄nuria, valde ergo timen-
dum est talibus.

Secundo reddenda. §. II.

est ratio de corpore nostro et mēbris ei⁹. **Ad** qd̄
eni data sūt nobis, oñdit ap̄ls ad **Ro.** xij. **De** ex-
hibeatis corpora v̄sa deo hostiā viuētē, i. vt ma-
ctemus ipsum vitjs et concupiscētjs tanq̄ ani-
mal imolatum et viuat in operibus virtuosis.
Nam vt ait **Petrus** in canonica, ch̄rist⁹ semel
mortuus est pro peccatis nostris, iust⁹ p̄ iniust⁹
vt offerret nos deo sequētes eum, mortificat⁹
quidē carne, viuificat⁹ autē spū. **Et** cū incōpa-
biliter delectamur plus laborare et exercere mē-
bra nostra in obsequium dei q̄ diaboli mundi,
vt carnis, imo solum in honorē dei delem⁹ corp⁹
exercere, et nunq̄ in peccato, humanus dico ait
ap̄ls, ca. vi. ppter infirmitatē carnis v̄s. **Sicut**
exhibuistis mēbra vestra seruire iniquitati in
iniquitatē, s. de vna ad aliā laborando, ita exhibē-
re nunc seruire ipsi iusticie in sanctificationē
vt vel saltē tantū laborēt mēbra v̄sa p̄ deo, qm̄
fecistis p̄ mūdo vel peccato. **Quinq̄** sensus no-
stri exteriores, q̄ suis radicē habent in aia, tñ nō
vitē eis aia nisi p̄ mēbra vt p̄ organa q̄b⁹ sūt af-
fixa, **De** potentia visiva p̄ oculos auditiua p̄
aures et h̄mōi, dedit ergo tibi de⁹ oculos ad asp̄-
ciendū ad necessitatem et vtilitatē nō ad vanita-
tem, **Dedit** tibi oculos vt aspiciendo celos et or-
namenta eius solem lunā, et sidera, elementa et
animalia que sunt in eis, et alia pulcra opa dei
vt inde erurgas ad contemplandum pulcritu-
dinem et magnitudinem creatoris, a quo om̄ia
pulcra et pulcherrimus ipse, **Inuisibilia** enī dei
a creatura mundi per ea que facta sunt intellē-
cta conspiciuntur, i. dei perfectiones, **Ad** **Ro.** i.
dedit tibi aures vt disciplinas morales, scienti-
as naturales, artes varias ab alijs audiendo
valeas addiscere, et ex armonia cantuum et mu-
sicorum instrumentorum, consideres cant⁹ sua-
ues angelorum, **Dedit** et nares ad odorandus
vt ex fragrantia florum et aromatum intelligas
quia sancti dei in patria florebit sicut lilium et
sicut odor balsami erunt ante diuinā; manifesta-
tem, **Dedit** et linguam et palatum vbi est gust⁹
vt lingua tua et non solum mente vt angeli te-
um laudes, admoneas proximum confitearis
peccatum iunm, **Posuit** in ea gustus, vt ex sua-
uitate ciborum et potuum percipias, qm̄ dulcis
est tomnis omnis dulcedinis auctor, et cla-
mes cum sapientissimo viro, **Q̄** suauis ē spi-
ritus tuus dñe, qui vt dulcedinem tuam in fili-
lios demonstrares, panem suauissimum de cel-
lo prestitisti, habentē omnē saporem suauitatis,

Capitulum IX

Sapient. xvi. **N**ō solū manna patribus in te
ferro sed refectionē internalē sanctis tuis. cui
comparatione oē dulce amarum. vt ait b. **Bern.**
Dedit et manus vt nō abscondas manus sub
ascella piger. **S**ed vt docet **Salon.** **Q**uāq; po
test manū tua instāter opare boni. quia nec op
nec rō nec scia valent apud inferos quo tu pro
peras. pedes tedit ad ambulādū ad loca neces
saria tibi et primo vtilia. **N**ō pedes veloces ad
effundendū sanguinē. vlt ad malū quōcūq; con
currentes. sed ad dirigendos pedes nostros in
viā pacis. **T**ibi ergo dicitur redde rationē villi
cationis tue. **E**t vere quilibet dicere potest cum
timore. **Q**uid sum miser tunc dicitur. quem pa
tronū rogaturus. qm iudex est venturus cuncta
stricte discussurus. **Q**uid laboris et afflictionis
corp^o tuum sustinuit p^o teo. qui nec ieiunia ec
clesie. nec vigiliis in oratione. nec pegrinatio
nes ad ecclesias fecisti. sed pro lucro innumera
Oculi tui ad quid aliud respiciunt nisi ad vani
tates et curiositates et voluptates implendas.
Et si lachrymis irrigant. nō hoc p^o peccatis. s; p^o
damnis temporalib^o. **A**ures tue que sollicitat
audire. nisi detractiones. irrisiones. vaniloq̄a.
et turpiloquia. cantilenas mundanas et hmoi.
Non autem verba dei. admonitiones. rephn
siones. laudes diuinas. **S**ustū tuū oib^o cibis et
potib^o vis delectari. vsq; ad crapulā et ebrietatē.
Lingua autē vti nescis. nisi ad mēdacia et piuria
et blasphemias et contentiones. et susurraciones
Murmurationes contra deum et ministros eius.
Dozes superfluos ad voluptatē queris. **F**eto
res infirmorum. fugis. **Q**uā^o tuas nō extēdis
ad paupes subleuando sed ad eos predandos.
Opa manuum tuarū vana et risui digna. **P**edi
bus curris ad theatra ad spectacula. ad tripudia
Et si aliq̄ ad ecclesias et festiuitates eorū. ma
gis ad procandū vt videas et videaris. q̄ ob
deuotionem. **B**eati ergo ait ps. qui timēt dñm
timore initiali. qui ambulant in vīs ei^o. i. ope
ribus virtuosus exercendo corp^o et membra sua
q; tunc nō timebūt in hac rōne.

Tertio reddenda est. §. III

ratio de tempore et adiacētis ei^o. i. de reb^o tpali
bus **Eccl. i.** **D**ocauit contra me tps. i. quo male
vsus ē. ad arguendū eum **Job. xxiij.** **D**edit ei
tempus seu locū penitētie et ipse abusus ē eo in
supbia. **Sen.** **N**ulla maior iactura q̄ tempus.
Dia fortune sunt. tps tuū. **N**ec pōt recuperari
tps amissum. **Q**d autē ap^o ait. **R**edimētes tē
pus qm dies mali sunt. nō intēdit p^o dicere q
tps amissum possit recuperari. s; q^o ita feruent et
sollicite q̄ se habeat in futurū. etiā vltra sibi de
bitū. q^o recōpenset p^o superogationē bonoz ope
rū neglectū p^oteriti. vlt d^o redimere tps q̄ q̄si su
p^oflua et min^o vtilia et si licita dimittit. vt meliori

bo vacet. b. **Bern.** **N**il preciosū tpe. **S**ed hui^o bo
die nil vilius reputat. **S**ed sicut capillus de ca
pite nō pibit. qd. s. nō recipiat corp^o resuscitatū
q̄stū ad eos. s. q̄ sunt ad decētiā corpis. **I**ta nec
momentū a tpe. de q̄. s. nō erigat rō. **D**ñi **Alm.**
in li. meditationū ait. **D**ignū aridū et inutile.
eternis ignib^o dignū. qd rīdebis in illa die cui
eriget a te vsq; ad icū oculi. oē tps viuendi tū
bi impensū. q̄lic fuerit a te expensū. **E**t id hōrat
ap^o ad **Gal. vi.** dñi tps habem^o opemur bonū
ad oēs. **I**n vno momento tps pōt hō lucrari vi
tam eternā. dñi est in vita pñti. **C**otū mīdū da
ret damnatus si haberet in p^ote sua. vt ex eo
possit habere modicū tps ad penitendū. **E**t nō
solū de tpe. s; et de reb^o tpalibus q̄ dan^o in tpe.
redditori sunt hoies rōne si bñ vsi sunt et ad sub
ueniendū paup^oribus. **D**ñs enī ait **Cris.** nō to
minos. sed dispensatores nos esse voluit rerū
suarū. **S**icut ergo dispensator qui res dñi sui si
bi retineret. vel prodige distribueret infidelif
ageret et merito esset a dño suo puniend^o. **S**ic
et dñs deus rationē erigens in exitu vite a diuif
tibus. qui sibi tpsaurizant. vel supflue vtuntur
rebus temporalibus pauperibus subtrahentes.
Dnde b. **Alm.** **I**n iniustus est deus. vt nō no
bis eque distribuat vite subsidia. vt tu quidem
esses affluens et abundans. alijs autē desisset et
egerent. et nō potius. quia voluit sibi benignita
tis sue experimenta largiri. alium hō p^ote pari
entia coronari. **T**u hō suscepis dei munera
et in finē tuū redactis nihil putas te agere ini
quum. si tantorū bona solus obtineas. **E**genti
um est panis quem tu terines. nudorū vestimē
tum qd recludis. miserorū pecunia est quam in
terrā defodis. **T**antorū ergo te scias inuadere bo
na. quātis possis dare qd velis. i. qd velis velle
Dec ille. di. xlvij. **S**icut hī. **I**nsup q̄ prodige ex
pendunt in edificijs sumptuosus. in conuiujs
lautis. in equitaturis faleratis in camb^o et aui
bus ad venandū et aucupandū. i. vestibus pom
patibus. in ornamentis varijs. cogitent quam
deo sint reddituri rōne videntes paupes fame
mori. vestib^o nudari. puellas nobiles piculo ex
poni ppter defectum totium. captiuos in carcer
ibus mori. **D**ives qui epulabatur quotidie hic
splendide. sepultus in infernū. quia micās mē
se sue noluit mendico dare nūc guttā aque ab
eo nō pōt hēre. **E**t q̄ purpura et bysso induebat.
nunc veribus operit. **E**t ideo **Jacobus** in ca
nonica sua. ca. v. exterrēt eos dices. **E**gite nūc
diuites. plorate vlulātes in miserijs q̄ adueni
ent vobis. diuitie v^ore putrefacte sūt. **D**estine
ta vestra a tineis comesta sunt aurū et argentū
vestrū eruginauit. et erugo eorū in testimonijz
vobis erit. et manducabit carnes v^oras sic ignis
Tpsaurizastis vobis iram in nouissimis die
bus. **E**cce merces operariorū v^oroz qui messue

Titulus XIII

tunt regiones vfas. que fraudata ē a vobis clamat. et clamor eorum in aures dñi sabaotb introiit. Et paulo post. Ecce iudex ad ianuā assistit. Admonet ergo paulus discipulū suū Thimotheum ep̄m et p̄dicatōrē dī. i. Thimo. v. Diuitibus huius seculi precipere non sublimē sapere nec sperare in incerto diuitiarū suarū. sed in deo bñ agere. diuites fieri in opibz bonis. facile tribuere. cōicare. thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurū. Petrus ap̄ls. ij. ca. p̄me. Fratritates diligite. deū timete. q. d. Licet oñdes deū timere si fraternitatē diligitis subueniendo miseris.

Quarto reddenda. §. III

est rō de gratie adiumentis. de cuius p̄ciositate ait Petrus. i. ca. ij. eplē. Maxima et p̄ciosa p̄missa nobis donauit deus. s. munera gratie. vt p̄ b̄n̄is diuine nature consortes. fugiētes ei⁹ que in mūdo est concupiscētie corruptionē. Per gratiam enī vitatur corruptio oīm p̄ccōrū. nec aliter p̄nt euitari. Nil p̄ciosi⁹ grā que facit nos gloria dignos. Ab hac p̄cedunt sicut radī a sole. oēs virtutes aīam illustrātes et decorantes. Ab hac oritur radī⁹ fidei vere intellectū p̄ficiētis ad assentiendū oībus que fide debent tene ri. Et gratia procedit virtus sp̄i. mentē erigēs ad expectandū in dōbio supnam gloriā bñfaciēdo. Ex ipsa descendit flāma charitatis ad diligendum deū et prīmū. Sobrietatē quoq; temperantie et sapientiam prudentie docet. iusticiā et virtutē. i. fortitudinem. quibus nil hominibus in vita est melius. vt dicit Sapiē. viij. Temperantia enī collyet concupiscibilem potentia a delectationibz prauis. Fortitudo irascibile retinet in p̄ferendis molestiis. et acuit in aggrediēdis arduis. Prudentia rōnē instruit in agendis vt nil p̄perā faciat. sed consona rōni. Iusticia autē ad proximū dirigit voluntatē. vt nō ei noceat. sed proficiat. Ista autē p̄ciosa gratie munera donauit gratis. nō meritis nostris. Doctam vos ait ap̄ls. ij. Cor. vi. ne inuacū gratiaz dei recipiatis. Quis vtiq; eā in baptisimo recepim⁹ Gratia enī in baptisimo nō requirit gemitū vel planctum v̄l aliud opus. sed oīa gratis condonat ait b. Amb. de p̄se. di. iij. Donat simul virtutes. tonat et remissionē peccatorū. nisi ponat obstaculū ei. qd̄ ponere nō pōt puulus cū baptisatur. cum careat vsu rōnis. In vacuum aures et frustra recipit. qui eā non exercet et auget per opera quotidie meliora. Sed multo magis in vacuū recipit qui eā p̄ peccata pdit. Vnusquisq; ergo put accepit gratiā in alterutū illam ad ministrātes vt boni dispensatores multiformis gratie dei inquit Petrus in. i. canonica. ca. iij. Sed certe cui⁹ dicitur tibi. Redde rationē huius gratie. quō vsus es multū habes timere. quia nō solum non augmentasti hoc p̄ciosum talen

tum. sed et perdidisti. Videm⁹ enim cōiter. qd̄ citius puenit puer ad aliquē vsu rōnis. se implicat p̄pter malas societates multis turpitudinibus et p̄iuris et blasphemis. p̄pter que amittit gratiam baptismalem. Et vrinam sic eēt sollicitus ad recuperandū amissam gratiā. que ē sanitas anime et vita. sicut est sollicitus ad recuperandū corpis sanitatē cum infirmatur. Sacramenta enī ecclesie sunt contentiuā grē s̄m Th. in. iij. Et ideo si quis post baptismū grām emiserit. qd̄ fit per qd̄libet mortale. aliter recuperare eā nō pōt nisi p̄ penitentiā. Sed quia nimis tardi sunt homines ad penitentiā et confessionem. ideo in nullis veris virtutibus se exercēt. Sic et sacramentū sacre cōionis p̄ qd̄ mens impletur gratia. s. deuote sumptus. et future glorie nobis pignus datur. vt dicit b. Th. in offi. q̄raro assumitur. q̄ indeuote. q̄ tepide. Lucanilla dicit quod latine bona grā interpretatur. Quid enim melius corpore et sanguine dñi. Noli negligere. ait ap̄ls ad Thimo. grāz que data est tibi in impositione manus presbiteri. que pertinet ad ordinem. Cum q̄ta negligentia et indispositio ne recipiant clerici sacramentū ordinis. cū q̄ta desidia erequantur. ipsi considerēt. qui deo reddaturi sunt rationem. ignorantia pleni. omnibz neccitate vacui. cupiditate rediti et simoniaci. intractabiles bñficiis et dignitatibz. ociositate sepultri. p̄pter qd̄ accidit eis quod dñs p̄dixit. Si sal infatuatum fuerit. ad nihilum valet vltra. nisi vt mittatur foras. vt conculetur ab hominibz. Mat. v. Infatuatum sal q̄i clerici debent verbo et exemplo alios condire et p̄seruare a coruptione vitiorū. nec alios admonent. nec ipsi vitiose viuunt. p̄pter quod conueniuntur a p̄p̄s. Vnde dñs per malachiam. ca. ij. ad sacerdotes ait. Vos recessistis a via. et scandalizastis plurimos in lege. et irritum fecistis pactum leui. p̄pter hoc dedi vos contēribiles et humiles. i. abiectos omnibus p̄p̄s. Qui tñ p̄p̄i male faciūt de honozādo eos. cum sint ministri christi et ecclesie. et ad eum cui⁹ sunt ministri et que presentant debeant asp̄cere. non ad mores eorum malos. Cum ergo tibi dicitur. Redde rōnē sacramentorū que tibi collata sunt ad procurandū et augendum gratiam quātū fr̄. quētaueris. quō deuote susceperis. Qualiter in eis te exercueris. Noli altius sapere ait ap̄ls sed time. quia cui plus collatum est. plus erigitur ab eo. Cū enim augentur dona. ait b. Greg. augētur et rōnes tonorū. Tanto q̄ humilior atq; ad seruiendū. deo promptior quisq; debet esse ex munere. quanto obligatōrē se esse consp̄cit in reddenda rōne. Timētes autē dñm timore. s. initali. misericordia circūdabit. ps.

Quinto reddenda. §. V.

Capitulum IX

est is. et ideo timendum. de sapientie documētis. s. receptis. **Z**lia nra vt ait pbs nascit sic tabula rasa in qua nihil est pictū. s. apta est pingi. **E**t sic alie sciētie et artes addiscunt p documēta alio rum. ita et sapientia et notitia diuinorū et moralium. **Q**uia. n. hō ppter pctā sua obscurat nesciebat legere in lege dei insita in medio cordis nri dedit hōibz legē scriptā. legē. x. pceptoz. q sp fut it necessaria obfuarī oibz. q voluerunt saluari. **D**ec ē lex dñi immaculata. ouerēs aias. et testio nri ē fidele. sapiam pstant puulis. i. humilibus. **D**e igit teozū dñs locut ē. ait idē in ps. lxxx. et vocauit terrā a solis ortu vsq ad occasuz et syon spēs decoris eius. **D**e dñs teozū scōrū q dicunt oī pncipatione. ps. lxxx. Ego dixi dñi estis. **D**el demonū q dicunt oī falsa nuncupatione. ps. **D**ñi gentiū demonia. vt p fidentū q dicit oī repentatiōe. qz repñtant deū. ps. lxxx. **D**e stent in synagoga teozū. i. sacerdotū. **D**im hōrū de vte nri ē dñs et auctor locut ē mqr b. **A**ug. sup psalteriū in illū vbi. **D**ultis mōis p angelos ipse locut ē. dando legē in monte syon. ita ait apłs ad Gal. iij. c. ordinata p angelos. s. illa lex. locut ē p pphetas suos. **I**sa. i. **D**e remia. **E**zechielē. **D**anielē et alios. rñ. minores pphetas excitando hōies ad obseruantias legis ipsam declarando. futura multa pñciando ad animandū eos. et cōminationē ad hōiēdo cōtra transgressiones. **D**emū locut ē nobis in filio suo incarnato. et qd sapientia docere vt expmēre potuit nisi vba sapientie falsas expōitiōes legis a scribis reprobādo. obscura declarādo. in seipso adimplendo. cōfiliā oīs pfectionis ad hōiēdo adiuutoria ad obseruandū offe. endo. **I**ocutus est p aplos suos et discipulos qz misit i vniuersum mūdū dicens. **D**ocete oēs gentes. **E**t quid nisi dñi vte et vte sapientia. **L**ocutus ē p doctozes suos. b. **A**ug. **A**mb. **H**ierony. **B**reg. et alios innumeros grecos et latinos qz i pleuit in medio ecclesie spū sapientie et intellectu ad exponēdas scripturas sacras sapientia plenas. **L**oquēdo aut p hōs et qridianos p dicatorozes. vocauit terrā nō grecie tm vt apłrice vt italie. s. terrā torā. i. mūdū. **E**t b ē qd subdit. **A** solis ortu vsq ad occasum. i. p totū. **I**n oēs enī terrā exiuit sonus eozū. **E**t syon tm spēs decoris ei. i. pulcritudo huius sapientie locutionis cepit et syon. i. p pto iudeozū. qz vt dicit **I**sa. iij. c. **D**e syon eribit lex. s. euāgelica. et vbi dñi de hieru sale. **N**ull ergo pōt se excusare. qz ignorat ista documēta sapie. vbiqz enī p dicator et p dicator est. **I**n pncipali enī vocat terrā quēlibet peccatōrē a solis ortu vsq ad occasum. i. a principio quo in eo orit sol intelligētie q ad vsq. vsq ad mortem dat hōi documēta sapientie. **R**eddēs igit rōnem de tot documētis sapientie qñ ea obseruaueris. **E**t certe male illi poterūt reddere rōnem

nec ipone transibūt q vba dei audiētes. nil eozū que audiūt. faciūt. **F**acti sūm p phtā sic aspici dis surde aures eozū obturātis q nō audiet vocem incantantiū. **A**spis serps cū ppendit aliqū incantaturū enī vnā aurē figit in terram et aliā cauda obrurat ne audiat. **S**ic multi audiētes vbi dei et vna pre figit mentē in frenis. et alia pmitit sibi futurū ips vite ad emēdandum. vñ incanterio p dicatoris sapient. non pōt eum educere de clausura peccati. **D**eius illi rationē reddent qui audiētes verbū. nil menti retinent vel ruminant meditando. **D**ñ aīalia mū munda in lege iudicant que nō rumināt. **E**terne mortis iudiciū formidate frēs ait b. **B**reg. si vbi vite audientes in ventre memorie non retinētis. **S**ignū enī mortis est. cū infirmus non retinet cibū. **S**ed pessime illi rōnē reddēt et grauisime punient qui nec ipa verba dignant au dire. nolentes intelligere vt bñ agerēt. **D**os conternabit studiositas regie saba q venit a finibus terre audire sapientia salomonis. **I**sa. iij. **C**ōtra hōs igit in reddenda rōne dicit sapientia vt habet **P**rouer. i. qz vocauit vos p scripturas et renuistis. **E**tendi manū meā in cruce etiam dando documēta. nec fuit qui aspiceret. s. ad imitādū. **D**espixistis oē cōfiliū meū ibi datū. et increpationes meas neglexistis. **E**go in interitu vōo ridebo et subsannabo. cū vob qd timebatis aduenerit. **C**lamabūt ad me et nō exaudia eos. eo qz erofam habuerint disciplinā. et timorem dñi nō susceperunt.

Serto reddenda est. §. VI

ratio de peccati inqnamētis. s. m b. **A**ug. peccati ē dicitū vt factū vel cupitū cōtra legem dei et in hac diffinitione includit omissio ciuitibus hōrū s. m b. **L**ix. in sūma. **N**ā ita peccati potest mortaliter vel venialiter omittere sic cōmittēto. **S**z pncipiū oculcius et ideo magis timendus. **E**t de omnibz hīs differētis pctōrū reddēda ē rō an tribunal dñi. vbi qd latet apparebit. nil inultū remanebit. **E**t de malis operibz dicit salomon. **E**ccl. vi. **C**ūtra que fiunt adducet tot minus in iudiciū p omni erratu siue bonum siue malū. s. eriget rō. **N**ō solū de malo ope i se. s. d etiam in eo qd de se est bonū vel alias videtur bonū ppter aliquā malā circūstantiā erro ē et in iudiciū adducet. **E**t quātūcūqz oculcū op fuerit. manifestabit abscondita tenebrarū. id ē pctōrū ait apłs. **S**ed et de vbi rō eriget dñi sto dicente **D**at. iij. **D**e oī vbi ocioso qd locuti fuerint hōies reddēt rōnē in die iudicij. pncipiū pncipalis iudicij q ē i morte et s. m beati **B**reg. i. moral. d. vbi ociosum. qd necessitate vt utilitate. s. rōnabili caret. **D** qz vnqz enūmeraret multitudinē vbi ociosoz. que qridie dicim. nullā nobis de hoc pscientiā facientes.

Titulus XIII

Quod si de ociosis rō exigitur cū pena. qd de contumeliosis. d. detractoris. de piuribus et blasphemis adulationibus. et alijs malis. Sed et in cogitationibus impū. interrogatio erit dicit sapiens. scz i futuro examine. **N**ā vt ait saluator noster. **E**t corde exeunt cogitationes et he sunt que co inquinant hominem quo. s. ad animas. **N**ec tñ ait b. Greg^o. **I**mmunda cogitatio mentē maculat cū pullat s. cūz per delectationē superat de peniten. di. iij. **Q**uis autem tante virtutis et sanctitatis extat qui non habet cogitationes inuiles et supfluas. etiā qñ clauso hostio sensuuz in secreto vult patrē orare. **D**elicta autem iuuentutis mee et ignorantias meas que sūt omīssiones ne memineris dñe. **S**ed ab occultis meis munda me. et ab alienis pce seruo tuo ait ps. **C**ulibet ergo timendū est in ista ratiōis exactiōe. vñ in vitaspatū legitur. q. cum quidā sanctus pater ad extrema venisset et alij plures visitassent eum. **V**identes eum tremere totū. dicunt ei. **E**t tu pater times mori cū semp in penitentia vixeris. **R**ēdit ille. **D**ere timeo. **N**am l. per. xl. annos laborauerim in ista solitudine ad ieruiendū deo. tñ quia alia sunt iudicia dei q̄ hominum. ideo timeo. ne forte placuerint deo. rñ **J**ob. xxxviij. **S**emp enim quasi timentes fluctus timui dñm. **P**lurima sunt pctā nostra que nobis leuissima vñ nulla vident. que tñ deo discunt et punit. **V**nde in vitis fratū legitur. q. cum quidam vir valde religiosus et sanctus infirmatus esset ad mortem leta facie et totus exhilaratus dixit astantibz qui eum visitauerāt. **E**cce beata **M**aria mater dei. **S**alutemus eam. **Q**uod cum oēs fecissent et magnam consolationem percepissent. licet nil viderēt dixit infirmus. **O** q̄grate. et iocunde recepit beata mater dei vestrā salutationē. et ipsa quoqz vos resalutauit. post paululū aut cepit expauescere et valde anxari. adeo q. socius eius vir sufficebat ad extergendū sudorē ex labore. **E**t fact^o in agonā quasi tunc deo redderet ratiōē de vita sua. **A**liquando dicebat quasi ad alium loquens. **H**oc non est verū. **F**orte de aliquo peccato. q. diabolus ei obijciebat ad inducendū ad desperatiōez. **A**liqñ dicebat. **O** dñe dona mihi et pce hoc modicum. **D**ixit ei socius. **Q**uid est hoc frater etiā ne pua peccata requirunt et de eis deus erigit rōnem. **Q**ui ait. vtiqz. **E**t ea que nulla putant homines esse peccata. **C**onfortauit tñ eum socius efficaciter ad confitendum de misericordia dei. **D**einū pacta pugna spūali totus in dño reuatus cū magna deuotione quiescit in pace.

Septimo reddendū. §. VII

Vda ē rō de regimine in subiectis. et s. valde timendum prelati et rectoribz. vñ **S**apient. vi. d. **A**udite reges et intelligite. **D**iscite iudices finiu

terre. prebete aures qui coninetis multitudines. qm̄ data est vobis p̄tās a dño et virtus ab altissimo. qui interrogabit opa vestra. et cogitationes scrutabitur qm̄ cū essetis ministri regni illius. non recte iudicastis nec custodistis leges iusticie. nec sin voluntatē ei^o ambulastis. **D**ixit rende et cito apparebit vobis. qm̄ iudiciū durissimum fiet his qui presunt. **E**rgo eni conce ditur misericordia. **P**otentes aut potenter tormenta patiunt. **N**on enim subtrahit personas cuiusqz dominus. nec crebitur magnitudines cuiusqz. **I**ps^o etiā ad **H**eb. xij. ait. **O**bedite prepositis vestris et subiacete eis. **I**psi enim inuigilant quasi rōnem reddituri p̄ animabus vestris vt cū gaudio faciant nō cum tristitia. **A**d idem facit quod ait **D**ionys^o papa. xij. q. i. **E**cclēstias dicens. **N**usquisqz contentus sit terminis suis. et ecclesiā et plebem sibi cōmissam diligenter custodiat vt de ouibus suis deo ratiōē reddat et gloriā inde nō iudiciū. i. damnationē recipiat. **R**atiōē igit presidētes reddere habēt de in egressu suo de hoc mundo. q̄o acceperunt prelaturā. vñ per ambitionem vel per simoniam vel per intrusionem quia vt ait **L**eo papa. **D**incipatus quem metus extorsit vñ ambitus occupant. et si actibus suis et moribus nō offendat ip̄s tñ inuitū est peritiosus exemplo. et difficile est vt bono peragantur eritu. que malo sūt inchoata principio. i. q. i. **P**incipatus. **S**i p̄ simoniam accepit vel alio iniustum titulum. cū careat iurisdictione et auctoritate sup̄ pplm̄ illum. qz suspensus vel nullus recipit quāti est in eo animas illas absoluendo. **V**ñ ab eo tanqz oues perditę erigentur. **R**atiōnem quoqz reddere habet deo si pplm̄ suū verbo et exemplo ad bene viuendum induxerit. **E**ri^o. in iudicio sedes si bene docueris et bene vixeris. pplm̄ instruis q̄o viuere debeat. **S**i autē bene docueris et male vixeris tūm instruis q̄o debeat te condemnare. **R**ōnez quoqz reddere habet de administratione sacramentorum ne indignis dederit. **S**i restitit potētibz vsurpantibz iura ecclēie vt b. **L**ib. cantuariensis. **E**t b. **A**mb. xij. q. viij. **C**ouemior. **D**ñs per **E**zechielē cōtra illos qui tanqz mercenarij cū vident lupum venientē fugiunt. et lupus rapit et dispergit oues. ait. **N**ō ascendistis ex aduerso. neqz opposuistis vos murū p̄ domo israhel. vt staretis in prelio in die dñi. **R**ōnē quoqz redditi sunt si crimina subditorū dimiserunt impunita et incorrecta sine causa rōnabili. **N**ā vt ait b. **G**reg^o. **P**eccata que in nos cōmittunt facile dimittere possumus. que vero in deū peccant cum magna discretionē nec sine vindicta possum^o relaxare. xij. q. iij. **S**i is et b. **A**ug^o sup̄ psalteriū. **Q**uo ista noia nō frustra dicunt. **H**ō pctōz. qz pctōz ē corrige. qz hō est. misere nec iuste miserelet^o hoiez. si nō correxerit pctōz.

Titulus XIII

sumunt voluntarie de genere bonorum. et elemosinas facere. orationes. ieiunia. peregrinationes. disciplinas. cilicia. abstinentiam pro deo. oia ista sunt purgatoria si fiat in statu gratie. in quantum pena/ lia sunt pene temporalis. ad quam quilibet est debitor pro peccata. et incopabiliter plus sibi existimat. Et ideo dicit sapiens Ecclesiastici. v. de appreciatione peccatorum noli esse sine metu.

Tertium purgatorium. §. III.

rium est illate ab alio irrationis. Quis quod deo placuerit ab initio per multas tribulationes transierunt fideles Iudith. viij. et quod ut dicit Elmos. iij. Non est malum in ciuitate. quod deus non fecerit. sed de malo pene. Nam malum culpe ipse non facit. Sed si quis recipit iniuriam a primo. puto infamiam. rapinam. honorem ablationem. persecutionem et huiusmodi. illa irratio in quantum est in pena. a deo est. quod ois pena in quantum est in pena iusta est. De iusto est bonum. ois bonum est a deo. Ergo secundum beatum Augustinum. ois afflictio est a deo. et non solum infirmitas. paupertas et huiusmodi. sed etiam mala que inferuntur ab hominibus. Sic non potuit diabolus cum omni nequitia sua ledere Iob in suba. familia et persona. nisi licentiam a deo. ut patet Iob i. Nec etiam in gregem porcorum intrare nisi permissus a christo. ut habet Ieremias. viij. ita nec homo potest homini nocere sine permissu dei. Deum et ipse saluator ait Pilato cum dirisset. quod poterat eum crucifigere et dimittere. Non haberes potestatem illas sed ad me ledendum nisi tibi datum esset de super Iob. et David etiam cum fugeret egressus hierusalem a facie filii eius qui usurpauerat regnum patris et mortem eius querebat. quoniam pergenti cum aliquibus sibi fidelibus per latera montis et plangeret peccata sua. quodam pessimo homo nomine semel iniuriaret ei et humiliando. et proiecisset lapides in dauid dicendo. Egredere vir sanguinum. Egredere egredere vir belial. Nunc premunt te mala tua. quod vir sanguinum es et inuasiisti regnum Saul. Abisai frater Joab cum vellet ire ad vindicandum iniurias regis. et occidendum illum prohibuit eum dauid. dicens dimitte eum ut maledicatur. dominus precepit illi ut malediceret dauid. Et quis est qui audiat dicere quare sic fecit. dimitte eum ut maledicatur iuxta preceptum domini. si forte respiciat. totum in afflictione mea. et reddat michi bonum per maledictionem hodiernam. Reg. i. vi. Omnia igitur tribulationes siue a deo siue ab hominibus illate. cum patienter feruntur in statu gratie. sunt purgatorum penarum et debitorum pro peccatis. et defectuum. unde dicitur a domino nostro iesu christo. Quem palmitem qui fert fructum. id est bonorum operum purgabit eum. scilicet a superfluitate defectuum per tribulationes patres ut fructum plerumque afferat Iob. xv. Et beatus Gregorius. Ab electis suis maculas peccatorum temporalium afflictione. deo curat abstergere. quos in eis in eternum non vult videre. de pe. di. i. Si peccatum. Et quod tanto quis magis ad dei obsequia se occupat. tanto magis tribulationibus visitatur. Et ideo Ecclesiastici. ij. dicitur. Fili

accedens ad fuituram dei. Ita in iusticia cum timore. et propara animam tuam ad tentationem.

Quartum purgatorium. §. IIII.

torum est post hanc vitam. pena quam sustinet anima cum egrediuntur a corpore. non plene benedicuntur ab omni defectu quam penam sustinet ad tempus quousque purgantur ad plenum. de quo potest intelligi illud Malachi. iij. Purgabit filios leui et colabit eos quasi aurum et argentum. Leui interpretatur assumptus seu appositus. et significat eos qui assumpti a domino per mortem apponuntur ad patres. Isti purgantur per ignem si aliquid peccati vel ex parteabile secum deferunt sicut fit de auro et argento cum collantur per ignem purgantur scoria eorum. Et sicut ait apostolus. i. Cor. iij. Si quis super edificauerit super hoc fundamentum. scilicet fidei christiane viue. quod aurum dicitur quantum ad dilectionem dei argentum quantum ad dilectionem proximi. lignum. fenulum. stipulam. ipse saluator erit sic quasi per ignem transiens. scilicet purgatorum. ita quod ly quasi vel est expressum vitatis ita quod est verus ignis crucians vel si nota est similitudo. refertur similitudo ad purgationem. ut sicut purgaretur vas aureum vel argenteum mixtum ligno et huiusmodi per ignem transiens ita anima secum deferens peccata venialia que habent gradum maiorem et leuiorem per penam illius ignis purgat. ut presertim vas purissimum ante conspectum dei post certum tempus. Nichil enim coingnatum introibit in illam gloriam. Et hoc est quod dicit beatus Gregorius. et Augustinus. di. xxv. §. Elias et ca. Qualis. scilicet quod de leuius peccatis cum quibus homo recedit. purgationis credendum est ignis. et ponit exemplum ut risus imoderatus. sermo otiosus. Cura familiaris que vix potest exerceri sine peccato. etiam ab his qui nouerunt vitare peccatum. hec beatus Gregorius. Augustinus. addit alia exempla et alibi dicit ipse beatus Augustinus. quod lignum. fenulum. stipula sunt affectiones inordinate circa deum. quibus dediti sunt homines rebus temporalibus familiaribus suis et amicis vel proprie sensualitati in quibus radicate anime hinc discedunt. Et quod hic ignis purgatorum ut dicit beatus Augustinus. in li. de igne purgatorum miro modo est grauis. Excellit enim omnem penam huius vite. ideo timenda est pena purgatorum. De saluatorum noster Iohannes. x. ait. Timere enim quod postquam occiderit. preest mittere animam et corpus in gehennam. id est ignem infernale. Idem enim ignis est in suba. ignis crucians purgandos et damnatos. sed primos ad tempus scilicet deos in perpetuum. Ita dico vobis hunc timere sed timore initiali non seruilis. De quo Ecclesiastici. i. Initium sapie timor domini et cum fidelibus in vulua creatus est et cum electis feminis gradus. et cum iustis et fidelibus agnoscit. Deum autem anima purganda in igne cruciatur. deum videre non potest facie ad faciem. ut sancti gloria. Et de hac etiam ad tempus subtractione diuine visionis marie cruciatur plusquam de pena ignis. Scit enim se aptam ad videndum et fruendum summo bono. quod ante per illo tempore marime affligit propter quod dicitur de valere anima illa. Fuerunt michi lacryme mee. i.

Capitulum x

color. panes die ac nocte. i. orinuetlis cibama
tus. medicinalis tñ ad purgandū dñi dñi mibi p
singulos dies cū ibi maneo i purgatorio. Vbi
est deus tuus. Spes enī q̄ differit. i. res sperata.
affligit aiaz dicit Salomon. r̄ r̄āto magis q̄to
magis diligit. Nō parti enī affligunt aie ipse
ex insultatione r̄ irrisione demonū de earū pe
nis. sicut in pñri si quis videret inimicū suū de
suo infortunio v̄l pena insultare r̄ letari. multū
affligeret. Nō tñ ipsi demones torquēt aiaz in
purgatorio. s̄m b. lxx. in. iij. qz non decet vt q̄
rū fuerit victores. Vbi scz q̄ sunt in purgatorio.
habeant eos tortores. nec ita absorlent a graui
tate pene. qñ sciant se ad temp⁹ ibi esse r̄ aliqñ
liberandos. vnde patienter ferūt punitionē di
uine iusticie. Et pie credi pōt. q̄ āgeli sancti ali
qñ visitent r̄ confortent. Vñ legit in li. de septez
tonis. q̄ cū quidā scelerate viueret. visitatus a
dño vt ad se rediret incurrit graue infirmitatez
r̄ diutinā. Attendat aut ex phiritate languoris
rogabat frequēt dñm. vt d̄ carcere corpis edu
ceret eū. Apparēs aut vna diēni ei angelus to
mini ex pte dei dedit sibi optionē eligēdi quod
magis veller. v̄l adhuc p̄ duos annos illā infir
mitatē tolerare. r̄ postea ad celum euolare. aut
tūc moriendo p̄ tres dies in purgatorio p̄ma
nere. At ille attendēs ad breuitatē t̄pis q̄ erat
mansur⁹ in purgatorio r̄ longitudinē dierum
quibus infirmitatē r̄ diu exprā adhuc erat pas
surus. r̄ elegit potius morari in purgatorio per
tridū esse r̄ mori. Eruditus ergo de hac luce
migravit. ad ignē purgatorij p̄gens aia ei⁹. In
de ad h̄ā ab exitu suo de hoc mūdo. apparuit ei
in purgatorio angel⁹ dñi confortās eū. Interroga
uitq̄ eū. si eū recognosceret. R̄ndit minime. At
ille. Ego sum ait angelus dñi q̄ tibi dedit optio
nem lumendi ex pte dei ad hunc locū. s. veniē
di r̄ triduo morā faciendi. an in illa tua infirmi
tate p̄ biennū p̄manendi. Cui ille. Nequaquā
vales esse angelus dei. quia ille mentiri nō pōt
Sed q̄ mibi hoc dixit mendaciū magnū expres
sit. Nā cū dixerit p̄ tridū me hic moraturum.
Ego iā mansi in his marinis penis p̄ p̄mos
annos. Angel⁹ x̄o ad eū. Tu hic nō fuisti nisi
per h̄ā. ita q̄ adhuc habes hic manere quod re
stat. At ille roga dñm meū vt nō respiciat ad i
sipientiā meā s̄ eligendo. r̄ tu p̄ me intercede
apud eū vt reducat ad vitā priorē. r̄ ego neduz
p̄ duos annos. s̄ q̄tū placuerit ei parat⁹ suz to
lerare infirmitatē illā. Nō r̄ obtinuit. vñ vite
restitutus patientissime r̄ letanter oēm colozē
tolerabat. exptus penas purgatorij.

Esse aut purgatorij .s.v.

um necriū ē ad salutē credere. Ip̄m at negare
vt faciūt greci. hereticū eēt r̄ damnabile. Hoc at
pbat r̄ auctoritate scripture r̄ ex more r̄ obser

uatione ecclie r̄ ex rōne. r̄ ex exēplis multipha
ne. De primo d̄. q̄. Sachab. r̄. Scā r̄ salubrē
ē cogitatio p̄ defunctis exorare vt a pctis solua
tur. Qui in inferno dānatorū sunt. a pctis solui
nō pñt. qz in inferno nulla ē redēptio. Qui i glia
supna sunt pctā nō hñt. a q̄b soluant. Restat ḡ
vt de his q̄ sunt in purgatorio intelligat. vt sol
uant v̄l a venialib⁹ cū quib⁹ recesserūt. v̄l a pe
nis debitis p̄ mortalib⁹ q̄b⁹ in mūdo ad plenuz
nō satisfecerūt. vñ r̄ iudas Sachab⁹ vt ibi d̄
misit hierosolymā. r̄. milia dragmas argēri of
ferri eas ibi p̄ peccatis mortuozū. s. in bello qd
gesserant d̄ inimicos vt a penis purgatorij libe
rarent vel alleuarent. Et b. Aug. in encheridiō
ait. Neq̄ negandū ē defunctorū anias pietate
suozū viuentū posse releuari cū p̄ illis sacrifici
um mediatoris offerat v̄l elemosyne fiūt. Sed
h̄c eis p̄sunt qui cū viuerent h̄c sibi vt postea
pñt p̄desse meruerūt. Idem Bre. r̄. q. ij. Die
Et b. Amb. c. Quia aliq̄. q. e. Probat idē ex ob
seruatione ecclie que ē maioris auctoritatis q̄
dicta cuiuscūq̄ doctoris. Nā vbiq̄ in ecclia fit
unt misse r̄ suffragia alia p̄ defunctis r̄ missa spe
cialis p̄ eis q̄ incipit. Requē. Et in oī missa fit
in sc̄do memēto oratio p̄ defunctis. r̄ in offer
torio d̄. l. libera aiaz oīm fidelū defunctorū. q̄
scz sunt in purgatorio q̄s ignorat. Nā p̄ alijs
defunctis nō intēdit orare. Libera eas de pena i
ferni. i. purgatorij qd d̄ infernus. qz infra terras
vñ r̄ christ⁹ descēdit ad iferna. s. lumbū. Ne ab
sorbeat eas tartar⁹. i. ne detineat absorbas i illis
penis. ne cadāt in obscurū. i. ne q̄ ceciderunt in
obscurū locū detineant. vñ. r̄. q. ij. p̄ oleūtib⁹
sic d̄. Scā sic tenet ecclia vt christ⁹ p̄ mortuis
vere christianis offerat oblationes. atq̄ p̄s b̄
eorū faciat memoriā. Et quib⁹ pctis oēs subia
ceam. agrunt vt sacerdos p̄ mortuis catholicis
memoriā faciat r̄ intercedat. nō tñ p̄ ip̄s quib⁹
christiani sunt. tale aliqd̄ agere licebit. Et dicit
ibi glo. q̄ dicunt impū q̄ decedūt in mortali no
torio. vt q̄ se occidūt r̄ h̄mōi. et q̄ i ebrietate mo
rere. Sec⁹ si dubiū sit. Probat tercio b̄ ratione
Nā q̄ decedit. Aut est in statu grē aut extra gra
tiam. Si extra grām hoc pōt eē dupliciter. Aut
qz h̄z solū originale. r̄ talis descēdit ad lumbū
puerorū. priuatis sp̄ glia diuine visionis. de q̄
tñ penā nō sentit. s̄ libera pena sensus. i. ignis.
aut h̄z actuale mortale. r̄ h̄ patit penā dāni. scz
priuationis glorie r̄ penā sensus. s. ignis iferna
lis. r̄ de vtroq̄ summe affligit. Et qz in inferno
nulla est redemptio. ideo p̄ his suffragia. nō va
lent. Si aut morit⁹ i statu grē. Et h̄ dupliciter. qz
aut i tanta puritate r̄ p̄fectione. vt nil deferat
secū cremabile vt baptizati puuli. martyrizati
p̄ christo r̄ p̄fecti viri. In cui⁹ signū. christo ba
pizato aptū ē cellū. Stephanus promartyr vi
dit celos aptos. r̄ Jobi purissimo aptū ē hostiū

Titulus XIII

in celo. Aut in statu gratie moriens defert secū cremabile sitie aliq̄d veniale. Siue quia nō satisfecit ad plenū in mundo p̄ mortalibz cōmissis. 7 si contrit̄. 7 quia m̄ mali impunitū p̄mittit diuina iusticia. nilq̄ conquinatū aliq̄ pctō in regnū celozū p̄t intrare. Nec tñ eis q̄ talia cremabilia secū detulerūt tēl̄ pena eterna. qz nō auersi a deo sed cōuersi transferūt. ideo istis tēl̄ pena ad tempus purgatoria. 7 p̄ his a dō est ordinatum purgatorū. Officia aut̄ q̄ sunt solemniter p̄ eis. dicunt̄ vel ternariū v̄l septenariū vel trigesimaliū vel anniuersariū. Et ternarium quidē. q̄d fit in capite trium dierum a die transitus mortui vt tēleant̄ per illud pctā oia cōmissa. Otr̄a tres virtutes thologicas. scilicet. sp̄m 7 charitatē. Septenariū vt per grām septiformē auferant̄ ab eis. scilicet. deficiētis pctā septem mortalia cū filiabo suis. Trigenariū vt tēleant̄ illis pctā cōmissa 3̄ decem precepta et fidem trinitatis. Anniuersaria. vt de anno tpali transeant ad annū sempiternū. Quarto p̄bat̄ multiplici exemplo. Legit̄ in vitis frat̄m q̄ cuz deuotus religiosus frater p̄dicator frequenter diceret missam p̄ peccatis. rarissime aut̄ pro defunctis. quidā alius eiusdē ordinis religiosus sanctus homo charitatitē arguit eum. q̄re raro vel nunq̄ celebraret p̄ defunctis. 7 frequenter p̄ peccatoribus viuis. cū mortui se iuuare nō possent. viui autem multis modis. Cui ille respondēbat. Qui sunt in purgatorio sunt securi nec possunt deficere a gloria. 7 si retardent. S3 qui cōuersant̄ in infido peccatores sunt in continuo piculo damnationis. Sicq̄ infirmus in sua sententia remansit partū inclinatus ad suffragia p̄ defunctis. Nocte igit̄ sequenti cū in lecto quiesceret. in principio somni apparuit quidā mortui velut in capsis ligneis positi seu feretro 7 ipsa capsula lignea seu feretro opprimebant̄ eū. Surgente aut̄ eo a somno disp̄rebat illa capsula cū mortuo. Et cū iterum redisset se cū eū. iterū apparuit mortuus in capsula v̄rans eū p̄pter quod surgere cōpulsus est. Cūq̄ plureis ille apparuisset p̄cutiens eū cū dicta capsula. qui escere nō valuit illa nocte. Ex qua re aiaduertēs defunctos egreferte. qz nō eis 7 cōpateref̄ orādo p̄ eis. mane sequenti celebravit missam pro defunctis de cetero magis eis cōpatiēns 7 orās p̄ eis. Beatus quoq̄ pater cōmunic̄ oī quasi nocte vnā disciplinam cū cathena ferrea sibūpi dabat. pro animabo que erant in purgatorio. vt inde ab illis penis subleuarent̄. In eodē li. legitur. qz cū quidā frater vocatus ad p̄dicanduz ad exequias cuiusdā notabilis viri defuncti. cū remotus in domo cogitaret super p̄dicatiōe hēda. apparuerūt ei quidā defuncti dicētes se missos ab his qui sunt in purgatorio. vt recōmendaret̄ aīas illas in tantis penis p̄p̄o. qui audi-

turus erat p̄dicatiōe. Et qz p̄ thernate sumeret illud Job. xix. Misere mihi mei misere mihi mei saltē vos amici mei. Cōquerēdo de amicis 7 consanguineis. quia pro eis suffragia spiritalia nō faciebant. vñ legitur in quinta parte de vita frat̄m p̄dicatorū. qz quidā frat̄ laicatus magnus p̄dicator defunctus tholose. apparuit cuidam suo familiari in dalmatica iduatus tanq̄ p̄p̄o p̄dicaret. in facie fulgida 7 collo quasi aureo toto. Et cum ipse recognouisset eū 7 interrogasset causaz fulgoris faciei 7 colli aurei. R̄ndit̄ p̄m̄ū recepisse et pura confessione Collū vero aureū habere in signum p̄dicatiōis 7 zeli animarū quem habuerat. Exinde ostenditur ei per manicham dalmatice pectus et latus totū combustum. Et causam hui pene purgatorij esse per nimij ardozē 7 distractionē ad edificandum noua edificia. S3 per suffragia fratrum posse iuuari. quibz factis ille lib̄ratus ē. Item quidam nomine Iohānes magnus et subtilis p̄dicator cū de hac luce migrasset. apparuit cuidam sibi multus familiari. dixitq̄ fuisse in purgatorio. vñ. diebus maxime p̄pter in gratitudinem 7 verbis solatij 7 recreatiōis corporis. Addiditq̄ qz pctā venialia que hic p̄ua reputant̄. grauiet̄ in purgatorio puniunt̄. nec pena illa posset alicui pene assimilari vite plentis. Interrogatus quō de purgatorio erer̄at. dixit qz dñs misit angelos suos qui eū inde eduxerunt. 7 ante dñm cantando adduxerunt. 7 q̄to plus ascendebat. t̄to plus gaudij sentiebat quidā alius vidit aliquē defectum affigi i purgatorio eo qz alijs limphantibus vini ipsi putrum bibeat vt possit dormire. Alius visus ē torqueri p̄pter nimij affectū que habebat ad quatuor tenos 7 tenacitatē illos tenendi. Alter frat̄ r̄sticia multa affectus. qui erat magnus p̄dicator ob recreationē accessit sine licentia ad balneum dum se in loco vbi non erat multa aqua. qui ille submerit̄ ē. Et apparuit amico suo i habitu virili exustus i n̄ brachijs. reuelans ideo puniri in purgatorio p̄pter delactationē illi balneatiōis sine licentia. Sed adiutus orationibz amicorū q̄bitius fuit liberatus. In cōuētū coloniēsi vna et eadē die defuncti sunt duo frat̄es. vnus novius. alter antiquus p̄dicator. Tertia autē die a morte eorū apparuit nouius infirmario. tūcens se tunc a purgatorio liberatū. p̄pter feruorem cōuersionis tūc euolare. post mensem *o apparuit p̄dicator ille gloriofus. monile habēs in pectore 7 multos lapides preciosos in veste 7 coronā aureā in capite. que recognoscens infirmarius 7 qz tūc a purgatorio liberatus ad celū ascenderet interrogat̄ cur tardus fuerit purgatus. R̄ndit̄. Ego p̄pter familiaritatē seculariū 7 v̄ba solatij diuini fui i purgatorio s3 maiorē eo gloriā accepi. Nonile significat̄ recitaz

Capitulum X

intentione lapides preciosi aias uersas mei predicacione. Corona ineffabile gloria. Quidam alius apparatus socio ostendit socio. rivas adustas Interrogatus cam huius. rindit in purgatorio ee eo q receptis nouis caligis vl' foccis veteres si resignauerat. sed sub lecto habebat. Timeat ergo qlibet uenialia ena committē r' comissa nō hic purgare.

Quintum purga .§.VI.

torium ē p satisfacione incōpleta. Et hoc purgatorium nō est aliud a pcedenti loco vl' qualitate pene. s; causa. qz pcedens ut dictū fuit ē proremotione uenialium. Illud autē ē p incōpleta satisfacione mortalium de quo b. Aug. de pen. dist. viij. ca. ultimo ait. Et si cōuersus uita uiuat. scz grē r' nō moriat. s. ad infernā descendendo. non tñ. pmittimus q euadat oēm penam. Prius purgandus est igne purgationis. qui in aliud seculum distulit fructū uersionis. hēc b. Aug. Cū eni in oi pctō mortali sit fin b. Aug. auersio ab incōmutabili bono qd ē deus. r' conuersio ad cōmutabile bonū qd ē creatura. rōne auersio omis telet pctōri pena infinita extensiuā. i. per uera seu ifernalis quia auersio ē ab ifinito bono. rōne uero conuersiois telet pena finite extensiuē. i. ad tempus quia id ad quod se cōuertit peccando est quid finitum. puta pecunia. delectatio carnalis. r' hmoi. Cū autē conuertit ad penitentiam. imediare sicut remittit culpa. ita r' debitū pene ifernalis. Sed remanet obligatio ad penā temporālē. nisi tanta sit uis doloris r' contritionis in ipsa contritione. q telet ei' magnitudine. etiā omne debitū temporalis pene. sicut accidit in bono latrone cū christo crucifixo. r' in maria magdalena. sed rarissime b. accidit. vñ post dimissionē debiti pene ifernal' cōmuniter remanet obligatio ad penā tpalē plus r' minus fm deuotionē cōuersiois. Ad quā penam satisfaciendam ualent ut dictum est sup. r' contritio r' confessio r' penitentia iniuncta. et indulgentie r' bona que quis facit. r' elemosyne. ieiunia. orationes. r' hmoi. r' tribulationes tolerare patienter in grā. Si qd ei restat per soluendū in purgatorio luet. Vñ Hiero. sup. nau. Deus ut omnium rerū ita r' suppliciorum nouit mensuras. nec pueniri sententia iudicis nec illi in pctōrem exercende de hinc pene auferre potestatem. r' magnū peccatū magnis diurnisq; lui cruciatibus. xij. q. v. qd g. Itaqz nō ē equalis pena ignis omnib' in purgatorio. sed valde uaria. Et acerbitas pene fm Richardū corrdi grauitati culpe cōmissē. Diurnitas uero in pena. radicatioi culpe i affectu. Et ut dicit Eccl. Per misericordiā purgant pctā r' fidē. q. s. ad uim r' nūmonē pene vl' abbreviationē. Et b. ē qd dicit b. Aug. q qb' p sunt suffragia. s. p defunctis fa-

cta. aut ad b. ualēt. ut sit plena remissio. s. illarū penarū. r' sic deliberatio aut tolerabilior sit ipsa damnatio. xij. q. ij. Ipsa dānationē appellat punitionē. ad quā sunt cōdemnati in purgatorio. Purgant autē p misericordiā suffragiorū que fiunt pro eis r' magis p spalia qz p generalia. vl' delicta vel missarū vel elemosynarū vl' ieiuniorum. vl' oronū. ut dicit. xij. q. ij. Quattuor modis ad quos reducunt alia. Purgant pctā illorū et per fidē uiuā faciēnti. Cū eni hi qui sunt i purgatorio sint mēbra uiuā militātis ecclie. p gratiam r' charitatē capaces sunt suffragiorū que fiunt pro eis. sicut mēbra uiuā in corpore humanō partē nutrimenti recipiunt de his que dant corpore uiuo p mēbra uiuā. Que autē suffragia fierent p malos ppria auctoritate. nō ualēt eis. sicut si fierent ex ordinatione r' iussione alteri' exitis in gratia. aut per clericos malos ut ministros ecclie qz incōpū ministri ecclie ualēt his p quib' fiunt. sed magis qn r' ipsi ministri sunt i statu grē. Exēpli de monacho pprietario. i. iij. dialogorū. Nā uitiū pprietatis nullū dubiū q est mortale in religio. Verū qz illū penituit r' multū i gemuit i fine suo de illo uicio remissa fuit sibi culpa. cū debito pene ifernalis. s. non q ad debitū pene tpalis. Vñ r' p alijs dies stetit in purgatorio. qz nō plene satisfecerat debito pene tpalis. Bō facto sibi suffragio. xxx. missarū fm iussione bri Bre. postea apparuit illi qui celebrauerat p eo letus et pulcher. dices se de purgatorio liberatū ad gloriā ascendere. Est hic etia aduertendū. q aliquis in purgatorio cruciatnr ex negligentia sua qn nō caute ordinauit ut q citius fieret executio legatorū p aia sua vl' qz ipse executor cui cōmissū ē exeq. vl' hereditatē adire ipse nō iplet. Cū eni qd negligēs ē ad faciēdū suffragia debita p defunctis. quibus nō nocet at defunctis qstū ad meritū. qz minui nō potest post transitū ei'. nec noceat q ad augmētū pene nocet tñ qstū ad subtractionē suffragij. qz cum nō fuit. nō ita cito liberat a penis aia in purgatorio. sic liberaret si facta eēt. Et illi quidē q negligunt implē heredes vl' executores. notabiliter sine cā uigēte differēdo. r' mltō magis nō faciēdo. peccāt mortale. qz inferūt dānū notabile. primo. vñ. xij. q. ij. q oblatiois dicit. ut tales necatores aiarū excoicent. Si autē eos penitet in fine de tali criminali omissione in purgatorio manēt p tali negligentia. Vñ legit q qdā reli giosus cū mortu' eēt r' mltē misse r' orones et alia suffragia fuissent facta p eo. apparuit suo amico dices se eē in purgatorio. qz et si mltā suffragia fuissent facta p eo. nil inde subleuatiois acceperat. eo q in uita debita suffragia aliorū omisissit vñ r' facta p eo. alijs a diuina iusticia fuerāt applicata. s. se recōmēdās ut alia fierent tēntū liberat' ē. In historia karoli magni legit.

Titulus XIII

q̄ cū q̄dā miles intraret bellū s̄ infidelis dispo-
 suit cū cognato suo q̄ in casu mortis sue. q̄ndā
 bonū equū suū venderet. p̄ciū paup̄ibz erogan-
 to. Eueniēte autē morte illi° militis cognat° ei°
 auaricia duct° sibi equū retinuit. In ad octo di-
 es apparuit miles cognato illi dicēs. **D** infelix
 r̄ infidelis hō tu fecisti me cruciari in purgato-
 rio vsq̄ nūc. quia p̄pter auariciam tuā nō vēdi
 disti equū p̄ciū erogādo p̄ aia mea vt legauī.
Ecce nūc liberat° p̄go ad gloriā. s̄ tu ipunit° nō
 euades te nequitia tua. imo ad ifernā descēdes
Sicq̄ ille disparuit r̄ q̄d p̄chit euenit illi. In
 quattro dialogozū narrat b. **B**reg. q̄ cū esset ab-
 bas in monasterio suo. quē ex monachis suis
 noie iustū infirmatū ad mortē. inuenit occulte
 sibi retinuisse tres aureos oblatos ab his q̄bz
 subuenerat medicie p̄ filio. cui arte erat p̄t° et
 in ea se exercēs aliq̄n. **Q**d cū p̄cepisset b. **B**re.
 phibuit sibi visitationē fratru vt moris est in il-
 la infirmitate. **S** german° ei° laic° q̄ in mona-
 sterio erat sibi p̄uideret de n̄c̄ijs cām̄q̄ in visi-
 tationis fratru sibi explicaret. s̄ p̄pter vitū p̄pi-
 etatis inuētū q̄d fecit b. **B**re. vt ex b̄ magis itel-
 ligeret grauitatē sui p̄cti. indeq̄ magis toletet
Quo facto igemuit frater valde ex excessu suo
 p̄fessus. demū eo mori c̄te mādauit b. **B**re. non
 in loco sacro sepeliri. s̄ in sterq̄limio fratru pie-
 ctis aureis sup̄ eū dicēdo. Pecunia tua sit tecū
 in pditionē. **Q**d iō fecit b. **B**re. austere ad fro-
 rem sup̄uuentiū. vt intelligeret grauitatē hui°
 mortalis criminis. q̄d vtiq̄ destruit omne mona-
 steriū vbi repit. post hęc inuixit b. **B**re. cōpassio-
 ne mori cū dā ex monachis. vt. xxx. missas pro
 aia illi° celebraret. q̄d cū p̄fecisset. **U**ltima d̄ca
 apparuit cuidā fratri. p̄fat° defunct° q̄ req̄sit° quō
 se h̄ret. **R**ndit. **N**ūc usq̄ male. **S**z hodie b̄n̄ per
 grām dei. qz cōionē recepi. qz. n. r̄ si mortale cō-
 miserat vitū p̄prietatē. t̄n qz penituerat deleta
 culpa debito pene infernalis qz pene tpali cui
 renāserat obnoxio satisfecit. ideo ad tps in pur-
 gatorio fuit. **N**ec t̄n credat qz qz aia q̄libet in
 purgatorio ex̄ns nūero. xxx. missatū liberata ad
 celū euolet. qz nō filis illi. In li. de septez tonis
 legit qz cū quidā puer fili° cuiusdā ducis acce-
 pissit sub mutuo aliquā pecuniā ad ludos sola-
 tiosos expediēdā. ad extrema veniens cōfessus
 deuote. ex obliuione dimisit ordinare qz pecu-
 nia illa restitueret illi q̄ mutuauerat. p̄t° quod
 moriens in purgatorio fuit. **S**ed apparēs defū-
 ctus r̄ mandās restitutionē fieri liberat° ē. In
 cronica quoz legit. qz defūcto q̄dā sūmo ponti-
 fice. apparuit cuidā familiari ifinuās se eē i ma-
 gnis penis purgatozū. t̄n petens sibi suffragia.
Usq̄ ille reddisset magnā pecunie q̄ntitatē p̄ ip-
 so paup̄ibz erogatā ait ille. **E**go te illa nullū p̄-
 cepi subsidii qz male fuerat acq̄sita. s̄ h̄at ele-
 mosyne d̄ th̄ pecunia q̄ licite fuit recepta. r̄ sub

leuatoz q̄d r̄ factū ē. penituisse illū credēdū ē d̄
 iusta acq̄sitiōe illa. r̄ iō n̄ ad ifernū s̄ purgato-
 rium descendit.

Sextum purgato .s. VII.

rium ē extraordinarie locationis. Quāuis non
 sit certitudo de loco purgatozū. cōis opimo to-
 ctozū b. **T**lv. r̄ aliozū in. iij. ē qz sit in visceribz
 fre loco vicino r̄ stiguo inferno. t̄n ex dispēsa-
 tione diuina aliq̄bz assignat° ali° loc° q̄ ille cōis
 ad sui purgationē seu purgatozū. **E**t b̄ q̄drupli-
 ci ex cā. **S**ive ad eozū leuiozē punitionē. **S**ive
 ad celeriozē liberationē. **D**r̄ p̄t° culpe in loco p̄-
 p̄tationē. vt p̄pter alicui° sancti orōnē. **E**t ido
 b̄n̄ d̄. **E**c̄ci. te negligētis purga te cū paucis. s̄
 ne i alia vita purgeris cū multis. s̄. penis. **D**ñs
 q̄rū ad primū reuelatū ē fm̄ b. **B**re. aias q̄sdaz
 in vmbra punitas. **D**e sc̄do vt. s̄. citi° liberentur
 apparētes alijs a q̄bz suffragia p̄stulēt. **N**arrat
 tur qz cū q̄dā piscatores tpe autūni piscaretur.
 magnū frustuz glaciei p̄ndiderūt loco piscis.
De q̄ satis gauisi p̄ epo suo. qz magnū colorem
 pariebat in pedibz ex calore intēso illā glaciē p̄-
 enremio ip̄o epo suo noie thobaldo tradiderūt
Qd frustuz glaciei accipiēs eps. r̄ pedibz suis
 supponēs. magnū refrigeriū inde sibi sentiebat
 q̄dā autē die de glacie vocē audiuit exeuntē. **A**d-
 iurauit autē eps vt q̄s eēt exprimeret. **E**t ille in-
 quit. **S**ū quedā aia q̄ i b̄ gelicid̄io p̄ p̄ctis meis
 affligoz. r̄ liberari possem. si. xxx. missas. xxx. die-
 bus stinuis p̄ me dicēs. **Q**d eps q̄ sc̄is h̄mo
 erat disposuit se acrumi. **S**z cū iā medietatē di-
 xisset r̄ se ad aliā sequentē p̄pararet diabolica
 suggestionē euenit. r̄ fere oēs h̄ies illi° ciuitatē
 bella int̄ se mouere vellēt. vñ vocat° eps ad se-
 dandā discordiā. vestes deposuit r̄ illa die missā
 dimisit. **I**terū eps reincepit missas. xxx. r̄ cū iā
 duas p̄tes dixisset exercit° magnū vt videbatur
 ciuitatē illā obsedit. **D**ñs cōpulsus eps ad p̄ui-
 tendū missas illā int̄misit. **I**terūq̄ reincepit.
Et cū. xxx. dixisset ad dicendā. xxx. se p̄parasset
 tota villa r̄ tom° ep̄i igne diabolico succensus ē
Cui cū sui indicassent vt missas dimitteret. ait
 ille. **S**i tota villa cremari deberet istā missas nō
 dimitterez. **Q**ui dicerē. **Q**ua celebraia glacies
 illa p̄ se soluta ē. r̄ aia liberata. r̄ ignis quē se vi-
 disse credebāt. tanq̄ fantasma recessit r̄ nullū
 damnū recepit. **Q**uārtū ad tertū casū. s̄ p̄t° cul-
 pe i loco p̄p̄tationē. **N**arrat **B**re. in. iij. dialo-
 gozū qz cū q̄dā p̄s b̄ret balneū frequeraret quē
 dā vitū incognitū ad sui obsequiū p̄paratū iue-
 niebat. q̄ sp̄ sedule sibi ministrabat. q̄ dñi q̄dam
 die p̄ b̄ndictiōe r̄ labozis mercede sibi panē b̄n̄
 dictū offerret. ille merē r̄ndit. q̄re ista mihi dā-
 p̄. **I**ste panis sc̄is ē. **E**go autē māducare n̄ pos-
 sū. **E**go. n. aliq̄n h̄ loci dñs fui s̄ p̄ culpis meis
 p̄ mortē huius loco deputat° sū. **S**z q̄so vt oip̄tē

Capitulum x

ti tuo hinc panē offeras p peccatis meis. Et tūc
te exauditiū noueris. cū huc ueniens ad lauādū
me hic nō inueneris. Pres biter aut salutare
tuo p eo hostiā q̄tidie p unā hebdomadā obrui
lit r reuersus eni minime inuenit. De q̄ro exē
plum narrat b. Gre. in. iij. dialogorū. s. pascasio
hic vir cū mire sanctitatis fuerit. et etiā libru
de corpe dñi ediderit vt doctus. r in illo tempe
duo in sumos pontifices p dissensionē electi fu
issent. s. symachus r Laurenti. Et demū ecclia
in unū illozū cōuenisset. s. symachum alio reies
cto. pascasius tñ iste per er. oze sp aliū prulit tēz
Laurentiū. existimās poti' illū eē sumū pontifi
cem. Et sic in hac sentētia vsq; ad mortē pman
sit q̄ tñ als tante sanctitatis r fame fuit in p̄lo
vt cū esset defunct' r dalmariā sup feretro po
sitam demoniacus terigisset statim literatus ē.
Post multū r o tps. Cū bñis Bernan' epus
capuan'. cui' aiām uiderit bñis Bñdict' in celuz
referri. balnea grā sanitatis petisset. p̄dicū pas
casiū diaconē ibi stantē r obsequente inuenit.
Quo uiso reuerenter extimuit. r qd illic vir tā
tus faceret inquisiuit. Qui p nulla cā se illi lo
co penali reputatuz asseruit. nisi qz in illa causa
dissensionis pl' iusto sentit. Et addidit. Que
sore p me dñm deprecare. atq; in hoc cognosces
q̄ exauditus fueris. si hic rediens me nō inue
nena. qui cū p eo oraret. atq; post paucos dies
reuersus illuc fuisset. p̄dicū pascasiū inuenit
uenit. Quāgratū. sit defunctis p eis orare vel
alia suffragia facere ostēdit p hoc exēplū. qdā de
more habebat cū transiret p aliq̄ cimiterium
dicere semp de profundis p defunctis. Cū autē
quadā die ab inimicis insequeret r fugeret per
cimiteriū qdā. subiro defuncti quozuz corpora
ibi requiescebāt surgētes cū instrumentis sue ar
tis in uita ipm uirilē defederūt r inimicos pro
tinus fugarunt.

Septimū purga .s. VIII.

torium ē qd dicitur sancti patricij. qd hoies intrātes
certis modis dñi hic uiuūt purgant de peccatis
suis. Et uidef fieri ista purgatio ex pena maxi
mi terroris r horrois eozū. q̄ uident in illo loco
purgatorij erga eos fieri imaginative. poti' qz in
rei ueritate. Uidef eni eis qui ad illud intrant
dñi ibi morant. q̄ in igne ardeāt. r q̄ demones
eos cū lanceis igneis vel verubz rāstodiāt vn
cinis ferreis emiserāt r hñōi. cū tñ corpa inte
gra r maneāt r inde sustinet magnū timorez et
dolore vt apte eis ueniat illud Job. xl. ca. r iij.
more triti purgabūt. Circa qd sciēdū. vt legit i
uita patricij. Iste sanct' patrici' missus fuit ad
p̄dicandū in hiberniā q̄ dicitur esse in extremis ter
te habitabilis. Cūq; pplm illū vt durū nō pos
set uertere. nec cōminationibz nec p̄missioni
bz flecterent. orāti ei p hñōi ostēdit ei dñs fossā

rotundā sicut circulum. quē baculo suo in fra fe
cerat. declarans q̄ qui intraret in illā r p unaz
diē r noctē maneret. purgaret a peccatis com
missis. qui patricius iuxta dictam foueā fieri fe
cit abbatiam. quādā in qua monachi deo serui
ebant. Et illi monachi instruebant uolentes in
trare purgatorium illud. qd eos facere oportet
ret pro p̄paratione ad hñōi. Ad quē locū mul
ti intrantes egressi retulerunt multa ab eis vis
sa p̄pter que alij conuersi sunt. Et quidam ma
gister Jobes lector parisiensis referebat in su
is lectionibus uidisse quendā qui dicebat fuisse
se in purgatorio illo. qui de nullo quod uiderat
iu mudo gaudere poterat vel uidere. cui amara
uidebant delectabilia mudi qui inter uiuos q̄si
mortuus uidebat. Narrat aut in li. de septe to
mis. quod tractum fuit de legenda beati patricij.
q̄ quidam miles flagitiosissim' missus fuit ad
quendā ep̄m. cui cui' confessus esset enormia pec
cata sua. r ep̄s daret ei certam penitentiā. r
cū sabat se ille dicens non posse illā adimplere
nec de elemosynis nec de ieiunjs. nec etiā orati
onibus. Tunc ep̄s ad eū. Et quo non vis fa
cere aliquā penitentiā. uadas ad dñm tuū dñi
aboli. Confusus in se miles. r ad cor reuerius
dixit ep̄o. vt daret ei pro penitentiā. q̄ intraret
purgatorium sancti patricij. ep̄s aut misit eum
ad abbatem qui custodiebat et claue habebat
spelunce illius purgatorij. Abbas aut cū mo
nachis suis persuadebant ei q̄ potius eligeret
aliā penitentiā. Cū aut permaneret in pro
posito illuc intrandi. Post ieiunij. xl. dierum.
orationes. r confessionē. instruerūt eum q̄ de
monibus occurrentibus ei nō crederet. nec mi
nis eozū nec p̄missionibus cederet. vt a p̄posi
to resisteret. als p̄iret. Sed in oī tormēto no
men iesu inuocaret r signuz crucis si posset int
primeret. Sicq; instructū p̄cessionalit' ad locū
introducūt. Ingressus ergo audiuit tñ strepi
tum r ululātū demonū. ac si oīa elemēta cōcu
terent aduicem. Post hec uidit maximā mul
titudinem habentū aspectū horribilē in quodā
prato. Ubi persuadebant sibi reuersionē p̄mittē
tes ei multa r magna si reuerreret ad suos. Cū
aut ille nullo modo assentiret in dicto prato ig
ne succenso nudatū uestibus in ignez p̄ciant
cū furcis ferreis r vncinis discerpentes. S
inuocato noie iesu r crucis signaculo sibi imp̄
so. ignis ille extrinctus est. Exinde ducit ipsuz
per tenebras densissimas r horribiles. in quibz
sentit uentū calidissimū q̄ totū uidebat eum p
forare. Duct' aut ad orientez cepit audire vul
gi fletus miserabiles. Campūq; latissimum vi
dit terminū nō habentē. totū ardentē vt ferrus
candens. Ubi uidit infinitā multitudinē ma
nibus affixozū r pedibus. uentres habentū de
orsum r uersa sursum. Ubi p̄ uolozibz uidebant

Capitulum XI

lū. Ut g̃ pateat oib⁹ q̃ princeps ⁊ rex oim sclo
rū de⁹ iustissime mūdū gubernauerit. ⁊ retribu
at oib⁹ fm̄ ea q̃ gesserūt i corp⁹. p̄mū v̄l suppli
ciū ⁊ integralit̄ q̃ ad aīas ⁊ corp⁹. **J**o n̄c̄rū ē eē
futurū iudiciū i fine mūdī i q̃ oēs de oib⁹. corā
oib⁹ angelis ⁊ hoīb⁹ a deo iudicabūf. **D**riusq̃
testamēti pagine huic copiose attestāt. **I**n ps.
flur. inq̄r dauid. **D**e⁹ manifeste veniet de⁹ n̄r ⁊ n̄
filebit. **I**gnis in aspectu ei⁹ erardescet ⁊ i circū
ni ei⁹ tēp̄tas valida. aduocauit celū desursūm
⁊ frā discernere pplm̄ suū. **C**ongregate illi scōs
ei⁹ q̃ ordinauerūt restm̄ ei⁹ sup sacrificia. **A**nnū
ciabūt celi iusticiā ei⁹ qm̄ de⁹ iuder ē. **H**ec ait bea⁹
Aug. i. rr. de ci. xi. de dño n̄ro iesu dicta itelligit
mus q̃ v̄tur ē iudicare viuos ⁊ mortuos. **D**e
tus nō solū hō. s. ⁊ de⁹ veniet manifeste int̄ iu
stos ⁊ iustos iudicatur iuste. q̃ p̄r⁹ venit ocul
tus iudicad⁹ ab iustis iuste. **D**enit occult⁹ vt
aī iudicē staret tacēs. q̃ sic agn⁹ corā tondente
se. nō aperuit os suū. **D**eniet manifest⁹ vt etiā
de iudicib⁹ iudicet. **D**e⁹ n̄r q̃ ē de⁹ de⁹ quē colit
christiani. nō dū gentiū q̃ sūt demonia nō deus
De⁹ n̄r q̃ fact⁹ ē n̄r. s. frā p̄ icarnatiōes. **N**ō. n.
p̄ iudicat quēq̃ ait ip̄e. **J**o. vi. q̃ i hūana sp̄e n̄
appebit quā n̄ sup̄sit. nec sp̄sūctūs q̃ nec ip̄e ho
mo fact⁹ ē. s. de⁹ n̄r. fili⁹ i assūpta hūanitate ap̄
parebit oib⁹. ⁊ iudicabit vt de⁹ cū p̄re ⁊ sp̄sūctō.
Et n̄ filebit **A**ug. sup ps. **N**ō veniet illudend⁹
flagellad⁹ eralaphad⁹. calamo i capite p̄cunien
tus. crucifigēd⁹ sepeliēd⁹. q̃ h̄c oīa pati potuit
ocull⁹ de⁹. s. i carne assūpta. s. veniet manifest⁹
q̃ cū pt̄ate magna ⁊ maiestate vt cognoscat de⁹
Nō g̃ filebit occultās suā veritatē. **N**ūc̄ at̄ filet
s. q̃no filet q̃ q̄ndie clamat p̄ scriptas. p̄ p̄dicato
res futurū iudiciū p̄ flagella fm̄ illud i alio ps.
Dedisti meruerib⁹ tē significatiōē. vt fugiāt
a facie aīe. s. diuini iudiciū vt liberēf dilecti tui.
Silet g̃ ait **A**ug. ⁊ nō filet. **S**ilet nūc̄ a iudi
cādo finalit̄ nō filet admonēdo. nec etiā a flagel
lādo. **N**ā cū flagellat aliq̃s in terra. admonitō
ē nō dānario. **S**ilet g̃ a iudicio. occult⁹ ē in celo
adhuc interpellat p̄ nobis. patēs ē sup p̄ctōres
nō exerceb⁹ n̄r. s. expectās p̄nias. **Q**z g̃ ad iudici
um veniet sequētia tocēt. **I**gnis aī ip̄m prece
det. **T**ameam⁹ ⁊ mutemur ⁊ nō timebim⁹. **I**g
nē palea timeat. aurū q̄d facit. **E**t at̄ nūc̄i pt̄ate
q̃ facias ne illd. q̄d te v̄tur nolēre ē. nō corre
ct⁹ expiat⁹. s. p̄sem⁹ frēs facē. vt dies iudiciū n̄
veniret. nec sic erat male viuēdū. si n̄ veniret. ig
nis i die iudiciū. ⁊ sola p̄ctōrib⁹ imineret separō
a facie dei i q̄libz eēt affluētia deliciāz n̄ vidētes
a q̃ creati sūt. ⁊ separati ab illa dulcedie iestabili
vult⁹ ei⁹ i q̄libet eternitate ⁊ ipunitate p̄cti plāgē
debēt. s. q̄d loqr̄ aut q̄b⁹ loqr̄ h̄c amātib⁹ p̄
na ē n̄ tēnētib⁹. q̄ dulcedinē sapie et vitāz vt
clūg̃ sentire cepit. nouēf q̄d dico q̄nta pena
sūt t̄mō a facie dei separi. q̄ at̄ illā dulcedinem

nōdū gustauerit. si n̄dū desiderāt dei faciē time
ant vt ignē. **S**upplicia creāt q̃ p̄mia n̄ iuitāt. vi
le ē tibi q̃ de⁹ pollicet. ⁊ tremisce q̄d mīat. **A**mpl
plexat⁹ p̄ctā tua et delicias carnis tue. stipulas
ad te p̄ger⁹ veniet ignis. ignis i aspectu ei⁹ erar
descet. n̄ erit iste ignis vt foc⁹ tu⁹. q̄ si manū mit
tere cogeret. face q̄ q̄d voluerit. q̄b⁹ minat. **S**i
nat̄ iūnic⁹ hōtā leue malū et fac⁹ malū. **S**inat̄
de⁹ etnū malū. et n̄ facis bonū. v̄n piget te. nisi
q̃ n̄ credis. si credim⁹ futurū iudiciū frēs b̄n v̄l
uam⁹. tps miscōie nūc̄ ē tps iudiciū nūc̄ erit. tūc̄
ois arbor q̄ n̄ fac⁹ fructū bonū eridēf et in igne
mittet. **I**gnis ait ps. xlvij. i aspectu ei⁹ erardēf
scet. et i circūni ei⁹ tēp̄tas valida. **V**alida tēp̄
stas v̄tilat⁹ a ē. et i tā magna area. hac tēp̄
state sepabit a scis oē imūctū. **S**i m̄xtura q̄
dā iacet. **P**oro illa tēp̄stas q̄ndā separationē fa
ctura ē. **I**n illa separationē fit q̄dā bonoz et malo
rū distinctio. **A**duocauit celū desursū. s. de⁹.
lū. i. oēs p̄fectos v̄ros secū iudicatos de q̄b⁹
dixit in euāgelio. **V**os q̄ reliquistis oīa et secuti
estis me i regenerationē vltima. i. vltia. resurre
ctione oim cū sederit fili⁹ hoīs in sede maiesta
tis sue sedebitis et vos sup sedē. r̄. iudicātes
r̄. trib⁹ isrl̄ p̄. r̄. sedes fm̄ **A**ug. itelligit v̄nū
ueritas p̄fectoz q̄ cū christo iudicabūt vt asse
lores. sic p̄. r̄. trib⁹ isrl̄ itelligit v̄nueritas cor
q̄ iudicabūt a christo. **A**duocauit eos p̄fectos sen
sus secū sessuros. ⁊ alios iudicatos. **E**t trā. s.
vocaui ad iudiciū alios videlz iudicados. ita at̄
vocaui frā oēs. s. iudicados discernē pplm̄ suū
id ē ita vt discernat pplm̄ suū electos videlz su
os a malis deputat⁹ ad penā. vt sic. vocauit sur
sum celū q̄ ad aīas. terrā quo ad corpa. s. p̄fecto
rum. vocauit aut̄ sursum. s. secū discernē pplm̄ suū
id ē ita vt discernat pplm̄ suū diuicare bonos
a malis. pplm̄ suū. i. fideles. **N**ā vt ait christus
Jo. iij. **Q**ui n̄ credit iā iudicat⁹ ē. clara ē ei⁹ dā
natio tot⁹ ecclie. **C**ongregate illi scōs ei⁹. vos. s.
angeli q̄m ministerio p̄gregabūf aī eī oēs gē
tes. **A**lia trāstatio h̄c iustos ei⁹. q̄. s. exercuerūt
opera iusticie. i. bona. elemosynas. et alia bona
opa. **C**ongregate t̄les ip̄i deo. i. vt sint cū eo ad
dexterā. **Q**ui ordinauerunt testamentum eius
sup sacrificia. i. qui disposuerūt et ipluerunt te
stamenta eius documēta euāgelica in q̄b⁹ dispo
sūt et promisit regnum facientib⁹ elemosynas
q̄ sunt sup sacrificia. i. magis accepta q̄ sacrifici
cia corporalia q̄ misericordiā volo et nō sacrifici
ciū. i. vt qui ordinauerunt. i. ordinate impleuer
unt testamentum eius. i. legem ei⁹ sup sacrifi
cia. i. sup materia elemosynaz. **S**ūt. n. plā gene
ra sacrificioz spiritualiuz. **E**lemosyne dicunt sa
crificia ieiunia. et alia pia opa q̄ fiunt p̄p̄ deum
Cōm̄tio etiā et opa bona iteriora dicunt sacrifi
cia. fm̄ illud sacrificiuz deo spirit⁹ tribulatus
Oro etiā s. illd. sacrificiū laudis honorificabit

Titulus XIII

me. nō autē ordinauit testīm dei. i. legē dei in q̄ p
mittit et legat hereditas sup̄noxi bonoz suanti
bus eā. et iō nō dicit testīm. illi q̄ dāt et offert sacri
ficia elemosynaz extioz omisiss ite rionbz elys
vt p̄mittit iuriāz remissioe et h̄mōi. qz si ordia
te iplēt qd̄ mādat. et iō tles n̄ gregāt inf scōs
et iustos. vñ b. Aug. i eucheridion. q̄ vult ordia
te dare elemosynā p̄mit d̄z a seipso icipe et eā
sibi dare. s. tolēdo de pctis et confitēdo. Est enī
elemosyna op̄ misericordie x̄issime de q̄ ait sapi
ens. **O** miserere fili aie tue placēs deo. de pe. vi.
iij. qui vult. **I**te b. Aug. in. xx. de ciui. dei. in q̄ p
totū pbat finale iudiciū. c. xxv. sc̄ ait p̄ba **O** a
lachias qui et angelus dicit ē qui etiā eldras cre
ditur s̄m opinionē h̄breoz. vt recc̄t **P**iero. iu
diciū nouissimū p̄bat. dicit ece venit die
dñs oipotēs. et quis sustinebit diē introitus ei
aut q̄s terre poterit vt aspiciat eū. Quia ipse in
gredit q̄si ignis cōflator et q̄si h̄ba lanantuz
et sedebit cōflans et emūdans sic aurū et sic argē
tum. et mundabit filios leui et fundet super eos
aurū et argentū. **E**t erit dño offerētes h̄stias i
iusticia. et placebit dño sacrificiū iude et hierlm̄
sicut diebz pristinis et sic annis prioribus. et ac
cedam ad vos in iudicio. et ero testis veloz sup̄
maleficos et sup̄ adulteros et sup̄ eos q̄ iurant
et c. et q̄ nō timēt me dicit dñs oipotēs h̄c l̄ra text
ē s̄m septuaginta quā ponit b. Aug. n̄a ar̄ trās
latio q̄ ē **P**ierony. alia d̄ba cōtinet. h̄c sit eius
tem sine. qd̄ ḡ dicit q̄ sedebit cōflans et emū
dans q̄i argētū duplt pōt itelligi s̄z b. Aug. ibi
qz vel de sepatione q̄ sepabūt boni a malis. q̄m
sepationē dicit emūdationē et colationē sic ar
genti et purgationē s̄m l̄ram n̄fam sic granum
d̄z purgari et mūdari q̄m sepāt a paleis et argen
tū et aurū q̄m sepāt per ignē a scoria. **D**el etiā
pōt itelligi q̄ ad bonos tm̄ q̄ dicunt filij leui et iu
da et hierlm̄ q̄ boni. si qd̄ defect̄ erit i eis purga
bunt p̄i i p̄sti vita. vt in igne illo iudicij si qd̄
expiabile remāssit in eis. et qd̄ d̄z q̄ erit offe
rētes i iusticia sacrificia. nō intelligit de sacri
ficijs aialij. s̄z de seipsis q̄ oino mūdari ab omni
pctō offerēt seip̄os deo in holocaustū. i. in ignē
diuini amoris rāstomādos. **E**t sic placebit deo
sacrificiū iude et hierlm̄. i. ecclesie m̄phān
tis sicut diebz pristinis. i. sic sacrificia munda
aialij offerēbant in lege. ita oino mūdij offerēt
sancti deo. vel sicut diebz pristinis. i. sicut in tpe
inocentie in paradiso terrestri a primis paren
tibus. **E**n̄terat postea p̄ba q̄dam pctā q̄ abun
dant in pplis. p̄ q̄bz et alijs oibz venit ad iudicā
dū et puniendū malos. dicit qz se testē. qz testi
bus nō egebit. et veloz qz ex iopiato ei aduen
tu erit celesterrimū qd̄ tardissimū putabat a mal
vel veloz dicit qz ipsas cōmūcet sine vlla pliri
tate s̄monis sc̄ias. s̄m illd̄ apli. **C**ogitationibz
accusantibz aut excusantibz seu defendentibz. in

die q̄ iudicabit de occulta h̄im. **S**ic ḡ dñs fut
tur d̄z testis veloz. cū sine mora reuocatur ē in
memoriā. vñ cūincat punitatē sc̄iam. **I**dem
malachias i fine libri sui cū admonuisset vt me
minisset leḡ moysi. qm̄ p̄uidebat eos multo ad
huc tpe n̄ eā sp̄ualit. sic oportuerat accepturos
p̄nno subiecit. **E**cce ego mittā vobis h̄lyam
tel bitē. an̄q̄s veniet dies h̄ois magnū illustris q̄
ouerrat cor p̄ris ad filiū et cor h̄ois ad primū su
um ne forte veniēs pcutiat trā penit̄ s̄m septu
aginta ē h̄ text̄ b. Aug. et h̄ic h̄lyā magnū p̄p̄
tā. exposita sibi lege vltio tpe an̄ iudiciū iudeos
in christū vep̄ eē. credituros celesterrimū ē i ser
mombz cordibusqz fidelij. **I**pe n̄ imerito ante
aduētū iudicij saluatoris sperat eē v̄tū. q̄ nunc
etiā viuē credit. **C**ū venierit ḡ exponēdo legem
sp̄ualit quā nūc iudei carnalit sapit̄ conuerter
cor p̄ris ad filiū. i. cor patz ad filios. **P**ā postue
runt septuaginta singularē numerz p̄pli. et sen
s̄ vt etiā ipi filij sic itelligāt legē. **I**udei quēad
modum p̄res eoz. i. p̄be itellerēt i q̄bz erat et
ipe moyses. **S**ic. n. cor patz cōuertēt ad filios.
cum itelligētia patz p̄ducet ad noticiā filioz et
cor filioz ad p̄res. dū i id qd̄ senserit illi cōsen
tiūt et isti. et cor h̄ois ad primū suū. **S**ūt. n. inf se
valde prime iuncti p̄res et filij **D**aniel qz p̄ba
ca. vñ. locut̄ ē de q̄tuoz bestijs varijs. s. leena. v.
so. p̄do et q̄tra distit̄ alijs q̄ h̄lebat cornua. x. i
ter q̄ ortum ē cornū paruum a cui⁹ facie euulsa
sunt cornua tria ex illis. x. q̄ bestie q̄tuoz signifi
cant q̄tuoz monarchias mundi. vt refert **bea**
Aug. xx. de ci. dei allegās **P**iero. sup̄ danielē. vi
telicet assyrioz p̄ma p̄sum et medoz p̄ se
cunda. grecoz p̄ tertia romanoz p̄ q̄tra. et cor
nū puum antichristum. tēcē autē cornua nō su
gnificāt. x. reges illi⁹ monarchie. s̄z pot̄ diuisio
nes ei⁹ i. x. regna. **P**ost cornū illd̄ puuz signifi
cans antichristum. describit aduētū ad iudici
um oñdēs iudiciuz fieri a dei trinitate q̄ signifi
cat in antiq̄ diez. sed māifestatio iudicij ad oēs
a christo. s. i. humanitate assumpta. de q̄ postea
dicit. **E**cce inubibz celi veniebat q̄si filij h̄ois et
vlsqz ad antiquoz diez puenit et rediret p̄tatem
et honozē et regnuz et c. **E**t mltā dicit de antichristo
ibi et in ca. viij. et i ca. xij. **Q**uāuis autē testimo
nia veteris testamenti inducra inquit **bea**
Augustinus vbi supra priora sint tempore noui te
stamenti testimonia p̄ponenda sunt dignita
te. quoniam illa vera p̄conia noui et veteris
testamēti scripture sunt cōmunes nobis chri
stianis et h̄breis. **L**icet ipi h̄brei falso itelligāt
et exponāt. dicta vero noui testamenti. propria
sunt christianis. **D**ēs euāgeliste referunt dñm
christum in euangelijs p̄nunciāsse futurū fi
nale iudiciuz s̄b diuersis documēt̄ et p̄bol̄
euāgelista. **J**atb. c. xiiij. et ca. xiiij. diffuse loq̄
te iudicio futuro. et inter cetera. xxv. ait. **C**ū vel

Capitulum XI

nerit filius hois in sede maiestatis sue et oēs an-
geli ei⁹ cū eo. tūc sedebit sup sedē maiestatis sue
et congregabunt aū eū oēs gēres et. ubi ponit sen-
tentia p elect⁹ dei et q̄ dicit. Venite bñdicti patres
mei percipite regnum et. Et postea snia q̄ malos
Discedite a me maledicti et. Et in euāgē. Lu-
xi. erit signa in sole luna et stellis et. Tūc vide-
bunt filiū hois venientē in nule cum prāte ma-
gna et. Et Mar. xij. post signa pcedētia. et Jo.
vi. ait christ⁹. Venit hora et nūc ē qm̄ mortui. s. i.
aia audient vocē filij dei. s. in p̄dicatiōe. et q̄ au-
dierint viuēt. audierint. i. oledierint viuēt. s. vi-
ta grē et. Et paulo post. et prāte dedit ei iudiciū
facere. qz fili⁹ hois ē. Nolite mirari b. qz venit
hora in qua oēs qui in monumētis sunt audiet
vocem filij dei. Et procedēt. q̄ bona fecerūt i re-
surrectionem vite qui vō mala egerunt in re-
surrectionē iudicij. i. dānatiōis. Per p̄ncipem
apostorū in. ij. canonica. c. iij. de hoc sic ait. Veni-
ent in nouissimis dieb⁹ in deceptionē illuzores
iuxta p̄rias concupiscētiās ambulātes dicentes
ubi ē pmissio aut aduent⁹ ei⁹. Et q̄ enī patres
conuenerūt. sic oia p̄seuerāt ab initio creature. et
infra. Nō tardat dñs p̄missis. s. patient agit
p̄ter vos. nolens aliquos p̄ire. s. ad penitenti-
am reuerti oēs. Adueniet aut dies dñi sicut fur
in q̄ celi magno impetu transiet. elemāta vero
calore soluent. terra vō et que in ipsa sunt oia
erurent. Cū hec igit oia dissoluēda sint. quales
oportet nos eē in sanctis p̄uersatiōib⁹ et pietati-
bus expectātes et p̄perātes in aduentu dei et dñi
nri iesu christi. Sic et charissim⁹ frater n̄r paul⁹
fm̄ datā sibi sapientiā scripsit vobis i om̄ib⁹
ep̄lis. Paul⁹ vō ap̄ls. ij. ad Thessal. q̄. ait. Rogā-
mus vos fratres p̄ aduentū dñi nri iesu christi
vt nō cito moueamini a v̄ro sensu neqz terrea-
mini neqz p̄ sp̄m̄ neqz p̄ sermonē. neqz p̄ ep̄las
tanq̄ p̄ nos missam. quasi inster dies dñi. Ne-
qz vos seducat v̄llo modo. qm̄ nisi venerit dis-
sensio primū et reuelat⁹ fuerit hō pcti filij p̄diti-
onis. qui aduersat⁹ et extollit sup oē qd̄ dicit deus.
aut qd̄ colit. ita vt in templo dei sedeat tanq̄ sit
deus. nō retinetis qz cū essem apud vos hec di-
cebam vobis. Et nunc quid terineat scitis. vt
reuelet in suo tempe. Nam mysteriū iam ope-
ratur iniquitatis tm̄. vt qui tenet nunc. teneat.
tunc de medio fiat. et tūc reuelabit ille iniquus
quē dñs interficiet sp̄u oris sui. et destruet illu-
stratione aduentus sui. cui⁹ ē aduent⁹ fm̄ ope-
rationē sathane. in omni v̄tute et signis et pro-
digijs mēdaciō. b. Aug. hec v̄ba inducēs. xi. li-
bro de ciui. dei ait. Nulli dubiū est eum de anti-
christo dixisse. dieb⁹ iudicij. Nūc enī appellat di-
em dñi nō esse venturū nisi prior ille venerit. s.
in quo templo sit sessurus incertū est. v̄tū in il-
la ruina tēpli qd̄ a salomone rege constructū. an
in ecclia. Nō nōnulli nō ipsum principem. sed

et vniu ersuz quodātmō corpus eius. i. ad eū per-
tinentē hominum multitudinem simul cū ipso
suo principe. hoc loco intelligi antichristum vo-
luit. quod autem ait. Nam mysteriū operat in-
quitaris tantūmodo qui tenet. teneat et. Ego
proptus quid dixerit me fateor ignorare. Suspi-
tiones tm̄ hominum quas vel audire vel legere
potui non tacebo. Quidam putant de imperio
dictū fuisse romano. et p̄pterea paulus apostolus
nō aperte scripsit se ne calūniā videlicet iurre-
ret qz romano imperio male optauerit. cui⁹ spe-
raretur eternum. vt in hoc quod dixit. Nam my-
steriū operatur iniquitatis. neronē intelligi volū-
erit. cui⁹ iā facta veluti antichristum videbant
Vnde nōnulli ipsum resurrecurum et futurum
antichristum suspicantur. Alij vō nec occisum
putant. sed subtractū potius vt putaret occisus
et sic occultari donec reuelet in suo tempore. et
restituatur in regnum. Sed multum mihi mira-
est p̄sumptio tanta opinantiū. Illud autem
qd̄ ait ap̄ls tm̄ qui modo tenet. teneat. donec
de medio fiat. non absurde de ipso romano im-
perio creditur dictum tanq̄ sit dictum tantū.
qui modo impat. impet donec de medio fiat. i.
de medio tollat. Et tūc reuelabit iniquū quem
antichristum significari nullus ambigit. Alij ve-
ro et quod ait quid terineat scitis. et mysteriū in-
iquitatis. nō putant dictum nisi de malis et
fictis qui sunt in ecclia. donec pueniant ad tm̄
numerū. qui antichristo magnū plm̄ faciant.
et hoc esse mysteriū iniquitatis. quia videtur
occultū. Hortari aut ap̄lm̄ fideles vt in fide qm̄
tenent tenaciter p̄seuerent dicendo. tm̄ q̄ in o-
to reuer teneat. donec de medio fiat. hoc est vō
nec extat de medio ecclie mysteriū iniquita-
tis. quod nunc occultum est. Alius ḡ sic ali⁹ sic
ap̄li verba coniecturat. hoc tamē euz dixisse du-
bium non est. Non venit christus ad iudican-
dum. nisi prius venerit antichristus ad sedu-
cendos p̄p̄os in aia. Cui⁹ aduent⁹ erit fm̄ ope-
rationem sathane in signis et prodigijs mēda-
ciō. b. Aug. ibidem.

Circa finale iudiciū. §. II.

de quo vt dictū est. vtriusqz testamēti pagina co-
piose loquit. videnda sunt septem.
Signorū p̄monstrario. Quātm̄ ad p̄mūz
Iudi p̄ ignē v̄fragratio. p̄. Dediti me
Dim ad iudicij citatio. tuentib⁹ te signi-
Iudicij ad c̄ctos māifestatō ficationē. vt fu-
Assessor cū eo associatio giāt a facie arc⁹
Accusator et testiū multiplicatō. vt liberēt dile-
Sentētie irrevocabilis platio citui. Arc⁹ ē
finale iudicium. ex q̄ de sagittas mort⁹ et etne
emittet manifeste q̄ reprolos. Nunciat vt ait i
alio. p̄. d̄. Arcum suum retendit p̄ scripturas
manifestando. et parauit illuz preparatō cru-

Titulus XIII

ciatus penarū et posuit in eo sagittas mortis. In
 arca est funis mollis infra et lignū durū s. Funis
 mollis est diuina clemētia q̄ ad hoies inclinā pe-
 nitētes ad p̄cedū. et p̄manētes in p̄ctis ad expe-
 ctandū eorū d̄uerfioē. q̄ clemētia fleuit ad se li-
 gnū durū seueritatis diuine iusticie. S; quāto
 magis funis trahit et inclinā lignū. tāto inde
 sagitta emissa vehemētī vulnerat. vñ ap̄tus ad
Ro. ij. Ignoras qm̄ benignitas dei ad p̄nias te
 adducit. s̄m aut̄ duritiā tuā et ip̄nitens cor the-
 sauris tibi irā in die ire et reuelatiōis iusti iu-
 dicij dei q̄ reddet vnicuiq; s̄m opa sua. **Et Die-
 ro.** Moderatio dei ac pieras solū n̄m redimū
 q̄rit ac nos cupit longa sua bonitate saluare. **Ex**
 si nō d̄uertim. si duri colli sum. si vsq; ad mortē
 in malis pseueram. assidue peccatū non
 miseret de. di. xij. **Diaconi.** imo grauius punit
Dñ Dale. mari. Lenio q̄dē gradu ad vindictā
 sui diuina p̄cedit ira. tarditatēq; supplicij graui-
 tate cōpensat. **Dedit ḡ de** significatiōem. i. si-
 gna multa. tribilia magnarū tribulationū q̄ p̄ce-
 dūt finale iudiciū. q̄ ex sui terrois magnitudine
 valeāt illō sine fine malū. s. et ne d̄anatiōis nū-
 ciare. **Dedit at̄** metuētib; d̄ei. qz illi tm̄ ide vtili-
 tatē sue emēdatiōis trahunt. vñ h̄lerent̄ dilecti
 sui. **Nā** mali ex flagellis deteriores fiūt. vt p̄ba-
 rāo q̄ cū plura signa videret tribilia. n̄ fuerit cō-
 uersus. deim̄. ab aquis submersus fuit cū suis.
Et iō dñs ac redēptor n̄r. inq̄t b. **Sr.** pituri m̄i
 di mala p̄cedentia denūciat. vt m̄m p̄turbēt ve-
 niētia cū fuerint p̄scita. **Bin.** n. iacula ferūt
 q̄ p̄uidēt. **Et vt** dic̄ b. **Lx. i. iij. di. rlvij.** Ad
 dignitatē iudiciarie p̄tāt. p̄tinet h̄re aliq̄ iudi-
 cia q̄ ad reuerentiā et subiectionē inducāt. **Et iō**
 aduentū d̄risti ad iudiciū cū veniat i forma glo-
 riosa multa signa p̄cedēt. vt corda hoim̄ i subie-
 ctionē v̄turi iudicis inducant. et p̄p̄ timores
 ad iudiciū p̄parent̄ h̄mōi signis cōmōti. **Iux̄ il-
 lud Eccl. xvij. ca.** An̄ iudiciū para iusticiā. An̄
 q̄ eni de aduētū suo ad iudiciū loquat̄ **L. u. xxi.**
 p̄mittit di. **Erit** signa in sole et luna et stellis et
 in fr̄is p̄flura gētū p̄fusione sonit̄ mar̄ et flu-
 ctū arefētib; hoib; p̄ timore et expectatiōe. que
 supueniēt vniuerso orbi. **Nā** et d̄tutes celoz
 cōmouebūt. **Obi** ponunt̄ septē signa p̄cedētia
 iudiciū. **Primū** est signū in sole. **Et qd̄** seu q̄le sit
 istud signū declarat **Mat. xxiij. ca.** dicens. **Sol**
 obscurabit̄ et **Job. Ap̄c. vi.** **Sol** fact̄ est niger
 vt sacc̄ cilicin̄. quo ad l̄faz. **Maioz** erit obscu-
 ratio solis q̄ soltra naturalis. sic eni patrefami-
 lias moriēte tota familia ei' induit̄ n̄gro. ita
 tūc hoie deficiēte q̄ ad vitā istā t̄palē. sol lumie
 suo minuet̄ nobis subtrahēdo d̄uerā lucē. qua
 si ip̄i cōpatiēs toleat. **Et etiā** qz maiozi luce ad-
 ueniente in aere isto sole iusticie d̄risto cedit
 vt minor lux solis materialis. **Toralit̄** impiū
 romanū significatū p̄ solē obscurabit̄. qz p̄ mul-

tas sui diuisiones vilificabit̄. et q̄si ad nihilū de-
 duceat. qd̄ figuratū est per solē qui reuertus est re-
 tro per decem lineas in horologio aq̄as regis.
 in signum perfecte sanationis ezechie et liberati-
 onis ppli dei. s. de manibus inimicorū. **Sic** im-
 p̄riū romanorū reuertet̄ retro. deficiendo a sua
 pt̄ate. x. lineis. inq̄tū minorabit̄ diuisum in. x.
 reges seu regna que non recognoscūt imparo-
 rem vt sup̄iorem. qz etiam signat̄ per. x. cornua
 orta in capite illis tere singularis vnde postea
 ortum est cornu puum qd̄ facit bellum sanctū.
 significans antichristū. **Obi** curabit̄ etiā sol ali-
 ter. quia. s. sol iusticie d̄ristus deus n̄r. quasi oc-
 cultus erit quo ad claritatē fidei de ipso q̄ p̄ius
 erat manifesta. **Sed** m̄ signū erit in luna. **Erit**
 aut̄ signa in sole et luna. **Et qd̄** signū sit illud ex-
 p̄imit̄ **Joel. ij.** vbi d̄r. **Luna** reuertet̄ in sanguis-
 nem. an̄q; veniat dies dñi magn̄ et horribilis. s.
 iudicij. **Qui** cōcordat qz ait **Jo. Ap̄c. vi.** dicens
Et luna tota facta est sicut sanguis. **Quātū** ad
 litterā pōt dici. qz luna obscurabit̄. **Et** quia s̄m
 astrologos eclipsis seu obscuratio solis et lune
 nō pōt eē simul. ideo dicendū s̄m b. **Lx. i. iij.**
 qz vel erit hoc diuersis t̄pib; vel si simul dei d̄tu-
 te sup̄naturalit̄. vel fieri in illo t̄pe appropinquā-
 te finali iudicio aliqua inusitata impressio i aē-
 re circa lunā vt videat̄ tota sanguinea. ad signi-
 ficandū qz ecclesia significata per lunā. qz a d̄ri-
 sto illuminat̄ sicut luna a sole. erit tota sangui-
 nea ex eo. qz qui erunt in ea fideles numero et
 merito. materiali gladio occidēt ab infidelib;
 bus et satellitibus antichristi. **Etiā** illi duo san-
 ctissimi viri enoch et helyas qui de paradiso ter-
 restri mittentur ad predicandū d̄tra antichristū
 occidentur et fundent sanguinem suū. **De** h̄
 betur **Ap̄c. xi.** **Fideles** vero qui erant in eccle-
 sia numero tm̄. qui se dicebant̄ d̄ristiani. tot-
 taliter dabunt se voluptatibus et vitis mundi.
Et sic in eis luna ecclesie erit sanguinea. **Nam**
 sanguis significat peccata s̄m illud ps̄. **Libera**
 me de sanguinibus deus deus meus. i. de peccatis
Et alius p̄ba. **Sanguis** sanguinē tergit. i. pec-
 carum peccato additum est. **Et** qz in illo tempo-
 re erunt sic hoies valde vitis rediti. hoc ostēdit
 d̄ristus i euāgē. s̄m **Lucā** dicens. **Fili** hoies ve-
 niēs in fr̄a. s. ad iudiciū. putas inueniet̄ fidē in
 fr̄a. q. di. modicā et q̄si nullā. **Et** i euāgē. **Mat.**
 qm̄ absidauit iniquitas refrigescet charitas mul-
 torū. **Ap̄ls** aut̄ ponit̄ p̄cularia vitia q̄ tūc ma-
 gis abundabit̄. dicens. q. ad **Thimo. iij.** **In** no-
 uissimis dieb; istabit̄ t̄pa p̄culosa. **Erit** hoies
 seipos amātes. cupidī. elatī. sup̄bi. blasphemī
 parētib; inobedientes. ingrati. scelesti. sine affe-
 ctione. sine pace. criminatores. icōtinētes. ini-
 tes. sine benignitate. p̄ditores. p̄turi. tumidi.
 voluptariū amatores. magisq; dei. habētes qd̄
 speciem pietatis. d̄tutem eius abnegantes. **Et**

Capitulum XI

hos uenia. Et in alia epla ait. In nouissimis
 epib' recedent quida' a fide. attendentes spiri-
 rib' erroris & doctrinis demonioru' &c. Tertium
 signu' erit in stellis. Erunt signa in stellis. Et q'
 signa sint. dicit alius euangelista. videlicet stelle
 cadent de celo q'ru' ad littera'. Stelle hic dicun-
 tur a sub & dr' a sub quedam ignea impressio i aere
 q' h' similitudinem stellaru'. que cu' apparer. fm lo-
 cutione vulgi dicuntur stelle cadere de celo. q' q'
 dam impressiones ignee tuc magis multiplican-
 bunt ad terrore' maloru'. Del dicitur stelle come-
 te. q' tuc magis apparebunt. & a naturalib' dr' hu-
 iusmodi apparetes stelle significare magna ex-
 cidia & mortes magnoru' uiroru'. Et hec erunt si-
 gna q' doctores ecclie qui dicuntur stelle fm illud
 Dan. xij. Qui ad iusticia' erudunt plimos quasi
 stelle in ppetuas eternitates. Hi cadere dicun-
 tur. vel quia deficient a fide ecclie q' celu' dicit
 v' q' recedet a studio sacre scripture q' celu' dr'.
 vacantes studijs gentiliu' poetaru' & pboru'. Co-
 tra quos inuehit b. Hiero. Sacerdotes dei ait
 videmus omittis euangelijs & p'bis. comedias
 legere. bucolico' uersu' & ba' canare. tenere
 uirgiliu' in manib'. & quod in pueris est necessi-
 tatis crimē. in se facere uoluntatis di. xxvij. sa-
 cerdotes. Et ideo quia ignorantes erit scriptu-
 raru' de facili uincunt a p'dicatorib' antichristi
 falso scripturas exponentib'. q' b' r'ndere no' po-
 terunt. Quartu' signu' erit in terris pressura ge-
 tium. Qualis aut' p'ssura ipe christ' declarat in
 euangelio fm Mat. c. xxij. dices. osurget ges
 cōtra gentē. & regnu' aduersus regnu'. s. p' bella
 et erit terremot'. pestilentie. & fames p' loca in-
 itia uolozu' hec. q'bus aut' ista. p'igne. terremot'
 & h'moi. fuerint a principio generis humani di-
 ueris t'pib'. tñ tuc t'pib' magis inualescent fm
 qua' mensura' crescentia uicinu' aduentu' ad iu-
 diciu' denuncient incertum. b. L'v. in. iij. Dec
 etiam p'dixit longe ante azarias p'ba occurretes
 aza regi iuda reuertenti a prelio cu' magna ui-
 ctoria dicens. ij. Paral. xv. Dñs uobiscu' quia
 fuistis cu' eo Si quesieritis eum. inuenietis. si
 aut' dereliqueritis eu'. derelinquet uos. Transi-
 bunt aut' mlti dies i isrl. absq' deo & absq' sa-
 cerdote. absq' doctore & absq' lege. Cūq' reuer-
 si fuerint in angustia sua ad dñm deū isrl. & q'si-
 erunt eu'. inueniet. In tpe illo no' erit pax egre-
 dienti & ingrediēti. s. terrores vndiq' i ciuitis
 habitatorib' terraru'. Pugnabit. n. gens cō gen-
 tem. ciuitas cō ciuitate. q' dñs turbabit eos oī
 angustia. Et q' b' patet q' loquit' de tpe uicino fi-
 ne mundi. Quintu' signu' erit p' confusione soni-
 tus maris & fluctuū. Quidā circa hoc existimāt
 q' mare cum magno fragore peribit a pristina
 qualitate. fm illud Apoc. xxi. Et mare iam no'
 est. s. non q' non maneat in substantia sua. sed
 in alia qualitate. Del fm alios erit magnus so-

nitus & tumor aq'ru' qm non sine magno muti-
 mure. xl. cubitis super montes eleuabitur & po-
 stea deprimetur ultra solitum. ut fm b. Grego.
 noua & inuidita maris fluctuū perturbatio erit
 Hiero. aut' refert se reperisse in annalib' iudeo-
 rum no' solu' de hui' signo sonitus maris. sed &
 alia Domit eni. xv. precedentia iudicium. vtrū
 autem cōtinua' vel interpolata no' exprimit. Pri-
 ma ergo die eriget se mare. xl. cubitis super alti-
 tudinem montiu'. stans in loco suo quasi mur'.
 Scda die tñ decreset. ut uix possit uideri. Ter-
 tia maris uelue apparentes super uondas maris
 dabunt mugitus usq' ad celum. Quarta arde-
 bit mare & aque eius. Quinta arbores & herbe da-
 bunt rore' sanguineum. Et fm alios. etiaz om-
 nia uolatilia celi congregabuntur in campis
 non gustantia neq' bilitia. sed formidatia vi-
 cinum interitum. Sexta fulmina ignea surgēt
 ab occasu solis usq' ad ortum eius. Septima
 lapides adinucem collident. & in quatuor par-
 tes scident. Octaua fiet terremotus genera-
 lis adeo magnus. q' nullus homo vel animal
 stare poterit. sed in terra cadent. Nona equabi-
 tur terra & montes oēs & colles i puluere' redi-
 gentur. Decima eribunt homines de cauernis
 quasi amentes. nec mutuo sibi loqui poterunt.
 Undecima ossa mortuorum salient de sepul-
 cris ap' r'is monumentis cunctis. Duodecima ca-
 dent stelle de celo. modo tñ quo dictum est sci-
 licet quo cometes apparebunt magne & multe
 impressiones. Tredecima morient' uiuētes ut
 resurgant cum mortuis. Decimaquarta ignis
 omnia elementa igne' faciens purgabit. In de-
 cimaquinta resurgent' oēs mortui ad iudicium
 De his tñ signis dicit beatus L'v. in. iij. quod
 Hieronymus no' asserit. refert quod legit. & dic-
 q' non habent multam rationem xri similitu-
 dinis. Sextum signum erit. arefcentibus homi-
 nibus p' timore' & expectatione' que' superue-
 nit uniuerso orbi. Arefcere dicunt' homines
 corporaliter. quasi consumpti p' terrore' signo-
 rum & tribulationum. Spiritualiter uero are-
 scunt deficientes ab humore gratie p' perse-
 cutionem antichristi. Sicut et semen ortum su-
 per petram calore solis aruit. q' no' habebat hu-
 morem Luc. viij. Erit enim nunc talis tribula-
 tio qualis non fuit ab initio mundi nec futura
 est. ait saluator noster. Q' futura sit persecutio
 antichristi marina ante diem iudicij omnes
 doctores dicunt precipue beatus Aug'. in. xx. li-
 bro de ciuitate dei de quo ipe saluator ait. Job.
 vi. Ego ueni in nomine patris mei & non me re-
 cepistis. Alius ueniet i nomine suo. s. antichri-
 stus gloriā suā querens illum suscipiet. s.
 in christum. De eo habetur Prouer. xxx. ubi dr.
 Tria sunt que' bñ gradiuntur & q'ru' qd' incedit
 feliciter. Leo fortissim' bestiarū ad nulli' pauet'.

Titulus XIII

bit occurſu. **B**all' succinctus lilius & aries. nec
ē rex q̄ resistat ei. Et q̄ stult' apparuit postq̄ ele-
uatus ē in sublime. Si enī intellexerit ori suo
manū ipso fuisse s̄m b. **S**re. i. moral'. **L**eo fortis
sim' significat christū cū aplis & martyrib' q̄s
nō potuit superari alijs tyrann'. nullū timētes.
Ball' succinct' lilius fuerunt sc̄i doctores ecclie
q̄ succincti fuerūt abstinentia & continentia & vt gal-
lus vocē dederūt in nocte & tenebris hereticorū
p̄dicatiōis & doctrine. **A**ries q̄ ē dur' gregis ouī
um. sunt rectores ecclesiarū iusti & sancti. q̄ resi-
stebant rectorib' laicis. post hos stat' q̄ bñ. i. vir
tuose vixerūt. sequit' q̄r' q̄ nō bñ q̄ nō virtuose.
s̄ feliciter gradit' qm̄ prospera felicitate spali. s.
antichrist' cū suis sequacib'. **D**ic stult' dicit' q̄ pec-
cator marim'. q̄ ita in sublime eleuat'. vt dicat
se christū. & colit se faciat vt de' vt dic' apls. q̄. ad
Lexhal. q̄. p̄rie de antichristo loquēs. **Q**ui si i-
tellexerit interitū sibi paratū. racuisset a tanta
stulticia. **N**ā vt dicit ibi idem apls. quē iesus
inficiet spū sui & illustratione aduent' sui. **D**u-
rabit ista p̄secutio trib' annis cū dimidio vt ha-
bet **D**an. xij. **S**z q̄ de ista p̄secutiōe antichristi
dictū ē in ti. p̄cedēti i. si. ideo de ea b̄ nil vltra.
Septimū p̄cedēs ē q̄ virtutes celozū mouebūt
q̄d intelligi pōt. q̄ virtutes. i. miracula q̄ fuerūt i
p̄terito in celis. i. sanctis i ecclia amouebūt ab
eis vt nō faciāt. s̄ p̄dicatores antichristi ipi eas
opabunt. licet mēdaces vt ait apls. q̄. **L**exhal.
q̄. ad maiorē scōz p̄barionē p̄r q̄d virtutes in-
teriores scōz mouebunt. i. intubabūt in seipis
tentatiōib' ipulsi. & si nō lapsi. **D**ñ & saluator ip-
se de b̄ ait. q̄ talis erit & tanta tribulatio vt i er-
rorē inducant. si fieri pōt etiā electi. **E**t nisi bre-
uati fuissent dies illi. nō fieret salua ois caro.
s̄ p̄ter electos breuiabunt. **D**icit. xij. p̄r etiā
intelligi illud de virtutib'. vt de illo spali ordie
angelozū. qui dicunt virtutes. q̄tū offm̄ ē mira-
cula facere & celos mouere. **E**t h̄ virtutes dicūt
moueri. i. remoueri a faciendis miraculis. per
scōs. q̄ tpe antichristi nō fiet vt dictū ē. **A**c etiā
remouebunt ab officio mouēdi celos. s̄. p' iudi-
cū. **D**el virtutes dicunt oēs spūs angelici. q̄ in
iudicio mouebunt p̄ admirationē nouitatis
q̄ in mūdo ē b̄. **L**ex. m̄ in. iij. dicit q̄ mouebū-
tur ad faciēda miracula mltā. q̄d forte erit p'
mortē antichristi ad uersionē seductozū. post
mortē tñ antichristi iudei q̄ m̄cerūt vidētes se
deceptos ab antichristo quē messia crediderant
uertent' ad fidē christi. **E**t b̄ ē q̄d p̄dixit ps̄. cū
ait. **C**ouertēt ad respaz. i. i fine mūdi. iudei. i. &
famē patient' vt canes. **F**amē intelligēdi dicitatē
& circūbunt ciuitatē ecclie vt recipiant' in ea
Et **E**sa. **S**i fuerit isrl' & numer' arene maris re-
liquie salui fient. i. q̄ erūt i fine. q̄d dcm̄ iducit
apls ad Ro. q̄d etiā christ' oñdit i similitudine fi-
culne dicēs **L**uc. xxi. **V**idete ficulneā & omēs

arbores cū pducūt ex se fruct'. scitis qm̄ p̄e est
estas ficulnea. i. plebs iudeoz. q̄ olim i patrib'
pduxerat suaves fruct' s̄ tpe christi habebat tā-
tū folia. vñ christ' ad q̄ndā ficulneā veniens ad
litterā cū esset in via & esuriret. nō inuenēs fru-
ctus in ea. s̄ tñ folia maledixit ei dicēs. **N**ūq̄
ex te fruct' nascat'. **E**t subito sic' aruit. **F**iculnea
ist' vt dcm̄ ē significat plebē iudeoz. ad quam
venies christ' in incarnatiōe & uersatiōe q̄rens
in ea fructū fidei & bonozū operū & hoc esuriens
id ē desiderās cū nō inueniret i ea nisi folia. **H**oc
tū certimonialiū legalitū. nō fruct' s̄e itelligenti-
e scripturaz. maledixit. q̄ maledictio nō fuit
aliud nisi qdā p̄nunciatio ei' q̄d futurū erat i illo
p̄lo. s̄ ariditas a grā fidei. vñ p̄lo ille remāsit
indurat' in sua p̄idia. **I**llō aut' sp̄ ponit' p̄ tpe
vsq̄ p̄e finē mūdi qui oibus ē incert'. **A**lie ar-
bores significant alias nationes infidelitū. ex q̄
bus etiā multi in fine couertunt'. **C**um ḡ vide-
ritis plebē iudeoz pducere fructum uersionis
ad fidē christi. nō dico vni' hoīs vsq̄ familie. sed
p̄ maiori pte illi' nationis. tñ scitote qm̄ p̄e ē
estas futuri iudicij. in q̄ q̄s metet q̄ seminavit
bona vel mala. vñ timeāt dñm oēs fines terre
ait ps̄. in h̄mōi signis. s̄ timore. imitali. q̄ in ti-
more dñi fiducia fortitudinis. s̄ ista terribilia

Secundū confide .§. III.

randū. circa iudiciū ē mundi cōfragatio p̄ ig-
nem. de qua **E**sa. sic ait vt inducit b̄. **A**ug. m. ij.
li. de ciui. dei. **E**cce dñs vt ignis ueniet & vt rem-
peſtas curtus eius reddere indignationē. vindi-
ctam & vastationē in flāma ignis. **I**n igne enī
dñi iudicabit' ois terra. & in gladio ei' ois terra
vbi dicit b̄. **A**ug'. q̄ dñs dicit uenire vt ignis q̄
terribilis erit imp̄s. **C**urtus ei' nō imerito an-
gelica mysteria. ois caro & ois terra. intelligitur
ois terren' & carnalib' uerit' gladi' dñi. senten-
tia damni p̄tra malos. & ignis pena ipsozū ma-
lozū. **E**t pen' apls. q̄. epla. ueniet dies dñi vt
fur. i. ex isperato. **I**n q̄ celi magno ipem transi-
bunt. elemēta autē ardētia resoluēt'. & ita q̄ i ip-
sa sunt opa exurent'. **S**ibylla q̄q̄ de iudicio lo-
quens ad idē ait. **E**ruerit terras ignis p̄tūq̄ po-
lumq̄. **E**t ps̄. c. **I**n p̄ncipio dñe trā fundasti. &
opa manū tuarū sunt celi. **I**pi p̄būt tu autē
p̄manebis. & ois sicut uestimētū ueterascēt. **E**t
sicut optozū mutabis eos. tu autē idem ip̄e es
Et christ' **L**uc. xxi. **C**eli & terra trāfibūt. **O**bi p̄-
mo notādū in his oib' auctoritatib' q̄ loquūt'
de celis aereis seu elemētariis s̄m b̄. **A**ug. vbi
ē. nō de celis planetariū vt firmamētō. nā illi ha-
bēt materiā incorruptibile nec igne alterari pōt
Ignis ḡ ille cōfragatiōis opabit' i elemēt' & ele-
mētaz. oē vitale cōburēs & occidēs vt corpa ho-
minū. bestiaz. pisciū. volatiliū. arbor. & herbarū
metalla. edificia. q̄q̄ cūcta ad trā p̄stemēt'. nō

Capitulum XI

res cōplanās. Scdo er illis vobis ps.c. Ipsi p̄i
bunt. s. celi. rē. arguit b. Aug. vbi s̄ stulticiam
porphiri p̄bi magni. s̄ christianoz inimici. ostē
dens sib̄p̄si esse d̄m̄. Nā porphiri ille laudat
pietate hebreoz. i. cultū eoz circa deū. r̄ q̄ ma
gnus r̄ ver̄ r̄ ip̄is noib̄ terribilis colit̄ dē que
ph̄rescūt noia alioz deoz. christianos aut̄ ar
guit ex oraculis deoz suoz. r̄ dicit eoz cē ma
ximā stulticiā. ex eo q̄ dicit mundū istū piturū
s̄ si d̄tus est deo hebreoz r̄ scripture eozum cū
sint edite ab ip̄so deo eoz. s̄it veri. s. veter̄ testa
mēt̄. S̄z p̄bia illa dauid ps.c. Ipsi p̄bunt r̄c. ē
scriptura hebreoz r̄ christianoz etiā. Cū ḡ il
la dicat mundū piturū. seq̄t̄ q̄ non ē stultū di
cere mundū piturū. aut falsuz ē qd̄ dicit ex ora
culo deoz suoz. s. pietate esse verā hebreoz r̄ i
libris eoz. Si aut̄ est falsum ḡ r̄ q̄ dicit christi
anos esse stultos. dicētes mūdū piturū falsum
ē. cū hoc sit s̄m̄ scripturas hebreoz. Sapia ergo
nō est stulticia. credere r̄ dicere q̄ dē ver̄ reue
lavit. Tertio notandū q̄ cū d̄r mūd̄ seu celum
r̄ terra pitura intelligendū ē sane. Nō. n. p̄bit
celū aereū aut aq̄ v̄l̄ fra q̄tū ad subam. s. ita q̄
deficiat r̄ nihil sit. Nā q̄tū ad b̄ d̄r Eccl̄s. i. Ter
ra aut̄ in eternū stat. Idē cap̄m̄ cognoui q̄ om̄
nia opa dei i eternū p̄seuerat. s. v̄l̄ in seip̄is v̄l̄ in
suis sp̄ib̄ aut principijs vt aialia bruta r̄ arti
ficiata r̄ h̄mōi. q̄ in fine mūd̄i resoluunt̄ in sua
principia p̄bit aut̄ ista q̄tū ad sp̄m̄ r̄ formā
exteriorē quā n̄c h̄nt. q̄ pulciorē assumēt. p̄
pterea ap̄s. i. Cor. v̄. ait. p̄terit figura h̄mū
di. nō dicit suba s̄ figura. i. forma. exteri^a appa
rens. v̄l̄ p̄s. c. cū dirislet. Ipsi. s. celi p̄bunt r̄
terra q̄ se de. larās quod dixerat p̄bunt subdit.
Mutabis eos vt oportuū. sic. n. vestimentuz
cū ē maculatū purgat̄ seu lauat̄ vt fiat pulc̄.
ita r̄ elemēta p̄ ignē purgabunt̄ r̄ pulciora fiet̄
vt fra sit clara. vt vitrū. aq̄ vt cristall̄. r̄ aer vt
ignis r̄ ignis vt planete. Quarto sciēdū q̄ ig
nis iste erit purgatorij. h̄is q̄ indiget̄ aliq̄ pur
gatione i aia p̄p̄ v̄nialia. v̄l̄ p̄pter insatisfactio
nē de q̄buscūq̄ pct̄is. Nō. n. post finale iudiciū
erit purgatorij ignis q̄tū ad officij illud pur
gandi. S̄z remanebit q̄tū ad sui subam. q̄ idē
est cū igne inferni s̄m̄ b. Lx. in. iij. Posito igi
tur q̄ aliq̄s deleteret manere in purgatorio p̄ an
nū. iustinedo duos grad̄ pene in illo puo spacō
s̄fragranonis sustinebit tres v̄l̄ q̄tuor grad̄
ita q̄ augmentū pene recōp̄nsat diuinitatē
tp̄is. q̄ manere deleteret in purgatorio. S̄z credē
dum ē pie q̄ p̄p̄ terrores r̄ tribulatiōes p̄cedē
tes. modica r̄ parū cremabilia secū portabunt.
ac etiā oratiōes r̄ merita scōp̄ sup̄plebūt qd̄ in
eis restaret fiendū. Quinto aduerendū q̄re fiet
ista purgatio. Circa qd̄ dic̄ b. Lx. in. iij. di. xlvj
q̄ q̄ mud̄ aliq̄ mō p̄p̄ h̄ies fact̄ est. r̄ h̄o p̄p̄
p̄ctm̄ deteriorat̄. r̄ ide etiā qd̄amō mūd̄ oport̄

q̄ q̄ h̄o q̄ reformat̄ fuit p̄ christū s̄ corp̄ glori
ficabit̄ ad sui cōpletā p̄fectionē. etiā alia corpa
mūdi ad statū meliorē p̄ducant̄ vt sit r̄ loc̄ que
m̄ior r̄ aspect̄ delectabilior. Ad b̄ at̄ q̄ h̄o glo
riā corp̄is sequat̄. oportet prius remouere q̄ glo
rie opponit̄. q̄ s̄it duo. s. corruptio r̄ infectio cul
pe. q̄ vt d̄r. i. Cor. xv. Corruptio icorruptelā nō
possidebit. Et Apoc. vi. d̄r. q̄ i ciuitate illa gl̄ie i
mūdi foris erit. S̄it̄ etiā ōs q̄ elemēta mūdi
purgent̄ a d̄is dispositiōib̄. anteq̄ i nouitates
glorie iducāt̄ p̄portionalit̄ ad id qd̄ de h̄ie d̄m̄
ē. Quāuis at̄ res corp̄ales subiectū infectiōis cul
pe eē nō p̄nt̄ p̄re. t̄n̄ ex culpa qd̄a incōgruitas i
rebo corruptis relinquit̄. ad b̄ q̄ sp̄ialib̄ d̄dit̄
cent̄. Et inde videmus. q̄ loca i q̄baliq̄ crimi
na cōmissa sunt. nō repurant̄ idonea ad aliq̄ sa
cra in eis exercenda. nisi prius aliq̄ purgatiōe
p̄missa. vt pater in ecclesijs violatis. Et s̄m̄ hoc
ex predictis h̄ibus peccantibus quādā idonei
tatē ad glorie susceptionē ps mūdi recepit̄ q̄
cedit in v̄sum n̄m. Nō q̄tū ad hoc emūdatiō
ne indiget̄. Similiter etiā circa mediū locuz p̄
p̄iorū elemētoz. extracte sunt m̄te generati
ones r̄ alterationes elemētoz. q̄ puritati eoz
rū d̄rogat̄. r̄ iō oport̄ ipsa elemēta ab h̄mōi pur
gari. vt decēt̄ recipiāt̄ nouitatē gl̄ie. Sexto sci
endū q̄ ista purgatio fiet p̄ ignē. Nō glo. super
illud p̄terit figura h̄mūdi. dic̄. Pulc̄itudo h̄
mūdi igniū s̄fragratione p̄bit. Rō h̄ ē s̄m̄. b.
Lx. in. iij. di. xlvj. q̄ illa mōi purgatio remo
uebit a mūdo. r̄ infectiōē ex culpa relictā r̄ im
puritatē cōmittiōis. r̄ erit dispositio ad glorie p̄
fectionē. Et ideo q̄tū ad ista tria cōuenientissī
me fiet p̄ ignē. Primo q̄ cū ignis sit nobilissī
mū elemētoz. h̄z p̄p̄riates naturales s̄iles
p̄p̄riatibus gl̄ie. vt maxime pat̄ de Luce. Se
cundo q̄ ignis nō recipit̄ cōmittiōē extranei
p̄p̄ efficacā d̄tutis actiue. sicut alia elemēta.
Tertio quia spera ignis est remota a n̄ra habi
tatione. Nec ita cōis est nobis v̄sus ignis sic
terre. aque. r̄ aeris. Nō p̄p̄ s̄ nō ita inficitur
r̄ ideo h̄alet maximā efficacā ad purgandū et
diuidendū et subtiliandū. Purgatio autē. que
facta est per diluuium. quia nō respiciebat nisi
sup̄ infectiōem culpe et p̄cipue concupiscē
tie que tunc magis v̄gebat. ideo cōueniēter
per aquā fuit facta vt per contrariū suum scilic̄
aquam extinguerent̄ flammam concupiscētie
sed secunda purgatio mundi respicit̄ r̄ infecti
ōem culpe r̄ cōmittiōis impuritātē. Et q̄tū
ad v̄tranq̄ conuenit q̄ fiet magis p̄ ignem q̄
p̄ aquam. Aqua enim non h̄alet v̄m̄ disgregā
di sed magis congregandi. Vnde p̄ aquas im
puritas elemētoz non ita tolli pōt̄ sicut p̄
ignem. Item circa finem mūdi regnabit maxi
me vitij tepeditat̄. quasi senescēte iā mundo
s̄m̄ illud refrigescet caritas multoz. S̄z b̄.

Titulus IIII

iiiij. Et ideo diuienter per ignē fiet. nec ē aliq̄ qd̄ nō possit purgari p̄ ignē. q̄ iā p̄ ignē purgari nō p̄nt vt panni. ligna ⁊ h̄mōi. ista corruunt per ignē vt oīa artificata. **S**eptimo videndū qualis sit iste ignis ⁊ effect⁹ ei⁹. **A**d b. **Th.** in. iij. di. xlvij. dicit q̄ tres opinion. s̄ inueniunt circa b. prima est q̄ ignis elementum qui ē in spha sua descendet ad purgationē mundi. **S**ecūda autē purgationis p̄nt p̄ multiplicatiōnē ignis. **T**ercia ex apposito combustibili ignis augmentat. **S**ecūda opinio ē q̄ ille ignis generabitur circa locū terre. ex congregatiōe radiozū celestium corporū. sicut videm⁹. q̄ congregat speculo cōcurrente. tunc autē loco speculorum erunt nubes ⁊ caue ad q̄s fiet radiozū reuerberatio. s̄ istas duas opiniones reprobat b. **Th.** ponēs tertiā aliorū. s̄ in b. **Aug.** quā tenet q̄ sicut mūdāna aquarū inundatione factū est diluuiū. ita mūdānozū ignium cōfragratione figura hui⁹ mundi p̄bit. vt dicit b. **Aug.** xx. de ciu. di. **I**sta cōfragratio nihil est aliud q̄ congregatio oīm superiorū ⁊ inferiorū. que ex natura sua h̄nt vim ignendi. q̄ quidē congregatio nō erit naturali virtute. sed virtute diuina. **E**t ex omnib⁹ illis causis sic cōgregatis generabit⁹ ignis. qui faciē mūdi eruret. **S**i autē he opiniones directe cōsiderent inueniunt diuersificari. q̄tū ad causas generatiōis ignis illius ⁊ nō q̄tū ad spēm eius. **I**gnis etiā generatus a sole vel ab inferiori calefaciente. est eiusdē speciei cū igne q̄ ē in spha sua nisi in q̄tū admiscet ei de materia aliena. qd̄ qui tūc apparet. qz ignis nō pōt purgare aliq̄ nisi s̄m q̄ alterū efficit materia ei⁹ aliq̄ mō. **N**ō simpliciter cōcedendū ē q̄ ignis ille. it̄ eiusdem sp̄i cū isto. ⁊ si nō sit idē numero. **N**ec tñ dicit esse incōueniens dicere. q̄ ignis ille q̄ habebit vim purgandi faciē mundi sit alter⁹ sp̄i ab igne q̄ ē apud nos. cū vis calefactiua oriat⁹ i ipso. nō ex principijs essentialib⁹. s̄ diuina operatione. **E**t quib⁹ ignis ex pp̄ia natura nō feratur nisi sursum. tñ extra pp̄iā spha sedē materie combustibilis sitū. **N**ō ⁊ ille ignis mouebit sursum ⁊ deorsum ⁊ in circuitu s̄m q̄ agit s̄m i instrumentū virtutis diuine. **P**urgabit autē ignis ille elementa nō q̄ auferat ab eis subam eozū vt pp̄ietates. **N**ā p̄manebūt ipsa elementa q̄tū ad substantiā ⁊ pp̄ietates eozū pp̄ias. sed purgabunt ab infectiōe quā ex pctis h̄im cōtraxerūt ⁊ ab impuritate que p̄ actionē ⁊ passionem mutuā in eis accidit. qz celiante motu primi mobilis in inferiorib⁹ element⁹. mutua actō ⁊ passio eē nō poterit. **M**axime autē mouebunt a pp̄ietate quā nūc habēt. ignis qz nō agit oburendo seu cōsumēdo elementa. **N**ec. qz nō erunt in eo venti ⁊ tēpestates. **A**qua qz nō erit in mari fluxus ⁊ refluxus ei⁹ nec salbedo. **E**t sic intellegendū ē. q̄ aliq̄ dicit tūc ista cōsumenda ele-

menta. quia s̄z remouebunt ab h̄mōi pp̄ietatibus. quas nunc habent. ⁊ sicut patet in ferro ignito q̄ a loco ignitionis remotū ex virtute sp̄i remanentis ad pp̄iū statū redit. ita erit de elementis per ignem purgatis. **Q**uātū autē ascendat dictus ignis eo q̄ quidam dixerunt q̄ ascēdet vsq̄ ad supremū sp̄e ignis. b. **Th.** in. iij. vbi supra reprobat. qz repugnat scripture. **N**ā dicit. ij. p̄. iij. q̄ illi celi repositi sunt igni. q̄ fuerunt in diluuiō. per aquā purgati. ⁊ b. **Aug.** in. xx. de ciuitate dei. dicit q̄ ille mūd⁹ igne seruetur q̄ diluuiō perit. **C**onstat autem q̄ aqua diluuiū nō ascendit vsq̄ ad sūmitatē spacij elementorum. sed solum vsq̄ ad l. cubitos. sup̄ altitudinem montium. nec vapores eleuati a terra vt fumi quicūq̄ possunt transcendere totas spha ignis. **S**ed cum elementa purgant⁹ per illū ignē ab impuritate eozū. que ex eozū p̄mitione proueniunt. h̄mōi autē impuritates p̄cipue sunt circa terram vsq̄ ad mediū aeris intersticiū. ideo ad illud spacij ignis vltime cōfragrationis elementa purgabit nec ad paradysum terrestrem ascendet. **E**t quia illa purgatio ad hoc erit. vt quid est imp̄fectionis in elementis a sanctorū habitatione remoueat. **I**n illa purgatione totū quod est fedū grossū ⁊ calidū vltimū. descendet ad infernū ad miserā damna torum. **E**t quod est subtile ⁊ lucidū ⁊ pulcrū remanebit supra ad gloriā sanctorū. **E**t sic vt dicit **Apoc.** vlti. erit celū nouū. quia cessabit oīs motus celozū ⁊ planetarū ⁊ clariora erunt. ⁊ terra noua. i. elementa purgata vt dicit⁹ est. vñ ⁊ pulcriora. **Q**uia igit⁹ ignis ante ipsum. s̄. d̄xatum precedet ⁊ inflamabit in circuitu inimicos ei⁹ ait ps̄. quilibet delet timere. sed timore iniali **Prouer.** iij. **N**e sis sapiēs apud teipsum. **T**ime deum ⁊ recede a malo. ⁊ sanitas erit vmbilico tuo. i. cordi ⁊ menti tue.

De tertio scilicet ci. §. III.

ratione omnium ad iudiciū inquit ps̄. lxxvij. ecce dabit voci sue vocē virtutis. **D**are gloriā deo **Hiero.** **S**ive comedā sive bibas sive aliqd̄ aliud faciam. semp̄ meis insonare videt⁹ aurib⁹ illa terribilis tuba. **S**urgite mortui venite ad iudiciū. **I**dem quonens diem illum confidero tot⁹ cōtremisco. ⁊ merito qz vt dicit. **Soph.** i. **D**or diei domini amara tribulabit⁹ ibi fortis. s̄z in sanctitate. **E**t si iustus vir saluabitur die **De.** in canonica sua. **I**mpius ⁊ pctōz vbi p̄buit. **D**e hac voce ait ap̄t̄s. i. ad **Thsal.** iij. **I**ps̄ se dñs in iussu. in voce archangeli. ⁊ in tuba dei descendet de celo. ⁊ mortui qui in christo sunt resurgent primi inde nos qui viuim⁹ qui relinq̄mur simul rapiemur cū illis in nubibus obuiā christo in aera. ⁊ sic semp̄ cum domino erimus. **P**rimo ergo videndum quid sit ista vox citat.

Capitulum XI

tionis ad iudicium. Et ad hoc dicit b. **Th.** i. iij. di. xliij. q. cū causam effectui oporteat aliq̄ mō cōiungi qz mouēs et motū. faciēs et tactū sunt simul. vt dicitur. vij. phisicorū. et christus resurgēs sit causa nostre resurrectionis vniuersa vt alibi p̄batur. oportet qz in resurrectione corporū cōi aliq̄ signo corporali dato christus resurgēs opetur. Quidē signū vt quidā dicunt erit ad litterā vox christi resurrectionē impantis sic impauit mari et cessauit tempestas. **Matth.** viij. Quidāz hō dicunt qz hoc signū nihil aliud erit q̄ ipsa p̄sentatio euidēs filiū dei in mundo te qua dicit **Matth.** xxiij. sicut fulgur qd̄ venit ab oriente et apparet vsqz in occidentē. ita erit aduentus filiū hoīs et inuēnt auctoritati b. **Grego.** dicētis. qz tubā sonare v̄l tonare nihil aliud est in mundo q̄ iudicem suū demonstrare. et s̄m b̄ ip̄a apparitio filiū dei vox eius dicit. qz ei apparēti obediet natura ad corporū humanorū reparationē sic imperanti. Dñ in iussu venit vt dicitur in illa auctoritate. **1. Thessal.** iij. Et sic eius apparitio in q̄stus habet vim cuiusdā imperij vox eius dicitur. Secūdo videndū qre dicitur vox illa vox iube ab ap̄lo. v̄l clamor in euangelio. Et dicendū s̄m b. **Th.** vbi s̄ qz vel p̄pter euidentiā. vt dicit magister in. iij. v̄l p̄pter conuenientiā ad tūle vsus q̄ erat in veteri testamento. Nā tuba congregabant ad cōsilij. cōmouebant ad plū et vocabāt ad festū. vt p̄z i libro nūeri qñ dñs precepit fieri duas tubas argenteas. Sic in finali iudicio resurgētētes congregant ad cōsilij iudicij. Dñ canit ecclia i sequentiā. Tuba mirū sparget sonū. p̄ sepulcra regionū. coget oēs ante tronū. Et **Matth.** xv. dicitur cū venerit filius hoīs etc. Cōgregabunt añ eum oēs gentes. Scdō cōmouebunt ad plū quo oēs his terrarum pugnabit contra insensatos. et armabit deus creaturam ad vltionem inimicorū vt dicitur **Sapient.** v. et quia hoc debet frequentē p̄dicari publice. ideo dicitur cuilibet predicatori illud **Esa.** lviij. Clama ne cesses. q̄si tuba e alta voce tua. et annuncia p̄lo meo scelera eorū scz declarans iudicium. quod p̄pterea illa eis paratur. Tertio tuba illa vocantur ad festū et eterne solennitatis. non omnes sed electi. vt sic dominus ascendit in voce iube. s̄m p̄z. ita descendet et veniet ad iudicij. Et sicut forme sacramentorū habent virtutem sanctificandi instrumentaliter. nō ex hoc qz audiunt. sed ex hoc qz p̄feruntur. ita illa vox quicq̄ sit habebit efficaciam instrumentalem ad resuscitandū. non ex hoc qz sentit sed ex hoc qz p̄ferit. sic etiā vox ex ipsa impulsione aeris excitat tormientē. soluendo organū sentiendi. nō ex hoc qz cognoscatur. qz iudicij de voce pueniente ad aures. sequit̄ excitationē. et nō est causa eius. Tertio quare dicitur vox archageli illa vox Respondit b. **Th.** vbi supra qz s̄m beatorum **Aug.** in tertio de tri. Corpora crassiora et

inferiora p̄ subtilia et potentiora quodam ordine regunt. ita omnino corpora reguntur a deo p̄ spiritum rationalem. quod etiam b. **Grego.** tangit in. iij. dialogorū. Unde in omnibus que corporaliter a deo fiunt vtitur deus ministerio angelorum. Ita etiam in resurrectione vniuersali quod pertinet ad transmutationē corporū. s. collectio cinerum. et eorū preparatio ad reparationem humanorū corporū. inde hoc deus in resurrectione illa vtetur ministerio angelorum. Sed anima sicut immediate a deo creata est. ita immediate a deo corpori reuertitur. sine aliqua operatione angelorum. Similiter et gloriā corporis ipse deus faciet absqz ministerio angelorum. sicut et animā immediate glorificat. Et istud ministerium angelorum. s. in collectione cinerum. et p̄paratione. dicitur vox archageli s̄m vna expositionē in littera. et quia ministerium illud erit principaliter vnius archageli. s. **Michaelis.** qui est princeps ecclie. sicut olim fuit in synagoga vt habet **Dan.** xij. Scdō dicitur vox archageli. sed quia hoc ipse. agit ex influentia virtutum et aliorū superiorū ordinū. ideo qd̄ ipse dicit facere. quodammodo facient et ordines superiores. Similiter et inferiores angeli cooperabunt **Michaeli.** circa resurrectionē singulorū quorū custodie fuerint deputati. Et sic vox illa dici potest et vnius et plurimū angelorum. Unde **Matth.** xxiij. dicit christus qz mittet angelos suos cum tuba et voce magna et congregabunt electos suos a quattuor ventis. Dicit autem de electis. quia omnis resurrectio erit ad gloriā et tñ etiam congregabuntur et reprobi vt ipse dicit in sequenti ca. Quarto considerandū. qñ fiet ista vox. quā oēs qui in monumentis sunt audiverunt. et qui audierunt viuent scz resurgendo. Circa quod ait ipse saluator. De die autē illa et hora nemo scit. neqz angeli dei neqz filius hominis. sed solus pater. **Matth.** xxiij. Quod autem dicitur qz filius hominis nescit. intelligendum est s̄m beatorum **Aug.** qz nos nescire facit. vel quia nescit nobis reuelandum. Sicut. n. ipe etiā in q̄stū hō hōrā et punctū finalis iudicij. sed nō tali mō qz istud habeat nob̄ manifestare añ tempus suū. Et qz dicit nisi solus pater. nō per hoc excluditur noticia filiū vel spiritus sancti. q̄rum trium est vna scientia sicut vna essentia. Pro cuius declaratione dicit b. **Th.** in. iij. vbi s̄ qz sicut beatus **Aug.** dicit li. lxxxiij. q̄stio. Etas vltima humani generis. que incipit a tōmini aduentu vsqz in finem seculi. quibus generari omnibus cōputetur. incertum est sicut et senectus que est vltima etas hoīs. non habet determinatum tempus s̄m mensuram. aliorū. cum qñ q̄ sola tantum teneat temporis. quantum relique omnes etates. Quis autem ratio est. qz determinatus numerus futuri temporis sciri nō

Titulus XIII

potest nisi per revelationem vel per naturalem rationem
 quia simul erit et resurrectio. et finis motus celi.
 Et motu autem accipitur numerus omnium. que de
 terminato tempore per naturalem rationem futura
 preuidentur. Et motu autem celi non potest cogno-
 sci finis eius quia cum sit circularis ex hoc ipso
 habet quod finem naturam suam in perpetuum possit
 durare. Unde naturali ratione tempus quod du-
 rabit usque ad ultimam resurrectionem sciri et nume-
 rari non potest. Similiter nec per revelationem ha-
 beri potest. ideo ut omnes semper sint solliciti et
 parati ad christo occurrendum et obuiandum. Et
 propter hoc apostolus etiam de hoc querentibus re-
 spondit **1. Cor. 13.** Non est nostrum nosse tempora vel
 momenta que pater possit in sua potestate. Su-
 per quo **b. Augustinus** in li. xvij. de ciui. dei. ait. **O**mnium
 de hac re calculantium digitos resoluit et que-
 scere iubet. Quia autem apostolus noluit reuelare qui fue-
 runt principes ecclesie. et magis edocti a deo de re-
 bus diuinis et ecclesie quam ceteri. nec alijs reuela-
 bitur. **Non** omnes illi qui tempus illud numerate
 voluerunt. hactenus falsiloqui sunt inuenti. **Qui**
 dam enim ut ait **b. Augustinus**. ab ascensione domini usque
 ad tempus ultimum dixerunt que dringentos
 annos posse complere. alij mille quoniam falsitas patet
 et patebit eorum qui adhuc computare non cessant
Quinto diligenter attendendum de mille annis
 de quibus loquitur **Job. Apoc. 12.** quibus ab ange-
 lo dicitur draco et serpens antiquus teneri ligatus
 et postea soluendus ad seducendas gentes. Et ista
 solutio dicitur fienda tempore antichristi. quoniam erit
 persecutio maxima contra ecclesiam. Persecutio
 autem antichristi secundum **b. Augustinum** de ciui. dei. dura-
 bit tribus annis cum dimidio. et trahit ex ca. xij.
Dan. Creditur autem vicina valde esse finali iudicio
 talis persecutio. **Non** **Dan.** xij. postquam dictum est.
Quo tempore quo ablatum fuerit iuge sacrificium
 et posita fuerit obuiatio in desolatione dies
 mille ducenti nonaginta. **Beatus** qui expectat et
 peruenit ad dies mille trecentos viginti quinque
 Tempus dierum mille ducentorum sexaginta. di-
 cunt esse tempus persecutionis antichristi. Et quod re-
 stat usque ad dies mille trecentos triginta quinque
 vel viginti quinque sunt dies dati ad penitentiam
 hominibus seductis ab antichristo post mortem
 eius. **Ad** minus dicunt esse istud tempus. xlv.
 dierum datum ad penitentiam. **Quod** autem plus sit
 mundus duraturus occultum est nobis. **Redeundo**
 ad illos mille annos de quibus dictum est. aliqui
 voluerunt dicere. quod post ultimam resurrectionem
 mortuorum sancti regnaturi sint cum christo in
 mundo. abundantes omnibus delicijs corporalibus
Sed **b. Augustinus** in li. xx. de ciui. dei. ubi multum dif-
 fuse tractat istam materiam de istis mille annis.
 reprobatur ista opinio. et ecclesia condemnat eam
 ut hereticam ut dicantur tales millianiste. **Alij** autem
 voluerunt dicere quod isti mille anni sunt tempus

determinatum quod debet esse inter christi passio-
 nem et ultimam resurrectionem. ita quod in illis in-
 cludatur tempus persecutionis antichristi. quoniam **Sa-**
thanas soluetur de carcere suo. Et hoc esse falsum
 patet. quod ultra mille annos transierunt iam. **cccc.**
 et nondum venit antichristus. propter quod alij incipi-
 unt enumerare istos mille annos a tempore quo
Siluester papa alligauit draconem in abyssum.
 filo canapino. conuerso augusto constantino ad
 fidem. tunc enim multum cessauit persecutio contra
 ecclesiam et exaltata est. **Sed** hoc fuit circa annum
 domini trecentesimo quibus si addantur que restant
 de mille. **cccc.** qui fluxerunt ab incarnatione
 ne. excedit numerum millenarium in centum. **lxxv.**
Et sic patet falsum. unde dicit **b. Augustinus**. ubi super
 et **b. Hieronymus**. post eum quod illa resurrectio de qua agit
 ibi **Job.** intelligitur de resurrectione spirituali
 animarum a peccatis ad vitam gratie. Regnum christi
 in quo sancti regnant. intelligitur vel de regno
 ecclesie militantis in quo christus regnat cum
 electis suis per gratiam. vel in gloria quo ad omnes
 sanctos. licet dicatur ibi de martyribus quod prima-
 rime usque ad mortem certauerunt pro christo. **Et**
 numerus millenarius non significat determinatum
 numerum annorum ut illi volunt. sed quod tantum
 temporis ecclesia sit duratura militans. **Sed** sumi-
 tur pro omni eo tempore quod erit ab aduentu primi
 christi in carnem. usque ad aduentum ad iudicium.
 quantumcumque sit prolixum etiam si tria milia
 annorum. **Significat** enim millenarius numerus
 vniuersitatem. **Et** sic sumitur numerus determinatus
 per indeterminatum. **Sicut** illud psalmi. ubi quod
 mandauit in mille generationes. iam multas.
Alij dixerunt quod tempus ecclesie militantis pre-
 fixum est et determinatum per illud quod **Apoc. 12.** dicitur
 de muliere amicta sole ecclesiam significantem que
 fugiens in desertum habet locum paratum a deo.
 ut ubi ea pascant diebus mille ducentis sexaginta
 et quatuordecim. **Et** quod **Ezechiel** dicitur fuisse diem per annum de-
 cimum tibi. dicunt quod tot annis ecclesia debet durare usque
 ad finem mundi. **Qui** numerus annorum.
 si incipiat computari a passione christi. iam per mul-
 tos annos excessit. quod ut dictum est. iam fluxerunt ab
 incarnatione domini. **cccc.** **Et** sic falsitas ap-
 pareat. **Si** autem illi anni incipiant computari a tem-
 pore **Siluestri** et **Constantini**. quo tempore ecclesia fuit
 exaltata. sic restaret adhuc anni centum quibus mun-
 dus esset duraturus si ea facilitate continetur ista
 opinio. qua probatur. **Alij** vero dixerunt tanto tem-
 pore mendium duraturum quantum fluxit ab initio mun-
 di usque ad aduentum christi in carne. quod fuit
 quinque milium centum nonaginta nouem annorum
 secundum **lxx.** et quosdam alios. **Vel** ad minimum quatuor
 milium annorum secundum **hebreos** et **Hieronymum**. fundantes
 se in eo quod dicit **Abacuc. 1.** de primo aduentu christi.
Domine operum tuum in medio annorum vniuersa illud
 opus enim dei precipuum fuit genus humanum. quod

Capitulum XI

inortuum p peccatū. fuit viuificatus in medio
annorum. Ad hoc ergo vt fit in medio dicit vt
oporet q tū sequat temp is post aduentū pri
mum. q̄tū ante precessit. Et sic esset q̄q̄ mī
lum. vel quatuor milium. annorū 7 ultra. S̄
istud motiū est valde debile. Nam in medio
dicit. nō solum q̄ equaliter discrepat ab extre
mis. sed etiā quodcūq̄ existens inter extrema
sue parū siue multum distet ab eis. Pōt enim
dici in medio numeri vndenariū nō solus sena
rius qui eque distat ab vnario 7 vndenario. sed
etiam alio modo oēs numeri qui sunt int vnā
rium 7 vndenariū. 7 sic septenarius est in me
dio. 7 alij sequētes numeri. 7 binariū cū sequēte
Et sic sumit ibi 7 me ius. q̄ infra tps veteris tes
tamenti 7 noui. Qd etiā abbas Joachim cir
ca h̄mōi dixit de terminatione tps ex scriptur
dicit b. **Ex.** q̄ aliqua vtra dixit p cōiecturas. 7
in aliquibus de epris est. Est ergo cōclusiue tē
pus hoc incertū nobis. Qd tū aliquis p̄dicaret
ppinquū esse finale iudiciū vel aduentum anti
christi. nō asserēdo neq̄ determinādo tempus
ad timorē incutiendū 7 contemptū mūdi p̄tu
n. ex scripturis 7 cōiecturis suspicando nō vide
tur rep̄sibile. Nā 7 sancti hoc fecerūt. Qd
7 Bre. in omel. Ecce iam corda infidelīū iugo
fidei subdidit. Ecce iā mūdi gl̄ias strauit. Naz
rūnis eius crescentibus iudicij diē appropinq̄
re renunciat. Et tū sup̄ba mens nostra nō vult
sponte dimittere. qd̄ quotidie perdit in vita. h̄c
ille. hoc egit 7 b. Vincentius 7 dñs Job. toru
mici in sermonibz eorū. Sexto dicendū quā h̄
ta vltimē diei fiet illa vox. Ad qd̄ dicit b. **Ex.**
vbi supra. q̄ determinata hora tps q̄ fiet resur
rectio p̄ certo sciri nō pōt. vt dicit magister i lra
Tū satis pbabiliter a quibusdā dicit. q̄ resur
rectio erit quasi in crepusculo. sole exire in ori
ente 7 luna in occidēte. quia in tali dispositōe
sol 7 luna credunt̄ creata. 7 sic eorū circulari
cōpleat̄ penit̄ ad eundē punctū. vñ 7 de christo
d̄. q̄ tali hora resurrexit. Quāuis aut̄ cū resur
rectio erit. tunc nō sit tempus. sed finis tempis
quia in eodem instanti quo cessabit motus ce
li 7 p̄ cōsequens erit 7 resurrectio vniuersalis.
tū erit situs syderū fm̄ dispositōe qua tūc se
habet in aliqua determinata hora. Et fm̄ hoc d̄
resurrectio futura tali vel tali hora. Quāuis au
tem optima dispositio tps in die dicat̄ eē i me
ridie. p̄pter illuminationē solis maiorē tū quia
vt dicit̄ Apoc. penl. Ciuitas illa nō eget sole ne
q̄ luna. sed claritas dei illuminat illā. Ideo nō
refert̄ q̄tum ad illuminationē. P̄tū fiat resur
rectio de die vel nocte. Nec obstat quod dicit̄
Mat̄. xv. Media nocte clamor factus est. s.
istius vocis excitantis ad resurrectionem. quia
illud ponit̄ p̄pter incertitudinē tps. quia min
tunc tps h̄ies stant vigilātes 7 cauti. Et q̄tū

ad illud qd̄ fit in resurrectione ministerio ange
lorū. nō erit illa vox. i. collectio cinerū 7 p̄para
tio in instāti. si instans dicat̄ indiuisibile tps.
Fit aut̄ in instāti si instans accipiat̄ p̄ tpe bre
uissimo imp̄ceptibili. S̄ illud qd̄ fiet diuina v
ture immediate. s. reunitio aie ad corp̄. fiet iubi
to. s. in termino tps q̄ angelorū opatio cōple
bit. q̄ x̄rus sup̄ior inferiorē ad p̄fectionem ad
ducit. sicut 7 in vltimo plationis forme ia ra
mentorū. fit sacramētū subito. Sic 7 in illa vo
ce. Septimo notandū q̄ illa vox citationis ad
oēs extendet. P̄s enī resurgem̄ ait̄ Ap̄tus. i.
Cor. xij. S̄ resurrectio nō est nisi ei qd̄ cecide
rit. s. p̄ mortē q̄ rē. Hinc sentētie videt̄ obu. are
qd̄ ait̄ ap̄ls. i. ad Thessal. iij. Nos qui viuim̄ q̄
relinquimur simul. rapiemur cū christo in aera
Et Act. x. d̄. q̄ christus constitut̄ ē a teo uider
vntorum 7 mortuorū. Et sic videt̄ q̄ aliqui nō
moriēnt̄ qui. s. erunt in vltimo tpe q̄ tū iudica
bunt. Dicit aut̄ b. **Ex.** in. iij. vbi supra. q̄ q̄
uis sancti loquant̄ varie de hac re. vt magister
tangit in littera. tū h̄c ē securior 7 cōior opinio
q̄ oēs mori n̄t̄ 7 a morte resur̄ ent. Et hoc p̄p̄
tra. Primo quia magis hoc cōcordat diuine iu
sticie. q̄ humanā naturā p̄ peccato primi paren
tis damnauit vt oēs qui p̄ actum nature ab eo
originē ducerent infectionē peccati originalis
contraherent 7 p̄ consequēs debitores mortis
fierent. Secdo quia magis concordat diuine scri
pture. que oim̄ futurarū resurrectionē p̄dicat.
Resurrectio aut̄ non ē nisi eius qd̄ prius cecid
it 7 dissolutum est vt dicit̄ Damascen̄. Ter
tio quia magis concordat ordini nature in q̄ in
uenimus qd̄ illud qd̄ corruptū 7 incineratū est
in suā nouitate nō reducit̄ nisi corruptione me
diante sicut acetū nō fit vinū nisi aceto corrup
to 7 in humore vitis transeunte. Qd̄ cū natu
ra humana in defectū necessitatis moriendi de
uenerit. nō erit redit̄ ad immortalitātē nisi mor
te mediante. Ad auctoritatē m̄des. q̄ distinctō
illa nō est referenda ad tps iudicij. nec ad totū
tps p̄teritū. sed ad illud tps determinatū. qd̄ in
mediate iudicij p̄cedit. q̄. s. iudicij signa inci
piunt apparere. Ignis ergo cōf̄ agrationis qui
facit mundi purgationē poterit ita in corpora
illorū qui viui inueniunt̄ illo tpe vsq̄ ad ciner
res resolvere. sicut 7 alia mixta resoluet̄ in p̄a
centem materiā. Et cū d̄ oēs ex cineribz relur
gere. dicunt̄ cineres oēs relique. que remanēt
ex corpe humano dissoluto. Qd̄ vo vt d̄ Pañ.
xij. Qui in puluere terre torruūt. euigilabunt
alij i vitā et̄nā. alij in obprobriū vt videāt̄ sp̄.
Iō timorē dñi docet̄ vos ait̄ ps. videt̄. Pech
nā a malo 7 fac bonū.

Quartū in iudicio. s. v.

considerādū ē iudicij p̄ntatio. Qui veniet̄ cū po

Titulus XIII

testate magna et maiestate a deo. ut **Job. xvi.**
 ca. dicat. **Colūne celi. i. angeli et sci hoies pauēt.**
 aduentū ei. **Si colūna nutat. qd & gula faciet.**
 s; timētes deū. s. timore initali. ait ps. **xxi.** mi-
 sericordia circūdabit. **S; circa iudicatē. seu iudi-**
 cem hūi iudicij vidēda sunt. **Primū equis sit**
 iste iudex. **Et mīdes fm b. Lp. in. nū. di. xlvij.**
 qd ē dñs iesus xps. **Jo. v. Prātē dedit ei iudici-**
 um facere. s. pater. **Christo ei filio. qz fili hōis ē**
Et Job. xxxvi. cā tua qsi impū iudicata ē. s; a
Pilato. Jō iudiciū causāq; recipies. s. ut iuste
iudices. Et loq; christo. Pro cui' declaratione
dic b. Lp. ibi qz iudicādo iudiciū aliqd dñium
regrit. Dñ ad Ro. xij. Tu qui es q iudicas ali-
enū feruū. qsi dicat. Si nō habes dñium super
ei. nō vales iudicare. Cōpēt aut christo iudi-
care primo rōne dānationis qz dñium sup hō-
mines h; de qbo principalit' erit finale iudiciū.
Ipe aut ē dñs nī. qz dñs ipe ē. ipe fecit nos
et nō ipsi nos. Scdo cōpēt ei rōe redēptōis
qz et cōpēt fm hūanā naturā. Dñ ad Roma.
xij. In hoc christ' mortu' ē et resurrexit. ut vi-
uozū et mortuozū dñes. Ad primū aut vire eter-
ne nobis creationis bona nō sufficiunt. nisi bñ-
ficiū redēptōis adderet. p impedimētū qd na-
ture create sup uenit ex pctō pami parētis. vñ
cū iudiciū illud finale ad hoc ordinet. ut aliq ad
mittant ad regnū aliq excludant a regno. con-
ueniens est ut ipe christ' fm humanā naturā
cui' redēptōis bñficio ad regnū admittitur.
illi iudicio psideat. Et hoc ē qd dicit Act. x. Cōstit-
tut' ē a deo iudex uiuozū et mortuozū. Et qz per
redēptōnē hūani gener' nō solū hoies repauit
s; vniuersalit' totā creaturā. fm qz tota creatā
repatō hōie meliorat' ut habet Col. i. Pacificat'
per sanguinē crucis ei'. s. uic q in terris s. uic q in
celis sunt. Jō nō solū sup hoies. s; sup vniuers-
sam creaturā. Christ' p suā passionē dñium p-
meruit et iudiciariā ptātē. vñ ait Mat. vi. Da-
ta est mihi oīs ptās in celo et in tra. Pōt et ter-
tia rō induci eiusdē qz ei' ē iudicare cui' ē cōde-
re legē. S; christ' in hūana natura apparēs nos-
bis. condidit legē euāgelicā. Dñ Jac. in cano.
sua. Dñ' ē legislator et iudex. s. christ'. qz christo
fm hūanā naturā data ē iudiciaria ptās. vñ
te m diuinitat'. Scdo sciendū qz iudex christus
in iudicio apparebit in forma gliosa. nō igno-
mimiosa sic in passiōe. Dñ Esa. liq. dcm ē de
passiōe. Ecce nō ē ei spēs neq; tecor. Dñ ad
ad ondēdā gliam sui aduēt' in iudicio dic ipe
Lu. xxi. Tūc videbūt filiū hōis veniētē cū ptāte
magna et maiestate in nube. s. hūanitat' apparēs
S; maiestas et ptās prinet ad glias. Vel i nus-
te. s. clara et lucida. s. societate scōz. s; sci tūc ha-
lebūt corpa gliosa q iudicabūt ab eo. q multo
magis ipe christ' iudex eoz. Pro cui' declarati-
one dic b. Lp. vbi s. qz christ' d; mediator dei

et hoim. in qtu p hoibo satisfact et infpellat apd
 patre. et ea q sunt patris hoibo coicat. fm qd ip
 se ait Jo. xvij. Claritate quas dedisti mihi dedi
 eis. fm h vtriusq; eis uenit. qz cū vtroq; coicat
 extremoz inqstū eni cū hoibo coicat. vices hoim
 gerit apd ptem. Inqstū dō cū pte coicat vices
 hoim gerit apd ptem. Inqstū dō cū pte coicat
 dona pris trāsmittit ad hoies. Qz g in pmo ad
 uentu ad b venit. ut p nobis satisfaceret apud
 ptem. iō in forma infirmitat' nre apparuit. qz
 dō in scdo aduētū ad b veniet ut iusticiā patris
 ereq; in hoies. gham demonstrare d; q inelt ei
 ex cōione ei' ad ptem. et iō in forma gliosa appa
 ruit. Et qd d; Jo. xix. Videbūt in quē trāsire
 rūt. vbi glo. qz in ea carne rētur' ē in q crucifir'
 ē. intelligēdū ē. qz in ea carne apparebit et natu
 ra. s; nō in eadē qlitate. s. infirma et ignominio
 sa. s; speciosa. Tertio sciendū qz apparebit iudex
 cū signo crucis. qz d; Mat. xxij. Tūc apparebit
 signū filij hōis. s. signū crucis. vbi dicit. qz ve
 met christ' i iudicio. nō solū vulnēz cicatrices
 s; ipaz morte expbratissimā ondēdē. Doctū vt
 dic b. Lp. nō ē itelligēdū de isto signo crucis i q
 fuit crucifir'. qz illd sic et oia ligna et irōnabilia
 resoluent' i elemēta. s; aliqd signū repñtans in
 strumētū passionis. Nec b apparebit ad iudici
 um tūc exntis infirmitat'. s; pierite vt p b iustis
 oz appareat eozū cōdenatio. q tantā misericordiam
 neglexerūt. et eozū pcpue. qz christū plecti sūt
 iniuste. Cicatrices aut q in ei' corpe apparebūt
 nō prinebūt ad aliquā infirmitatē. s; erūt indi
 cia marime virtutis. qz christ' p passiōis infirmi
 tatē de hostib; triūphauit. expbratissimā autem
 mortē ondēt. nō sensibili' oclis eā ingerēs. ac
 si tūc eā pateret. s; ex his q app' arebūt indicis
 pierite passionis. hoies in recogitationē pten
 te ei' mort' adducer. Dñ et d; qz ex ipis cicatrici
 bus nulla deformitas apparebit. s; radij lucidi
 ozes solis eribūt. Quarto sciendū qz iudex chry
 stus. et si i hūanitate ab oib; videat. et iō d; si
 bi dāri iudiciū fm illd. De iudiciū tūc regitā
 et iusticiā tuā filio regis. s. christo. Iudicabit tū
 resuscitās oēs et snias pferēs gliatōis et dāna
 tionis virtute sue diuinitat'. q cū vna sit ei' et pa
 tris et spūssci. et cōis opatio eozū. iō a tota trini
 tate fiet op' iudicij. Pōt tamē p' dare iudiciū fi
 lio qz ipe origo seu principiū trinitat'. pducēs
 alias psonas et nō pducta. Et d; dare iudiciū
 soli filio. qz ipe sol' cū icarnat' fuerit. sol' i hūa
 nitate nra oib; ostēdet. Decz. n. vt iudex ab oi
 bo iudicādis videat. Sed a malis ei' diuinitas
 nō videbit. qz cū de' sit cēntrātr ipa bonitas. si
 ne gaudio videri nō pōt. s; gaudiū oē excludit a
 dānat'. Esa. vi. Tollat' ipi' ne videat glias rei.
 In vidēdo at hūanitatē christi. et si i se gliosaz
 nullā ide solationē habebunt mali. In ptāte
 eni ē corpis gliosi demonstrare se vel occultare.

Capitulum XI

ut nō videat. quāmo habebūt inde et visio illa
mali maximā penā ita ut dicit mōtib. cadere
sup nos. et collib. coopite nos. et abscondite a
facie agni. ut dicit in Apoc. Sic enī glia amici ma
rimine delectat. ita p dñi gloria in p̄tate inimici
marime tristat. mali aut christi odiūt in q̄tū
puniētē. et ideo gloria ei⁹ in iudicio ē eis peno
sa. Dñi Esa. lxxvi. dicit. Videat et confundat zelātes
p̄p̄ti. i. inuidētes. et ignis. s. in iudicio eos deuo
ret. S; electi etiā de visa hūanitate valde gau
debunt. s. in illud Jo. x. Ingredit et egredit et
pascua inueniet. s. refecionis eterne. Ingredi
tur q̄ ad diuinitatē et replandā. egredit q̄ ad hu
manitatē. Quinto videndū ē q̄s iudex christus
iudicabit. Et dicendū s. in b. Th. in. iij. di. xlvij
q̄ oēs hōies. Dñi dicit Apoc. i. Ecce venit in nubi
bus. s. ad iudicandū. et videbit eū oīs oculus.
Sed notandū q̄ ad iudiciū duo p̄tinent. s. dis
cussio meritorū. et retributio p̄miorū. i. glie v̄l pe
ne purēgit quisq̄. Quātū ḡ ad scdm. s. recepti
onē p̄miorū oēs iudicabunt boni. p̄fecti et imp̄
fecti. et fideles infideles. eo q̄ vn⁹ quisq̄ recipi
et ex diuina snia p̄mii. corrdēs merito. Et b̄ ē
q̄ ait ap̄ls. Dēs astabim⁹ añ tribunal christi.
ut referat vnusquisq̄ s; ea q̄ gessit i corpe siue
bona siue mala. Dēs ḡ in iudicio apparebūt Et
nō hū⁹ ē. q̄ p̄tās iudicaria christo hōi collata ē
in p̄mii hūanitatē. quā in passiōe exhibuit. Ip
se aut sua passiōe p̄ oib⁹ sanguinē suū fudit
q̄tū ad sufficientiā. licet nō in oib⁹ habuerit effe
ctum p̄p̄ impedimentū in aliq̄b⁹ inuentū. et ideo
cōgruū ē vt oēs hōies ad iudiciū cōgregent. ad
videndū ei⁹ exaltationē in hūana natura. s. in
quā constitutus ē a deo iudex viuorū et mortuorū
Quātū dō ad p̄mii. s. discussiōne meritorū. b̄
nō sit nisi vbi ē aliq̄ cōmittio meritorū bonorū
cū malis. Dñi illi qui edificāt sup fundamentū
fidei aurū argentū. et lapides p̄ciosos. diuinis
seruitijs totalit̄ insistentēs. q̄ nullā admixtionē
alicui⁹ mali meriti h̄nt. in eis discussiō merito
rū nō h̄z locū sic illi q̄ rebus mūdi penit̄ abieci
solicite cogitāt solū q̄ dei sunt. et iō saluabuntur
s; nō iudicabunt p̄fecti paupes. de q̄b⁹ in. s. se
queti dicit. Illi dō q̄ edificāt sup fundamentū
fidei viue. lignū. ferū. et stipulā. q̄. s. amat secla
ria et implicat̄ terrenis. ita tñ q̄ christo nihil
p̄ponant. In eis discussiō meritorū locum h̄z.
et hi vtrūq̄ iudicabunt. s; saluabunt. S; q̄ in isti
delib⁹ nō ē fidei fundamentū. q̄ sublato oia opa
sequētia rectitudine p̄fecte intentiōis carent.
cū nulla p̄mixtio bonorū sit in eis cū malis. q̄
oīs actio infidelit̄ p̄m̄ ē. i. sine merito. iō inf
fideles dicūt nō iudicari. s. q̄ ad discussiōne me
ritorū nō q̄ ad p̄pationē et punitionē. q̄ enī nō
credit iā iudicat⁹ ē ait christ⁹ Jo. iij. Nā enī no
ta ē ecclie ei⁹ dānatio. Et sic intelligit̄ illd. Jo. nō
resurgūt ip̄i i iudicio. i. infideles i iudicio. i. q̄ ad

discussione. S; fideles mali in q̄b⁹ manet fidei
fundamentū. ad min⁹ fidei actū laudabilē habēt
q̄uis nō sit mentozius sine charitate. tñ q̄tus
ē de se ē ordinat⁹ ad meritū. iō ipi iudicat q̄ ad
discussione s; dānant. Sexto de q̄b⁹ iudicabit
p̄siderandū. Et dicendū. q̄ de oib⁹ actib⁹ interio
ribus et exteriorib⁹. Eccl. v̄l. Cūta q̄ sunt ad
duer dñs in iudiciū. siue bonū siue malus. Et
Sap. i. dicit. Qui loq̄t̄ inq̄ nō pōt latere. nec p̄te
riet illū corripēs iudiciū et in cogitatiōib⁹ ip̄i
interrogatio erit. S; et de bonis opib⁹ iudicabū
tur hōies. videlz si cū debitis oib⁹ circūstātijs fa
cta fuerint. Dñi dñs p̄ ps. lxxij. Cū accepo tē
pus. s. in fine mōdi. tñc enī tps q̄ mēsurat mo
tu primi mobilis subtrahet. cessante motu ip̄i
mobilis primi. Ego inq̄t. iusticias iudicabo. id
ē discussiō opa iusta. si cū debito mō sint facta.
vñ b. Greg. ad mauritiū impatorē. Ultra sūt
que de illius iudicio hōies ignorāt. Nā foras
q̄ vos laudatis ille replendet. et q̄s vos viupe
ratis ille laudabit. xi. q. i. Sacerdotib⁹. Et q̄tū
qdē ad iudiciū discussiōis. hoc locū nō habet i
angelis bonis vel malis. b. Th. vbi s. q̄ nihil
p̄mixtum ē in eis. in bonis oia bona. et in malis
oia mala. S; ad iudiciū retributionis cū sit du
plex eorū retributio. vna r̄ndēs p̄p̄s meritū an
gelorū. et h̄c fuit ab initio vtrūq̄ p̄ facta. alijs
in beatitudine sublimatis alijs in infernum di
mersis. Alia retributio ē q̄ r̄ndet bonis et malis
meritis p̄ angelos p̄curatis ad hōies. Et h̄c re
tributio i iudicio finali fiet. q̄ et boni angeli am
plius gaudium habebūt de salute eorū q̄s ad bo
num meritū induxerūt. et mali angeli amplius
torquebunt multiplicata malorū ruina q̄s ad
malū incitarunt. Et sic in angelis fiet iudiciū
indirecte. inq̄tū act⁹ angelorū fuerunt q̄dāno
to cōmitti actib⁹ hominū. incitādo ad bonū vel
malū. Septimo videndū i quo loco iudicabit.
Et videt q̄ i valle iosaphat. q̄ videt eē in mō
tem oliueti. vñ dñs ascendit in celum. et montē
syon vbi facta fuit vltima cena. et descendit sp̄s
sanct⁹ sup ap̄los die pentecostes. Dicit enim
Joel. iij. Cōgregabo omnes gētes et deducā eas
in vallē iosaphat et disceptabo cū eis. Et q̄uis
ad littera possit intelligi cōprehēdēdo enā circū
stantias dicte vallis q̄ valde multi ibi p̄tineri
possint. p̄nt in dicto spacio iudicari p̄cipue cuz
mali in terra resurgant iudicādi. boni dō i aera
subleuandi q̄z celestia dilexerūt christo occurrē
tes in aere apparēti b. Aug. tñ videt in. xx. de
ciui. dei. magis hoc referre ad interpretatiōne no
minis. q̄ ad locū illū noiatū. Interpretat enim
iosaphat iudiciū dñi vel dñs iudicat. q. d. Con
gregabo oēs et deducā eos i iudicio nō curūcūq̄
s; dñi. absolute. s. oīm. Et sic incert⁹ videt eē lo
cus iudicij fressi. i. q̄ p̄ctores frenis dediti. ma
nebūt iudicādi. Paruuli enā resuscitati. et si ml

Titulus XIII

hic audierunt et cognouerunt de christo. propter dese-
ctus etatis in qua mortui sunt tñ ipi christu vi-
debunt iudicē. et tñ eē cognoscēt. **Dic** at b. **Lx.**
vbi s. q. licet p certitudine sciri nō possit de lo-
co. tñ pbabiliter colligi pōt ex scripturis. q. cir-
ca montē oliueti descendet ad iudicandū. sicut
et inde ascendit in celū. **Dñ** angeli dixerūt. **Si**
cut vidistis eū ascendentē in celū ita veniet.
Cū g. christus sit iudex in b. iudicio cū oia sūt nu-
da et apta. et nil inultū dimittat de peccatis. qñ
tus tremor ē futurus qñ iudex ē vētur. cūcta stri-
cte discursurus. **Dñ** b. **Gre.** i. moral. **Di** q. i. cor-
poribz repiri potest. qñuis foret et pfecti sint. qz
i carne sunt pñti. nō pñt i tanti terroris turbi-
ne nulli formidine pcuti. **S.** misericordia eius
a pgenie in pgenies rimētibz eū ait b. maria.
Luc. i. s. timore initiali.

Quinto tractandū .§. VI.

ē de iudicibz assessoribz cū qbz christus iudicabit.
Dicit enī **Esa.** iij. **Dñs** ad iudicandū veniet cūz
senatoribz ppli sui. **Et** q. sunt hi assessores. dñs
iesus expñt dicens **Mat.** xij. **Pos** q. reliquias
oia et secuti estis me. in regeneratiōe. i. in vlti-
ma resurrectione in qua hōies qñ iterū regene-
rantur resurgētes ad vitā immortalē. cū sederit fi-
lius hōis. s. ad iudicandū. sedebitis et vos sup
sedes. xij. iudicātes. xij. trib. et c. **Pro** hōzū decla-
ratione sciendū. q. iudicare dicitur septēphicis. **Pri-**
mo ex se et auctoritative. **Et** hoc modo scz iudi-
care auctoritative ē pprie dei trinitatis. **Nā** iu-
dicare fm b. **Lx.** in. iij. di. xlvij. arri. ij. qñto. i.
est pprie illius qui hz pñtē et dñm i. alios. cu-
ius regim ini subdunt qui iudicant. **Dñ** ei est
in alios ius ferre seu dicere vel dictare. **Judica-**
re enī ē ius dicere vel dictare et b. agere ex se p
pria auctoritate est dei pñ. **lxxxv.** **Judicabit** or-
bem terre in equitate. s. te. et plos in veritate
sua. **Scdo** iudicare fit delegatiue. i. ex alio acci-
pere auctoritatē iudicādi. **Et** b. uenit christo i
pñtum hō. q. vt dicit **Act.** x. pñtū ē a deo iudex
vivozū et mortuoꝝ. **Et** **Job.** v. **Prātē** tedit ei
pater iudiciū facere. qz fili. hōis ē. **Ipe** enī in
illa assumpta hōianitate oibz se manifestabit.
et oēs boni et mali eū videbūt. et talē pñtē
sibi ad iudicandā collarā. **Tertio** dicit aliqñs iudi-
care qñ causaliter et ppariue. vt dicat illd iudi-
care. vñ apparet aliqñs iudicandus. **Et** fm b. di-
cunt aliqui iudicare fm **Lx.** in. iij. ex ppari-
one eozū. **Alij** iudicandi ostēdunt sic dicunt ni-
miute iudicare generationē iudeoꝝ fm illud
Christi. **Piri** niuiute surgēt in iudicio. et iudi-
cabūt generationē istā. qz pñtiam egerūt ad p
dicationē **Jone** **Mat.** xij. **Sic** at iudicare ē cōe-
lonis et malis i iudicio. **Nā** niuiute et si tunc
pdicāte **Jona** pueri sūt postea recidiuātes et
piora agētes. repbi facti sūt **sz** b. **Biero.** de pe.

vi. iij. et a babilonīs exterminati. **Sic** g. iudicā-
cabūt iudeos. qz ex illo ope sue conuersiōis ad
simplex vbi **Jone.** ostēdet q. iuste pdenādi fu-
erint iudei. qz christu dñm ppariue toties audire
pdicantē noluerūt. **Sic** etiā pōt itelligi illd apo-
stoli. i. **Lxx.** vi. **An** nesciū qz angelos iudicabi-
mus. s. malos. qz cū hō in corpe fragili tot inci-
tamēta ad malū habeat et bella patiat. et tñ su-
perat oia ideo nō recedēs. ostēdit p b. q. iuste an-
geli mali pdenent. q. nullā carnis fragilitates
hōies vt incitamentū ab alijs a deo p supbiā re-
cesserunt. **Quarto** dicit iudicare qñ interpretatiue
interpretatur aliquē aliquid facere. qui facienti
cōsentit. **Dñ** illi q. pñtū iudici. **sniam** ei ap-
probando vt iustā fm b. **Lx.** iudicare dicitur
Et b. ē cōe oim electoꝝ sic iudicare approbati-
ue. **Dñ** dicit **Sap.** iij. **Judicabunt** sancti natio-
nes et dñabunt pñs. **Et** in pñ. de sanctis dicit
Bladū ancipites in manibz eozū. ad faciendaz
vindictā in nationibz increpationes in pñtis et
Et faciāt in eis iudiciū pscriptū. **gha** hōc ē om-
nibz scis iudicādo. s. p modū approbatiōis. **Qui-**
to dicit iudicare declaratiue. sic si liber in q. pñtē
lex dicat iudicare. qz lex declarat qd et quo iudi-
candū ē. **Et** sic cū christus dicat. **Quos** te. cons-
iunxit hō nō sepet. cū sit diuortū legitimo mō
nō dicit hō separe. s. lex. qz lex sic iudicat et decla-
rat faciendū. **Et** sic christus ait iudeis **Job.** xij.
Qui me spernit et nō accipit vba mea. ego nō
iudico eū. s. sermo me. quē locut. s. iudicabit
eū in nouissimo die. **Sexto** dicit iudicare testifi-
cariue. **Cū** tota vis iudici ad deferendū sniam
pñtū in testiū dicitis. qz in ore duoz vel trium
stabit oē vbi. **Mat.** xvij. s. vt verū et firmū ha-
bebit. **Jō** testes in dicēdo sup quo fit iudicium
pñt aliquo modo dici iudicare. qz ex dicitis eo-
rum reus absoluit vel pdenat. **Et** qz i. finali iu-
dicio magis mētalit qz vocalit exercebit illud
iudiciū. vel etiā si vocaliter vñtē diuina vñ-
cuiqz innotescant merita et demerita sua. dicitā
te scia. **Jō** scia vñscuiusqz quodā mō iudi-
cabit eū. **Epñs.** **Testimoniū** illis reddente con-
scientia sua et cogitationū accusantiū q. ad ma-
la. s. aut defendentiū q. ad bona. i die q. iudicabit
te. **Dñ** b. **Aug.** **Dñ** te. iudex erit. testis ali-
nō erit. nisi scia tua. **Inf** tñ iudicē et cām tuā
noli timere nisi sciam tuam. ij. q. iij. **Custodi.**
Septimo dicit iudicare qñs assessorie. **Et** de isto
ultimo mō nunc agim. **Hi** p similitudinē dicunt
iudices. in qñtū sedent in loco eminenti et es as-
sessores vt iudex facit. **Et** fm hōc modū qñ per-
fecti viri qbz iudicaria pñs pñtnt. fm illd
supra inductum. **Sedebit** sup sedes. xij. iudicā-
tes p honozabilem pñtione. qz superiores ceteris
in iudicio apparebunt occurrentes christo i
aera. **S.** istud ait b. **Lx.** vbi s. nō videt sufficē
ad pmissionē dñi cōplēdā cñ dicit. qz sedebit iudi-

Capitulum XI

cantes. **V**ides enim iudicium assessorie super adde-
re aliquid. **E**st igitur alius modus iudicandi assessorie, qui perfectis viris convenit in eis continetur decreta diuine iusticie. **U**n Apoc. xi. 62.
Judicium sedit et libri aperti sunt. **E**t per hunc modum hanc iudicationem **R**ichardus de sancto vi-
crore exponit. **U**n dicit. **Q**ui diuine contem-
plationi assistunt, quia in libro sapientie quotidie
legunt velut in cordium voluminibus transcribunt
quicquid iam perspicua veritatis intelligentia
comprehendunt. **Q**uid enim sunt iudicantium corda
in omni veritate diuine edocra, nisi quedam cano-
num decreta. **S**ed quia iudicare proprie importat
actionem in alium precedentem, ideo proprie loquen-
do iudicare dicitur, quod sententiam loquendo in alium fert
Sed iudex principalis hoc agit propria auctorita-
te, delegat autem sibi commissam. **A**ssessor in proposito
quasi sententiam iam prolatam in alios manifestat.
Forum igitur iudicare, est sententiam alteri aucto-
ritate latam in aliorum noticiam quasi sententiam
latam nunciare. **E**t hoc modo perfecti viri iudi-
cabunt assessorie, quia alios docent in cognitio-
nem diuine iusticie, ut sciat quid eis pro meritis
debeat, ut ipsa reuelatio iusticie iudicium dicatur.
Nec est inconueniens dicitur b. **L**ib. ubi supra ali-
quos sanctorum quedam alijs reuelare, vel per mo-
dum illuminationis, sicut superiores angeli in-
feriores illuminant, vel per modum locutionis,
quod inferiores superioribus loquuntur. **A**dverten-
dum autem quod illa dignitas assessorie iudicandi,
non datur omnibus sanctis, sed solum pauperibus,
sicut illud **J**ob. xxxvi. **P**auperibus tribuit iudi-
cium. **E**t dicitur **I**esus. **H**os qui reliquistis omnia et
secuti estis me, sedebitis etiam. **R**espondeo autem quod pauper-
tati debet iudicaria potestas est triplex sicut b. **L**ib.
ubi supra. **P**rimo ratione congruitatis, quia volun-
taria paupertas est eorum, qui omnibus que mundi
sunt contentis, soli christo inhxerent, et ideo non
est in eis aliquid quod eorum iudicium a iusticia
reflectat. **U**nde idonei ad iudicandum redduntur,
quasi veritatem iusticie pre omnibus diligentes.
Secundo congruit hoc per modum meriti quod humili-
tati respondet exaltatio pro merito. **I**nter omnia autem
que hominem respectu faciunt in mundo precipue
est paupertas. **U**nde excellentia iudicari potestatis
pauperibus premitur, ut sic qui se pro christo
humiliat exaltet. **T**ertio quia paupertas
disponit ad predictum modum iudicandi. **E**t hoc enim
quod aliquis recte iudicare et sententiarum dicitur,
requirit quod cor habeat edocum omni diuina vir-
tute et quia alijs potens erit manifestare. **I**n pro-
gressu autem ad perfectionem primum quod relinquendum
occurrit, sunt exteriora diuitie, quod hoc sunt vlti-
mo acquisita. **U**nde autem est vltimum in destructione,
est primum in restructione, et sic paupertati re-
spondet iudicaria potestas, in quantum est prima di-
spositio ad prater predictam. **S**ciendum tertio quod non

quibuscumque pauperibus tribuit ista iudicaria po-
testas assessorie. **N**ec enim ex hoc solum quod volun-
tarie sint pauperes, sicut socrates et diogenes,
sed illis qui relinquentes omnia, sequuntur christum
sicut in perfectione vite sicut b. **L**ib. ubi supra,
dist. xlvij. ar. ij. quesito. ij. **E**t sicut in alijs tria requi-
runt ad iudicariam potestatem istam consequendam.
Primum est abdicatio curarum temporalium ne impediatur
animus a sapientie perceptione. **S**ecundo requi-
ritur habitus erga diuinam iusticiam scitam et obser-
uatum. **T**ertio quod illam iusticiam alios docuerit.
Et sic doctrina erit perfectio, complens meritum
iudicari potestatis. **E**t quis fuerint aliqui multum
diuites, ut **A**braam, **D**avid et homines qui fuerint ma-
ioris meriti ut estimari poterunt quasi aliqui veri pau-
peres perfecti, non est inconueniens, si quasi hoc acciden-
tale primum pauperibus det, ut iudicet alios qui
etiam sunt excellentioris meriti, quantum ad primum
essentiale. **N**am et inferiores poterunt iudicare superiores
non ex sua auctoritate, sed ex sibi delegata. **P**ro-
nit **A**llertus magnus super missus est, septem gra-
dus paupertatis, quorum primum est dare superflua
personae, puta persona sonat indignitates, sicut illud
Lib. in. **D**a elemosynam, et non auerras faciem tu-
am ab villo paupere. **S**i multum fuerit tibi, abundanter
tribue. **S**i parum, et illud libenter impertiri
stude. **S**ecundum est dare superflua, non solum per-
sone, sed et nature sicut illud **L**uc. xi. **Q**uod superest
scilicet nature, date elemosynam et ecce omnia munda
sunt vobis, gloria propter victum et vestitum. **T**ertium gra-
dus dare etiam necessaria, gloria etiam valde ne-
cessaria, cum primis diuidam. **Q**uartus est dare
non solum sua, sed et seipsum, sequendo christum
pura intentione, scilicet propter deum, non propter mundi
gloriam, ut veri religiosi, sicut illud. **S**i vis perfectus
esse, vende omnia que habes, et da pauperibus
et sequere me. **M**at. xix. **Q**uintus est passionibus
sedatis mente deo inhxerere, sicut illud. **N**am con-
uersario in celis est. **S**extus gradus est relin-
quere sua et seipsum et ultra se laborare proprijs mani-
bus ut necessitate tribuat patienti, prout fecit
Paulus apostolus, qui laborabat proprijs manibus ut
prouideret sibi et suis de necessarijs, puta ipse refert ad
cor. **S**eptimus gradus est dare omnia et seipsum spiri-
tuali doctrine, ut pascat primum cibo spi-
rituali doctrine, qui gradus melior est priorum. **N**am
ut dicit b. **B**reg. **O** Jehu est reficere animam semper
victuram quasi corpus mortuum. **E**t ad hunc gradum vi-
detur primere pauperes cui datur iudicaria potes-
tas, que gradum ponit b. **L**ib. s. in tertio membro
immediate. **S**ciendum etiam sicut b. **L**ib. post b. **A**ug. i
xx. de ciui. dei, quod cum dicitur a christo secessuros super xij.
sedes, intelligendum est, non solum xij. homines iudicatu-
ros cum christo, ut assessores. **U**n enim loco iude annu-
meratus sit **M**atthias cuius, xi. apostolis reliquis, ubi
erit sedes pauli qui plus omnibus laborauit. **S**ed pro duo-
denarium numerum, significata est iudicantium omnium

Titulus XIII

multitudo. propter duas partes septenarium. scilicet tria et quattuor. Nam tria ducta per quattuor et econverso. constituunt. xij. Septenarius autem est numerus significans vniuersitatem. Nam omne tempus currit per septenarium hebdomadarum. vel propter septuagenarium. significans vniuersitatem iudicium quia constat ex duplici senario et Senario est numerus perfectus significans. vel quia ad litteram. xij. apostolis loquebatur. in quorum persona sunt omnes eorum imitatoribus promittebat. Et per. xij. tribus israel intelliguntur omnes fideles iudicandi. Et quattuor enim partibus mundi. scilicet oriente. occidente. austro et aquilone. erunt fideles in fide trinitatis. sancti homines iudicandi a christo et assessores eius perfectissimi viris pauperibus ut declaratum est. Tria enim representant fidem viam trinitatis. et quattuor partes mundi quattuor ut dictum est. et tria ducta per quattuor constituunt numerum duodenarium. Seruite ergo ait patris domino in timore. et exultate ei cum timore. sed in finali vel filiali. quia beatus vir qui metuit dominum in mandatis eius cupit nimis ait idem.

Sextum quod est. §. VII.

valde timendum in finali iudicio. est accusatorum multiplicatio. Quia enim iudicium istud erit ordinatissimum. et secundum ordinem iuris ut ait Ambrosius. iudicis non est sine accusatore damnare. et ideo dominus iesus iudam cum fur esset non abiicit. quia accusatus non fuit. quia. i. manifesta. Erunt igitur in illo iudicio accusator diabolus qui est pessimus et callidissimus. de quo dicitur apoc. xij. Proiecit est in terram. scilicet infernale accusator noster sathanas. qui accusabat fratres ante deum die ac nocte. Et beatus Augustinus ad Julianum comitem ait. Presto tunc erit diabolus recitans verba professionis nostre. obiciens nobis quaecumque fecerimus et in quo loco et in qua hora peccauimus. et quid boni tunc facere potuimus. dicitur enim ille aduersari. Quis si me iudex iudica hunc meum esse ob culpam. qui tuus esse noluit per gratiam. Tuus est per naturam. meus est ob miseriam. tuus ob plasmationem. meus ob suasionem. tibi inobediens. mihi obediens. a te accipit immortalitatis stolam. a me accipit hanc pannosam quam indutus est tunicam. Tuam dimisit. cum mea huc venit. Equissime iudex iudica hunc esse meum et meum esse damnandum. Ihu ihu. proterit ne talis apere os qui talis erit ut cum diabolo teputet. Legit in li. de. vij. tonis edito a fratre Raymundo mundo ordinis. predicatores. qui asserit vidisse illum episcopum cui contigit febilis casus iste. Quidam episcopus cum egrotaret. apparuit ei diabolus dicens quod citabat eum summus papa per eum. et assignauit ei diem quem ei noiauit. in quo ut dicebat oportet eum rationem reddere de administratione sua. Cui in die assignata visus est ei. quod ipse traheret coram papa in camera et quod diabolus qui apparuerat contra. de eo prebatur ius a papa de administrationibus suis quilibet. scilicet admi-

nistraverat in officio prioratus quod prius habuerat deinde abbatissatus. quod postea habuerat. et tunc in officio episcopi. fuerat enim niger prior. albus abbas et postea episcopus. Cui autem requireret de officio prioratus. et nesciret reddere rationem. et postea de officio abbatissatus. in qua responsione magis deficiebat. et postea maxime in responsione de episcopatu. Cui ergo deficiens in ratione peteret aliam diem sibi assignari. allegans quod non fuerat in dicta ratione premeditatus. assignat ei alia dies per improbie illi diei valde prima. in qua debebat iudex procedere ad sententiam diffinitiuam. Cui autem anxius super hoc euigilaret fortiter ad clamores eius conueniret familia eius. cum autem hoc indicasset pluribus. die sequenti apparuit ei diabolus qui prius ei apparuerat. ugens eum ad uentum coram summo iudice. per rationem reddenda. Qui cum nodum se paratum clamaret et eius aspectum horreret. et diabolus eum ad hoc magis ugeret inuitum. oibus assistantibus surrexit de lecto in quo iacebat uolens effugere de monasterio. Cui autem surgeret cum impetu ipse in colinam petens inducias et eliso in eo capite cecidit et expirauit. Scelus accusatorum erunt sancti homines a quorum consortio peccatores recesserunt. vel quos in presenti contumelias affecerunt vel iniurias. vel quorum festa fregerunt. vel quorum loca profanauerunt. Non dicitur Salomon. v. Strabunt iusti in magna constantia. scilicet ad accusandum aduersus eos qui se angustiauerunt. et qui abstulerunt labores eorum. Videtes autem. scilicet reprobi turbabunt timore horribili. Et apoc. vi. dicitur. quod sancti clamant. Quis est dominus sanctus et uerus. non iudicas et vindicas sanguinem nostrum ab his qui sunt in terra. Et dictum est illis. Sustinete modicum donec impleat numerus fratrum vestrorum usque. scilicet ad iudicium. Ad hoc etiam facit quod narrat Gregorius. turon. uidelicet quod duo nequam presbiteri. cum conspirasset contra sanctum Sydonium aluernorum episcopum. Alter eorum egestionem emisit. sic arripit hereticam subito. Et visus est a summo iudice accusatus a sancto Sydonio damnari. vinciri. et in imis carceris in angustiis detrudi. Alius vero cum mortuo beato Sydonio ambitiose et uolenter occupasset episcopatum. cum inuississet ciues ad conuiuium per pincernam citatus a summo iudice caute de manu eius calice subito expirauit. Tertius accusator erit totus mundus. Sap. v. Abimabit creaturam. scilicet ad accusandum ad ultionem inimicorum deo. b. Bre. Si queris quis te accusabit. dico. Totus mundus. offensus enim creatore. offensus dicitur totus mundus. Crisostomus. In illa die nihil est quod rideamus. ubi celi. et terra. aqua. luna. et sol. dies. et noctes. et totus mundus stabit contra nos sed ad accusandum. Dicere posset tra si loqueretur Ego istos iniquos peccatores sustinui. ut per me ambularent. Ego eis dedi uirides herbas. pulcherrimos flores. suauissimos fructus ex arboribus.

Capitulum XI

Animalia plurima, metalla precioſa, et lapides, ut cōmuni creatori ſeruirēt, et ipſi ex his laudatū rēt. Et ipſi oibz abuſi ſunt, nō deo, ſz ſuo ventri ſeruiendo, et iō a me abſorbent. Et aqua dicere poterit. Ego meipſū prebui eis in refrigerium, et traſtus, in lotionē et tra maculas. In materiis ſacramētōz et tra peccata. In tranſitū p naues ad negociandū. Piſces in me natantes in cibū. Et ipſi in malū uſi ſunt, et iō a me ſubmergant. Et etia ego dicere poſſet, et di eis ſpirita mentū vite, pluuias, aut multitudine inenarrabile. Et qz in his et ditorē ſuū et noſtrū nō cognouerūt, in me ſuspendant, ſuffocent. Ignis autē qz ſine calore meo uiuere nō potuiſſent, ſz ingrati et uſu meo fuerūt, a me ſine et ſumptōe ſemp erurant. Sol luna et ſtelle ac celi celoz, qz lumine noſtro nō ſunt uſi, ad querendū lumen eter nūz, eo priuati ppetius tenebris occupent. Et qz in ore duoz uel triū ſtabit omne uerbū, ut dicitur mat. xviij. non uerūt teſtes in iudicio iſto. Et unū quidē habebit ſup ſe, ſ. uerū, h. iere. xxix. Ego uo iuder et teſtis dicit dñs malach. iij. Ero teſtis ueloz omnibz maleficiis, adultens, piuris et c. q nō ſolū eſt uerus, ſed ipſa ueritas et nō ex auditu, ſz ex uſu. Ad heb. uij. Omnia ſunt nuda et apta oculis eius, niſi qz ei ignoti. Dñ ipſe criſtus uerus et homo uerus iuder et teſtis. Nō emz repugnat in ſ iudicio ut in humano, ſz unam pſonā ſimul eē iudicē et teſtē, qz ueritas eſt et ut teſtis manifeſtabit occulta hominū, ut iuder ſententiabit. Et ſententiando exprozabit peccatores ut ait criſoſt. in hec uerba. Ego ppter uos homo factus ſum, ppter uos deluſus, alligatus, ceſus, et crucifixus. Ubi eſt tantaz iniuriarū et meaz fructus. Ecce precū sanguinis mei, quem uedi in redemptōnez aiaz ueſtraz. Ubi eſt ſeruitus ueſtra quā mihi p precio sanguinis mei uediſti. Ego ſup gloriā meā uos habui cū eſſem de⁹ ap parens homo, et uiliorē me oibz rebz uſis feciſtis. Nā oēs rem uiliſſimā uileriſtis ampl⁹ qz iuſticiā meā et fidē, hec criſo. Scōs teſtis ē intus ſz et ſcientia ad ho. ij. Teſtimoniū illis reddente et ſcientia ſua, et cogitōibz accuſantibz et uſe dētibz in die qz iudicabit dñs. Accuſantibz, i. re mordentibz, qz ſz ad mala opa, defendentibz, i. excuſantibz, malo qz ad bona opa. b. aug. xi. q. ij. Sentit, ſic inquit, quicquid uis, ſola in et ſpe etu dei et ſcientia nō me accuſet, i. teſtificet. Ubi notandū ſm. b. tho. in. uij. di. xliij. q. vlti. qz quia oportet qz in oī iudicio teſtis et accuſatoz habeat eoz noticiā qz in iudicio uerſant, in illo autē cōmuni iudicio oia opa hominū in iudiciū uenient, iō oportet qz oim ſuoz opoz qz tūc noticiā habeat. Dñ et ſcientie ſinguloz erūt qſi qdā libri, cōtinentes res geſtas ex qbz iudiciū pcedet, ſicut etiā in iudicio humano regiſtris uerūt homines. Et iſti ſunt libri de quibz apoc. xx. dicit. Agri ſc

libri, et alius liber apertus eſt qui eſt uite, et iudicari ſunt mortui ex his que ſcripta erant i libris ſm opa illoz. Et ſm. b. aug. xx. de ciui. dei. p. li. b. zos ſic aptos ſignificant ſancti noui et ueteris teſtamenti in qbz deus oſtendet que mādara ſi erūt iuſtiſſet. Sed p libz uite de quo ſubiungit, intelliguntur cōſcientie ſinguloz qz dicunt ſinguloriter liber unus, qz una et uirtute diuina fiet, ut cōſcientis ad memoriaz ſua facta reuocent. Et hec uis in qz tūc reducet ad memoriā hominū facta ſua, liber uite dicit. Del alit dicit p. planius, qz per libz primos intelligant et ſcientie ſinguloz, et p aliu libz intelligat ſua iudicis in eius puidētia deſcripta, reprobant aug. xx. li. de ciui. dei, ut qd dicit de libris apertis intelligat de aliq libro materiali, et materialibz literis ſcripto, qz nimis magnus eēt liber ille, in qz ſcripta eēt oia facta unius hominis nēdū oim hominū mundi, et nimum tempus requireret ad legendū ab oibz tm libz. Sed intelligendū ē modo p. dicit. Quāuis em ſm. b. tho. ubi, ſ. in tra merita uel demerita a memoria excidant, nō nullū eoz erit qd nō imaneat alit modo in ſuo effectu, qz merita que nō ſūt mortificata, remanebūt in pmo qd eis reddat. Que aut mortificata ſūt manēt i ingratiudis macula, qz auget ex h, qz hō poſt p gratiā ſuſcep tam peccauit. Sicut et demerita que nō ſunt p penitentiā deleta remanēt in reatu pene, qz eis deletur. Que aut penitentiā deleta manet in ipa penitentie memoria, quā ſi cū alijs meritis in noticiāz habeat. Dñ in quilibet homine erit aliqd ex qz poſſit ad memoriā ſua opa reuocare, et ſm. b. au. dicit, principaliter ad h diuina uirtus opabitur. Tertius teſtis erit angelus bonus, et p. p. qui datus ē unicuiqz ad custodiā, et qz pōt intelligi illud iob. xvi. c. Ecce teſtis meus in celo, et ſci⁹ meus in excelsis. Et illud reuelabit celi, i. angeli, in qz tate ei ſz teſtificando et tra peccatores de malis eoz. Quāuis aut angeli nūc nō ſciāt cunctas cogitōes hominū, nō diuina uirtute operante, tūc ſciēt. Nam ut dicit, b. tho. in. uij. di. xliij. q. vlti. In ultimo et cōi iudicio oportet qz diuina iuſticia oibz euidenter appareat, que nūc in pleriqz lateret. Sententia aut dānantis uel premiantis iuſta eē nō pōt, niſi ſm merita uel demerita pferat. Et ſicut oī qz ſicut iuder et aſſeſſor iudicis merita cauſe cognoſcāt, ad h qz iuſtam ſnāz pferant, ita oportet ad h ut iuſta ſententia appareat. Et oibz ſnāz cognoſcentibz merita innotescāt. Dñ ſicut unicuiqz nota erit ſua pmiatio uel dānatio, et oibz alijs innotescet, ita oportet qz ſicut quilibet ſua merita uel demerita reducat ad memoriā, ita etiā et aliena eius cognoſcāt ſubiaceant. Et hec eſt cōmuniōz et pbabilioz opinio quāuis magiſter ſenten. in litera inducta, di. xliij. dicit et tra in ſz qz p peccata que deleta ſūt per penitentiā, in iudicio alijs non pateſiant.

Ciculus XIII

Sed et si sequeret quod nec etiam penitentia de peccatis illis perfecta cognoscatur in quo multum detraheret glorie sanctorum et diuine laudi. qui tam miserabiliter sanctos suos liberavit. Quia ergo omnia merita vel demerita procedentia. facient aliquam qualitatem in gloria vel in miseria resurgere. id est exterioribus visis poterunt cuncta in conscientis videri ab omnibus et angelis et hominibus. Et ex hoc angeli homines videntes aperte peccata malorum. quantumvis occulta poterunt contra eos testificari ut dictum est. et precipue diuina virtute operante. ut sententia iudicis omnibus appareat iusta. Si quis vult saluari deum magistri sententiam. poterit dicere quod peccata iustorum non venient in noticiam ut peccata sed ut dimissa. Dictum est quia tres sunt accusatores et tres testes. conscientia. angeli et homines. sequenter videndum est. quomodo sit. quod omnia merita et demerita propria et aliorum a quolibet uno intuitu videantur. Nam de damnatione dicitur Sapientia. v. quod intra se gemetes et penitentiam agentes dicet. Quid nobis profuit superbia nostra et iactantia diuitiarum. Et sic descendit ad particularia singularium consideranda. Et glo. super illud Job vii. Induet confusionem dicit. quod viso iudice mala omnia ante oculos mentis versabunt. Iudex autem videbit subito. Et tunc phis dicit. in. ij. topicorum. quod non stringit simul plura intelligere. Circa hoc igitur dicit. b. th. vii. s. quod est duplex opinio. Qui quidem dicit quod omnia merita et demerita sicut aliquis videbit. sua et aliena in instanti. Quod quidem de beatissimis facile credi poterit. quod omnia in uno videbitur. s. deo et sic non est inconueniens. quod plura sicut videantur et intelligantur. Sed de damnatione quod intellectus non est ita eleuatus ut possit rem videre. et in eo omnia alia. est magis difficile. Et ideo alii dicunt. quod mali simul omnia videbunt peccata sua in genere. et hoc sufficit ad accusationem illam et testificationem. que debet esse in iudicio. vel absolutione. Non autem videbunt omnia sicut descendendo ad singularia. Sed si non viderentur sonum dicitur. b. aug. in. iij. de ciui. dei. qui dicit omnia mentis intuitu enumerabunt. Quod autem in genere cognoscit. non enumerat. Non poterit eligi media via scilicet quod singula considerabit. non tamen in instanti. sed in tempore breuissimo. diuina virtute ad se adiuuante. Et si est quod. b. aug. dicit ibidem. quod mira celeritate enumerabunt. Nec hoc est impossibile quod in quolibet paruo tempore sunt infinita instantia in potentia. Et sic quod ait apostolus. i. cor. xv. Omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. In momento. in ictu oculi. in nouissima tuba. Tuba ista ut dicitur est supra. est virtus diuina ad resuscitandum. In momento dicit. i. in breuissimo tempore. et quasi inceptibili. non autem omnes immutabunt. i. de statu miserie ad statum glorie. quia non mali sed boni tantum.

Septimum ualde tibi. §. VIII
mendium circa iudicium. est sententia iustissime iure

uocatio. **D**oluitati enim eius ait apostolus quis restitit. q. d. nullus. In humanis iudiciis quod iudex poterit errare. ideo inuentum est remedium appellacionis. per quam sententia lata poterit retractari. et pluries scilicet per superiorem ut per. ij. q. vi. per totum. Sed a sententia christi ista appellari non poterit. quod superiorem non habet tunc quod in notorijs a correctione et punitione criminum non releuat ut illa est. tunc quod errare non poterit. unde dicitur ex de sen. exc. A nobis. quod iudicium ecclesie fallit et fallit. sed iudicium dei nec falli nec fallere poterit. Timeat ergo enim omnis terra. ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem ait ps. Quauis autem discussio illa finalis iudicij magis credat esse mentalis secundum be. aug. quod vocalis scilicet ut reputatis unius cuiuslibet conscientie meritis et demeritis. quilibet ex se videat quod iuste iudicandus ad premium vel penam tamen in predicacione ad populos quod coniter sunt tudes nec intelligebat interiora et spiritualia nisi per exteriora et corporalia. magis etiam mouent. id est magis congruit predicare discussionem esse vocalis. et cum predicto ordine. quod solum mentalis. Et precipue etiam quod non reperit. expresse contrarium scilicet quoniam possit ibi esse aliquid discussio vel increpacio vel dulcis adfectus christi iuratio. et si in breuissimo tempore. quod dicitur. In momento. quod etiam referri potest ad ipsam generalem resurrectionem. Et in euangelio ut dicit mat. xv. Tunc dicit rex his qui a dextris eius electi. venite benedicti patris mei percipite regnum etc. Non solum autem discussio erit et retributio de operibus misericordie corporalibus de quibus fit mentio ibi. Esurui et tediisti mihi manducare. Sitiui et tediisti mihi bibere etc. quod continetur in hoc versu. Disitoto potto cibo redimo tego colligo condo. Quia tamen istarum septem que est sepelire mortuos non ponitur in euangelio. quod minus utilis et necessaria. et quia homines ex se inclinant. non solum ex humanitate. sed etiam ex necessitate. ne remanentibus cadaueribus in sepulchris. aer corruptus et alios inficiat. sed etiam fiat discussio et retributio et magis de operibus quibuslibet iustis. quod sub illis comprehenditur spiritualiter intellectus. Esurit enim christus salutes nostras sint. Qui ergo se exercet in operibus bonis ac diuis. iste famelicus pascit. qui operibus bonis magis facilibus insistit. hic potat christum sitientem. facilius est enim bibere quam comedere. Qui ergo ista negligit. christum esurientem. id est auidem desiderantem bona opera eius non pascit. sed famelicum dimittit. Similiter qui ignorantem docet viam salutis. hic pascit homo pane scilicet vite et intellectus. et aqua sapientie salutatis potat. Que nudum vides virtutibus manifeste. et bonis monitis et exemplis habitibus virtutibus corporis. nudum christum vestis. Si vagabundus per diuersos errores inuenis. et ad tomum tuam ecclesie reducis. hospitium colligis. Si infirmum in via dei et imperfectum toleras. et infirmitatibus eius pedes. admonendo. vel corrigendo. orando. infirmum christi visitas. Si in captiuitate positos obtulit

Capitulum XI

nationis eruis vel in captiuitate purgatorij sub
uenis miseris, incarceratos redimis. **Qu** mor-
tuo in peccatis ne infamia putrefcat vicia eius
occultas, nec diuulgas indebite manifestando
mortui sepelis. **Con**tra agendo scz diffamati-
do peccatores, no iuuando in purgatorij carcer-
re detentos, et maxie de his legat q ipi fecerit. **No**
tolerado infirmos, s adiuuando econtra ad in-
firmandu p mala crepla et suasiones illicitas, ad
errores inducendo, virtutibz spoliando alios,
bonis incitamentis et inspiratonibz christi non
assentiendo, christo per hoc subuenire recusas,
et no penas eternas formidare habes, sicut miseri-
cordes misericordiaz glorie, im illud ps. cri.
In memoria eterna erit iustus, ab au. ma. non
time. **A**uditio mala erit illa, quaz audient ipro-
bi, cu audiet christu dicente. **I**te maledicti in
igne eternu. **M**ala vtiqz erit illis, qz nocua, s
bona qz iusta. **Q**uarto sciendu iudiciu illd; fore
iustissimu, vñ ps. **I**udicabit orbē terraz in iu-
sticia, et pios in equitate. **S**eptē siquidē modis
puerit iudiciu, vt notat. xi. q. iij. quatuor, et qua-
tuor ponit in textu, b. greg. dicit. **Q**uatuor mo-
dis humanu puerit iudiciu, timore, cupidita-
te auaricie, odio, et amore amicitie vel consangui-
nitatis. **A**ddit glo. tres alios, scz imperitia seu
ignorancia, **A**imia copassiohe miserie alterius
rigoris seueritate. **S**ed nil horz poterit ee in cri-
stoveridice. **N**am quo ad primu nullu timebit
Nam vt dicit iob. ix. c. **S**i fortitudo querit, ro-
bustissimus est. **E**t dñs. vij. dicit. qz antiquo die
rum dicit potestate filio hois veniet in nubibz
scz ad iudicandu, honore et regnu, et is populis
tibz et lingue seruiet ei. **E**t potestas ei potestas
eterna q no auferet. **N**ullu g timebit, qz poten-
tior oibz, s oēs ei timebunt. ps. lxxix. **Q**uis no-
uit potestate ire tue, et p timore tuo iram tua di-
numerare. **I**ra dei ait. b. hiero. non est concita-
ti animi furor vt nostra, s iusti supplicij castitu-
tio, vt peni. di. i. **C**risost. **P**langent se sup se oēs
tribus terre, qz nec resistendi virtus extra eu n-
fugiendi facultas ante facie eius, nec penitente
locus nec satisfactedi tempus. **E**x angustia em
oim rex nihil remanet in eis pter locu. **C**upidi-
tate diuitiaru corruipi no poterit iudiciu chris-
ti, qz ditissimus est. **D**ectz sunt diuitie et glo-
ria, ait ipe puer. vij. opes supne et iusticia. **E**t
pterea mandauit dñs in veteri lege d iudicibz
Non accipiet munera a quocqz, qz munera ex-
cecant oculos sapiētū, et puertunt verba iustoz.
Unde narzat **I**ustinus, qz cu cyrus rex instu-
isset quenda ad iudicandu, cu semel reperisset
piditate pecunie corruptu, et muneribz iniuste
iudicasse, fecit eu decorari, et pellem eius sec de-
siccata ponere sup sellaz, vbi filius illius iudi-
cis sedebat ad iudicandum loco patris, vt sibi ca-
ueret a cupiditate munerz puer. vi. **N**on accipi

et p redēptione dona plurima. b. aug. **E**xpectat
dies iudicij, ille equissimus iudex, qui nullius
potentis personam accipit, cuius palariuz auro
argenteoz nullus epus, abbas vel comes corru-
pere poterit. **E**t. b. **B**ernar. **V**eniet dies illa, in q
plus valebunt pura corda, qz astuta verba. **I**l-
le em iudex est q no faller verbis nec flectet o-
nis. **N**on ergo poterit iudiciu illud puerti pecu-
nia sicut fit humanis iudicij. **U**ñ dicit yho.
de summo bono. **C**iro violat auro iusticia nullā
qz ptimeat reus culpam quā redimere nutu-
mis extimat. xi. q. iij. paup. **O**dio puertit aliqñ
iudiciu dñi, scz iudex odit reu. sicut dñs **J**esus
iudex futurus odio iudeoz iniuste iudicatus et
condenatus ppter quod dicit de eis ipse p psalmi-
stā. **O**dio habuerit me gratis, i. sine causa et ra-
tione. **S**ed deus iudex nullā suaz creaturā odit.
Dicit em sapie. xi. **N**ihil odisti dñe eoz que fe-
cisti. **N**ec obstat qd ait salon. i. altissimus odio
habet peccatores, qz hoc refert ad eoz culpā non
naturam que in se bona est, et hanc diligit deus,
culpam detestat. **Q**uomō em odio haberet, qz
tanta diligentia creauit, tanta benignitate guber-
nauit et supportauit, tanto labore crucis redemit
Uñ et eos exprobrans dicit im aug. **E**cce ma-
nus qz pforastis. **E**cce pedes qz sfodistis. **E**cce
latus qd aperuistis, et in intrare nolulistis. i. per
dilectionē veram. **D**icit em peccatores omnia hec
fecisse, quia ppter eoz peccata hec passus est cris-
tus apoc. i. **D**ilexit nos et lauit nos a peccatiz no-
stris in sanguine suo. **Q**uarto iudiciu contingit
iniustu fieri ppter amorē amicitie vel parentele
Et sic herodes vt placeret **H**erodiade vroz vel
potius adultere, iniuste iudicauit iohānem ba-
ptista ad mortē. **E**t herodes antipater occidit
iacobum et apprehendit petru ad idēz, vt iudeis
placeret. **S**ed amicitia parentela vel pces nil
ibi valebit. **U**nde virginibz fatuis que rogau-
erunt sapientes vt darent eis de oleo suo. **R**nde
tunt, ne forte no sufficiat nobis et vobis, ite pot-
tius ad vendētes et emite vobis mat. xxv. **E**t. b.
hiero. **C**uth ante tribunal christi venerim? nec
noe nec iob nec daniel scimus nos posse iuuare
scz orationibz vel meritis sed vnusquisqz onus
suum portabit. xij. q. ij. in pñti. **N**ullus ergo s-
croz quantiqz amicitia vel parentela cōiunct
in hoc seculo, orabit p damnato aliquo i illo iud-
icio, nec ipsa pñtima **M**rgo maria mater mise-
ricordie, que hic assidue interpellat p nob qz
cognoscit hoc deū no velle. **E**t si p impossibile
posito rogarent, no exaudirent, puer. vi. zelus et
furoz vtri. i. christi, non patet in die iudicte. s.
iudicij nec acquiescet cuiusqz precibus, crisost.
Nec parentes p parentibus, nec angeli pro ho-
minibus intercedent. **Q**uinto puertitur iudi-
cium p imperitiam seu ignorantiam. b. **A**ug.
Judiciaria potestas hoc expolat vt quod habet

Citulus XIII

iudicare discernat. i. intelligat. de pen. di. v. **Iu**
der autem iste oia nouit. In ipso enim ut ait aplos sicut
oēs thesauri sapientie et scientie dei. Et ad hebr. uij.
Omnia nuda sunt et aperta oculis eius. Leo papa.
Ista est scientia summi iudicis. Iste tremendus
eius aspectus. cui quicumque est omne solidum et ap
tū omne secretum cui obscura clarē. muta res
spondēt. silentiū ostenditur. et sine voce mēs loqui
tur. Unde contra ipsius sapientias nil ualebit
allegationes aduocatorū. sophismata phōoz.
nec p̄clarissima eloquia orator. nec astutic ver
sutorum. sicut enim. b. tbo. in. iij. senten. **P**rouit cris
tus etiā in q̄rtū hōmo oia que vnq̄ fuerit sunt
et erunt in actu. Unde et omnes operationes hū
anas. cogitationes. et affectus maloz et bonoz.
cum de his omnibz habeat iudicare. Non ergo
p̄ ignorantia aliquā fiat aliqua iniusticia alicui
Integritas rex et sapiens et i. ait hier. p̄. de
eo et faciet iudiciū et iusticiā in terra. Sexto per
uertitur iudiciū cū iusticia. per nimia compassi
onem et misericordiam. cum viq̄ ex considerati
one paupertatis vel familie alicuius reus non pu
nit ut decet. **D**n. b. ambz. xxiij. q. uij. Est iniusta
misericordia de qua in lege diuina scriptum est
Non miserere tuis illius. Saul qz ex misericor
dia **D**ag hostium regem nō occidit. offensam
incurrit quia contra diuinā sententiā que h̄ prohi
buerat seruari eum fecit. Unde et. b. aug. c. seq.
Ne amisso iudicio sis in mala causa pauperi
misericors. cuius si patris sacello. percutis cor.
et tanto audaciorē reddis. quāto uiderit sibi iu
stum fauere. Et. b. gre. qui dei iudicij oculis su
is p̄ponit semp̄ timens et tremens in omni ne
gocio formidat. ne de iusticie tramite deuians ca
dat. **I**dem. di. xlv. **O**mnis qui iuste iudicat. sta
teram in manu portat. et in utroq̄ penso iustici
am et misericordiā gestat. **S**ic iudex christus in
suo iudicio misericordiam p̄stat iustis. remu
nerans ultra meritū. **I**usti. iā reddens unicui
q̄ mercedem sicut suum laborem et amorē. peccato
ribz similiter iusticiam puniēs sicut de merita
misericordiam crucians citra condignum. **N**ō
tamen ita miseretur q̄ a penis eternis liberet
vnq̄. ut orige. et quidam alij dixerūt et falso. q̄a
esset iniusta misericordia et iusticia esset sepul
ta. sed misericors et miserator et iustus ait p̄.
Septimo offendit in iudicio ex nimia seueri
tate. cum punit mala quis ultra debitum iustici
e. puta meret quis membri amissione ex ma
leficio et eum cōdemnat ad mortem. **S**ed de ius
dex ut omnibz rebus ita et suppliciorum et grauita
tem peccatorum habet et nouit mensurā et vnq̄
cuiq̄ reddet sicut opa sua mala mensurā conue
nienter pene. correspondentes grauitati culpe. **E**t
licet in ipso iudicio seuerissimus appareat. hoc
erit reprobis. **N**am electis totus benignus et
dulcorosus. ad quod inuenduz angelus q̄ ad

monumentum nunciavit christi resurrectionē.
erat aspectus eius ut fulgur. et vestimenta eius
ut nix alba. quia ut dicit ibi greg. **C**hristus in
ultima vniuersali resurrectione ut fulgur exten
rens seuerissimus reprobis apparebit. electi su
auis et decorus. ut nix alba. **A**lbedo enim multuz
habet de luce. **M**alac. iij. **Q**uis stabit ad viden
dum eum. ipse quasi ignis. **J**udicabit ergo tot
minus in iusticia et equitate. **D**icit autem equi
tas rigor iusticie dulcedine misericordie tempe
ratus. et sic non erit neqz tanta seueritas ut toll
latur omnis misericordia eius ut dictū est. nec
tanta misericordia ut tollatur iusticia quia in
debita esset. **Q**uinto aduertendum q̄ terribi
lis et seuerus appareat reus. iudex iste appareat
ex prolatione sententie contra eos cū dicit. **D**i
scedite a me maledicti ite in ignem eternum. q̄
paratus est dyabolo et angelis eius. math. xv.
Discedite ait separati a consortio scōz. **Q**ui ut di
cit esa. xxxv. capi. **B**audium et leticiam obtine
bunt. quo ad corpus et animam. et fugiet ab eis
doloz. quo ad miserias corporis et gemitus quo
ad tristitiam mentis. **E**rbunt enim angeli in cō
firmatione seculi ait christus. et separabunt ma
los de medio iustorum. math. xij. **D**iscedite a
me qui sum fons vite. veritas prima. sapientia
summa. bonitas vel benignitas imensa. gaudij
perfectissimum. pax infinita. gloria eterna. esa.
vlti. **T**ollatur impius ne videat gloriam dei.
Maior est hęc pena subtractionis scz visionis
dei. omni gehenna ait crisost. **D**iscedite a me
maledicti. ideo maledicti. quia maledicti q̄ dei
clinant a mandatis dei. ait p̄. **E**t quia trans
gressi estis mandata legis diuine. ideo incurrit
tis omnes illas maledictiones pessimas. decla
ratas in deutero. contra transgressores legis.
Et qz afflixistis me in decimis et p̄mijs. ideo
in penuria omnis boni. vos maledicti estis. ut
dicitur malac. iij. **N**am si quid boni fecistis. nō
dedistis primitias scilicet intentionis recte. qd̄
est primum in fructibus operum nostrorum.
deo. sed mundo. faciendo bona non ad dei glori
am sed mundi. **N**ec decimas dedistis. ut scilicet
quod perfectum est in actibus vestris deo attri
bueritis. sed vobis ipsis retinuistis. et ideo i per
nuria boni maledicti estis. **E**t quia maledixistis
israel id est fidelibus ecclesie. retrahendo. irritē
do. nocendo. malis exemplis ad mala opera in
ducendo. ideo incurristis imprecationem ysaac
dicentis. **Q**ui maledixerit tibi maledictionibz
repleat gen. xxvij. **D**iscedite ergo a me maledi
cti. **E**t quo ire debeant subdit. in ignem. **D**isce
dite a me maledicti in ignem eternum. qz ignis
cupiditatis erasit in cor vestrum. ut omnia ter
rena magis dilexeritis q̄ me. et iusticiam meam.
Ideo ite in ignem terrenum. qui et si vili cruci
et animas et corpora vestra. **E**t qz igne cōcupis

Capitulum XII

gentie consumpti estis. voluptatibus vos immergendo. ideo in igne ite qui ita affligat. ut tedeat vos et peniteat. sed inutiliter delectationem vestram. Et quia cum supercecidit ignis malus. non videtur solus rationis et iusticie. ideo et nunc ignis qui in se est lucidus ita sit fumosus et fetulentus. quod videre non valeatis nisi que vobis ad penas sunt. **Discedite a me maledicti in ignem eternum.** Quia enim offendistis deum eternum. creatorem et redemptorem vestrum bonum infinitum. ut cor respondereat pena ipsi culpe et si non in intensione saltem in extensione. ideo ista pena et ignis erit vobis eterna. iuxta illud esa. vlti. Ignis eorum non extinguet. et vermis eorum non morietur. **Discedite a me maledicti in ignem eternum.** qui paratus est dyabolo. Quia sub principe ipso dyabolo militatis etorsum per superbiam fluente rebellantes vos a legitimo domino vestro. nunc militiam vestram sub ipso secramini. ut que habuistis in centore in culpa. habeatis tortorem in pena ignis. qui paratus est dyabolo. Et quia multumodis vitis vos immergistis. ad que incitabant diuersi angeli sathane. ideo et nunc illoz societate habeatis. seruientes deo alienis ab omni misericordia. qui non dabit vobis requiem die ac nocte. **Discedite a me maledicti in ignem eternum.** qui paratus est dyabolo et angelis eius. Quod anguste erit tunc vobis ait. b. greg. in moral. Superius erit iuder iratus. Inferius horreus diu inferni chaos. A dextris peccata accusatiua. A sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia. Intra conscientia vrens. exterius torus mundus ardens. Miser peccator sic deprehensus quo fugiet. Latere erit impossibile. apparete intolerabile. **Apoc. vi. Leo rugiet quis non timebit. Leo scilicet de tribu iuda rugiet dando sententiam contra reos predictam. Serpo aduertendum quod dulcis et suavis erit electis suis. ex parte sententia erga electos. Venite dicit benedicti patris mei. possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.** Quia enim iungitis in vinea metam ad ercolendum eam. siue ecclesiam. siue animam insudando per denario diurno. **Venite nunc qui laborastis et onerati estis. et ego reficiam vos non pane materiali vel sacramentali hominum. sed pane angelorum. perfecta fruitione diuinorum. Venite benedicti.** Quia timuistis dominum deum vestrum. et ipse benedixit oibus qui timent eum pusillis cum maioribus. omni benedictione in celestibus. **Venite benedicti.** Quia qui seminant in benedictionibus. scilicet elemosynarum large dando pauperibus propter quod a deo et hominibus benedicti et collaudantur de benedictionibus et meret ut ait apostolus ideo. **Venite benedicti elemosynarum largitores.** Esuriui et edistis mihi etc. Et quia ut filii boni seruastis precepta patris vestri celestis sicut et ego frater vester mandata eius impleui. ideo coheredes mei eterne

felicitatis sitis. **Venite benedicti patris mei.** Cre didistis in fide quod non vidistis. Expectastis in spe. quod non habuistis. nunc autem in re possidete. quod oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. tam infinitum preminum. et ita firmiter tenete ut amittere non formidetis. **Venite benedicti patris mei possidete.** Pauperes fuistis in seculo abiecti. contemptibiles a mundo opprobriati. sed nunc ita diuites et gloriosi. ut omnes reges sintis. et talis regni cuius non erit finis. regni omnium seculorum excedens. **Venite benedicti patris mei possidete regnum.** Non autem sufficienter opera vestra iusticie sunt. et labores vestri ad tantam mercedem glorie percipiendam. quod non sunt condigne passionibus huius temporis ad futuram gloria inquit apostolus. Sed ego vobis feci. quod in vobis fuit. paratum. in ea gratia et liberalitate. **Venite benedicti patris mei possidete regnum vobis paratum.** Nec vos me elegistis aut prius dilexistis. sed ego vos elegi ante mundi constitutionem. ego prior dilexi. **Nec istud egi a constitutione mundi in actu sed in principio temporis cum creatus est mundus.** sed a constitutione eius in mente mea. quod ab eterno fuit. iuxta illud **Fecisti eam creata erant.** sed in mente diuina. **Venite ergo beati patris mei possidete. vobis paratum a constitutione mundi.** Et sancti omnes gratias imensas agentes ei qui ad celestia regna vocauit. dicit illud **Apoc. vii. capi. Benedictio et claritas et sapientia et gratia actio. honor. virtus et fortitudo. sedent in super thronum et agno. in secula seculorum.** Septimo igitur fiet executio sententie que notat in prefato euangelio vlt. **Ibi sunt hi in supplicium eternum.** nisi autem in vitam eternam matth. xxv. **Quia executio notare videtur per. dicens. Iudicabit in nationibus.** sed christus de quo in dicto per. loquitur ut satis patet. In nationibus sed hominum discutiens merita singulorum. **Et de his que boni replebit ruinas.** I. angelorum supplendo ex lapsis. ut non sint pauiores sancti. que hi que ceciderunt angeli. imo et per greg. tot que remanserunt his angelis associabunt in diuersis ordinibus secundum merita eorum. **Et ruinas que passi sunt sancti in mundo in anima et corpore propter diuersos defectus eorum. ut infirmitas. mortalitatis ingratis peccati et hominum. implebit bonis a deo ut nullum amodo patient defectum oia oino quietando.** Quo autem ad reprobus. **Loquassabit capita in terra multorum.** per me per toto. **Capita aliarum sunt metes seu ratio.** **Capita in quibus omnes sensus corporis collecti sunt ipse sensitiue potencie.** **Capita propter sunt rectores eorum laici vel ecclesiastici.** **Oia ista commutabunt totaliter et frigent a sui integritate seu incolumitate et vigore in supplicium eternum.** Et notandum quod ista executio aliquid modo fiet per angelos. nam que ad electos per angelos bonos quo ad reprobus per angelos malos. **Nam secundum beatum thomam. in. ii. sent. di. xlvij. q. ij. Et beati hies in gloria illumina**

Titulus XIII

buntur ab angelis de quibusdā. et angeli mali p̄
erunt in inferno ad torquendū peccatores post
iudiciū. **De** est. q̄ circa hoc ponit magister sen
tentiā in littera duplicē opinionem. Nam qui
dam dixerūt q̄ post iudiciū non preerunt demo
nes hominibus ad torquendū. **Alī** dicit p̄terit
torquendo. ut quos sibi subiecerūt in culpa eis
assentiendo. eos habeant ut dominos ad torquē
dū in pena. **Et** quibus certū nō sit. que hāc opini
onū sit verior. dicit tñ. b. tho. se exultinare scdaz
opinionē veriorē. ut scz p̄sint demones dam
naris ad cruciandū. ut scz sicut ordo seruabit in
saluatis. q̄ quidā a quibusdā illuminabuntur
et p̄ficiēt. eo q̄ celestis hierar. hic ordines p̄pe
tū erunt. ita seruabit ordo in penis. ut homines
p̄ demones puniant. ne totaliter ordo diuinitus
quo angelos medios inter naturas diuinā et hu
manā constituit deus. annulet. **Et** ideo sicut p̄
angelos bonos diuine illuminatōes ad sanctos
deserūtur hōies. ita et demones sunt executores
diuine iusticie in malos. **Nec** tñ ex hoc dimittit
eur de pena demonū. qz in hoc etiā q̄ alios tor
quent et ipsi torquebunt. ibi cū miseror. socie
tas penā nō minuit s̄ auget. **De** sicut angeli
boni nō erūt causa principalis premiū in electis
qz hoc omnes immediate accipiūt a deo. s̄ tantus
quorundam accidentalium premiorū angeli hōi
bus sunt causa. in q̄tū p̄ superiores angelos infe
riores et angeli et hōies illumināt de quibusdā
secretis diuinorū. que ad substantiā beatitudinis
nō p̄tinēt. ita principalē penam damnā. i. p̄ci
pient a deo immediate scz exclusionē p̄petuam a
diuina visionē. **Alī** autē penas sensibiles non
est incōueniens hominibus a demonibus infligi
Qd autē dicit ap̄s de christo. q̄ tunc euacuabit
omne principatum et potestatem scz post iudici
um accipienda est illa euacuatio p̄lationis s̄m
b. tho. q̄tū ad modum p̄lationis. qui est s̄m
seriem huius mūdi in quo et homines homini
bus. et angeli hominibus et angelis principan
tur. et demones demonibus. et demones homini
bus. **Et** hoc totū ad p̄ducendum ad finē vel ab
ducendū a fine. **Tunc** autē cū omnia ad finē su
um p̄uenierint. nō erit p̄latio ducens ad finē.
vel abducens a fine. sed cōseruans in fine boni
vel mali. **Timendū** est ergo valde futurū fina
le iudiciū. s̄ timore initiali. de quo dicit **Ecc̄i. ij.**
Qui timent deum custodiunt mandata eius et
patientiam habebunt vsqz ad inspectionem illi
us dicentes. **Si** penitentia nō egerimus incide
mus in manus dei. **Dicit** autē ap̄s ad h̄b. x. ca.
Torrendū ē incidere in manus dei s̄. finaliter.

Q timēda est profunditas iudiciorū dei in
presenti circa septē. **Ca. duodecimū**
Septimū principale
quod est timendū. est iudiciorum dei

in mundo exhibitio. de quibus psalmista. **Et**
iudicis tuis timui. ait ad dñm. **Dicitur** autē
iudicia dei nō solū p̄cepta eius siue moralia
ut decalogi. que oēs obligant de quibus habet ex
odi. xi. **Siue** iudicialia que erant ut statuta illi
tñ ip̄o h̄breorū. nec alios obligabāt nec nūc ob
ligant. de quibus erod. xi. **Sed** etiā dispensatio
nes dei in mundo. quibus diuersa disponit circa
homines. ut dicit. b. tho. in. iij. **Et** de iudicis p̄
ceptorū dei. dicit ps̄. **Iudicia** domini vera iustifi
cata in semetipsa desiderabilia s̄. ps̄. xvij. **Et**
itez. **In** labijs meis pronunciaui oia iudicia
oris tui. i. p̄cepta. **De** iudicis hōi dispositionū
dei in mūdo dicit ap̄s ad roma. xi. **Altitudo**
sapientie et scientie dei. q̄ incōprehensibilia sūt
iudicia eius. **Et** ps̄. ad dñm ait. **Iudicia** tua ab
yffus multa. abyffus dicē profunditas aquarum
cū terminus nō inueniēt. **Et** de his et ab his iud
icis timendū est. **Sed** timore initiali ut inde
nobis sit meritū. **Et** inter cetera seprē sunt iudi
cia dei. i. dispositionū que timenda sunt et admī
randa.

Circa primi hōis p̄missionē et correctionem.
Circa hūani generis a dyabolo redemptionem.
Circa aduersitatis et p̄spicitatis habitationem.
Circa hōim electionē et reprobationē.
Circa statū eorū diuersificationem.
Circa malorū tolerationem.
Circa bonorū multā variationem.

De primo iudicio **ca. s. i.**

ait. b. aug. li. ij. de ci. dei. c. i. **Ultra** iudiciū nonis
simū et nūc iudicat de et ab hūani generis initio
iudicauit. emittēs de paradiso. et a lignovite sepa
rās prios hōies magni p̄ci p̄ccatores. imo ē
qñ anglis peccatibz n̄ p̄ccat. qz p̄iceps hōies
a seipso subuersus inuadēdo subuertit p̄culdu
bio iudicauit. nec sine illi alto iustorū iudicio.
et in b̄aereo celo et in fr̄is. et demonū et hōim mi
serima ē vita. erozibz erūmisqz pleissima. h̄c il
le. **Si** igitur ruine in celo. ruine in paradiso. qd erit
in terra. **Si** āgel' prim' i tāta excellētia gr̄e. sub
limat'. **Si** prim' hō in tanta stute et p̄fectōe de
corat' lapsus ē. q̄s q̄tecliqz sc̄itāz existat. tante
audacie et temeritat' ē. ut nō timeat de lapsu suo
cū p̄cept' in p̄ctis et nat' sit. et cūcta cogitatio p̄na
sit ad malū ab adolescētia sua. **Adā** exēplū meū
ab adolescētia mea. **In** sup et exēplū ē timēdi et
cauēdi malā societate. **Nā** ut ait. b. ambz. d. p̄.
di. ij. **Adā** cū inuentus ē solus nō est p̄uaricat'
qz mens ei' ad h̄rebat deo. **Sz** recepta societate
eue. postqz transgressa ē mandatū praua effecta.
ad inolectiā dei viz adduxit sua suasiōe teuit
cū. nō carnali cupiscētia. q̄ adhuc nō vigebar.
sed quadā familiaritate amicicie. qua sit frequē
ter inter hōies. ut offendat de' ne p̄stret amic'
Exemplum quoqz est adam timēdi et cauēdi

Capitulum XII

di excusationes in peccatis. perpetrata enim culpa ideo deus misericors eos vocavit dicens. **E**tdā ubi es. ut confitentibus peccata sua et accusantibus indulgeret. inquit greg^o li. moza. Sed quia hoc facere recusarunt. excusantes se alter in alteri culpas retorquentes. vir in mulierem. mulier in serpente. quoniam deum inculpate nisi sunt. quia et sociam ipse dedit et serpente ipse creavit. id iusto iudicio dei factum est. ut de paradiso eicerent in mundum cum omni potestate sua. laboribus et erunt repleri usque ad verticem. **D**ex^o quia ut dicit Cassiodorus super psalmum. hae duae res. misericordia et veritas. id est iusticia in omni iudicio dei vincunt. ira et iusticia puniunt hominem. ut enim misericordia non deseret. punitio iniquitatis corporis ac aie multipliciter. **D**icat ergo qui libet domino. **A** iudicium tuum timui. **E**t ut dicitur Eccl^o. quoniam timor domini expellit peccatum.

Secundum iudicium. §. II

dispositionis dei timendum et fuerendum est redemptio a dyabolo humani generis. id quod inquit abacuc. iij. c. **D**ne audiam su. r. et ti. **E**t quod sit istud auditum quod audiens timuit. s. subdit dicens. **C**ornua scilicet crucis in manibus eius. ibi abscondita est fornicatio eius. ante faciem eius ibi mors scilicet mortua. **E**gredietur dyaboli ante pedes eius. id est devictus ab eo. **H**oc est illud iudicium de quo Christus dixit discipulis appropinquante passione. **N**unc iudicium est mundi. **N**unc princeps huius mundi eiciet foras Joh. xij. **P**riniceps huius mundi dicitur dyaboli. qui principabat amatoribus mundi. qui electus est a mentibus eorum convertis ad Christum per mysterium passionis. **S**iquis princeps vitiorum hostis antiquus fraude hominum superas. promissa sibi divinitate ex ligni esu per quinquaginta annos. secundum eusebium annorum tyrannice possidebat. **S**ed dei filius hominis captivum misit. ratum hominem suscepit. iudicium faciens inter hominem et dyabolum iustum. **N**on enim potentia uti voluit ad hominem liberandum de manibus eius sed iusticia et equitate. **I**ncarne enim per prophetam edita pena imensam crucis et mortis voluntarie ferens. a iudeis et gentibus sibi dyabolo instigante illatas. eterno patri pro nobis ade debitu rapine exolvit. et veteris piaculi cautionem pro cruore deterisit. ut unde mors oriebatur inde vita resurgeret. et qui per lignum vincebat fructus veritatis. per lignum crucis vinceret per Christum dominum nostrum. **E**cce iusticia in hoc iudicio. **I**ustum enim et equum fuit. ut dyaboli qui Christum innocentem hominem occidi fecit sua instigatione. noceret hominem quem frivole subiugarat amitteret et qui per Christum homines per crucem satisfecerat pro offensa deo. eidem reconciliaret et relegatus in mundo ad patriam redire valeret. **N**on cum Christo ascendentem angeli interrogaret. **Q**uis est iste qui venit de eodem tinctis vestibus de bosra. **R**espondit Christus Ego qui loquor iustitiam. et disputo iudicium salutare. **I**sa. lxiij. secundum litteras quas portat

Dionysius Edom interpretatur sanguinea. bosra interpretatur munita. **D**eniebat ergo ascendens de infido sanguine. id est peccatis pleno. et de bosra. id est de inferno munito et firmato in malo. **D**eniebat inde tinctis vestibus. **V**estes erant membra corporis quibus anima et veritas teregebatur. **L**inctura vestium erat signum vulnerum. id est cicatrices corporis reservate. **I**n ipsa autem passione cuius signa ascendens referuaverat. **L**ocutus est iustitiam et iudicium salutare ut dictum est. **S**ed o quanta cecitas. quanta perversitas. quia cum dyabolo lutam per virtutes crucis eiecitur sit tanto labore a dominio hominum. qui tam tyrannice tam crudeliter eos possidebat. tamen iterum imo et quibus die prebent ei aditum regrediendi in eos. et dominandi eis per diversa genera peccatorum. **E**t hoc est quod Christus dixit discipulis Joh. xvi. **A**rguet mundum scilicet spiritus sanctus. per predicatorum de iudicio quia iam princeps mundi scilicet dyaboli iudicatus est. **P**rius a dominio hominum expulsus ab humano generi virtualiter. et tamen homines se frequenter et sponte ei subdunt. unde de leo papa in sermone. **N**oli o christiane in veterem vilitatem de generi diversatione redire. et dyaboli iterum servituti subiacere. **M**emento quod precium tuum sanguis Christi est. qui in veritate te iudicabit. id est severitate iusticie. qui in misericordia te redemit. **H**ec ille. **E**t sicut ait apostolus ad hebreos. transgrediens quis legem moysi duobus vel tribus testibus sine ulla misericordie lapidat. quanto magis putamus deteriora mereri supplicia. qui filium dei conculcauerit et sanguinem testamenti pollutum dixerit capi. ix. **E**t ideo a iudicium enim tuum timui.

Tertium iudicium dei. §. III.

dispositionis timendum et mirandum est circa aduersitates et prosperitates temporales. **T**hobie. iij. **D**ia iudicia tua domine vera sunt. et omnes viae tue id est opera misericordia et veritas. dixit hec thobias pater de magna prosperitate qui venerat ad miseriam et aduersitatem temporalem. **E**t notandum secundum beatum gregorium in principio quarti libri moralium. quod occulta sunt iudicia dei et timenda et admiranda. cum iusti homines aduersa patiunt. egestatem. infirmitates. contumelias. detractationes. persecutiones tormenta. afflictiones varias. et ipsam mortem violentam. **C**ontra impium et peccatores. diuitias. honores. potentiam. sanitatem nobilitatem generis. abundantiam filiorum delectationes ciborum et venerorum ad habitum. **O**cculta quippe sunt ista dei iudicia nobis. quia non apparet nobis iusticia dei. **N**am cum iusticia dicitur bona bonis tribui. mala malis. **E**t contrarium videmus in mundo scilicet malos florere et exaltari in temporalibus. bonos autem deprimi. **H**ec considerantes aliqui gentiles. negant dei punit

Titulus XIII

dentiam et iusticiam. **Unde** Lactantius in. iij. li. de falsa sapientia. ait de epycuro philo. q. videns epycurus bonis aduersa se accidere paupertate. labores. exilia. carorum amissiones. malos contra bonos esse. augeri potentiam. honoribus affici. **Didit** innocentiam minus tutam. scelera impune committeri. **In** bellis meliores vincit et perire. **Maxime** autem commouebat homines in primis religiosos grauioribus affici malis. **His** autem qui deum oino negligenter. aut non pie colerent. vel minora incommoda euenire vel nulla. **Hec** cogitans causas rationemque horum ignorans extimauit nullam esse prudentiam. nullamque iusticiam. **hec** ille. **Seneca** quoque in tragedia ypoliti. postquam commendauit multipliciter deum de ordine gubernandi corpora celestia et tempora anni. subdit et dicit. **Cur** idem qui tanta regis. sub quo vasti pondera mundi libera suos ducit orbis. hominum minus adesse curas. non sollicitus prodesse bonis. nocuisse malis. **Hec** humana ordine nullo fortuna regit. spargiturque munera ceca. **Peiora** fouens. **Dicit** sanctos vitia libido. **Fraus** sublimi regnat in aula. **Trade** re turpi fastes plus gaudet eosdem. **oluit** atque odit. **Aristis** virtus pueria ruit premia recti. **Castos** sequit mala paupertas. **Pitiosque** potens signat adulter. **hec** ille. **Quia** ignorabant hi diuinam providentiam. ideo non intelligere poterant iudicia domini iusta. **Et** ut ait sapientissimus salomon in eccles. viij. **eo** quod eorum vniuersa eueniunt iusto et impio. bono et malo. modo et immodo. imolant victimas. sacrificia continentem etc. **Ideo** corda filiorum hominum implent malicia et contempnum in vita sua. et post hec ad inferos deducunt. **Sed** viri sapientes et serui dei. et si aliquando in hominibus iudiciis dei videant aliquantulum commoueri. **fm** illud ps. **Dei** autem pene moti sunt pedes. scilicet affectuum. pene effusi sunt gressus mei. id est opera est via virtutum. quod zelauit super iniquos pacem peccatorum videns. **Et** infra. **In** labore hominum non sunt. et cum hominibus non flagellabunt. ideo tenuit eos superbia. et operi sunt iniquitate. **Et** dicit. **Ergo** sine causa id est vtilitate iustificauit cor meum. et laui inter innocentes manus meas. scilicet innocenter operatus sum. **Et** sui flagellatus tota die. **Sed** quod citius ad lumen veritatis se vertens subdit. **Si** dicebam. **narrabo** sic. scilicet sine causa. id est vtilitate benefecerim et aduersa prouiderim malis hominibus prospanibus. **Ecce** nationem filiorum tuorum reprobaui. cum scriptum sit **Flagellat** deus omnem filium quem recipit. ad hebr. xij. **Et** puerbi. iij. inquit salomon. **Quem** diligit deus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. **hinc** illa sanctissima et castissima iudith. ait. c. viij. **Abraham** pro multis tribulationibus perbatus. amicum dei effectus est. sic ysaac. sic iacob. sic **Moyse**. **Et** omnes qui deo placuerunt pro multis tribulationibus transierunt fideles. **Illi** autem qui non susceperunt tentationes cum timore domini. exterminati sunt. **Et** in. c.

ix. ad dominum ipsa in oratione loquens ait. **hec** factum est quod voluisti. **Omnes** vie tue preparate sunt. et tua iudicia. id est dispositiones in prudentia tua posuisti. **hec** ipsa. **Que** prudentia cum sit sapientissima omnia iuste iudicat et disponit. **Domine** et sapientie. xij. dicit. **Neque** enim est alius deus quam tu. cui est cura de omnibus. ut ostendas quoniam non in iuste iudicas. **In** predictis iudiciis autem ex hoc diligenter consideranti potest intueri iusticia sit cum misericordia quod cum iusticia erigat ut nullum malum transeat impunitum. et nullum bonum irre-muneratum. **Et** sepies in die cadat iustus. ut scribit puerbio. xxij. **Per** flagella iustus purgatur a vicis suis. et humiliatur. aut meritum auget. ut in futuro ubi grauius affligit pro peccatis liber existat vel ei maior gloria preparet ecce misericordia. **Et** reprobis aliquid boni in seculo agit quod ne remuneratione careat. cum non sit dignum bonum illud eterno premio. saltem temporali prosperitate remunerationem accipiat. vel non ita graue in futuro crucietur. ecce misericordia. ita notat crisost. de pe. di. iij. quid ergo. **Ceterum** dicit. b. greg. in. uij. moral. quod occultiora sunt ad huc iudicia dei magis timenda. cum sancti viri habent hic prosperitatem honorum. dignitatum. diuitiarum. sanitarum et huiusmodi. et mali habent aduersitates. paupertatem. infirmitates. et alia hominibus. quia dubitari potest. **Quorum** sanctis viris teletur talis prosperitas ad maiorem suam salutis promotionem. vel ad remunerationem bonorum operum que facit. **Et** de malis sustinentes aduersa dubium est. **Quorum** illi deus aduersa intulerit ut resipiscat a suis iniquitatibus. an sibi illa aduersa eueniant ad initium damnationis eterne. et quasi arrax iuxta illud Deute. xxxij. **Ignis** succensus est in furore meo. ait dominus. et ardebit versus ad inferna nouissima. id est vidicta seu punitio hic incipiet. et in inferno terminum non accipit. ut accidit herodi antiocho et alijs. **Et** ideo concludit. b. gregorius. quod sancti viri suspectam habent sui prosperitatem. timentes ne deus velit eos hic remunerare. **Et** ideo quilibet dicat. **In** iudicijs enim tuis timui. **Sed** ut ait thobias filio suo. **Ultra** bona habebimus si timuerimus deum. et recesserimus a malo et fecerimus bene. thobie. iij.

Quartum iudicium. c. s. III

dei scilicet electionis et reprobationis hominum super omnia timendum est. **Nullus** enim scire potest quantum sit bonus vel malus. de sui saluatione vel damnatione. nisi ei esset a deo reuelatum quod rarissimum est. **Et** ideo ut ait apostolus ad romanos de hominibus materia loquens capitulo. xi. **Noli** altum sapere sed time. **Quis** iusmodi iudicia admirans ipse apostolus et timens. ait eodem capitulo. **Quis** altitudo sapientie et scientie dei. quam incomprehensibilia sunt iudicia

Capitulum XIII

eius. Siquidem fin leatum Thomam super eplam pauli. Sic i edificio materiali necessarium e ad pfectione ipsi aliqs ex lapidibz qbz ostruit ponit iferi i fundameto sub tra. aliqs sup tra in parietibz. Sz qd tres lapides eiusde apritudis ponant infra. r tres s. no e necess. sz simplr b e ex voluntate edificat. Ita ad pfectioez vniuersi r pulcritudine. necesse e aliqs ee ifra in iferno da natos. in qbz punit clareat iusticia dei. aliqs s in celo beatificatos. ex qru glorificatioe reluceat miscdia dei. Sz qd iste tms d'nef. ille ali sal uet. sz simplr dependet ex bnplacito dei. qru. s. ad pdestinatioez vl pfectia. q merita r demerita pcedit. sic dic apls de Jacob r Esau. cu non du eent nati nec aliqd boni vl mali egissent. di ctu e. s. a deo p ppham malachia. Jacob dilexi Esau aut odio habui. Nullu tm de d'nat nisi culpa sua pcedere ppria voluntate. nec aliquem saluat nisi gra principalit opante r optibz bonis. **Dñ b. Aug.** Nec de iudicio dei qrimur q meritos deserit. r miscdie ei' gras agim' q liberat n meritos liberari. rru. q. iiii. Nabuchodonosor Et de tyris r sidonjs de qbz dic dñs i euangelio q si fuissent facte vntes i eis. q facte sunt in bethsaida r capharnaui ciuitatibz. s. iudeo p. p. nituissent. **Dic b. Aug.** Nos r si rone facti p funditate iudicij ei' penetrare no possum'. manifestissime tm scim' r veru ee qd dixit. r iustu esse qd fecit. q. e. s. de tyris. Circa hmoi igit iudicia timendū est r admirandū. no aut curiose inquirendū. vel de iniusticia arguendū. **Dñ b. Aug. sup Jo.** Magna grē comēdatio. Nemo venit. s. ad christū nisi tract'. s. a gra. Que aut trahat r quem no trahat. Cur istum trahat illū no trahat. noli iudicare si non vis errare. **Sel mel accipe r itellige.** Nōdū traheris. ora vt trahat. s. Ex etiā aliqui certo tpe videant. magnif virtutibus eminere apud hoies. postmodū in aliq vitio alijs cōiter detegunt. vt qui liberalit tan inferuebāt iniusticias exerceant. Et q mi sericos fuerat. iuxta vite sue terminū rapacitatis r crudelitatis stimulis iardescet. Et plerūq vt ait b. **Breg' sup Ezech.** supbia latet et castitas inotescit. Et iō ostēsa diu castitas circa finē vite pdit. qz coopta supbia vsq ad finē vite incorrecta retinet. Ali' patiētie studet. sz inuidere alijs r maliciā i corde tenere n̄ cauet. Fit qz manifeste ipariēs. qz diu latuit tolēs. **Qd ait b. Breg'.** Valde iusto iudicio dei agit vt pdat r an hoies vñ hoib' placuit. qz vñ deo displicuit corrigere nunq curauit. iō aliq q non p seue tant viā sanctitatis arripuit. q idcirco vntibz iter nō puenturi sūt viā qua gradiunt ostēdat. Quozū casus vtilitate nō modica electozū p uecnibus ferunt. quia illozū lapsum dum conspiciunt de suo statu cōremiscunt. **Nec oia b. Breg'.** de pe. di. q. multi. pē. lxx. Terribilis i cō

filij deus sup filios hoim.

Quintū iudiciū .s.v.

seu dispositio dei e circa statū hoim diuersificationē. qd admirandū e sapientie. r. Tu tomie dñator virtutis cū tranquillitate iudicas. r cū magna reuerentia disponis nos. Sic diuina p uidentia regna cōstituunt humana. vt ait beatus **Aug' de ciui. dei.** ita r officia r exercitia hoim a deo disponunt varia. ad pulcritudinez vniuersi. disponitq sapientia dei oia suauiter vt dicit **Sap. viij.** dū videlicet sic naturalibz cau sis dat vntē sine violētia pducendi suos effectus. ita r hoib' voluntarie agentib' dat aptitudines iclinatioez naturales diuersis ad diuersa exercitia qbusdā ad artes nobiles r exercitia norabilia vt ad regēdū. alios ad tocēdū. Alijs inspirat statū religionis. Alijs clericatus. Alijs mrimonij in statu laicali. Et ex laicis ip sis qdā inclinant r se applicant ad militiā. qdā ad negociationes. Alij ad artificij lane vel lini vel ferici. aliq ad artem fabalē architectoriā vl aurificinā. aliq ad agriculturā nauale vl feruile. Et cum rō semp depreceat ad optima fin p̄m. r oēs hoies natura scire desiderat r piculosa et multū laboriosa sensualitas horreat. inde e q n̄ oēs eligunt nobilioza exercitia r minus piculosa. r nō tm laboriosa. sed diuersi diuersa feruilia. nisi quia dei iudicio occulto vt nō deficiat natura in necessarijs fit. Aliqui habeant aptitudinem r inclinationē et ab alijs applicet ad artē tocēdi. Alij assumant ad regimina. Alij se applicat ad militiā agriculturā. vel alias artes vilissimas. et cū incidant ad multa picula vt patet in militia et nauali exercitio nesciūt eas deserere. sed vsq ad mortē delectabiliter eas exercent. sic disponēte diuina puidētia. Magna sūt iudicia tua dñe dicit **Sapient. xvi.** r inenarrabilia vba tua. Quis possit rōnem assignare iudicij diuine dispensationis. quare mutat regimina de gente in gentem. Quare prima monarchia fuit in assyris. postea in medijs. r plis sub Ciro et Dario. Deinde in grecis sub Alexandro. Demū in romanis sub cesare Julio. Et sic de ciuitatib' aliqū dominantibus. aliquāto alijs seruentib'. quid in hmoi nisi quia iudicia dei abyssus multa. Permaxime aut quis habet timere in dignitate cōstitut'. r p̄cipue ecclēsiastica. cui incumbat cura animarū. **Dñ beatus Breg' dicit** quisquis sacerdotum non ad elationis pompam. sed ad vtilitatem adipisci desiderat. prius vires suas cu eo quod subitūrus est onere meriatur. vt si impar est. abstineat. et ad id cum meri etiam cui se sufficere extimat accedat. i. q. i. nō est putanda in fi. Et beatus **Augustinus** honore prelati sit vobis. r i more coram deo prostratus sit pedibus vestris

Titulus XIII

Considerare enim debet. quod saul et si recusans ex huius
militate regimē. ex dñi voluntate factus est rector
populi. tunc melior omnibus postea in regimine deterior
omnibus factus reprobatus est. i. Reg. viij. Sic et quilibet in statu
suo timere debet et non securus se credere. ne in de-
fectu plurimos incidat in arte sua etiam ignorans. et ne
ut dicit b. Aug. in li. p̄f. q. debuit et potuit fieri
ex deteriori melior fiat ex meliori deterior. Dñs
Iobias filium ab infantia docuit timere deum. et
abstinere a peccato.

Septimum iudicium. §. VI.

diuine dispositionis est in toleratione malorum
De hominibus iudicium potest intelligi illud psalmi. Iudicia
tua iocunda. Tolerat enim deus peccatores. ne subito
eos puniat de malis et de mundo eripiat multis de
causis. quod iocunditate et leticia mentis honorem pres-
tant. Multi tamen ex hoc perturbant querulantes con-
tra deum. quasi sibi deus non curet et ex hoc audaciam su-
munt ad mala faciēda. Dñs dicit Eccl. viij. Etenim
quod non profert cito in malos sua. absque ullo timore
re filii hominum peccant mala. Et tamen ex eo quod peccatores
cunctis facit malum et per patientiam sustinet. Ego cog-
nouit quod erit bonum timendum deum. quod verent faciem
eius. hoc ille. Cum enim boni recipiunt. iniurias. vel
vident mala exempla iniquorum. exemplo dei qui
eos tolerat. discunt et ipsi malos patienter fer-
re. Dñs b. Aug. Tu bonus tolera malos. sicut
et christus tolerauit iudam. Idem b. Aug. super Jo.
Quid voluit dominus noster iesus christus fratres
charissimi admonere ecclesiam suam. quoniam unum per
ditum habere voluit inter. xij. nisi ut malos to-
leremus ne ecclesiam diuidamus. Ecce inquit scōs
Iudas est. Ecce fur est iudas. Et ne pretendas.
fur et sacrilegus. et non qualiscumque fur. sed loculo-
rum. sed dominorum. sed sacrorum etc. xij. q. iij. quod
voluit. Hoc quoque bonum sequitur multotiens
ex diuina expectatione malorum. quod ouertunt ad
deum. Cum paulus persequebatur ecclesiam dei et
per totam iudeam insania et furis ferebat. sanguis
nem sanctorum sine intermissione siciens. si deus
voluisset punire. ecclesia pauli tamen doctoris. tamen
predicatoris non habuisset. qui plus omnibus apostolis la-
borauit. et plures ouertit. Dñs et parabolice hoc
christus innuit cum paterfamilias dixit suis.
Ne forte cum zizanias eradicet simul et triticum.
finites utraque crescere usque ad messem. Matth.
xij. zizania tunc. scilicet tunc illo erat saulus. sed futurus
erat per ouersionem optimi triticum. unde si euul-
sa fuisset. i. mortuus. non fuisset effectus triticus
Sed et si mali diu tolerati non ouertant. sed in
malis perseuerent. adhuc de eis deus elicit bonum
quia videlicet sunt ad excitandum patientiam bo-
norum et augendum eis meritum. Si non fuisset
cruelitas tyrannorum infidelium persequentium
christianos. non esset consecrata corona marty-
rum. unde psalmi. Supra torulum meum fabricauerunt

peccatores. Et quod coronas finiorum. percutiendo et
persequendo eos. Dñs b. Greg. Abel esse renuit.
quod Chaim malicia non exerceat. Ferrum quippe
mentis nostre perungere non potest ad acumen virtutis
seu veritatis. si non eraserit eum lima aliene prauis
tans. vñ. q. i. §. est et aliud. Unde et minimus
ex septem fratribus machabeis. visa crudeli occi-
sione fratrum ait regi antiocho. Fratres mei modico
cum dolore sustentato. sub testamento eterne vi-
te effecti sunt. i. promissione. scilicet propter cruciatum. Tu
vero iudicio dei iustas superbie penas exolues
quod. Machab. viij. Et sic a iudicium tuis timui cau-
uendo mihi ad contemnendum talem dei dispen-
sationem. Eccl. ij. Qui timent deum inquirat quod
boni placita sunt illi.

Septimum iudicium. §. VII.

dei est circa dispositione ouersionis varie ser-
uorum suorum. psalmi. xvi. Exultauerunt filie iudee pro-
pter iudicia tua domine. Filie iudee sunt anime iuste. si-
licet ecclesie que christum confitentur laudando.
Iudas enim interpretatur confessio. Et iste exul-
tant considerando iudicia dei. i. dispensationes cir-
ca bonos. Non enim deus contulit aut profert omnia
bona sua vni. sed ut ait apostolus. i. Cor. xij. Alij da-
tur per spiritum sermo sapientie. Alij sermo sci-
entie etc. ut per hoc sibi humiliter boni seruiant. ut si
bi alios preferat in eo quod ipsi non habent. Itē quod alij
quoniam cum magna sanctitate boni polleant mirabilia
facientes. aliquibus tamen defectibus detinentur dei ius-
to iudicio. ut inde humiles sint. et cum magna
opant a deo recognoscant. non suis viribus tribuat
expimento edoceri. quia nec minima vitia cum om-
nati suo vincere possunt. In cuius figuram legitur in
libro iudicij. quod filij israel in terra promissionis. cum
magna strage canoneorum fecissent. et multos. et
magnos reges vicissent. tamen non potuerunt eicere
iebuseni. sed habitauit cum eis. factus tributarius. Ie-
busenus interpretatur culcatio et significat paruos
defectus qui culcantur a sanctis quasi per nihil habitum. Hi
habitāt cum sanctis. quod nec ex toto possunt vincere. sed tamen
sunt tributarij subditi romani. et ei in aliquo vtilis
quasi tributum dantes. sic narrat Gregorius in iij. dial. de
Isaac ciro. quod cum esset erimie sanctitatis ita letus erat
exterius. ut dissolutus videretur. Et illi qui cum iu-
da machabeo plures pro domino. unde et boni plurimi
occisi sunt ab infidelibus idolatriis. et assignatur
ibi non occisionis eorum. quod. scilicet. acceperunt de tonantibus
idolorum gentium eis prohibitis in lege. quod repta sunt
sub vestibus eorum. Dñs alij benedixerunt iustum iudici-
um dei in his quod abscondita fecit manifesta. quod. Machab. xij. Itē quia ad diuersitatem corporum sequi-
tur diuersitas morum. ac etiam occulto dei iudicio.
ex electis dei diuersi ad diuersa opera instigantur.
Et qui in minorum statu se inuenit. aliqui maior
in sanctitate coram deo reperit. ideo non debet quis
esse facilis ad iudicandum de perfecti aliquid. vel

Capitulum XIII

se alteri proponere. qz spiritum ponderator e dñs. inqt Saloñ Hiero. s. Iovinianū. Quis igno-
ret sub alia vel altera sim aliā lram dei dispositi-
one. i. iudicio seu dispositiōe oēs retro scōs eius
tem fuisse meriti. cui nūc sunt christiani. Quō
abraā placuit deo in iugio. ita nūc h gines i ca-
stitate. fuit ille legi r tpi suo. fuit nos le-
gi r tpi nro. de p. di. ij. si eni. Exēplū de pānu-
rio q eqpar e i merito simplici. r postea cui
dā mercatori laico. r postea cuidam iugato. vt
habet i vitas patrū. Et etiā d heremira q adeq̄
e i pmo b. Bre. pape. Dñ r signant dñc pnceps
aplo. Alc. r. In vitate cōperi. qz nō e acceptor
personarū de. s. in omni gēte quicūqz timet de-
um r opat iusticiam acceptus est illi. Sic patu-
it de illo cornelio centurione gentili. quē bap-
tizavit tunc. Dñ r b. Bern. in eplā ad fratres d
monte dei. Nō putes solem nō lucere nisi i cel-
la tua. lucet vtiqz et alibi. Item r sancti hoies
aliqñ aliqua faciunt extra leges cōes dei vlt hō
minū. ex occulto dei iudicio r inspiratione. s. s.
Sicut in veteri testamēto Samson seipsuz oc-
cidit. Osee pphete ad vxorem fornicariā acce-
sit. Bester in virum asinurum gentile accepit.
In nouo testamento Alexius vxorem despon-
satam de pñri absqz religionis ingressū dimisit
Quidam ex patrīb ad meretricē Thaidam in-
trauit vt eam vuereret. qd r secuti est. Bonus
opera sunt venerāda. sed nō imitanda. vt dicit
Gratianus. non cōdēnanda sed pie interpretan-
da. Item occulto dei iudicio agit vt sancti viri
sine pcedenti exercitio r conatu oratiōis. lecti-
onis. vlt meditatiōis. eleuent ad diuina gustā-
da r innūda. r in magnū feruorē accendantur
Aliqñ ho r si conent r laborēt vigilijs. oroni-
b. r abstinentijs ad diuina ptemplāda r affectū
celestiū hauriendū tedio afficiant. nec aliquid
interioris deuotionis attingant. sed aridi r va-
cui inueniant. Quod quidē accidere pōt mul-
tiplici ex causa. vt dicit venerabilis Cassian⁹ in
Col. patrū. videlicet vel ppter negligētiā p-
cedentem dando se loquacitati r alijs inutili-
bus occupationib. vel vt a deo recognoscāt to-
num cū visitat consolatione eius r humil erit
stat expertus. quia ad libitū hre illud nō potest.
vel ne hic affectu requiescat vt Petrus in trās-
figuratione. sed aliam patriā querat. vbi nō est
illa interpolatio sed continua dei fructio vlt en-
am vt diuigentius hmoi visitationes dei cōser-
uet. cauendo a contrarijs. dicat ergo cū ppheta
Dia que fecisti nobis dñe in vero iudicio feci-
sti. Et ideo vt ait Thobias. xij. ca. In timore r
tremore confitemini illi. r exaltate illū in ope-
ribus vestris r cū ps. dicit. Agnoui dñe quia
equitas iudicia tua.

De timore filiali in quo cōsistat r in quo dif-
ferat ab initiali. Capitulum xij.

Quertus timor dicitur

filialis siue cast⁹. de q apls ad Ro. viij.
Nō accepistis spm futurū in timore.
s. spm adoptionis. i. filiatōis i amore. in q da-
mam abba p. Et in ps. xvij. Timor dñi scūs
alia lra hz cast⁹ pmanet in seculū secl. non so-
lum in seculo isto habet iste timor s. etiā i vita
brā q d seculū seculi in successiū. s. pñtis secu-
li. Sicut eni alia tona spūs sancti sunt in beatis
ita r tonum timoris sed ad aliū vsum qz in p-
senti. Differt timor filialis ab initiali de q sup.
sicut pfectū r impfectū. r opando timorē quē
habet bonus filius erga patrē cum e adolescēs
ad timorē quem habet cum est perfect⁹ vir. Nā
cum est adolescens timet patrē ex quadam na-
turali beniuolentia r reuerentia r faciens eius
voluntatem r mandata obseruans principali-
ter. timet tñ r verbera r duras increpationes.
ex quo etiam magis sollicitatur ad bonum. s. cū
factus est vir et bonus. solū timet reuerētia
r naturali affectu. faciens q sibi sunt bñ placi-
ta. r quasi nil timens flagella et vel priuatio-
nem hereditatis. qz tñ confidit de affectu pñs
ad eū ex bonis moribus eius r obediētia. q nō
intrat in mentem eius. q velit priuare euz her-
editate vel ipsum verberare. Et si faceret ex af-
fectu ad eum. paratus est patienter ferre. Di-
citur etiā cast⁹ timor iste sim b. Aug. qz assilāt
timori castissime vxoris que cauet ab oī offē-
sa erga sponsum timens nō punitiōe eius. s.
minorationem dilectiōis. Vnde Guil. Timor
re seruili et filiali timetur sponsus. Timore ser-
uili a sponsa adultera ne veniat vindicaturus.
Filiali te tardet in veniendo r cū venerit ne di-
scedat. Exemplum hui⁹ ponitur in li. de. vij. to-
nis. Quedam mulier valde spñalis cū diu cas-
ruisset sensibili sponsi visitatione. afflicta r lan-
guens timore r desiderio. dixit fidei tanqz pedis
seque sue vt irer ad sponsum et eum adiurādo
per articulos suos quasi per carmina. r vrgēdo
feruidis orationibus r pfundis suspirijs veni-
re compelleret. Spei vt venientē cum gaudio
susceperet. r ad inuendas multimodas et ve-
licias cordi arido pñs desiderijs r gemitib. euz
artaret. Charitati vt susceptus caperet r capti-
vinctis dilectiōis ligaret et astringeret r astri-
ctū teneret. qd r factū ē. Dñ ieristimabile r du-
rabile sentit consolationes. H hūc timorē q p aliq
incōmodo qd sibi timet imminere priuatiōis rez
vlt exiliū. vlt etiā mortē. nō dimittit qñ faciat qd
credit eē volūtātē dei. vt fecit Thob. q nō obstāte
phibitione regis r cōminatōe mortē. nō dimittit
tebat occisoz sepulturā. Thob. i. Hūc timorē hz
q zelo dei successus. offēnsā dei nō sustinet transi-
re ipunitā. vt Satharbias qui occidit publice
idolatrante r hoc mandantē. Hūc timorē hz

Titulus XIII

hinc Job. hap. cū antra deserti teneris sub an-
nis cuius turmas fugiēs petiuit. ne leui saltem
maculare vitā fame possit. Legit in historia
tripura. q̄ mos erat romanorū. q̄ i magnis fe-
stuitatib⁹ impatores facerent an se deferre p
honore impiali. aurū ⁊ thūs. ⁊ dabant apponē-
tibus munera. Julian⁹ autē apostata impator
⁊ inimic⁹ christianorū. volēs christianos q̄sdā
fieri idolatras. occultariis idolis ibi christianis
thūs igni iussit apponere. Illi autē nō aduer-
tes idola thūs igni apposuerūt. p honore impia-
li. ⁊ statim aurū datū acceperūt. Cū autē in con-
uiujs christi bñdicerēt ⁊ iuocaret. dixerūt ido-
latre. Quō est inuocatis nunc. quē paulo an ne
gastis. Tūc aduerterēs deceptionē eis factā de
idolo occultato. aurū receptū abiecerūt. ⁊ impe-
ratori clamauerunt de tras eorū debere ampu-
tari. quia thūs in ignē posuerant ⁊ aurū accepe-
rant. licet idola nescirent nec in eorū honore b̄
fecisset. s̄ ignorantē cū essent veri christiani.
Si ut boni ⁊ legitimi filij celestis patris. poti⁹
volebant decapitari. q̄ in modico deū offende-
re patrē. vel ei displicere. Et misericordia ei⁹ a
p̄genie i p̄genies timētib⁹ eū tū timore. Luc. i.

Quia igitur uterqz .i.
timor. s. initialis ⁊ filialis dñi ē. ⁊ grē dei p̄fici⁹
vñ meritorius ⁊ deo grat⁹. ⁊ difficulter pōt alter
ab altero discerni. ideo de vtroqz simul agendo
quo ad fructū ⁊ vtilitatē eorū. Sciendū ē q̄ inf-
cetera septem genera honorum opat in aia u/
mor iste initialis ⁊ filialis. Primus est q̄ a pec-
cato reuocat. retrahendo hōiem ne ipsum com-
mittat. vnde d̄ Prouer. xiiij. Timor dñi ē fōs
vite vt inclinet quis a ruina mortis. Et eiusdez
viū. Timor dñi odit malū. i. peccatū. Talis enī
timor initialis vel filialis. est cū amore dilectio-
nis. Et q̄ro quis plus diligit deū. tanto pl⁹ ti-
met offēdere eū. ⁊ fugit ⁊ cauet ab his q̄ nouit
deo displicere. Et malū peccatorū solum est illd
quod deus odit. ⁊ displicet ei. quia est priuatō
boni ⁊ contrarium lumini veritatis ⁊ rationis.
ideo qui timet deū odit malū peccati. ⁊ declinat
ab eo vitando occasiones ne incidat in illd. Q̄
si ex fragilitate ceciderit. nisi a timore cepent.
nō poterit egredi de fouea eius. Vnde d̄ Eccl. i.
Timor dñi expellit peccatū. Et qui sine timore
est nō iustificabit. ⁊ Eccl. ij. Qui timēt dñm p̄-
parabunt corda sua. ⁊ in aspectu dñi sanctifica-
bunt aias suas. sic publican⁹ p timore p̄fessio-
nis stās a longe. nec oculos ad celū audēs leua-
re. p̄fites se peccatōrē. recessit iustificat⁹. Sic cōtra
pharise⁹ supb⁹ ⁊ sine timore reuerētie orās a rē-
plo abūt reprobat⁹ Luc. xviij. vñ cū dñs dedit
legē decalogi in monte synai. vidēte p̄p̄o vocē
⁊ lapades ⁊ sonitū buccine montēqz fumigātē
exterriti ⁊ pauore p̄culi steterūt p̄cul dicentes

moysi. Quōre tu nobis ⁊ audiem⁹. Nō loquat
nobis dñs ne forte moriamur. Et ait moyses
Nolite timere. s. timore carnali. vt enī p̄baret
vos dñs venit. ⁊ vt terror ei⁹ eēt i vobis. ⁊ n̄ pec-
catis. s. a timore retēti ad ad b̄. Scdo timor
dñi illuminat mentē circa agēda Eccl. xx. Qui
timetis deū diligite illū. ⁊ illuminabunt corda
vra. Dñ in vita sp̄itū abbas iacob dixit. sic lu-
terna obscurū cubiculū illuminat. ita timor dñi
si venerit in corde hōis illd illuminat. tocēs oēs
⁊ tutes ⁊ mādata dei. In cui⁹ figurā habet Lu.
ij. q̄ simeon qz erat iust⁹ ⁊ timorāt⁹. meruit illu-
minari ad cognoscendū h̄bū icarnatū. dicens
Viderūt oculi mei salutare tuū. Et abrae ole-
dienti ad imolādū filiū ob timorē dñi filialē vi-
ctū fuit. Tūc cognouit q̄ timeas dñs. Gen. xxij
Tertio timor dñi solertā p̄stat ad opādū Eccl.
vij. Qui deū timet nihil negligit. s. iuestigare eo-
rū que scire d̄. s. sollicitat q̄tere. audire. legere
q̄ oportet eū scire. atredēs dictū illd. igrās igrā-
bit. Nihil enī negligit opari eorū q̄ sic necia ad
salutē fin illud. Qui imet deū faciet bona. non
vni. s. oia q̄ illi mādat d̄. b. Bre. Deū timere
ē nulla ei⁹ mādata p̄terire. Nil enī negligit eo-
rum q̄ facere pōt ad dei honore ⁊ salutē primi.
Cū enī t̄lis timor cōuertat cū amore. Sic amor
dei nunq̄ est ociosus. Opatur enim magna si
est. Si operari rennuit amor nō est inquit. bea
Bre. i. omel. ita ⁊ timor filial. Et sic ignis nūq̄
diat sufficit. ita p̄fecte deū timens vt d̄ Eccl.
Cum consumauerit hō. s. p̄fecte p̄uerfat⁹ tunc
incipiet. s. fm desiderium suum. ⁊ cum quieuerit
in contemplatione. tūc operabit. Quarto ro-
borat contra hostes et superat Prouer. xiiij. In
timore dñi fiducia fortitudinis. Et in ps. xvij.
Firmamentum est dominus timentium eum
b. Greg. Timor dñi in via dei opatur fortitudi-
nem. In via seculi operatur debilitatē. Anco
ra mentis que scilicet eam firmat in fluctibus
maris. i. aduersitatibus. est pondus timoris.
Et sicut timor naturalis cōsumit carnes mate-
rialiter. ita timor tomimi carnales cōcupiscētias
as. ne q̄s vincat ab eis. ps. Cōfuge timore tuo
carnes meas. Interrogat⁹ abbas Zacharius
cur ita eēt sicus ⁊ macer. cū comedebat. sic cū
ieiunabat. Respondit. sic lignū cū q̄ carbones
⁊ fant ⁊ reuertant semp cōsumit ab igne oēm
viriditatem dimittens et humiditatem. ita si
homo tenuerit mentem suam in timore tomimi.
ipse timor carnis et ossa consumit. ossa du-
ritie mentis. In hui⁹ figurā legitur. ij. Paral.
xx. q̄ cum Josaphat rex iuda monuisset p̄lm
suum ad timorē tomimi. dicens. Si timor to-
mimi super nos et cū diligentia cuncta facite.
Demientib⁹ tra eum in preliis filijs Almon ⁊
moab ⁊ habitatoribus montis seyr. ⁊ de syria
⁊ alia mltitudine q̄ innumerabili. victoria h̄a

Capitulum XIII

buit de inimicis mutuo seinnicem occiditibus
Quinto timor dñi a penis liberat pñtibz et futu-
ris pñ. qño miseret pater filioz miserus ē dñs
timentibus se. qm̄ ipse cognouit figmentuz no-
struz. **Prover. i.** Timor dñi apponit dies et an-
ni impiozū breuiabunt. **Elchab rex isrl.** cuius au-
dita cominatione sibi facta p̄ **Deliam** de exter-
minatione sua p̄pter mala eius. timēs hūmili-
auit se. indutus cilicio. dixit dñs. Non iudicā
malū s̄ in dieb⁹ ei⁹. **iiij. Reg. xxiij.** **Amittre** au-
dita p̄dicatione **Jone** de subuersione sua qz ti-
muerunt dñm vt habet **Jone. ij.** liberati sunt a
futura subuersione. **Job. qz** erat timens deū et
recedens a malo **Job. i.** Post amissionē sube-
familie. et san-ctatis. que patientissime sustinuit
in timore dñi. dicens qñ. timentes fluct⁹ timui
dñm. restitutus est in omnib⁹ et amplificatus.
Narrat b. Gre. in. iij. dial. de quodā scō viro. q̄
in morte mirabiliter timuit. **Mortu⁹** autē appa-
ruit in stola candida cuiusdā et gloriosus. Et cum
ille quereret causam quare ille tm̄ timuerat in
morte. **Rñdit** q̄ pauor ille ipsum purgauerat.
Jurra illud **Job. xli.** **Ter. iij.** purgabunt. rñ et
b. Gre. ibi dicit. q̄ sancti aliqui multū timent in
morte. vt ipse pauor purget qd̄ in eis purgandū
est. **Sexto** timor dñi letificat. delectat et p̄seruat
Eccl. i. Timor dñi dabit delectationē cordi et le-
ticiam et gaudiū. p̄. **Quam** magna multitudo
dulcedinis tue dñe. quā abscondisti timentibz
te. **De saluatore nro** legis. postq̄ cepit pauere et
mestus esse. apparuit ei angelus confortās eū.
Luc. xxiij. **Ad inuendum** q̄ post timorem dñi
sequi p̄so arion ē. et merito. quia grām dei q̄ ma-
xime aiām letificat et confortat. p̄moueri facit
et cōseruat. **Dicit** eni beatus **Bern. sup. Lanti.**
In veritate cōperi nihil esse ita efficacē ad p̄-
merendam. retinendam. et recuperandā gratiam
dei. q̄ si omni tpe corā deo inueniaris. nō ali-
ta sapere sed timere. **Et beatus Piero. in eplā**
dicit. Timor est custos virtutū securitas ad lap-
sum **Esa. sup. quē** requiescet spūs meus ait do-
minus. nisi sup̄ humilem et quietum. et tremen-
tem sermones meos. **Septimo et ultimo.** Ti-
mor dñi beatitudinem sup̄nam impetrat et pro-
curat. **Eccl. xxiij.** Timētū deū beata erit anima
eius p̄. **Dedisti** hereditatē timentibus nomē
tuum. **Et** quid est hereditas patris celestis. nisi
beatitudo que cōplectit oia bona patris eterni
que reseruat filijs suis seruantibus mādāta ei⁹
Prina filius patris hereditate p̄pter ingratitu-
dinem et offensam erga eū. **Latroni** ex pte de-
tra cum christo crucifixo deū timenti et sociū
arguenti. q̄ nō timeret deū impatienter ferens
penam crucis. dixit christus. **Hodie** mecū eris
in paradiso **Luc. xxiij.** **Abbas arsenius** cū spm̄
esset traditurus. multum timebat. et cū astan-
tes patres dicerent. **Et tu** times mortē. ille ait

in veritate timeo. et semp̄ timui factus mona-
chus. **Et** hoc dico in pace quieuit ad gloriā eter-
nam pergens.

**De timore reuerentiali et q̄ deus p̄pter. vñ
est timēdus. Capitulum xiiij.**

Optimus timor ē re-
uerentialis. qualis est timor quem ha-
bent coniunctissimi et amicissimi ad do-
minum suum. de quo **Piere. ait.** Quis nō time-
bit te o rex gentium. **Perfectissime** h timor ha-
betur in vita beata. quia ibi perfectissime cogno-
scitur magnitudo et perfectio dei. p̄. **Timor** do-
mini sanctus permanet in seculum seculi. ad ē.
in alia vita q̄ sequit ad istā videlz in glia. **Dñs**
Jo. in Apo. **Audiuit** angelos in ciuitate sup̄-
na dicētes. **Laudē** dicite deo nro oēs sancti ei⁹
qui timetis deum pusilli et magni. **Procedit** at
iste timor reuerentie et admiratiōis ex. vñ. q̄ ex-
cellentissime reperiunt in deo.

Primo p̄pter eius essentie summā maiestatem
Propter ei⁹ potentie imensitatem.
Propter ei⁹ sapientie infinitatē.
Propter eius immensā bonitatem.
Propter eius misericordiā et pietatē.
Propter eius iusticiam et equitatē.
Propter eius p̄uidentia et eternitatē.

Quātū ad primum .s. i.

est deus timendus et reuerend⁹ p̄pter essentie in-
mensitatem in pñti vita non possumus scire de
deo quid est. sed tm̄ quia est. vt dicit **Jo. dama-**
scenus. **Et** ideo non timemus nec reueremur
deū vt decet. **Sz** in patria sciunt sancti de deo qd̄
ē clare intuentes essentia eius. i. **Job. ij.** **Cū** ap-
paruerit nobis filies ei erimus. **Videbim⁹** enim
eum sicuti est. **Vnde** canit ecclia de ipso deo.
Maiestatem tuam laudant angeli. adorāt to-
minationes. tremunt potestates. celi celozūq̄
virtutes ac beata seraphin. qui non cessant cla-
mare vna voce dicentes. **Sanctus. sanct⁹. san-**
ctus dñs deus sabaoth. **Hoc** refert **Isaias** au-
disse. s. seraphin clamantia. **Sanctus** rē. ante
thronū diuine maiestatis **Esa. vi.** **Et** quid ē iste
clamor. quedam admiratio cū reuerentia circa
mysterium scilicet trinitatis **Et** vt ait **b. Bern.**
Trinitatem personarum in vnitare essentie q̄
tere s̄z curiose et per rationes temeritas ē. s. in
vita p̄senti. **Crede** pietas ē. **Posse.** vita eter-
na est **Equidem** cū dñs mittere veller moysen
ad filios israel ad significanduz eis ex pte sua.
q̄ volebat liberare eos a seruitute egyptiaca. di-
xit moyses dño. **Si** interrogauerint me filij isrl
quis est qui misit te. et quod est nomen eius.
quid dicam. **Rñdit** dñs. **Ego** sum q̄ sup. **Hec** di-
ces filijs israel. **Qui** est misit me **Hec** ē nomen
p̄p̄ssimū dei. qd̄ nulli aliq̄ puenit. **Nā** cum ois

Titulus XIII

creatura mutet saltē cogitationē et affectiōe, etiā
angelica. qz inō vntū inō aliud cogitat. et dū co
gitat aliud q̄ p̄i. iā nō est illud qd̄ p̄i qz mu
tata est. p̄pter qd̄ d̄r **Eccl̄s.** **Vanitas.** i. sub
vira mutabilitati solus de⁹. qz sp̄ est id. qd̄ nec
vlla cogitatione vel affectiōe mutatur. **Dicit.**
Ego de⁹ et nō mutoz. et p̄s. **Tu aut̄ idem ip̄e es.**
Et Doe. stabilisq̄ manēs dans cuncta moueri.
Dñs et Aristo. cū alijs p̄bis vocant deū causam
primā et causam causarū. q̄ inozia mouet alias
cās. **Dñs b. Bern̄.** in. v. de cōsideratiōe ad eugen
ium. **Quid est de⁹.** R̄ndit qui est. **Merito** nihil
comperētus certificat quid de⁹ est. **Si. n. lutz**
si magnū. si verum. si sapientē dixeris. vel ali
quid aliud. in hoc v̄bo instaurat qd̄ est. **Nempe**
hoc est ei esse. qd̄ oia h̄c esse. **Si centum milia**
addas. nō recessisti ab esse. **Si ea dixeris nihil**
addidisti. **Si nō dixeris nihil minūisti.** **Quid ē**
deus. sine quo nihil ē. tā sine ip̄o esse. q̄ ip̄e si
ne se esse nō p̄t. **Ip̄e sibi. ip̄e oib⁹ ē.** et per hoc
quodāmodo solus ē. quia suū esse et oim̄ esse est
sicut oia in ip̄o. et ip̄e in oib⁹ ē. cui secula nō ac
cesserūt nec coeternū. **Et quo oia per quē oia. i**
quo oia. **Non est in deo nisi deus.** qd̄ habet hoc
est. **Et ideo sūme timendus est.** p̄s. **xxiiij.** **Timere**
dñm oēs sancti eius. qm̄ nihil deest timē
ntibus eū. qm̄ qui deū timer eū habet. **Deus aut̄**
est omne bonū. et ideo nihil deest timentib⁹ eū.
Et genus cum simus de⁹ dicit quidā poeta. ut i
ducit paulus in sua predicatione. ut habet in li
bro actuū. in ip̄o viuim⁹. mouemur. et sumus.
b. Bern̄. sup̄ cantica **Deus nō longe est ab vno**
quoq̄ n̄m. qui esse oim̄ est. sine quo oia nihil
sunt. **Sed ut magis miteris.** **Nihil eo est pre**
sentiū. nihil eo incōprehensibili⁹. **Quid ē enī**
vniciūq̄ rei p̄ntius q̄ esse suū. quid incōpre
hensibilius q̄ eē oim̄. **Sane esse oim̄ dixerim**
deū. nō q̄ illa sint que de⁹ ē. i. d. qz ex ip̄o. p. ip̄
sum. et in ip̄o sunt oia. **Ip̄e oim̄ factor.** a quo
sunt oia facta h̄c ille. **Et ideo delem⁹ timere.** ne
peccando se subtrahat a nobis. et nihil sumus.
Nā p̄ctm̄ d̄r nihil p̄m b. Aug. qz. i. non est aliq̄
narura. et nihil sunt h̄vies. i. merent̄ ambulati.
cū peccant. vel nihil sunt in esse sp̄iali. qd̄ ē per
grām. **Legit̄ de quodā tyranno.** qz multa mira
bila audisset dici de deo. vocauit ad se p̄m̄ to
ctulimū q̄ talia dicebat. mandans ei ut oim̄o si
bi declarasset. quid esset iste de⁹. **R̄ndit ille p̄s**
rem esse difficilimā. et ideo multo tpe egere ad
ip̄m ostendendū. **Dedit sibi multū spacii tempo**
ris. post quod illud sibi demonstraret. **Adueniē**
te aut̄ termino cōuento cum quereret a p̄bo re
sponsiōe dicit ille se adhuc nō potuisse inueni
re. imo adhuc plus t̄pis indigere. **Qui et alium**
terminū pl̄xum ei prozogauit. et cū semp in fi
ne termini aliud adhuc posceret. dicit tyrānus
De irridies. at ille. n̄ irrideto p̄nceps **h̄c q̄to**

pl⁹ de eo cogito ad iuenedū. t̄to mag⁹ inēfitatē
tem ma estatis video. et ineffabile eē nec posse
attingi ad eū diffinendum.

Secundo timendus. §. II

ē deus timore reuerentiali p̄pter ei⁹ potētē im
mensitatē. vñ cū dñs dixisset **Deus. x.** quid de⁹
petit a te nisi vt timeas eū. **Et q̄si rōnē huius ti**
moris assignans moyses ait. **Ip̄e enī est deus**
deozū et dñs dñantū. deus magn⁹. potēs. et ter
ribilis **Et Eccl̄s.** **Vnus enī ē deus oipotēs.** rer po
tēs. et metuēd⁹ nimis. **Job.** **Scio dñe qz om̄**
nia potes. **Et Hester. xij.** **In ditione tua dñe**
cuncta sunt posita. et nō est qui resistat maiestati
tue. **P̄t aut̄ de⁹ oia nisi que importat defectum**
indecentiā vel contradictionē p̄m b. Th. in sup̄
ma. quia h̄mōi posse pertinere ad defectum potē
tiē. vnde deus peccare nō p̄t qz b. **Aug.** **Solus**
ille dicitur oipotens. i. deus. qui cum oia possit
peccare nō p̄t. quia peccare posse non ē aliquid
posse sed impotētē. de pe. di. ij. in fi. **Similiter**
ambulare p se nō p̄t nec esurire nec comedere
quia h̄c conueniunt corpori. nec decet ista sp̄m̄
cum et sp̄is existat deus **Job. ij.** h̄c t̄n et dat
virtutē creaturis h̄mōi faciedi. **Similiter cū dicit**
b. Hiero. **Cum oia possit deus.** hoc nō p̄t x̄g
nem sulcitate post ruinam. vt. i. sit x̄go integri
tatem carnis h̄ns cū sit corrupta. h̄c. n. implicat
contradictionē. qz sit aliqua x̄go et nō x̄go.
p̄t t̄n coronare corruptā. i. penitentē. et dare si
bi aureolā x̄ginitatis. et carnē reintegrare. **Et**
q̄uis oipotētia patri attribuat p̄ appropriati
onē. t̄n nō solum omnipotēs pater s̄z om̄ipō
tens filius. oipotens sp̄s sanctus. **Nec tres t̄n**
oipotentes. sed vnus om̄ipotens inquit alba
narius. **Et vna est oipotētia.** **Eccl̄s. ij. ca. D̄a**
gna potētia dei solius et ab humilib⁹ honozatur.
Hec aut̄ oipotētia dei manifestat in cūctoz cre
atiōe. **In ip̄ozū iustificatiōe et gl̄atione.** **In**
miraculoz opatione. q̄tum ad creatiōē dicit
qui viuit in eternum. creatit oia simul. **Diuiti**
e. ernū solus deus. qui solus cuncta creat. **Cre**
are est de nihilo aliquid facere. qd̄ requirit infi
nitam potētiam. **Nulla aut̄ creatura h̄c potētiam**
n si finitā. nec p̄t opari nisi in p̄ciacētē s̄z
p̄suppositā materiā. **Sic faber cultelluz facit ex**
ferro peristēte. **Nec etiā natura opat in instā**
ti sic de⁹ s̄z successiue. de⁹ aut̄ creatit oia sit i p̄
cipio mundi. **Nec obstat qz in primo ca. gen. d̄r**
deū in sex dieb⁹ creasse diueria genera rerum. qz
moyses loquebat̄ p̄lo rudi. qui de opib⁹ imagina
tur deum operari ad modum h̄im. h̄vies autēz
vt apparet nō faciūt plura simul s̄z vnū p̄ aliō
et iō s̄z capacitatē illoz dicit̄ deū illa i p̄liboz dieb⁹
fecisse s̄z b. **aug.** vt d̄r deū creasse oia sit q̄tū ad
matias rez et formas subales. s̄z i illis sex dieb⁹
addite fuerit reb⁹ creati qd̄a p̄prietates accitales

Capitulum XIII

respectu cuius dicitur face in illis diebus fm. b. **Q**uo. in summa. v. sic fm. b. Bre. et lecta fuerit facta successiue totalit p interualla illoz dieru. tunc intelligit creasse oia fil' in mere sua idealit. qd fuit ab eterno. **S**ecundo apparet dei omnipotencia in iustificatōe impioz. hoc. i. iustificare dicitur. **A**ug. maius esse qd creare celli et terrā. i. melius. **P**otior enī est grā qd natura. **N**atura est data in creatione rebz. grā dat in iustificatōe hoībz. qd abiles facit ad gl'iam diuine fructioz. nis. ad quā inducere nō pōt tota virt' nature. **H**oc autē. i. iustificare est soli' diuine potētie in finite. **N**ā p iustificatōe tollit culpa mortat. qd habet rebz pene infinite extensiuē. i. p'p'ue qz extra lōnū infinitū. **E**t sicut p'ferre grā que ē valoris infiniti. qz p'ducit ad infinitū premiū. **O**mnia autē creatura est virtut' finite in se. et ideo nulla pōt p'ducere effectū infinitū. i. remittere culpā et dare grā. **U**nde **J**o. bap. ait. **P**otēs est deus d lapidibus istis suscitare filios abrae. **J**ar. iij. infideles et qd'cuq' indurata. vt lapis in pctis. iustificare et rōnabiles facere imitaco res fidei et virtutū abrae. cui et filijs fuit facta p'missio terre p'missiois. **N**ec obstat qd ait x'ps. **J**ar. ii. **F**ili' hoīs h'z p'ratem in terra dimitte di pctā. nā fili' hoīs est et fili' dei. et inq'ntū deus pōt dimittere pctā et iustificare. qz virtute deitatis nō virtute hūanitat' **T**ertio apparet ei' omni potentia ex miraculoz opatiōe. **D**e' enī q' crea uit oia. et si oibz dicit certas virtutes et p'p'ietates. et vt causis secundarijs p'ratem p'ducendi qd dam effectus naturales. **R**emittit tū sibi p'ratē agendi ad placitū in rebz sup' cursum et consue tū naturat' virtut'. **E**t hac p'ratē vnt' in miracul' **M**on. ii. habet natura v' aliq' creatura p'ratem reducendi p'riuationē ad habitū. vt q' mortu' suscitē. cecus videat. mut' loq'itur. surdus audiat. q' sol' firmet' in celo sicut sub **J**osue. v' re uerrat retro. sicut sub **E**zechia. v' sit eclipsis sol' in luna q'ntadecima. sicut in passioe x'pi. et alia innumera. **H**oc fieri nō pōt a creatura. s' soluz diuina potentia. **Q**ue miracula de' innumera fecit in varijs t'pibz ad cōfirmationē fidei p se et p scōs suos. nō q' ipi sancti virtute sua s' facerent sed virtute dei vt instrumēta ducta ab eo. **U**n' o'one p'missa ad deū quē cognoscebat autorem eoz. **O**mnia autē miraculoz maximuz ipa vnto diuinitatis cū n'ra hūanitate in vnitare p'sone. **A**d h' vt canit eccl'ia tremūt videntes angeli versa vice mortaliū culpā caro. purgat caro. regnat deus dei caro. **Q**d pauet cellū. super terra. ois creatura mirat' etiā celestis. vsus nō ob tinet. ignorauit ratio. mens nō capit humana ait. b. **H**iero. **I**n h' mysterio implet incarnatio nis representatio in sacro eucharistie. vbi dñs fecit memoriā mirabiliū suozū escāz dādo timētibz se timore initali. **V**identes g' turbe mira

cula. vt dicit **J**ar. ix. timuerit dicētes. vidim' mirabilia. **D**icebat philippus rex francoz. vt habet in li. de. vij. donis cū audiret tonitrua magna et tremere. **R**ecte iste est dicēdus rex potētissim'. q' solo nutu suo facit alios tremere et timere p's. **Q**ui respicit terrā et facit eaz tremere. **T**ertio timetur de. **§. III**
Us a sancti etiā patrie et angel' timore reuerētie ppter suā immensam sapiam. semp in mundo apud q'scuq' natiōes sapiētes. in q'cuq' facultate. habiti sunt in timore reuerētie a p'cipibz et p'p'ia. **D**n' et **S**ap. viij. dicit sapiēs. **H**abeo p'p' hanc sapiāz claritatē ad turbas et honozē apud seniores. **F**acies p'ncipiū mirabunt me. **E**t in fra. **T**imebūt me reges horredū audientes et in multitudine lōn' vidēbz et in bello fortis. **Q**d totū p' exēpla p't. **N**ā ioseph fil' iacob vendit' rus in seruitū. et postea obprobriose incarcerat' **D**emū ppter sapiam diuinā q' repta est in eo. ex p' nēs somnia p'phetica pharaonis de futura fame p' septē annos. ac prudētia puidens. ex altatus fuit mirabiliter saluatoz nūcupatus et habitus in timore et reuerētia apud frēs et aliey nigenas. **S**ic moyses ppter sapiam suā apud egyptios et apud hebreos reuerit' oēs metuete faciebat. **S**ic daniel cū anania. azaria et misael le pleni diuina sapia in summa reuerētia erant apud dāniū et alios p'ncipes. **A**risto. in p'bia sapientissim' habit' est in timore et reuerētia apud alexandriū. et sic de alijs. **S**ed qz ois sapia a dño deo est. et cū illo fuit semp. et est an' eū. **E**cc. i. **E**t ois sapia hui' mūdi stulticia est apud deū id est in cōparatōe diuine sapie ignorantia est. nō summe metuēdus est et reuerēdus deus ppter immēsitatē sue sapie. **U**n' d' **E**cc. i. **A**renā maris pluuie guttas et dies seculi q's diuinerant q. d. nullus. **A**litudinē celi et latitudinē terre et p'fundū abyssi q's dimēsiue est. q. d. nullus. **S**ed tanta est p'unditas diuine sapie. vt oia ista di numeret. et fruat et guttas aque mar' et grana ar. ne. et capillos capiti. et frondes arbor. et cogitatioes et affectus hōim oia distincte nouit in sapia sua. **O**mnia q' facta sunt et q' sunt. et q' erunt circa act' hōim interiores et exteriores. oia ania x'pi nouit. in q' sunt oēs thesauri sapientie et scie dei. diuinitas autē ei' cū p'et et spūscō vna nouit nō solū creatā q'cuq' sed etiaz infinita alia. q' deus pōt facē. q' nō faciet. **M**agn' igit' dñs et magna virtus ei'. et sapie ei' non est numerus. ait. p's. **E**t oculi dñi lucidiores sole. vt dicit **E**cc. circūspiciētes oēs vias hōim. et p'fundū abyssi. et corda hōim. **E**t iō vt ait. b. **D**ie ro. **O**mnia q' faciūt sancti. in cōspectu dei faciūt. si ue comedant siue bibant. siue aliud faciāt. de pe. di. i. **E**t vidēt. i. cōsiderant deū oia facta eozū scire. et iō timēt et reuerent. sicut et q'libz timet

Titulus XIII

et emblecit corā sapiente viro peccare. **V**nde et boetius in fi. de pbica p̄so. ait. **M**agna est vob̄ indita necessitas pb̄tatis. cū agatis añ oculos cuncta cernent. **E**t si vis scire nobilitates hui⁹ sapiētie. nota qđ habet sapie. vñ. vbi dicit. **E**st in illa sapia sp̄s intelligentie sanctus. vnicus multiplex. subtilis. mobilis. disertus. nobilis. incoīnq̄natus. certus. suavis. amans bonū. acutus. qđ nullum vetat benefacere. h̄m̄an⁹. benign⁹ stabilis. certus. securus. oēm h̄m̄ virtutes. oia prospiciens. qđ capiat om̄es sp̄s intelligibiles etc. **E**t qđ sapiēti est ordiare ex mario ordie vniuersi. qđ nunq̄ deficit ostendit maxima sapia ei⁹ p̄s. **S**tatuit ei in eternū qđ creauit p̄manētia in seculū seculi. i. semp̄ duratura p̄ceptū posuit. et nō p̄teribit. **I**stud p̄ceptū est naturalis inclinatio et ordinatio diuine executionis. qđ nunq̄ deficit. **S**ed qđ mirabili⁹ et incōprehensibilis est cū homo vel angls q̄cunq̄ sapia sua nō videat actu. et intelligat. nisi vnū distincte in vna applicatione intellect⁹ ad cognoscendum. nec illud qđ intelligit fit ip̄e intellectus. nec intellectiua potentia sit esse eius. sed distincta realiter. non sic est de sapia dei. sed oia agnoscit distincta vni co actu intellectus. nec intellect⁹ eius vel intellectū ab eo. p̄t̄ est in ip̄o est aliud qđ esse. et essentia ei⁹. vna sapia sicut et essentia in trib⁹ p̄sonis. q̄uis filio attribuat p̄ appropriatiōem etc. **C**l. i. **D**ons sapiētie verbis domini in excelsis **T**imete ergo eū om̄es sancti eius. ait p̄s.

Quarto timēdus §. III

est deus et reuerēdus p̄pter suā summā bonitatem et leniuolentiā. p̄m̄ dyoni. bonū est suū p̄ diffusiuū et cōicatuū. et q̄nto bonū est mai⁹ tanto mag⁹ est sui cōicatuū. sicut eniaz experientia b̄tacet in bonis h̄m̄. qđ bona sua sp̄alia vel sp̄ia alia vt doctrinā cōicant alijs. **D**eus igit̄ glorio sus. cū sit summū et infinitū bonū. volens suaz bonitatem cōicare. in d̄m̄ creauit cum innumeris creaturis cuiuslibet p̄ferens bonitatem aliquam p̄m̄ capacitatē creature ip̄i⁹. adeo vt melior esse nō posset in specie illa. **D**ei. n. p̄fecta sūt opa **D**eus. xxxij. ait moy. **P**erfectū dicit cui nihil de est ad eius cōpletū esse tale. vñ et plato p̄bus. **Q**ue cā deo faciēdi m̄dm̄. et r̄ndit. **B**on⁹ est bona fecerit. q. d. **B**onitas sua induxit ad m̄dūz faciendū. **E**t vidit de⁹ cūcta qđ fecerat. et erat valde bona **D**ei. i. **S**ingula inq̄t. b. **A**ug. in enchyridion bona oia vero sūt valde bona. qđ ex his resultat vniuersitat̄ ordo. in qđ id qđ maluz dicit loco suo positū bene stat. vt cōpatiōe ei⁹ eminētrius cōmēdet bona. **O**pposita. n. p̄m̄ p̄bm̄ iuxta se posita mag⁹ elucescūt. q̄ntū enī p̄stat virup̄tatiōis p̄sideratio alicui⁹ virū. tanto exinde seq̄tur maior cōmēdatio et laus p̄tū sibi contrarie. **S**ed et adeo potens et bonus ē deus gl̄iosus

inq̄t idem. b. **A**ug. in enchyridion qđ nō p̄mitte ret aliqđ malū esse in opib⁹ suis nisi inde eligeret mai⁹ bonū ad p̄fectionē. s. vniuersi. vt p̄fectionē tyrānoz ad coronationē martyri et h̄. **S**pecies autē rez sunt sicut nūeri p̄m̄ p̄bm̄. **I**n numeris autē h̄ rep̄it. qđ nūerus sup̄ior continet inferiorē. et ad min⁹ in vnū excedit. **S**icut denarius nūerus p̄tinet nouenariū et octonariū et alios inferiores. et ad nouenariū addit vnū. ad octonariū addit duo. nouē. n. et vnū cōstituit decē. ita accidit in sp̄ib⁹ creaturariū. q̄libet sp̄es h̄ saltē vnū gradū essentialē bonitatis. **A**lia sp̄es nobilior illū gradū p̄tinet in virtute saltē. et addit aliū gradū bonitatis essentialē. al̄s esset eiusdē sp̄i. vt vbi gr̄a. lapis h̄ vnū gradū bonitatis essentialē. qđ h̄ eē. vt planta qđ est alia sp̄es vel gen⁹ creature. qđ h̄ vltra esse aliū gradū bonitatis. s. vegetari. **A**nial aliud gen⁹ creature nobili⁹ h̄ vltra esse vegetari alium gradū bonitatis. s. sentire. **E**t cū aialia bestiaz terre volatiliū celi et pisciū mar̄ sunt innumerabilia. h̄nt et inter se diuersos gradus bonitatis essentialē. p̄pter qđ d̄nt specie. licz nob̄ sint ignoti. vñ vna est maioris bonitatis essentialē et nobilior altera. sicut mus p̄fect⁹ aial musca. muscipula nobilior mure. canis p̄fectior muscipula. equus p̄fectior aial cane. et sic de alijs. **D**ō vero vltra esse vegetari et sentire h̄ aliū gradū bonitatis essentialē naturalit̄. s. intelligē. **E**t licz oēs h̄ies sint eiusdē sp̄i natura. p̄pter qđ dicit p̄p̄m̄. **P**articipatiōe sp̄i oēs h̄ies sunt vnus h̄. tñ sunt valde differētes in bonitate accidentali gr̄e. p̄m̄ quā collocant postea boni in diuersis ordinib⁹ angeloz p̄m̄. b. **S**re. **P**erfectiōe autē gr̄e mar̄ sc̄tus in via est minor infimo oīm angeloz beatorū. qđ h̄ic viator ille cōprehensoz. p̄pter qđ dixit christus de io. bap. **J**ar. xi. **Q**uo nemo maior inter natos muliez. **Q**ui minor est in regno celoz. maior est illo. tñc non erant in regno nisi angeli. **A**ngeli autē p̄m̄ dyonisiū et b. t̄p. in prima pte differūt nō solū nūero sed et sp̄e vn⁹ ab altero. sicut differt equ⁹ a boue. et bos a leone. et h̄. **D**ñ opter dicē qđ q̄libet immediate sup̄ior h̄ vnū gradū bonitatis essentialē maiorē immediate ad inferiorē. et sic etiā maiorē gradū bonitatis gr̄e et gl̄e. **H**abet ḡ infim⁹ angls maiorē p̄fectionē qđ marim⁹ sc̄tus in m̄do. sc̄dō maiorē p̄fectionē primo anglo. tertio maiorē sc̄do. et sic de alijs. **E**t cum angeli infimi ordinis sint plures nūero qđ oēs h̄ies m̄di. qñ plures fuerunt qđ q̄libet h̄ anglin p̄p̄riū ad sui custodiā. cū sint milia milia qñ innumerabiles. ascendēdo gradatē de gradu bonitatis vnū ad aliū maiorē p̄ singlos angelos. **Q**uis iā valeat cōprehēdere neduz el fari qđ gradus marie bonitatis p̄fectiōis gr̄e et te coris habebit sup̄m⁹ in ordine angloz infimo. ascendēdo ad alios ordines sup̄iores. qđ q̄nto

Capitulū XIII

sunt i ordine supiori. tanto sunt in nūero mlto
maiori supior inferiori ordine fm dñm Joā.
dñici. qz maior pfectio sine cōpariōe est in spi-
ritibz q̄ in corpibz. Sed in corpibz elemētari-
bus ⁊ celestibz hoc ondit q̄ supiora corpa sunt
notabiliter maiora q̄ inferiora. sicut aq̄ maior
terra. aer maior aqua. spera ignis maiores aere.
Primum celum. s. lune mai⁹ spera tota elemē-
tari. Et scōm celū maius primo. ⁊ sic de alijs.
Et hoc q̄ntuz ad quāritatē trinuā. q̄ in corpibz
reptur. Et cū q̄ntitas trinuā nō sit in spiritibz
videt q̄ hoc pfectio q̄ntitatē debeat saluari saltē
in q̄ntitate discreta. s. numerali. vt supior ordo
sit maior numero inferiori multo mag⁹. Quā-
tus ḡ ⁊ q̄lis erit supmus archangelus. q̄ excel-
sior supmus in ordie principatū. ⁊ sic de alijs
Quid ḡ erit de supmo seraphin bonitatē. pulcri-
tudinis ⁊ pfectiōis. Et qz sup oēs choros ange-
lorū exaltata est be. maria mater dñi. mlto ma-
ior bonitas ⁊ pfectio grē ⁊ glie reptē in illa. Et
sine cōpariōe in xpī hūanitate pmarie. Non
tū pueniens ad infinitā bonitatē ⁊ oēm pfectio-
nē deitatē. q̄vna est in p̄e filio ⁊ spūscō. ita ḡ tri-
nitas beata cōcauit gradus varios bonitatē in
creaturis. qz nihil ab ea dimiuitū est. sed oīs
illas pfectiōes sine mixtura alicui⁹ defectus. q̄
tū mixtura est in creatur. sibi rerinnit ⁊ excellē-
tiora. cū. n. infinita bonitas. dulcedo. pulcritu-
do. ⁊ sapia ⁊ potētia ei⁹. nulli totū cōcauit. qz cre-
atura cū sit finita nō est capax infiniti. In crea-
turis etiā angel ⁊ hoibz bonitas etiā accidental-
vnd pōt adesse ⁊ abesse subiecto p̄ter subiecti
corruptionē. In deo autē est essential ⁊ mutari
nō pōt. sicut nec essentia sua. Et id dixit xps cui-
dam vocanti eū m̄grm bonū. Nemo bon⁹ nisi
solus deus. Luce. s. per essentia. Nā ⁊ si oīs cre-
atura bona sit. nō tū p essentia sed p accidēs ad-
ditū essentia. Et qz beati ap̄te vident illā infini-
tam bonitatē. auerti ab ea nō p̄nt. sed timore re-
uerentie subditi clamāt. Bndictio ⁊ claritas ⁊
sapia ⁊ gr̄actio. honoz. virtus. ⁊ fortitudo deo
nro. Apoc. Birtentes cornas suas ante tronū
eius ex timore reuerētie. admirātes immensi-
tatē bonitatē eius. Et q̄libet etiā viator dicere dz
cū ps. lxx. Introibo in domū tuā ecclie militā-
tis. adorabo ad tēpluz sanctū tuū ecclie trium-
phantis in timore tuo. Bonitas. n. virtutē ē. q̄
marie dz reuereri s̄ ēt ethnicos aristo. ⁊ alios.

Quintū quod ualde .s. v
est reuerendū in deo est q̄ ad suā infinitā p̄ra-
tē ⁊ misericordiā. Nāz fm aplm p̄r est miseri-
cordiaz et de⁹ totius psolatiōis. Per effectuz et
pprietatē rei deuenit in cognitionē cāe eius. si
aut p fumū deuenim⁹ in cognitionē ignis. Qel
aut creature sunt q̄daz effect⁹ prime cāe ipi⁹. s.
dei. Illa autē creatura clar⁹ nos inducit in co-

gnitionē diuinā. q̄ melior est ⁊ infinitati mag⁹
ppinqua. **De** aut pculdubio mia est Quid. n.
pciosius vita. **Pellez** p pelle. ⁊ cūtra q̄ bz hō das
bit pro ania sua. i. vitā Job. i. Et tū ps. lxx. ait.
Melior est mia tua sup vitas. vtqz sup vitas
q̄scunqz. Nā vita carnis. vita r̄pis. vita aie. vi-
ta glē. ⁊ si q̄ alia vita ē. ex mia dat ab illo q̄ nul-
li q̄cūqz dz. **De** ḡ m̄ vitay et radit vnd seruata
illa regla cōmū. Prop̄ qd vniūqz ⁊ illd ma-
gis. p̄z qz melior ē mia sup vitas. S̄ si vita est
p̄ciosior cunct opibz. qz opes ordmanant p̄ter
ip̄as pseruandā. et mia sup oēm vitay. restat vt
mia eius sit sup oia opa ei⁹. **Pre**terea nō soluz
mia dei ē p̄ciosā valde. ⁊ infiniti ppinq. s̄ ⁊ ipsa
infinita. Nā iuxta v̄bū Eccl. Scōm multitudi-
nē magnitudis ei⁹. sic ⁊ mia ei⁹ cū ip̄o est. Et si
queratur vtrū mia dei sit aliqd distinctū a deo
⁊ p oīs creatura. Et si ip̄a mia. put est infinita
cōicat creature. Rñ. ad primū. qz cūz nihil sit in
deo p̄ter deū. mia ⁊ q̄cūqz alia pfectio. vt sapia.
iusticia. charitas et h̄. q̄ affirmant de deo. nihil
sunt a deo distincta. ⁊ sic oīs creatura in deo est
de⁹. **De** factū est in ip̄o vita erat. ⁊ vita erat lux hoibz. Et
er h̄ manifestū est qz hō in deo hō nō est s̄ de⁹.
S̄ in se nō deus hō s̄ creatura. h̄ nō est difficile
ad intelligendū. Cū igit intellect⁹ diuinus sit
simpler ⁊ infinit⁹ v̄nico actu cōtinuo vniuersa
videns. oia sunt ibi ip̄e intellect⁹ ⁊ de⁹. q̄ tū i se
psiderata put sunt in actu. neqz sunt de⁹. neqz i
finita pp̄rie excepta misericordia. q̄ ⁊ si creatura
sit infinita q̄ ad suū effectū. vt subito dicet. Et
ad scōm r̄ndet qz mia put est infinita cōicatur
creature q̄. s. ad suū effectū. **Ter**tū est aut qz de⁹
cōcauit creaturis suis suas pfectiōes infinitas
finitē tū nō infinite. vt sapiam. charitatē. essen-
tiam ⁊ h̄. nulli tū infinite v̄l infinitū. s̄ ⁊ sc̄tis
in patria cōicat se infiniti s̄ finite. Sola vero
mia cōicat h̄ infinite. i. ad effectū infinitum.
Soliber. n. crimē mortale vt pbat Augustinus.
rōne obiecti est culpe infinite. qz ē strā illum cō-
missuz q̄ est bonū infinitū deū. v̄n decedēs in eo
merito dz puniri pena infinita. vt r̄ndeat culpe
infinite. **Que** qdē pena qz infinita nō pōt esse
intensiuē. qz tale onus ferre nō posset. s̄ infini-
ta est extēsiuē. qz durat in p̄petuū. Cū igit sola
mia absoluat pctōrez penitentē ab illa culpa a-
ctualit̄ infinita. et ei reddat deū simplē bonū in-
finitū. atqz dignuz statuat. vt deo fruatur eterno.
q̄ est bonū infinitū intēsiuē. **Con**cludit tanqz
notū. qz sola mia ip̄a ē infinita. ⁊ passiuē i pctō-
re etiā dici pōt creatura. q̄ actiuē ē ip̄e de⁹ misē-
rator et misericors. et p̄stabil sup maliciā h̄im
fm pp̄bam. **Quid** si dicerē ip̄am miam actiuā
infinitos pducere effect⁹. cōicatā viatoribus
Ecce qz iā sacerdotibz collata est ptās absolue-
di a sceleribz maliciay infinitay. imo fere absol-

Titulus XIII

uere nō vult de^o. nisi absoluat hō sacerdos. cui dictū est **Q**uōd cūq; solueris sup terrā etc. **S**atb. xvij. **U**nde et leo papa. **M**ultiplex mia dei sic lapsis hūanis subuenit. vt nō soluz p baptis- mum miaz sed etiā p penitentiā medicinā spes vite raparet eterne. vt qui regeneratiōis tona violassent pprio se cōdēnātes iudicio ad remis- sionē criminūz peruenirēt. Sic diuine volunta- tis p̄sidēs ordinatis. vt indulgētiā nisi suppli- catiōe sacerdotum nequeāt obtinere. de pe. di. i. multiplex. **P**reterea et si multa sint ppria deo q̄ scz ita ueniūt deo qd nō alteri. vt create. bea- tificare. miracula ppria virtute facere. nil tñ ira proprium sicut misereri. Et iō dicit b. **B**rego. in collecta. **D**e^o cui pprius est misereri semp et pce- re. hoc est eni. deo pprie ppriū. **P**r. n. pprie pro- prius alicui. qd cōuenit. oī scz singulari illi^o na- ture seu sp̄i. **S**oli. s. illi nate vbiq; b ei ueniat et sp̄ i oī tpe hęc habeat. Sic risibile ē pprie p̄- prius hōi. qz uenit hoc scz aptitudo ad ridēdū soli hōi et nō alijs aialibz. et oī singulari hōi sem- per et vbiq; est risibil. s. aptus nat^o ad ridēdū et si nō in oī tpe et loco rideat. **M**isericordia dei igit q̄ntum. s. ad hunc potissimū effectum cuius respectu dē infinita. s. remittendi peccata cōuenit soli deo et nō creature. **E**go ait ip̄e p̄ elai- am. solus deo leo iniquitates tuas pp̄t mem̄e ip̄m. **Q**uōd p̄noscentes iudei dice bāt. quis pōt pctā di- mittere nisi solus deus. **N**ec ē cōtra qd ait dñs iesus ibidez scz matb. ix. **F**ili^o hōis. i. vginis hz p̄tates in terra dimittēdi pctā. **H**oc eni poterat inquitūz de^o qui vna p̄sona erat de^o et hō. **C**on- uenit ista mia oī p̄sone nature diuine. qz p̄ri cui vt patri. **M**iatūz dixit filius in cruce **P**ater igno- sce illis. qz nesciunt qd faciunt. **L**uce. xxiij. **C**on- uenit filio dicēti ip̄i magdalene. **R**emittunt tibi pctā. et a quo nisi ab eo. qd aduerētes qui asta- bant dicebāt. **Q**uis est hic qui etiā pctā dimittit. **L**uce. viij. **C**ōuenit et spiritui sancto. **D**ñi aplis dicēti fuit a cristo. **A**ccipite sp̄m sanctūz. quozū remiseritis pctā. remissa sunt qz ip̄e ip̄s est re- missio oīm peccatorū causaliter. **C**ōuenit mi- sericordia deo et in eo reperitur semp. **N**unquid obliuiscet misereri de^o. p̄s. q. d. nunq̄. **N**ō iem- per creat. sed in p̄ncipio fecit deus celūz et terrā et que in eis sunt. **G**en. i. **N**ec semp miracula fa- cit. sed semp miseret. **Q**uoniam vt plus dicā aū- tps et post tps deus misericors inuenitur. **N**az in p̄ncipio cum de^o creauit aū nō erat tps. et tamē miam fecit mūdo creādo. **Q**ue maior est miseria q̄ nō eē. et de hac ad esse p̄duxit creatu- ras. **E**cce misericordia dei. iurauit angelus. et re- fert **J**o. in apo. qz tps non erit ampli^o. s. post iu- ditiū finale cessāte scz motu p̄imi mobilis. et tñ psalmis. ait. **G**ias dñi meternūz cantabo. **O**biq; dei misericordia reperit. **N**am mia dñi plena est terra. ait p̄s. xxxv. **E**t dñe in celo mia

tua remunerans vltra cōdignūz. **S**z nec abest in inferno. mia dei de q̄ min^o videt qz et si nō libe- rat illos a pena. punit tñ cōtra cōdignū. vt dice- re valeant illud **L**ren. **O**ie ei^o q̄ non sumus cōsumpti. i. annihilati. **Q**uis ergo nō timeat reuerendo tā infinitā miam et pietatē. **C**ōmen- dabat tullius cesarē dicens. **N**ulla de virtutibz tuis cesar pietati maior. **D**imitto autē qz susce- pit israel puez. s. de^o suscipit accepit. qz sibi vni- uit carnem ex israel puzo. i. seruo suo. et hoc qz recordatus est misericordie sue.

Verbo est deus ti .§.vi.

mēdus timore reuerentie p̄pter suā maximā ei- quitatē et iusticiā p̄s. x. **I**ustus dñs et iusticias dilexit. equitatē vidit vultus ei^o. **I**ustus est in se nulli vicio subiaccēs. **Q**ui eni alios habet re- gere. male pōt exercere iusticiā. iusticiā. s. i alios et corrigere qui in se malus est. **Q**ui sine pctō ē vestrū p̄im^o in illā adulterā lapidem mittat. **J**o. viij. q. d. **R**eus debz puniri. vt iusticia docēt sed nō ē in iusticie obsequiā. vt puniat ab his qui maiorē sunt crimie irretiti. vñ et maior pena digni. **R**emota. n. iusticia iqt. b. **A**u. i. uij d. cita- te dei. quid sūt regna nisi magna latrocinia. **E**t vt ait. b. **A**mbro. in li. de officis. **D**ñm vni p̄- tur indigno. ad p̄lacionis cōragiū puocari vni- uersos. **F**acilitas. n. venie incēnuū p̄ter deliquē- di. xxij. q. uij. est iniusta. **O** iusticias dilexit et diligat. p̄z qz nullū malūz dimittit ipunitū. **E**t quia iusticiā debz t̄pare moderatio. i. pietas. qd pertinet ad equitatē. que est rigor iusticie misē- ricordie dulcedine t̄paris. iō subdit. **E**quitatē vidit vult^o ei^o. **V**is ne videte rigorē h^o regis et dñi iusticie. **C**ōsidera qñ angelus ille p̄im^o lu- cifer dictus et cherub plen^o t̄core et sapiētia. cui- us operimentūz erat oīs lapis p̄ciosus. sardis. topasius. iaspis. crisolite. et onix. et berillus. saphi- rus. et carbūculus. et smaragdus. **N**ouēz exp̄i- mit nomia lapidū p̄ciosoz d̄signātia nouē ordi- nes angeloz. **S**im. **B**re. i. moza. et de pe. di. c. vlti- q̄li ter ille opat^o dē. qz sublimitate p̄tūis omēs supauit. hic talis et tātus subito cū dixit in cor- de suo. **S**imil ero altissimo nō ē opat^o. nō ē ore locut^o tñ cogitauit supbiā. et expulsus a regno i infernū demerlus ē. licz aūt deus vt iustus dñs oia de generibz singulorum vicia. diuersis t̄pi- bo seuerē punuerit. vt qdlibz sibi displicere oñ- dat. et ipunitūz credat n̄liūz p̄ maxie tñ supbos **S**iqdē fr̄i ad iūz i abel fctūz a ch̄am dñs multū nō pmisit. **N**ā vag^o et p̄fag^o et tremulus discar- tēs loco vere amalech ex eo descēdēte sagitar^o ē **G**en. uij. **C**ōnduz torūz luxuria infectūz. qz oīs caro corruerat viā suā. dñs iust^o diluuiū p̄- emit. **G**en. viij. **S**odomitas pessimo vicio labozā- tes cū q̄tuoz alijs ciuitatibz igne et sulphure cō- bustos subūxit. **G**en. xij. **I**sraelitaz cū moabit

Capitulū XIII

fornicatiū. xxiij. milia perierit. **Nu. xv.** Propter adulteriū cū vxore leuite in gabaa pperauz pene extincta fuit tribus beniamin occisis ex eis plusq̄ quinquaginta milibz. **Judic. xx.** Propter stuprū et incestū pperatuz ab Amon cū sorore sua Thamar. occisus fuit a suis Absalon fr̄s sui. **Re. xij.** ppter molliciei pctm̄ onam a dño interfec̄t̄ est. **Ben. xxvij.** Nō pmisit diuina iusticia giesi ex auaricia magna; subam a nasimā syro mūdato a lepza petentē ex pte helisei. sed d̄ voluntatē eius trāsire impunitū. imo lepza horribili p̄cussus est. **u. Re. v.** **Dec** heliodorū sacri legū inchoantē hierlm̄ spoliare sub omia sūnto sacerdote vsqz ad mortē p angelos duos flagellauit. **q̄. Jacb. iij.** Jasonē ementē summū sacerdotiū a rege Antiocho ac etiā menelaū inultos nō dimisit. **q̄. Jacb. iij.** Sed et iudas pdictor ex cupiditate mḡm tradēs in manū iudeorū. xxx. argēteis laqueo vitā finiuit. **Mat. xxvij.** Achior qz furat̄ est regulā aureā. palliūz cocci neum. et cc. siclos lapidat̄ est a p̄lo Josue. **vij.** Bule deditos israelitas cū adhuc esce carnū essent in ore eoz. ira dei d̄scēdit sup eos. et occidit pingues eoz. **Nu. xi.** Propter qd̄ et filij h̄ely. ophim. et phinees in bello gladio ceciderūt. **i. Re. ij.** Inuidia ducti fr̄s ioseph̄ eū vendētes et tradētes in manū gentiū. post hūmiliationē ei iniuste factā exaltatū sup oēs d̄re ab eo increpati. et mū subditi ei facti sunt. **Bene. xliij.** Propter quā cām iudei xpm̄ tradētes i manū Pilati ad mortem duris flagellis castigatū disp̄si. demū ipm̄ dñm et saluatōrē cōfitebunt. se ei p fidē subiacētes. Interea maria soror aaron ppter inuidiaz p̄tra ipm̄ murmurās lepza pcurit. **Nu. xij.** Ab accidia deuicti tedio itineris multi ex isrl̄ in deserto murmurātes seueritate diuine iusticie igne cōsumpti sunt. **Nu. xi.** Ira et odio furans saul rex primus isrl̄ p̄tra dauid. mortēqz ei pluries intentans. necnō et phironissaz maleficā consules. diuina erigēte iusticia seipm̄ in vtroqz p̄emit. **i. Re. vl.** Qua p̄moti illi de tribu effraim et iniuste d̄ iēpte q̄ victoriā habuerat d̄ ammōnitas seditionē faciētes. et bellū p̄tra galaaditas q̄ iuuerant in plio iēpte. occisi sunt de effraim q̄ draginta duo milia. **Judic. xij.** De p̄lo isrl̄ ido latrante ad vitulū aureū duz moyses stabat in monte occisa sunt. xxij. milia ex eis. Propter incredulitatē p̄pls ille q̄ egressus ē de egypto nūe ro sercēta milia absqz puulis et mulieribz. Propter murmuratōnē nō est ingressus terram p̄missionis nisi duo caelep̄ et iosue. **Nu. xij.** S; et moyses et aaron ad aquā p̄tradictiōis ppter infidelitatē p̄uati sunt. **Nu. xx.** Sūt et alia vicia a diuina iusticia iudicata. vt p̄tz ex sacris oracul̄ et libris gentiliū. S; nullū ita seuerē sicut supbia. et p̄grue. qz maḡ directe bellat d̄ eū. Dñ̄ de us supbis resistit. inq̄t Jaco. in epla sua. Regu

la etiā tradita p̄ h̄giliū in. vi. **En.** romanis p̄cipibz fuit. p̄cere subiectis. et dehellare superbos. Et dei m̄ maria. Dispsit supbos mente cordis sui. **Lu. i.** Dñs p̄rimos p̄ntes postq̄ inuasit supbia edētes pomū vt essent sic dñ̄. iusticia dei de p̄adyso expellens in has mōdi miserias exilia uit. **Ben. iij.** **In** scōa etate nemroth cū suis volētes turrim babel ad celū vsqz p̄tingentem edificare. q̄si existimātes se d̄ deū posse defendere. si aliud diluuiū inundaret. ex diuina iusticia cōfusi sunt a supbia sua diuisis linguis vt se intelligere nō valerēt. **Ben. xi.** Dispsit aut̄ nemroth vt tyrānus cepit alijs dñari et opprimere. **In** tertia etate creuit supbia. Nā pharaō tomini mādat̄ resistens. nec decē plaḡ hūmiliatus sed obdurat̄ d̄ dñm p̄lians i mari rubro cū suis submersus est. **Ero. xij.** Et in p̄lo illo p̄trā seuti p̄ desertū. cū supbia erurrerisset i dathan et abylon. ambiētibz moyfi ducatur et chore hanelante ad aaron sacerdotiū. scisma facientibz et rebellōis p̄temptū. diuina iusticia inultā rātas elationē abire nō voluit. sed apta est terra et deglutiuit dathan et operuit sup p̄grationē abyrō. et erarfit ignis in synagoga eoz. et flāma cōbussit p̄tōres chore cūz cōplicito suis. **Rume. xvi.** **In** q̄rta etate saul supbū q̄ mandat̄ dei et la muelis noluit obedire hūmiliauit a regno reprobrans. **i. Reg. xv.** Supbū illū immanissimū gigante goliath philiſteū. deū isrl̄ ex supbia blasphemantē. David hūilis et adolescēs inermis p̄tra eū p̄ualuit in funda et lapide. **i. Reg. xvij.** Ozias rex iuda. et si alias bon̄ in supbiā elat̄ qz p̄sumptuose se ingessit in officio sacerdotali offerens incensuz dño leprosus effectus est. **q̄. Paralip. xxvi.** Sennacherib cū innūerabili multitudine obsidens hierlm̄ et dicēs. qz deus eoz nō posset liberare eos ab eo. in vna nocte superbia ei occisa sunt ab anglo centū octoginta q̄nqz milia. vt p̄tz **Esa. xxxvij. c.** Sed magis effrenata est q̄n̄ abiciofissim̄ ille absalon et vanus vsurpauit sibi dñiū et r̄gnū p̄ris. eū vsqz ad mortem p̄sequēs. S; nescit diuina iusticia patrocium p̄stare criminibz et tante temeritati. Nāz elatum illū querē p̄ vanos capillos tenuit suspensum. mula quā eq̄rabat eū dimittente. **to. nec** ioab princeps exercit̄ dauid b̄ sciens et applicans lanceis suis transfodit. **q̄. Regū. xvij.** Adonias etiā b̄ regnū affectans d̄ salomonez fr̄rē. quē dauid p̄ p̄riusqz statuerat regē. occisus est. **u. Re. ij.** **In** q̄rta etate adhuc magis ostentata est supbia ipa. Nā nabuchodonosor elat̄ in supbiā. vt sibi ascriberet monarchiā nō deo in mentē feralē mutatus est inter feras a regno segregat̄. in deserto habitās p̄ septē tēpora quōsqz suam supbiā cognosceret et peniteret. **Dañ. iij.** Alius nabuchd. forte nepos q̄ h̄olofernē princeps exercit̄ sui miserat. p̄ regiones

cum innumerabili multitudine. ut sibi subin-
garet omnem terram dominio suo. ac deos extermina-
ret. ut solus ipse deus haberet in terra. quez mira-
biliter diuina iusticia humiliavit. confudit tantam su-
perbiam per iudith castissimam et magnanimam que illi
caput abscidit. et ois exercitus eius debellatus est
iudith. xij. Ania que agagires que volebat adora-
ri a mardocheo. et que superbie illius nolebat illi
fauere. que fuerat totum genus vna die vbi que esset
per orbem sub asuero gladio exponi. cum magna e-
quitate iudicatus est. ut in cruce quas parauerat
mardocheo ad suspendium. in ea ipse appenderet
liberatione facta a morte in populo iudeorum. Quid
de antiocho que cum tanta superbia efferatus est in iu-
deos. et cominatus est hierusalem destructionem. et le-
ges dei mandauit non seruari sed gentilibus. et non
deum sed iouem adorari. none morte dita vniuerso
scaturiens sumptus est. Confessus tamen quod iu-
stum est subditum esse deo. et mortale non paria
sentire de deo. que. **S** Jacob. ix. vbi multa de eius super-
bia et punitione. **E**t de nichanoria superbia et pu-
nitione hies. que. **S** iacob. vi. **I**n sexta etate. et
si deus ad superbia supandas humiliauerit seipsum.
formam serui accipiens. et tamen usque ad mortem
ignominiosissimam crucis. non tamen in peccatis super-
bia est extincta. rex et repullulans est humiliatus
et crucifixus. **H**erodes iniquus antipas que iacobus
decapitauit. et per tria incarcerationum. cum quadam die co-
cionaret coram populo. et veste aurea et argentea indu-
tus radios solis super eum reuerberantibus valde
gloriosus et fulgidus appareret. **P**opulo ei accla-
mante laudes dei et non hominis. inde per elatus in su-
perbia. iuste punire angelo eum percussente. et cum
magnis cruciatibus spiritum emittente. **N**on minori
superbia herodes scindus ascalonita christum in passione
tenentem indutum veste alba. que prius iohannem bap-
tistam decapitauerat. **S**ed et prius que innocentes oc-
cidi fecit. ut christum regem cum eis extingueret equi-
li superbia usus et iusticia condemnatus est. **D**e caio
impatore que voluit coli ut deus. **E**t de cisdre que
cruce secum tulerat in perfidie. **E**t postea de iuli-
ano apostata impatore. **E**t de diocleciano et ma-
ximiano quanto studio superbie sue sunt conati ex-
tinguere nomen christi. exterminare ecclesiam. concul-
care fide. **Q**uorum tamen superbia et malignitas ad ni-
hilum redacta est. et iuste punita. et ecclesia magis
ac magis exaltata. **T**imebunt ergo gentes nomen
tuum domine. ait psalmus. **V**idetes iusticiam tuam. quia nil in-
ultum dimittis malum. **E**t omnes reges terre glo-
riam tuam cum magna reuerentia adorantes.

Septimo timendus. §. VII

est deus timore reuerentie propter suam eternitatem et
pudentiam **E**ccl. v. **N**e dicas coram angelo non est
pudentia. ne forte iratus dominus super sermones tu-
os dissipet omnia opera manuum tuarum. vbi sunt multa
somnia et pluri in vanitates et firmos innueneri

tu vero dei time. **H**ec ibi. **S**omnia appellat salo-
mon diuersas fantasias aliquas male sentientium
de diuina pudentia. quia sicut in somno videtur ali-
quid esse. quod in veritate non est. ita aliquibus visus est
lene sentire de his que eueniunt in mundo. et tamen non
sic est. **Q**uidam. n. euentum rebus humanarum attribue-
bant fati dicentes. fati agimur. credite fati.
Et illud. **L**e tua fata premunt. vocantes fati con-
stellationem seu influxum siderum. sub quibus nati sunt
homines. quibus moueantur necessario ad bonum vel ma-
lum. **A**lii dicebant omnia euenire a casu et fortuna
In quorum persona loquitur salomon dicens. **V**eni
me ad alia que vidi sub sole. nec velociter esse cur-
sum. nec fortiter bellum. nec sapienter panem. nec do-
ctorum diuinas. nec artificum gratiam. sed tempus casusque
in omnibus. **A**lii ut plato posuerit diuinam pudentiam
non se extendere ad res humanas et minima. sed tamen
circa celestia. in quorum persona dicitur **J**ob. **C**irca
cardines celi ambulat. nostra autem non considerat. **S**i
ista omnia sunt somnia et vana et non credenda. **E**t non
signanter subdit. **T**u vero dei time tanquam eum qui
omnia videt. de omnibus pudent. omnia recte disponit. **D**omi-
nus dicitur **S**ap. xij. **T**u autem domine dominator brutis omnia
cum tranquillitate iudicas. et cum magna reuerentia
disponis nos. **S**ubest. n. tibi posse cum volueris.
Et **P**e. in canonica sua. **D**em sollicitudinem
viam producentes in eum. quam ipsi cura est de nobis
Et ps. **F**acta cogitatum tuum in domino. et ipse te enu-
triet. **Q**uoniam ut scribitur **S**ap. xij. **I**psi est cura
de omnibus. **N**eque. n. quia cum magna cura et diligentia
disponit de corporibus celestibus. de angelis et hominibus. id
minus curat de minimis et vilibus rebus. sed de quibus
buscunq; infinitis usque ad singularia intendit.
Domiinus et b. **A**ug. in. ij. de ci. dei ait. **D**eus summus et
verus cum verbo suo et cum spiritu sancto. que tria sunt vnus
deus omnipotens creator factor ois anime oisq; cor-
poris cuius principatione sunt felices omnes. que sunt ve-
ritate non vanitate felices. que fecit hominem rationa-
le animal ex anima et corpore. que eum peccantem nec impu-
nitum dimisit. nec absque misericordia dereliquit. que non solum ce-
lum et terram. non solum angelum et hominem sed nec eri-
gum et contemptibilem aiantis viscera. nec auis pen-
tulam. nec herule flosculum. nec arboris folium sine su-
arum partium conuenientia. et quodam veluti pace dere-
liquit. **N**ullo modo credendum est regna hominum. eorum-
que dominos et seruitutes a sue pudentie legibus
alienas esse voluisse. **E**t **D**oe. de phil. 2. **Q**ue
perpetua modum ratione gubernas. **T**erram celum sa-
tor qui tempus ab euo ire iules. stabilisq; manens
das circa moueri re. **L**i quanta autem reuerentia pro-
uideat nobis et disponat. que non obstupescat. que
vanitates herbarum. fructuum. animalium. piscium. autum
in cibum dedit. quot aromatica concessit vini quanta
tas diuersitates vestium. habitationum. tocumen-
ta. interiora incantamenta ad bonum. sancta sacra-
menta. sanctorum exempla. flagellorum eruditamenta. que
enarrabit. **I**yssterium autem incarnationis et dominice

Capitulū Primū

passionis ad nrām redemptionē tam immēsa
ad nos specialē dilectionē q̄s cōprehendere. ne
vum exprimere valet. ⁊ merito dicere valeat il
lud **Sicce**. Popule meus qd tibi vltra facere
porui et nō feci ad puidendū tue salutis. **S** val
te timēdum. ne ingrati inueniamur. **N**ā q̄nto
plura nobis beneficia collata sunt. tanto maio
ra supplicia preparata. si salutē nrā negligere
Sed ecōtra vltra p̄dicta bona multa habemus
hic et in patria. si timuerimus deū. ⁊ fecerimus
lene. vt ait thobias filio **Thobie**. nū. **D**e h̄.
puidencie beneficis dicit. **be. Bern.** in libro hoc
de cōsideratiōe. amat deus vt charitas. nouit vt
veritas. sedet vt eq̄tas. dñatur vt maiestas. re
git vt principū. tuet vt salus. opatur vt virtus
rutilat vt lux. assistit vt pietas. **Quid** ḡ est de.
quo ad vniuersos spectat finis. **Quo** ad certari
on exsalus. **Quo** ad seip̄. nouit. **Quid** est deus
voluntas. om̄ipotētia. leniuolētia. virtus. lumē
eternū. incōmutabil̄ rō. summa beatitudo. cre
ans mētes ad se p̄cipiendū. viuificans ad sen
tiendū. efficiens ad appetendū. iustificans ad
promerendū. dilatans ad capiendū. accendēs
ad zelum. secundans ad fructū. dirigens ad es
quitate. informās ad leniuolentia. moderans
ad sapiam. roborans ad virtutē. visitans ad cō
solationē. illuminans ad cognitionē. p̄petuās
ad immortalitatē. impellens ad felicitatē. circū
dans ad serenitatē. **Dec. b. Bern.** **Dec** oia sum
ma puidet leniuolētia. **Dñ** fm̄ **Jo. da. x̄** gre
ce dicit thros. **Et** thros vno mō d̄z a th̄n qd̄ est
circūire et fouere. qz h̄tute et influru suo om̄ia
circūiens. oia fouens. oibz puidet. fm̄ illud p̄
Aperis tu manū tuā. s. puidencie. ⁊ imple om̄
ne anial benedictiōe. **T**imeat ḡ deus om̄e semē
israel. i. oēs fideles. ait p̄. qm̄ non spreuit neqz
desperit cōpationē paup̄. **P**aup̄is dico natu
rali sensu. paup̄is terrena suba. paup̄is h̄tute
gratie. paup̄is spiritu. sed oibz puidet p̄ capaci
tate sua. **Et** timor dñi p̄cipue reuerentialis. de
quo est sermo. glia ⁊ gloriario. leticia et corona
exultationis. vt dicit **Eccl. i.**

Titulus quintusdecimus

de tono pietatis.

De pietatis eminentia ⁊ dignitate. Cap. i.

De dono pietatis ui
tenda sunt tria. **E**minentia dignita
tis. existentia eius q̄liratis. ⁊ perma
nentia eternitat̄. **P**ro declaratiōe primi sciēdū
fm̄. **b. Th. se. q. xxi. art. i.** qz tona sp̄s̄sancti
sunt qd̄ā habituales dispositiōes anie. q̄bz ania
est prompte mobilis sp̄s̄s̄ctō. **I**nter ceteras au
tez motiōes q̄ sunt a sp̄s̄s̄ctō. mouet sp̄s̄san
ctus ad h̄ qz affectū quēdā filialē habeam⁹ ad
deū vt patrē. fm̄ illud ap̄t **Ro. viij. Accepistis**

spiritū adoptiōis filioꝝ dei. in q̄ clamam⁹ abba
pater. **P**ietas ḡ fm̄ qz cultū. i. reuerētia. exhibz
deo p̄ instinctū sp̄s̄sancti est tonus sp̄s̄sancti.
Pōt autē cōsiderari excellētia h̄ toni q̄ntum ad
tria. s. q̄ntū ad suā reglam. q̄ntū ad suā d̄ram. ⁊
q̄ntū ad efficaciam seu vtilitatē. **Q**uantū ad pri
mū certū est. qz q̄nto regla dirigēs est nobilior
tanto act⁹ illa regla regular⁹ ⁊ mēsurat⁹ ē nobi
lior. **S**⁹ deus accipit p̄ regla aliqd̄ h̄mānū. s. v̄
ctamen rōis. **D**onū vero accipit p̄ regla aliqd̄
diuinū. s. instinctū sp̄s̄sancti. v̄bi gr̄a. **I**n hori
bilibz fugiēdis vel p̄sequēdis differēter dirigit
fortitudo. que est virtus. ⁊ fortitudo que est to
nū. qz p̄ fortitudinē q̄ est deus h̄o aggredit⁹ ter
ribilia fm̄ h̄mānā. **S**⁹ p̄ fortitudinē que
est tonū h̄o aggredit⁹ terribilia vtens diuina po
tentia p̄ cōfidentia q̄si sua. **S**ilr se h̄z in cōicatio
nibz q̄ sunt ad alterz pietas deus. ⁊ pietas tonū
qz pietas q̄ est deus accipit p̄ regla ⁊ mēsurā
aliqd̄ h̄mānū. pura obseruāa vel debitū v̄ agri
um eius. q̄ cōicatiōne facit. **S**ed pietas q̄ est to
nū in cōicatiōibz accipit p̄ regla ip̄m deū. qz cōi
cat se ad alterz. vtens deo q̄si seip̄o. vt. s. ea que
ip̄m decet in h̄mōi cōicatiōibz q̄si deo vni⁹ ex
equat. **D**ñ d̄ns ad beneficentiā exēplo celestis
p̄ris exortat. q̄ solē suū oriri facit sup̄ bonos ⁊
malos. **S**ic ḡ p̄z d̄ra. qz in alijs cōicatiōibus
pōt attrēdi aliq̄ h̄māna rō cōicandi alteri vel libe
ralitas in p̄is tonis. v̄ magnificētia i magnif
vel iusticia in debz. vel cetera in gratiā. qz ta
lem dare d̄ret. vel vtilitas v̄ aliqd̄ h̄mānū. **S**⁹
qz rō h̄is terminis non claudit. vt h̄o t̄m tribuat
homini q̄ntū d̄z. vel q̄ntū expedit ei q̄ tribuat. s.
q̄ntū est a deo accepit diuinū bonū qd̄ in se vel
in primo relucet. hoc sup̄ h̄mānū bonū est. **Et** h̄
fit p̄ tonū pietat̄. **h̄c. b. th. i. scripto sup. iij. sen.**
di. xxxij. ar. ij. **C**ōdo pōt cōsiderari excellētia
hui⁹ toni pietat̄ q̄ntū ad suā d̄ram. **P**ōtlet enī
aliq̄s dicere qz pietas nō est tonū sed deus. qz
Brego. primo moral. dicit qz pietas idē est qd̄
misericordia. sed mīa est virtus. iō opatur fm̄
h̄mānū modū. **E**rgo ⁊ pietas nō est tonū. sed
virtus opans fm̄ h̄mānū modū nō diuinū.
Andetur qz misericordia ⁊ pietas in h̄ differūt.
qz misericordia studet ad releuandū miseras
primoz. ex eo qz primi sunt ei cōiuncti vel pro
p̄p̄tate sanguinis vel familiaritate. v̄ salrē
nature similitudine. **I**n oibz enī misericordia
accipit p̄ mēsurā aliqd̄ h̄mānū sicut alie vir
tutes. **S**⁹ pietas q̄ est tonus sp̄s̄sancti mouet
ad releuādas miseras primoz ex aliq̄ diuino
scz inq̄ntū sunt in filio dei. vel diuina similitudie
insigni. ita qz misericordia in suo actu v̄ritur
aliq̄ regula h̄māna. sed pietas q̄ est tonū v̄ri
tur regula diuina. **Et** p̄ hoc p̄z qz pietas est poti
or misericordia. sicut tonum p̄fectius virtute.
Dec. b. Th. super. iij. senten. di. xxxij. arti. v.